

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

**BEŞİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL BİLGİLER
DERSİNDE MİSAFİRPERVERLİK DEĞERİNDEKİ DEĞİŞİM
VE SÜREKLİLİĞE İLİŞKİN DEĞERLENDİRMELERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HALİL KARADENİZ

DANIŞMAN

DR. ÖĞR. ÜYESİ HÜLYA ÇELİK

ŞUBAT 2019

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

BEŞİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL BİLGİLER
DERSİNDE MİSAFİRPERVERLİK DEĞERİNDEKİ DEĞİŞİM
VE SÜREKLİLİĞE İLİŞKİN DEĞERLENDİRMELERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HALİL KARADENİZ

DANIŞMAN

DR. ÖĞR. ÜYESİ HÜLYA ÇELİK

ŞUBAT 2019

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu, akademik ve etik kuralları gözeterek çalıştığımı ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt ederim.

Halil KARADENİZ

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

“Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Misafirperverlik Değerindeki Değişim ve Sürekliliğe İlişkin Değerlendirmeleri” başlıklı bu yüksek lisans tezi Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalında hazırlanmış ve jürimiz tarafından kabul edilmiştir.

Başkan *Do. Öğr. Üyesi Gens. Çenesi İlhan* (İmza)

Üye *Doc. Dr. Nesrin A. Çelik* (İmza)

Üye *Dr. Öğr. Üyesi Hülya Çelik* (İmza)

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

13.03/2019

(İmza)

Prof. Dr. Ömer Faruk TUTKUN

Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

Toplumları birbirinden ayıran ve kendilerine özgü bir yaşam sunan değerler bütününe, kültür denilmektedir. İnsanlar var olduğu müddetçe farklı kültürlerin ve farklı değerlerin görülmesi kaçınılmaz olacaktır. Hayatın her alanında etkili olan kültürel öğelerimiz, zaman içerisinde süreklilik göstermesinin yanında bir takım değişiklikler geçirmiştir. Bu değişikliklerin gelecekte de olması kaçınılmaz sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır. Hatta bu değişimin hızının gün geçtikçe daha fazla arttığı ve kısa zamanlar içerisinde insan yaşantılarının değişiklik gösterdiği görülmektedir. Bu durum bireylerin ve toplumların değişimi kendi yaşantılarına uydurmaları ve içselleştirmeleri gerektiğini ortaya koymuştur. Günümüzde ve gelecekte toplumun kültüründe yaşanan değişim ve sürekliliğin nasıl meydana geldiğini sebep ve sonuç ilişkisi içerisinde açıklamak ve bireylere aktarmak sosyal bilgiler dersinin amaçları içerisinde yer almaktadır. Nitekim yeni nesiller kendi toplumlarını, geçmişten günümüze tanıdıkça, kendi kültürünü öğrenecek ve kendi ulusuna ait olan milli şüura sosyal bilgiler dersi sayesinde ulaşabilecektir.

Bu çalışma sırasında başta her an yardımını benden esirgemeyen, araştırma sürecinde rehber olmanın yanında büyük bir moral ve destekleyici olan, öğrencisine yardımını sadece mesai saatleri içerisinde sıkıştırmayıp kendi zamanından fedakârlık yaparak büyük zaman ayıran; Değerli Danışman Hocam Dr. Öğr. Üyesi Hülya ÇELİK'e canı gönülden teşekkür ederim. Tanışmaktan ayrı bir onur duyduğum, çalışmamın gelişmesi ve alana katkı sağlaması açısından dönüt düzeltme ve yeni fikirler veren jüri üyeleri: Doç. Dr. Nesrin AKINCI ÇÖTOK ve Dr. Öğr. Üyesi Genç Osman İLHAN Hocalarıma teşekkür ederim. Çalışmalarımın sırasında, büyük bir sabır gösteren, bana her zaman yardımcı olan sevgili eşim Şehri KARADENİZ ve kendisine ayırmam gereken zamandan fedakârlık yaptığım, biricik kızım Sümeyye KARADENİZ'e sonsuz teşekkür ediyorum.

ÖZET

BEŞİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE MİSAFİRPERVERLİK DEĞERİNDEKİ DEĞİŞİM VE SÜREKLİLİĞE İLİŞKİN DEĞERLENDİRMELERİ

Karadeniz, Halil

Yüksek Lisans Tezi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Programı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Hülya ÇELİK

Şubat, 2019. xix+155 Sayfa.

Geçmişten günümüze toplumları bir arada tutan ve onları birbirlerinden farklı kılan kültür ve değer yargılarıdır. Kültürün zaman içerisinde değişmesi ile içerisinde barındırdığı değer yargılarında da bir takım değişimler olmaktadır. Toplumlara düşen görev buradaki değişim ve süreklilik gösteren öğeleri yeni nesillere doğru bir biçimde aktarmak ve kültürel devamlılığı sağlamaktır. Bu kültürlenme sürecinde dikkat edilmesi gereken önemli nokta bu değişim ve sürekliliği bir düzen içerisinde belli neden ve sonuçlara dayalı olarak öğretilmesi gerekmektedir. Bu değişim ve sürekliliğin genç kuşaklara gösterilmesinde en önemli görev eğitim öğretim sisteminde sosyal bilgiler dersine düşmektedir.

Bu araştırmanın temel amacı: Beşinci sınıf öğrencilerinin geçmişten günümüze toplumumuzu oluşturan kültürel değerlerimizden biri olan misafirperverlik değerindeki zaman içerisindeki farklılıkları nasıl algıladıkları ve bu farklılık ve değişimleri nasıl yorumladıkları ortaya çıkarmaktır.

Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden eylem araştırması desenine uygun olarak yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu; 2017/2018 Eğitim Öğretim Yılı Sakarya Akyazı İmam Hatip Ortaokulu öğrencilerinden 5/A şubesinden 20, 5/C şubesinden 30 toplam 50 erkek öğrenci oluşturmaktadır. Veri toplama süreci; öğrencilerin kendi yaptıkları araştırma aşaması raporları, ders süreci sonucu raporları, sözlü tarih süreci raporları ve odak grup görüşmesi verilerinden oluşmaktadır. Görüşmeden elde edilen veriler betimsel analize tabi tutularak değerlendirilmiştir.

Araştırma sonucunda öğrencilerin değişim ve süreklilik becerisine yönelik algıları incelendiğinde, üç aşamada da öğrencilerin değişim ve süreklilik becerisine belirli bir

düzeyde ulaşabilmişlerdir. Bu süreçlerden öğrencilerin araştırma aşamasında kültürel öğelerdeki değişimi fark edebildikleri ama zaman içerisinde bu değişimin kronolojisini takip edemedikleri ortaya çıkmıştır. Ayrıca değişim ve sürekliliği belirli bir neden sonuç içerisinde açıklamada eksik kaldıkları tespit edilmiştir. Ders aşaması ve sözlü tarih aşamalarında ise öğrencilerin değişim ve sürekliliği algılamada yeterli oldukları belirlenmiştir. Ayrıca bu süreçlerde öğrencilerin kültürümüzdeki değişim ve sürekliliği belirli bir kronoloji içerisinde ve neden sonuç ilişkisine dayandırarak açıkladıkları görülmüştür.

Bu çalışmadan hareketle gerekli rehberlik yapıldığında sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin, kültürümüzdeki değişim ve sürekliliği algılamaları ve kendilerinin bilgiye ulaşabildikleri görülmüştür. Öğrenilen bilgilerin kalıcılığını sağlamak amacıyla, gerçekleştirilen uygulamaların öğrencilerde olumlu etkisi olduğu ve yeni yapılan çalışmaların öğrenciler üzerinde heyecan uyandırdığı görülmektedir. Araştırma neticesinde, öğrencilere değişim ve sürekliliğin neden ve sonuçlarını kavratmak amacıyla ele alınan konuların tüm yönleriyle farklı teknikler kullanılması ve öğretilen bilgilerin somutlaştırılması için gerekli etkinliklerin yaptırılması sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Değişim, süreklilik, misafirperverlik değeri, kültürel öge, sosyal bilgiler.

ABSTRACT

EVALUATIONS OF FIFTH GRADE STUDENTS ON THE CHANGE AND SUSTAINABILITY IN THE VALUE OF HOSPITALITY IN SOCIAL STUDIES

Karadeniz, Halil

Master's Thesis, Department of Turkish and Social Studies Education, Discipline of Social Studies Education, Programme of Social Studies Education

Supervisor: Assist. Prof. Dr. Hülya ÇELİK

February, 2019 xix+155 Pages.

It is the culture and value judgments that hold societies together and differ societies from each other from past to present. As the culture changes over time some changes in the value judgements occur, too. The task of societies is to convey the elements of change and sustainability towards the new generations properly and to ensure cultural sustainability. The important point to be taken into consideration in this process is that this change and sustainability should be taught in a system based on certain causes and results. The most important task in demonstrating this change and sustainability to the younger generations in the education system is accomplished by the social studies course.

The main aim of this study is to explore how the fifth-graders perceive the differences in the value of hospitality which is one of our cultural values from past to present and how they interpret these differences and changes.

The research was conducted in accordance with the action research that is one of qualitative research methods. The study group is composed of 5th grade students of Sakarya Akyazi Imam Hatip Secondary School in 2017/2018 Education Year as 20 students from 5/A and 30 students from 5/C branches, 50 in total. Data collection process consists of students' own research phase reports, course process results reports, oral history process reports and focus group interview data. The data obtained from the interview were evaluated by descriptive analysis.

Following the research ,when the perceptions of students for change and sustainability are reviewed,it is seen that students can reach the skill of the change

and sustainability in the three processes to a certain extent. According to the processes, it is seen that in the research process, students can notice the change in cultural elements but they can't follow the chronology of the change in time. Also it is determined that students aren't good at enough to explain the change and sustainability in a certain cause and effect relation. It is determined that students are good at enough to comprehend the change and sustainability in the process of lesson and oral history. Besides, in these processes, it is seen that students can explain the change and sustainability in our culture in a certain chronology and as basing on cause and effect relation.

From this point of study, it is seen that in social studies, students can comprehend the change and sustainability in our culture and reach information on their own if the necessary guidance are provided. It is seen that the practises done that are aiming at making the knowledge learned permanent has a positive effect and cause excitement on students. In the sequence of the research, it is inferred that it is necessary to use various techniques and get necessary activities done to embody the knowledge taught to get students comprehend the causes and effects of the change and sustainability.

Keywords: Change, sustainability, value of hospitality, cultural element, Social Studies.

İÇİNDEKİLER

Bildirim	iv
Jüri Üyelerinin İmza Sayfası	v
Ön Söz	vi
Özet	vii
Abstract	ix
İçindekiler	xi
Tablolar Listesi.....	xvii
Şekiller Listesi.....	xviii
Fotoğraflar Listesi	xix
Bölüm I	1
Giriş.....	1
1.1 Problem Durumu.....	1
1.2 Araştırmanın Amacı	5
1.3 Araştırmanın Önemi.....	6
1.4 Araştırmanın Sınırlılıkları	7
1.5 Simgeler ve Kısaltmalar.....	7
Bölüm II	8
Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar	8
2.1. Kuramsal Çerçeve	8
2.1.1 Kültür	8
2.1.1.1 Kültür Aktarımı.....	10
2.1.1.2 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Özel Amaçlarında Kültür.	12
2.1.1.3 Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçlarında Kültür.	13
2.1.2 Değer	15
2.1.2.1 Türk Eğitim Sisteminde Değerler Eğitimi	18

2.1.3 Misafirperverlik.....	22
2.1.4 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda Temel Beceriler	25
2.1.4.1 Değişim ve Süreklilik Becerisi	26
2.2 İlgili Araştırmalar.....	28
Bölüm III.....	35
Yöntem.....	35
3.1 Araştırma Modeli	35
3.1.1 Eylem Araştırması Süreci	36
3.1.1.1 Problem Durumunun Belirlenmesi	37
3.1.1.2 Eylem Planının Hazırlanması.....	37
3.1.1.3 Eylemin Uygulanma Aşaması.....	38
3.1.1.3.1 Araştırma Aşaması Uygulanma Süreci	39
3.1.1.3.2 Ders Sürecinin Uygulanması.....	40
3.1.1.3.3 Sözlü Tarih Sürecinin Uygulanması	42
3.1.1.3.4 Odak Grup Görüşmesinin Yapılması	44
3.2 Çalışma Grubu	44
3.3 Veri Toplama Araçları	45
3.4 Verilerin Analizi.....	46
3.5 Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği.....	46
3.5.1 Araştırma Aşaması Verilerinin İncelenmesi	47
3.5.2 Ders Aşaması Verilerinin İncelenmesi.....	48
3.5.3 Sözlü Tarih Aşaması Verilerinin İncelenmesi	48
3.5.4 Odak Grup Aşaması Verilerinin İncelenmesi	48
Bölüm IV.....	49
Bulgular ve Yorum.....	49

4.1 Öğrenciler Kendi Yaptıkları Araştırma Sürecinde Misafirperverlik Değerindeki Değişim ve Sürekliliğe Yönelik Bulgular	49
4.1.1 Araştırma Aşaması Sonucunda Öğrenci Metinlerindeki Değişim Algılarına İlişkin Bulgular	51
4.1.2 Araştırma Aşaması Sonucunda Öğrenci Metinlerindeki Süreklilik Algılarına İlişkin Bulgular	53
4.1.3 Araştırma Süreci Sonucunda Değişim ve Sürekliliği Algılama Açısından Öğrenci Görüşlerine Yönelik Bulgular.	55
4.2 Ders Aşamasından Sonra Misafirperverlik Değerindeki Değişim ve Sürekliliğe Yönelik Öğrenci Algıları.....	61
4.2.1 Ders Aşaması Sonucunda Öğrenci Metinlerindeki Değişim Algılarına İlişkin Bulgular.....	62
4.2.2 Ders Aşaması Sonucunda Öğrencilerin Süreklilik Algılarına İlişkin Bulgular.	64
4.1.3 Ders Süreci Sonucunda Değişim ve Sürekliliği Algılama Açısından Öğrenci Görüşlerine Yönelik Bulgular.	65
4.3 Sözlü Tarih Sürecinde Misafirperverlik Değerindeki Değişim ve Sürekliliğe Yönelik Öğrenci Algıları.....	74
4.3.1 Sözlü Tarih Aşaması Sonucunda Öğrenci Metinlerindeki Değişim Algılarına İlişkin Bulgular	76
4.3.2 Sözlü Tarih Aşaması Sonucunda Öğrenci Metinlerindeki Süreklilik Algılarına İlişkin Bulgular	77
4.3.3 Sözlü Tarih Süreci Sonucunda Değişim ve Sürekliliği Algılama Açısından Öğrenci Görüşlerine Yönelik Bulgular.	77
4.4 Tüm Süreç Sonucunda Öğrencilerin Misafirperverlik Değerindeki Değişim ve Sürekliliğe Yönelik Algıları.....	85
4.4.1 Geçmişten Günümüze Misafirperverliğin Nasıl Bir Değişim Gösterdiğine Yönelik Öğrenci Algıları.....	86
4.4.1.1 Geçmişten Günümüze Misafirperverliğin Nasıl Bir Değişim ve Süreklilik Gösterdiğine Dair Öğrencilerin Söylemleri.	88

4.4.2 Sosyal Bilgiler Dersinde Araştırma, Ders Süreci ve Sözlü Tarih Uygulamalarına Yönelik Öğrenci Algıları.....	91
4.4.2.1 Misafirperverlik Üzerindeki Değişimi En Çok Sözlü Tarih Aşamasında Fark Eden Öğrencilerin İfadeleri.....	94
4.4.2.2 Misafirperverlik Üzerindeki Değişimi En Çok Ders Aşamasında Fark Eden Öğrencilerin İfadeleri.....	95
4.4.2.3 Misafirperverlik Üzerindeki Değişimi Üç Aşamada da Fark Eden Öğrencilerin Söylemleri.....	95
4.4.3 Sosyal Bilgiler Dersinde Süreç İçerisindeki Uygulamalara Yönelik Öğrenci Algıları	96
4.4.3.1 Ders Aşaması Dikkatini Çeken Öğrencilerin Söylemleri.....	97
4.4.3.2 Sözlü Tarih Çalışması Dikkatini Çeken Öğrencilerin Söylemleri.....	98
4.4.3.3 Araştırma Aşamasında Dikkatini Çeken Öğrencilerin Söylemleri.....	99
4.4.4 Sosyal Bilgiler Dersinde Misafirperverlikle İlgili Uygulamaların Zorlu Yönlerine Yönelik Öğrenci Algıları.....	99
4.4.4.1 Araştırma Sürecinde Zorlandığını İfade Öğrencilerin Söylemleri.....	101
4.4.5 Sözlü Tarih Sürecinde Yaş Farkının Öğrenci Algılarına Etkisi ve Hissettikleri	102
4.4.5.1 Değişim ve Sürekliliği 60 Yaş Üzerinde En İyi Şekilde Fark Ettiğini Belirten Öğrencilerin Söylemleri.....	104
4.4.5.2 Değişim ve Sürekliliği 30-45 Yaş Aralığında En İyi Şekilde Fark Ettiğini Belirten Öğrencilerin Söylemleri.....	105
4.4.5.3. Değişim ve Sürekliliği 45-60 Yaş Aralığında En İyi Şekilde Fark Ettiğini Belirten Öğrencilerin Söylemleri.....	105
4.4.6. Gelecekte Misafirperverliğin Nasıl Olacağına Yönelik Öğrenci Algıları.....	105
4.4.6.1 Misafirperverlik Değerinin Gelecekte Olumlu Yönde Değişim ve Süreklilik Göstereceğini İfade Eden Öğrencilerin Söylemleri.....	107

4.4.6.2 Gelecekte Misafirperverlik Değerinin Olumsuz Yönde Değişim ve Süreklilik Göstereceği Yönünde Fikirlerini İfade Eden Öğrencilerin Söylemleri.....	108
4.4.7 Sözlü Tarih Çalışması Yapmadan Önce Konunun Derste İşlenmiş Olmasına Yönelik Öğrenci Algıları.....	109
4.4.8 Sözlü Tarih Çalışması ve Diğer Ödevlere Yönelik Öğrenci Algıları.	111
4.4.8.1 Sözlü Tarih Çalışmasının Diğer Görevlere Göre Farklarına Yönelik Öğrenci Algıları.	112
4.4.8.2 Öğrenciler Sözlü Tarih Çalışması Sürecinde Neler Hissetmişlerdir?	113
4.4.9 Bu Çalışmayı Başka Bir Konuda veya Başka Derslerde Yapmak İstemelerine Yönelik Öğrenci Algıları.....	115
4.4.9.1 “Sözlü Tarih Çalışmasını Tekrar Yapmak İsteyen Öğrencilerin Söylemleri.	116
4.4.9.2 Sözlü Tarih Çalışmasını Tekrar Yapmak İstemeyen Öğrencilerin Söylemleri.	117
4.5 Tüm Süreç Sonunda Öğrencilerin Değişim ve Süreklilik Algıları	117
4.5.1 Öğrencilerin Değişim Algılarına Yönelik Bulgular.....	117
4.5.2 Öğrencilerin Süreklilik Algılarına Yönelik Bulgular.....	119
Bölüm V	120
Tartışma, Sonuç ve Öneriler	120
5.1 Tartışma.....	120
5.2 Sonuç.....	127
5.2.1 Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrencilerin Değişim ve Sürekliliği Algılama Becerisi Açısından Sonuçlar	127
5.2.2 Sosyal Bilgiler Dersinde Verilen Araştırma Ödevlerine Yönelik Sonuçlar....	130
5.2.3 Sosyal Bilgiler Dersinde Değişim ve Sürekliliği Algılama Becerisi Açısından Ders Sürecini Hazırlama ve Yürütmeye Yönelik Sonuçlar.	131
5.2.4 Sosyal Bilgiler Dersinde Değişim ve Sürekliliği Algılama Becerisi Açısından Sözlü Tarih Sürecini Planlama ve Yürütmeye Yönelik Sonuçlar.....	131

5.3 Öneriler	132
5.3.1 Sosyal Bilgiler Dersinde Değişim ve Sürekliliği Algılama Becerisi Açısından Öğretmenlere Yönelik Öneriler.....	132
5.3.2 Araştırma ve Sözlü Tarih Sürecinde Velilere Yönelik Öneriler	133
5.3.3 Sosyal Bilgiler Dersinde Değişim ve Sürekliliği Algılama Becerisi Açısından Milli Eğitime Yönelik Öneriler.....	134
5.3.4 Gelecek Araştırmalara Yönelik Öneriler.	134
Kaynakça.....	135
Ekler	142
Ek 1. Ders Süreci.....	142
Ek 2. Ders Sürecinde Okutulan Hikâye	143
Ek 3. Ders Aşaması Sonucu Rapor Yazımı	145
Ek 4. Veli Bilgilendirme Formu	146
Ek 5. Sözlü Tarih Çalışması Öğrenci Yönergesi	147
Ek 6. Sözlü Tarih Çalışması Öğrenci Yönergesi	148
Ek 7. Sözlü Tarih Çalışması Sonucu Rapor Yazımı	149
Ek 8. Odak Grup Öğrenci Görüşme Soruları.....	150
Ek 9. Süreç İçerisinden Fotoğraflar	151
Özgeçmiş ve İletişim Bilgisi	155

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1. Sosyal bilgiler dersinde kazandırılması gereken beceriler listesi	26
Tablo 2. Öğrenciler kendi yaptıkları araştırma sürecinde misafirperverlik değerindeki değişim ve sürekliliği nasıl algılamışlardır.	50
Tablo 3. Ders sürecinin sonunda öğrenciler değişim ve sürekliliği nasıl algılamışlardır.....	61
Tablo 4. Sözlü tarih sürecinde öğrenciler değişim ve sürekliliği nasıl algılamışlardır.	75
Tablo 5. Araştırmanın birinci sorusuna verilen cevaplara yönelik bulgular.....	86
Tablo 6. Araştırmanın ikinci sorusuna verilen cevaplara yönelik bulgular.	91
Tablo 7. Araştırmanın üçüncü sorusuna verilen cevaplara yönelik bulgular.....	96
Tablo 8. Araştırmanın dördüncü sorusuna verilen cevaplara yönelik bulgular.	99
Tablo 9. Araştırmanın beşinci sorusuna verilen cevaplara yönelik bulgular.	103
Tablo 10. Araştırmanın altıncı sorusuna verilen cevaplara yönelik bulgular.	106
Tablo 11. Araştırmanın yedinci sorusuna verilen cevaplara yönelik bulgular.....	109
Tablo 12. Araştırmanın sekizinci sorusuna verilen cevaplara yönelik bulgular.	111
Tablo 13. Araştırmanın dokuzuncu sorusuna verilen cevaplara yönelik bulgular... ..	115

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. MEB (2017) programında belirtilen kök değerler	20
Şekil 2. Araştırma döngüsü	37
Şekil 3. Eylem planı uygulama süreci	38
Şekil 4. Araştırma süreci zaman çizelgesi	39
Şekil 5. Ders sürecinde kullanılan materyal ve etkinlikler	40
Şekil 6. Sözlü tarih süreci	43
Şekil 7. Araştırmada kullanılan veri toplama araçları	45

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Resim 1. Ders aşaması sürecinde konuyla ilgili ikram çeşitlerinin sunulması.	151
Resim 2. Ders aşaması sürecinde geçmişte köy odalarında oynanan “arı vız” oyununun sınıfta uygulanması.	151
Resim 3. Babasıyla sözlü tarih görüşmesi yapan bir öğrenci.....	152
Resim 4. Babaannesiyle sözlü tarih görüşmesi yapan bir öğrenci.	152
Resim 5. Ders süreci sonunda metinlerini hazırlayan öğrenciler.....	153
Resim 6. Ders süreci sonunda yapılan “misafirperverlik ağacı etkinliği.....	154

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu araştırma beş bölümden oluşmaktadır birinci bölümde; araştırma konusuyla ilgili problem durumu, araştırmanın amacı, önemi ve varsayımlarına değinilmiştir. İkinci bölümde çalışma için önemli kavramlara yönelik kuramsal çerçeve ele alınarak, ilgili araştırmalara yer verilmiştir. Üçüncü bölümde, araştırmanın yöntemi ele alınmıştır. Dördüncü bölümde ise elde edilen bulgular analiz edilmiş ve son olarak beşinci bölümde araştırmada elde edilen sonuçlar ve tartışılarak ortaya çıkan problemlere çözüm önerileri getirilmiştir.

1.1 PROBLEM DURUMU

2017 yılında yayınlanan yeni sosyal bilgiler dersi öğretim programının genel amaçlarından biri “Türk kültürünü ve tarihini oluşturan temel öge ve süreçleri kavrayarak, millî bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi gerektiğini kabul etmeleri” gerektiğidir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2017). Burada amaçlanan öğrencilerin içinde bulunduğu toplumun kültürel mirasını; geçmişten günümüze belirli bir süreç içerisinde, belirli bir bütünlükte algılamasını sağlamak ve öğrencide milli bir şuur oluşturmaktır. Özbaş’a (2012) göre yeni nesillere tarihini öğretecek, kültürel mirasını aktaracak ve öğrencileri bu konuda bilgilendirecek olan ders, sosyal bilgiler dersidir. Toplumun içerisinde bir birey olan öğrenciler kültürel mirasını, tarihini daha iyi tanıdıkça toplum bilinci daha fazla güçlenecektir. Bu nedenle sosyal bilgiler dersi, yeni nesillere kültür aktarımının gerçekleştirildiği, vatandaşlık bilincinin verildiği önemli bir derstir. Ayrıca sosyal bilgiler dersinde öğrencilere milli şuur, vatandaş olma bilinci, toplumun bir bireyi

olduğu hissettirilerek, kişilerin toplum içerisinde birey sorumluluklarını alması sağlanır.

2005 yılında Türk eğitim sisteminde köklü bir değişiklik yapılarak davranışçı eğitim modelinden yapılandırmacı eğitim anlayışına geçilmiştir. 2005 yılındaki eğitim programında sosyal bilgiler dersinde kazandırılması gereken en önemli becerilerden biri de “değişim ve sürekliliği algılama becerisi” olmuştur. 2017 yılında yenilenen öğretim programında, 2005 yılındaki programda olduğu gibi sosyal bilgiler dersinde kazandırılması gereken becerilerden biri olarak “değişim ve sürekliliği algılama” becerisi gösterilmiştir. Bu durum sosyal bilgiler dersinde değişim ve sürekliliği algılama becerisinin önemini de göstermektedir. Sosyal olayların, insanların, nesnelerin ve mekânların geçmişten günümüze nasıl bir değişme ve gelişme gösterdiğinin anlaşılabilmesi için, sosyal bilgiler derslerinde öğretilmesi gereken temel kavramların başında zaman, kronoloji, değişim ve süreklilik, gelmektedir. Bireyler değişim ve süreklilik becerisini kazandığı müddetçe geçmişten günümüze yaşanan olayların sebep ve sonuçlarını anlayabilir (İncegül, 2010). Ayrıca sosyal olayların ve toplumların nasıl bir değişim gösterdiğinin anlaşılması için, değişim ve süreklilik becerisinin kazandırılması önemli bir yer almaktadır (Demircioğlu, 2005).

Öğrencilerin içinde buldukları toplumun kültürünü ve kendilerini tanıyabilmeleri için toplumun kültürel unsurlarını, değerlerini, gelenek göreneklerini, örf ve adetlerini geçmiş ile gelecek arasındaki değişim ve sürekliliğini göz önüne alarak öğrenmesi gerekmektedir. Eğer bu unsurların öğretimi sırasında değişim ve süreklilik dikkate alınmazsa, öğrencilerin bilinç şemasında bir boşluk oluşmakta ve toplumsal yaşama uyum sağlamaları zorlaşmaktadır. Sosyal olayların, insanların, nesnelerin ve mekânların geçmişten günümüze nasıl bir değişme ve gelişme gösterdiğinin anlaşılabilmesi zaman, kronoloji, değişim ve sürekliliğin anlaşılabilmesi ile yakından ilgilidir (Demircioğlu, 2007).

Nesnelerin ve öznelerin yapıları gereği ortaya koydukları farklılaşmalara değişim denir. Her farklılaşma belirli bir zaman ve süreç içinde gerçekleşir. Farklılaşmaların bütünü ve sürelerin toplamı, nesnedeki değişimin bütünlüğünü ve zamanını verir. Değişim, oluş, büyüme gibi kavramlar hareket içerdiklerinden dolayı zamanla bu kavramlar arasında bağ kurulmaktadır. Süreklilik ise, kesintisiz olarak devam eden eylemler, olaylar ve hareketleri ifade etmek için kullanılır (Bıçak, 2004).

Milletler varlıklarını sürdürmek için milli kültüre ihtiyaç duydukları gibi, uluslararası camiada varlıklarını kabul ettirmek ve hür bir şekilde yaşamak için kültüre ihtiyaç duyarlar. Milli kültürü ve milli dili sayesinde her millet milli şuurunu canlı tutar ve bu milli şuur, milletin fertlerine bağımsız yasama azmi verir. Milli şuurun oluşması, kültürel kimliğin oluşması ve gelişmesinin temel şartıdır. Kültürel kimlik kişinin bir milli kültüre mensup olduğunun ifadesidir. Kültürel kimlik, bir milletin tanınmasını sağlayan, onu diğer milletlerden ayıran gelenek, görenek ve kültürel öğelerden oluşur (Köseoğlu, 2002: 135). Gelecek nesillere milli şuur verilmesi, onlara içinde yaşadıkları toplumun bir bireyi olma duygusu oluşturmaktadır. Kültürel değerlerin kazandırılması, toplumların varlığını devam ettirmesi, toplumların milli birlik ve beraberlik içerisinde yaşamasını sağlar. Toplumlar kültürel öğelerine, güçlü bir şekilde tutunarak, aslında bireyleri arasındaki bağı da güçlendirmiş olurlar.

Türk toplumunun, tarih sahnesine çıktığı ilk zamanlardan itibaren en önemli gelenek, görenek ve değerlerinden bir tanesi misafirperverliktir. Misafirperverlik Türk kültüründe törenin getirdiği ve herkesin uyması gereken bir sorumlulukken, Türklerin İslamiyet’i kabullüyle birlikte İslam dinî gereği Müslümanların yapması gereken bir sünnet haline gelmiştir. Orta Asya’dan günümüze gelen, bu köklü gelenek geçmişten günümüze bazı değişiklikler ve gelişmeler göstermekle birlikte, günümüzde halen devam etmektedir. Türk toplumunu diğer toplumlardan ayıran en önemli özelliklerden bir tanesidir. Misafirperverlik değerinin, en güçlü simgelerinden bir tanesi “Tanrı misafiri” kavramıdır. Tanrı misafiri: Türklerin İslamiyet’i kabul etmeden önce ortaya çıkan “Tanınmayan, çağrılmadan kendiliğinden gelen konuk seklinde” ifade edilmektedir (Türk Dil Kurumu, 2010).

Türk kültüründeki misafirperverlik geleneği denilince akla gelen kültürel öğelerinden bir tanesi de köy odalarıdır. Köy odalarının kökeni aslında Orta Asya Türk Kültürüne dayanmaktadır. İlk Türkler göçebe bir yaşam benimsedikleri için çadır da yaşamaktaydılar. Bu nedenle bir misafir geldiği zaman ev sahibinin en önemli görevlerinden bir tanesi ona çadır açmaktır. Zamanla bu çadır açma geleneği Türkler yerleşik hayata geçtikçe misafirleri rahat etmeleri için köy odası geleneği almıştır. Bunların yanında halen izzet-i ikram, misafir odası, hizmette kusur etmeme, misafiri iyi ağırlama gibi kültürel anlayış devam etmektedir. Verilen örneklerden de anlaşıldığı gibi geçmişten günümüze, Türk kültüründe bazı değişiklikler olmakla beraber, halen devam eden değerlerinden biri misafirperverliktir.

Misafirperverlik değerinin Türk kültüründeki öneminden dolayı çalışmada misafirperverlik rneği seçilmiştir. Bunun bir diğer sebebi misafirperverlik değerinin, içerisinde birden çok kültürel ge barındırmasıdır. Bu ögelerin bir kısmı zaman içerisinde yok olmuşken, bir kısmı günümüzde varlığını sürdürmektedir. Bu nedenle, öğrencilerin değişim ve süreklilik algılarının incelenebileceği örnek olarak misafirperverlik değeri ele alınmıştır.

2017 yılında hazırlanan yeni sosyal bilgiler dersi eğitim programı çerçevesinde, öğrencilerin bilgileri ezberlemekten çok bilgiyi kendileri yapılandırmaları, kendilerinin araştırma ve inceleme yaparak bilgiye ulaşmalarını planlamaktadır. Ayrıca sosyal bilgiler dersinin en önemli amaçlarından biri; toplumun gelenek, görenek ve değerlerini yeni nesillere aktarılmasını sağlamaktır. Kültürel ögelerin bir kısmı zaman içerisinde ortadan kalkarken, bir kısmı değişime uğrar veya yerine başka bir öge ikame edilmektedir. Örneğin, Tanrı misafiri, köy odaları gibi kültürel unsurlar zaman içerisinde ortadan kalkmışken, geçmişte misafire ikram edilen en önemli içecek olan kımızın yerini zamanla kahve ve çay almıştır. Gelenek görenek, örf adet ve değerlerimizden bir kısmını maddi unsurlar bir kısmını manevi unsurlar oluşturmaktadır. Maddi ve manevi kültürel unsurlardaki değişim ve sürekliliğin algılanmasını, sadece sosyal bilgiler ders kitapları aracılığıyla sağlamak zordur. Ders kitapları misafirperverlik gibi soyut kavramlardaki değişim ve sürekliliğin algılanmasında yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle sınıflardaki birçok ğrenci konuyu somutlaştıramayıp konuyu öğrenememektedir.

Bu açıklamalar ışığında, Türk kültüründeki gelenek görenek, örf adet ve değerlerdeki değişim ve sürekliliğin öğrenciler tarafından algılanmasında, sosyal bilgiler dersine büyük bir sorumluk düşmektedir. Değişim ve süreklilik becerisinin kazandırılması gelecek nesillere kültürel ögelerin aktarılmasını sağlayacaktır. Bu nedenle öğrencilerin kültürel değerler üzerindeki değişim ve süreklilik algılarının incelenmesi, amacıyla yeni çalışmalar yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur.

Bu çalışmadaki temel problem ise misafirperverlik değerindeki değişim ve sürekliliği beşinci sınıf öğrencilerin nasıl algıladıklarını ortaya koymaktır.

1.2 ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu çalışmada, “beşinci sınıf öğrencilerinin geçmişten günümüze toplumumuzu oluşturan kültürel değerlerimizden bir tanesi olan misafirperverlik değerindeki, değişim ve sürekliliği nasıl algıladıkları ve bu değişim ve sürekliliği nasıl yorumladıkları” ortaya çıkarılmaya çalışılmaktadır. Öğrenciler araştırma süreci, ders süreci ve sözlü tarih sürecinde olmak üzere zaman içerisindeki değişim ve gelişimini nasıl algılamışlardır? Bu temel soru etrafında alt problemler oluşturulmuştur.

1. Öğrenciler kendi yaptıkları araştırma sürecinde, misafirperverlik değerindeki değişim ve sürekliliği nasıl algılamışlardır?
2. Öğrenciler ders işlendikten sonra, misafirperverlik değerindeki değişim ve sürekliliği nasıl algılamışlardır?
3. Öğrenciler sözlü tarih sürecinde, misafirperverlik değerindeki değişim ve sürekliliği nasıl algılamışlardır?
4. Öğrenciler tüm süreç sonucunda, misafirperverlik değerindeki değişim ve sürekliliği nasıl algılamışlardır? Öğrenciler,
 - 4.1. Geçmişten günümüze misafirperverliğin, nasıl bir değişim gösterdiğini düşünmektedirler?
 - 4.2. Misafirperverlik üzerindeki değişimi; sosyal bilgiler dersindeki araştırma süreci, ders süreci ve sözlü tarih uygulamalarından en çok hangi aşamada fark etmişlerdir?
 - 4.3. Sosyal bilgiler dersindeki, misafirperverlikle ilgili uygulamalardan dikkatlerini çeken, hususlara ilişkin neleri belirtmişlerdir?
 - 4.4. Sosyal bilgiler dersinde, misafirperverlikle ilgili uygulamaların zorlu yönlerinin neler olduğunu belirtmişlerdir?
 - 4.5. Misafirperverlik konusundaki değişimi, en çok hangi yaş aralığındaki kişilerle yaptıkları sözlü tarih görüşmelerinde hissetmişlerdir?
 - 4.6. Gelecekte misafirliğin nasıl olacağını düşünmektedirler?
 - 4.7. Sözlü tarih çalışması yapmadan önce, bu konuyu derste işlemeleri öğrencilere nasıl fayda sağlamaktadır?

- 4.8. Sözlü tarih çalışmasının, diğer ödevlerden farkını nasıl değerlendirmektedirler?
- 4.9. Bu çalışmayı başka bir konuda veya başka derslerde de yapmak istemektedirler mi?
5. Tüm süreçler sonucunda öğrencilerin, değişim ve süreklilik algıları nasıldır?

1.3 ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Toplumların, sağlıklı bir şekilde varlıklarını devam ettirebilmeleri için kültürel öğelerinin önemi büyüktür. Bunun yanında kültürün zaman içerisinde değişme gösterdiği bir gerçekliktir. Burada önemli olan yeni nesillerin bu değişim ve sürekliliği nasıl algıladıkları, nasıl yorumladıkları ve bu değişimi nasıl içselleştirdikleridir. Genç kuşaklar kültürdeki değişimin neden ve sonuçlarını fark edemediklerinde, toplumu bir arada tutan öğelerin de önemini kaybederler. Bu durum millet olma bilincinin kaybolmasına neden olabilir. Bu sebeple sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin kültürel öğelerimizdeki değişim ve sürekliliği nasıl algıladıkları merak konusudur.

Bundan dolayı bu çalışma:

Kültürel öğelerdeki değişim ve sürekliliğin sosyal bilgiler dersinde öğrenciler tarafından nasıl algılandığını araştırdığı için *özgün*;

Araştırma 2017 yılında yapılan yeni öğretim programının uygulanmaya başladığı 2017/2018 eğitim öğretim yılında beşinci sınıf öğrencileri ile yapıldığı için *güncel*;

Sosyal bilgiler dersinde, kültürel öğelerdeki değişim ve sürekliliğin kazandırılması için neler yapılması gerektiği, öğrenci algılarının nasıl olduğu, kullanılan yöntem ve tekniklerin ne kadar etkili olduğunun araştırması yönüyle *gerekli*;

Kültürel öğelerdeki değişim ve sürekliliğin öğrenciler tarafından nasıl algılandığının incelenmesi sonucu bulgulardan yola çıkılarak derinlemesine sorgulanması, tartışılması ve yeni öneriler getirilmesi bakımından ise *işlevsel* olarak görülmektedir.

1.4 ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Bu araştırma bulguları;

- ✓ Sakarya Akyazı İmam Hatip Ortaokulunda eğitim gören beşinci sınıftaki 50 erkek ğrenci ile
- ✓ Beşinci sınıf sosyal bilgiler dersinin “S.B.5.2.5. Günlük yaşamdaki kültürel unsurların tarihî gelişimini değerlendirir” kazanımı ile
- ✓ Araştırma süreci, ders süreci, sözlü tarih süreci ve odak grup görüşmesi sonunda elde edilen veriler ile sınırlıdır.

1.5 SİMGELER VE KISALTMALAR

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

TDK: Türk Dil Kurumu

TYÇ: Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinde

SBDÖP: Sosyal Bilgiler Dersi ğretim Programı

SB. Sosyal bilgiler

Akt: Aktaran

Bkz: Bakınız

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1 KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1.1 Kültür

Sosyal bilgiler dersinde kazandırılacak evrensel amaçlar bilgi, beceri, değerler ve sosyal katılım başlıkları altında açıklanmaktadır. Sosyal bilgiler dersi ile öğrencilere kazandırılacak bu bilgi, beceri, değer ve sosyal katılıma ilişkin amaçlar incelendiğinde bu amaçların hemen hemen hepsinin kültürel öğelerle ilişkili olduğu ve bu amaçlara ulaşabilmek için sosyal bilgiler dersinde kültürel öğelerden yararlanmak gerektiği söylenebilir (Deveci, 2009: 2).

Fransızcadan dilimize geçen “culture” kelimesinin iki anlamı vardır. Bunlardan birini hars (kültür), diğerini tehzib (yüksek kültür) olarak tercüme edilebilir. Gökalp’e (2017: 116) göre hars (kültür): Halkın ananelerinden, teamüllerinden, örflerinden, şifa-i veya yazılmış edebiyatından, lisanından, musikisinden, dinînden, ahlakından, bedii ve iktisadi mahsullerinden ibarettir (Gökalp, 2017-116).

Taylor’a göre, “kültür, bilgiyi, imanı, sanatı, ahlâkı, örf ve âdetleri, ferdin mensup olduğu cemiyetin bir uzvu olması itibariyle kazandığı itiyatlarını ve bütün diğer maharetlerini ihtiva eden gayet girift bir bütündür” (Akt: Mustak, 2017: 6). Gökalp’e (2017: 116) göre ülkemizde kültür kavramının karmaşık olmasının ve tanımlanmasındaki güçlüğü sebebi Fransızca “culture” kelimesinin hars ve tehzib kavramlarının yani kültür ve yüksek kültür anlamına gelen iki manalı olmasındandır. Gökalp; kültür kelimesinin tanımlanmasındaki problemin iki manalı olmasından kaynaklandığını belirtmiştir. Meriç’e (1986:15) göre ise kültür, dilimize iki kaynaktan gelmiştir: Fransızca’dan ve Amerikanca’dan. Fransızca kültürün Türkçe karşılığı İrfan, Amerikanca kültürün karşılığı, Medeniyettir. Buna göre Fransızca kültürden

kastedilen daha çok sosyoloji bilimin tanımlamasıyla manevi kültürü ifade etmektedir, Amerikanca kültürden anlaşılan ise maddi kültür yani Gökalp'in söylemiyle medeniyettir (Arslanoğlu, 2011).

Dindar' a (1989) göre ise kültür: Toplumun kendine özgü olarak geçmişten getirdiği ve içselleştirdiği maddi ve manevi öğeler bütününe kültür denilmektedir. Kültür toplum içinde mevcut olan her çeşit bilgi, alışkanlık, inanç, gelenek ve görenekleri, değer ölçüleri, genel tutum ve zihniyet gibi çeşit davranış şekillerini içine alır. Kısacası kültürü, geçmişten günümüze nesilden nesile aktarılan maddi ve manevi unsurları bulunan, toplumun bireylerinin çoğunluğunca benimsenen ve o toplumu diğerlerinden ayıran, topluma özgü hayat tarzı olarak tanımlamaktadır. Her toplumun kendine özgü bir kültürü vardır. Bu milli kültür onu öteki toplumlardan ayırır. Bunun yanında kültür, bir toplumda eğitim yoluyla nesilden nesle aktarılarak zaman içinde değişebilmektedir (Günay, 2005: 28).

TDK (2010) kültürün tanımını 6 madde içerisinde açıklamıştır. Bunlar:

1. Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü, hars, ekin.
2. Bir topluma veya halk topluluğuna özgü düşünce ve sanat eserlerinin bütünü,
3. Muhakeme, zevk ve eleştirme yeteneklerinin öğrenim ve yaşantılar yoluyla geliştirilmiş olan biçimi,
4. Bireyin kazandığı bilgi,
5. Tarım,
6. Biyoloji Uygun biyolojik şartlarda bir mikrop türünü üretme, şeklinde tanımlamalar yapılmıştır (TDK, 2010).

Kültür dinamik bir yapıya sahip olması nedeniyle sürekli bir değişim içeresine girerek yenilenmektedir. Bu nedenle toplumsal sürekliliğin sağlanmasında kültür önemli bir yere sahiptir (Çengelci, 2012). Kültürün özellikleri incelendiğinde, sosyal bilgiler dersinde kültürden yararlanmanın, sosyal bilgiler dersinin öğrencilere; toplumsal kişilik kazandırma, bireyin toplumsallaşmasını sağlayarak çevreye uyumunu kolaylaştırma, işbirliği sağlama, düşünme, empati kurma gibi becerileri,

sevgi, saygı, hoşgörü gibi değerleri kazandırma amaçlarına ulaşmaya katkı sağladığı söylenebilir (Deveci,2009: 3).

Kayserili 'ye (2011) göre kültürü, antropolojik açıdan değerlendiren Tylor'dan sonra farklı disiplinlerde çalışan sosyal bilimciler de kültür kavramına yönelik tanımlamalar da bulunmuştur. Bunun sonucunda ortaya antropoloji dışında, toplumbilim, halkbilim, tarih, sanat tarihi, psikoloji hatta günümüzde ekonomi disiplinlerince irdelenen ve araştırılan bir kavram çıkmıştır. Kültür her toplum veya her düşünür tarafından farklı tanımlanmıştır. Bunu destekler bir biçimde Meriç (1986: 9)'e göre kültür, değişken bir kavramdır. *Tahlil edemezsiniz, çünkü unsurları sonsuzdur. Tasvir edemezsiniz çünkü bir yerde durmaz.* Kültürün tahlil edilemediğini, çünkü unsurlarının sonsuz olduğunu, tasvir edilemediğini çünkü bir yerde durmadığını, manasının açıklanamadığını kültürün kendi başına soyut bir kavram olmasından dolayı ifade edilemeyeceği onu tanımlamak isteyenlerin nereden başlasa bir yeri eksik kalacağını ifade eder. Verilen tanımlara bakıldığında kültürün tek genel bir tanımının yapılamadığı ortaya çıkmaktadır. Bilim insanlarının kültürü tanımlamakta farklı söylemler oluşturmaları ve ortak bir tanımlama yapamamalarının sebebi, kültür ile medeniyet kavramlarının iç içe geçmesinin sebep olduğu söylenebilir.

2.1.1.1 Kültür aktarımı

Toplumun temel isteklerinden biri tanesi, içinde yaşayan insanların kendi kültürlerinin gereklerini öğrenmeleri toplumun ihtiyaçlarına cevap verebilmesi ve edindiği kültürü gelecek nesillere aktarmasıdır. Bunu yapacak en önemli kurum eğitimidir. Kültürel süreçler arasında en önemlisi ve evrenseli sayılan kültürleme, kişinin doğumundan ölümüne değin kendi toplumunun kültür içeriğini öğrenmesi, toplumca istenen, beklenen insan olması sürecidir. Kültürleme, en geniş anlamda eğitimidir. Küçük yaşlardan itibaren ailede başlayan kültürleme; okul sıralarında, okul dışında ve okul sonrasında da devam eder. Yani, kültürlemenin yaşı, sınırı yoktur ve ömür boyu devam eder (Güvenç, 1994). Toplumlarda genç nesilleri ilk kültürleme işi ailede başlar. Varış (1990) kültür aktarımında ailenin önemini şu şekilde açıklamaya çalışmaktadır, birey bir yaşından itibaren kültürel anlamda öğrenmelere başlar ve taklit yoluyla kültürel özellikleri edinir. Bu ifade kültürel aktarımın sosyal bir kurum

olan ailede başladığını göstermenin yanında, öğrenmelerin sosyal öğrenme yoluyla gerçekleştiğini de göstermektedir. Aile, bireyin okul çağına kadar kültürel anlamda şekillendiği, örf, adet ve alışkanlıkların kazanıldığı ilk kurumdur. Celkan (2005)'e göre bireyin aileden sonra toplumsallaşmasını ve yaşadığı toplumun kültürünü öğrenmesi bağlamında içine girdiği diğer kurum ise okuldur. Okul ailenin gücü ve kapasitesinin yetmediği toplumsal gerçeklerin, yeniden oluşturulduğu ve gerçekleştirildiği yerdir. Bu sayede çocuklar, gençler ve yetişkinlerde; siyasal, ekonomik, ideolojik, estetik, ahlaki bir takım değer yargıları geliştirilmeye çalışılır. İşte bu değer yargılarının tümü toplumun kültürüdür.

Toplum ve devleti ayakta tutacak unsur olan kültür aktarımını, aile, okul ve toplum üçgeninde birleştirip yeni nesillere sunmak gerekmektedir. Aile kültür aktarımını dışarıda yani toplumun içerisine girerek ya da kendi içerisinde gerçekleştirir. Öğrencinin anne babası ya da kardeşleriyle katıldığı kültürel etkinlikler, akrabalarını ziyaret etmesi, bayramlaşması, hediyeleşmesi gibi çocuğa kültürü tanıtan dış etkinlikler olarak görülebilir. Aile içerisinde de anne ve babasına duyacağı saygı, yemek yerken uyması gereken kurallar, ebeveynlerinden öğreneceği kültüre ait eski bir oyun bu duruma örnek olabilir (Kula, 2017: 14). Büyükkaragöz ve Çivi' ye (1999: 26) göre insanların diğer insanlarla ve çevreleriyle etkileşiminin maddî ve manevî ürünlerine kültür dendiği dikkate alınır, insanın, çevresiyle etkileşimi sonucunda kültürlemeye uğradığı yani kültür edindiği söylenebilir. İnsan, çevresiyle etkileşerek öğrendiklerini, yani edindiği kültürü, diğer insanlara öğretmeye kalkışan kimse ise, belli bir amaca yönelik olarak o insanları kültürlemeye çalışıyor demektir. İnsanların diğer insanları belli bir maksatla kültürlemelerine ya da kasıtlı kültürleme sürecine ise eğitim denilmektedir. Sönmez (2006)'e göre de eğitimin tanımında dikkat edilecek nokta kasıtlı olması, istendik özellikler taşıması, yani toplum, birey, konu alanı, doğa belirleyicilerinden geçen, sorun çözmeyi kolaylaştıran, belli ölçütler ve ilkelere uygun olan davranışları içermesi ve de bir süreç olmasıdır. Ayrıca insan davranışlarını istendik yönde değiştirmek için düzenlenip işe koşulan eğitim açık bir sistemdir; çünkü insanın hali hazırdaki davranışları yeterli bulunmamakta ve o, istendik davranışlarla donatılmak istenmektedir.

2.1.1.2 Sosyal bilgiler dersi öğretim programının özel amaçlarında kültür

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda ifade edilen Türk Millî Eğitimi'nin Genel Amaçları ve Temel İlkelerine uygun olarak şöyle ifade edilmektedir: Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ile öğrencilerin;

1. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak vatanını ve milletini seven, haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren, millî bilince sahip birer vatandaş olarak yetişmeleri,
2. Atatürk ilke ve inkılaplarının, Türkiye Cumhuriyeti'nin sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmasındaki yerini kavrayıp demokratik, laik, millî ve çağdaş değerleri yaşatmaya istekli olmaları,
3. Türk kültürünü ve tarihini oluşturan temel öge ve süreçleri kavrayarak millî bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi gerektiğini kabul etmeleri,

Dedeci'ye (2009: 2) göre sosyal bilgiler dersi, insanın ve toplumun yaşayışını ele alması ve sosyal olaylardan meydana gelmesi nedeniyle, günlük yaşamda öğrencilerin kullanacağı bilgi, beceri ve değerleri içeren bir ders olarak ilköğretim programlarında önemli bir yere sahiptir. Sosyal bilgiler günlük yaşam içerisinde okulda, ailede, bir akşam yemeğinde, karşıdan karşıya geçme esnasında, otobüste, düğünde, bir hasta ziyaretinde kısaca yaşamın tamamındadır. Hayatın her anını konu alan ve toplumun yaşayışındaki her ögeyi içine alan sosyal bilgiler dersi toplumun kültürünün gelecek nesillere aktarılmasında önemli bir paya sahiptir.

Sosyal bilgiler dersinin kültürel aktarım konusunda ortaya koyduğu genel amaçlar doğrultusunda bireylere kazandırılması gereken bir takım yeterlikler belirlenmiştir. Öncelikli olarak, Türk kültürünün oluşum süreci ve milli bilinç (kültürel kimlik) kazandırma sürecine değinilmiştir. İkinci aşamada ise kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi, zamana bağlı olarak kültürün siyasal, sosyal ve ekonomik açıdan nasıl değiştiği, geleneksel kültür ile modern kültürün karşılaştırılması, inancın kültür üzerine etkilerini, kültürün insanların ürünü olduğunu, farklı kültürlerin birbirini etkileyebileceğini, sosyalleşme ve ahlaki değerlerin her kültürün önemli unsurları olduğu gibi konuları öğretmek hedeflenmektedir. Yukarıda ifade edilen tüm bu yeterliklerin sonucu olarak bireylerin kültürlerini tanıma, tanıtma, koruma ve geliştirme becerilerini kazanması hedeflenmektedir. SBDÖP bu yeterlikleri

sağlayabilmek için “Kültür ve Miras” öğrenme alanı başta olmak üzere farklı öğrenme alanlarını da işe koşarak kültür aktarımını gerçekleştirmeye çalışmaktadır (Ünlü, 2012).

2.1.1.3 Türk Milli Eğitiminin genel amaçlarında kültür

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununda kültür konusuna yönelik ifadeleri incelemek, konunun bütünlüğü açısından daha faydalı olabilir. Bu bağlamda Türk Milli Eğitim Temel Kanunu incelenmiş ve kültür konusuna önemli ölçüde yer verildiği görülmüştür. Türk Milli Eğitim Temel Kanunu’nun 2-10-13-14 ve 28. maddeleri incelendiğinde konunun ehemmiyeti açıkça görülebilmektedir. Daha anlaşılır olması açısından bu maddeler aşağıda verilmiştir (MEB, 2005).

Madde 2: Türk Milli Eğitiminin genel amacı, Türk Milletinin bütün fertlerini,

1. Atatürk inkılap ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;

2. Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;

3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak;

Madde 10. Eğitim sistemimizin her derece ve türü ile ilgili ders programlarının hazırlanıp uygulanmasında ve her türlü eğitim faaliyetlerinde Atatürk inkılap ve ilkeleri ve Anayasada ifadesini bulmuş olan Atatürk milliyetçiliği temel olarak alınır.

Milli ahlak ve milli kültürün bozulup yozlaşmadan kendimize has şekli ile evrensel kültür içinde korunup geliştirilmesine ve öğretilmesine önem verilir.

Madde 13. Her derece ve türdeki ders programları ve eğitim metotlarıyla ders araç ve gereçleri, bilimsel ve teknolojik esaslara ve yeniliklere, çevre ve ülke ihtiyaçlarına göre sürekli olarak geliştirilir. Eğitimde verimliliğin artırılması ve sürekli olarak gelişme ve yenileşmenin sağlanması bilimsel araştırma ve değerlendirmelere dayalı olarak yapılır. Bilgi ve teknoloji üretmek ve kültürümüzü geliştirmekle görevli eğitim kurumları gereğince donatılıp güçlendirilir; bu yöndeki çalışmalar maddi ve manevi bakımından teşvik edilir ve desteklenir.

Madde 14. Milli eğitimin gelişmesi iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınma hedeflerine uygun olarak eğitim, insan gücü, istihdam ilişkileri dikkate alınmak suretiyle, sanayileşme ve tarımda modernleşmede gerekli teknolojik gelişmeyi sağlayacak mesleki ve teknik eğitime ağırlık verecek biçimde planlanır ve gerçekleştirilir. Mesleklerin kademeleri ve her kademenin unvan, yetki ve sorumlulukları kanunla tespit edilir ve her derece ve türdeki örgün ve yaygın mesleki eğitim kurumlarının kuruluş ve programları bu kademelere uygun olarak düzenlenir.

Madde 28. Bütün öğrencilere ortaöğretim seviyesinde asgari ortak bir genel kültür vermek suretiyle onlara kişi ve toplum sorunlarını tanımak, çözüm yolları aramak ve yurdun iktisadi sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunmak bilincini ve gücünü kazandırmak (MEB, 2005).

Türk Milli Eğitim Temel Kanununun bu maddeleri incelendiğinde sadece kültür aktarıma değil, aynı zamanda kültürün üretilmesi ve geliştirilmesi konularına da büyük önem verildiğini görmekteyiz. Kültür, milli bir kimlik yaratmanın en temel ögesidir. Aynı zamanda bilgi üretebilen, nitelikli iş gücü sağlayabilen, toplumuna maddi ve manevi destek sağlayabilen, yeniliklere açık ancak milli bilincini koruyan, ahlaklı ve evrensel değerlere saygılı bir toplum yaratmanın da ancak kültürle mümkün olacağı bu ifadelerden çıkarılabilecek sonuçlardır. Bu ifadeden anlaşılacağı üzere kültürün bireyler tarafından benimsenmesi, korunması ve geliştirilmesi Türk Milli Eğitiminin genel amaçları içerisinde değerlendirilmiştir (Ünlü, 2012).

2.1.2 Değer

Sosyal bilimlerde tartışıldığı günden bu yana önemli bir yer edinen “değer” kavramı psikoloji açısından sosyal bilimler alanında ilk kez Znaniecki tarafından dile getirilmiştir (Bilgin, 1995: 83 akt. Aydın 2003:212). Sosyolojik açıdan değer kısaca “kişiyeye ve gruba yararlı, istenilen ve beğenilen şey” olarak tanımlanabilir. Buna göre değer, olgunun kendinden çok, ona yüklenen önem ile alakalıdır. Meselâ eğitimin, bir değer taşıdığı kadar kendisinin de bir değer olduğu söylenebilir (Fichter, 1990: akt. Aydın 2003: 121). Değer kavramı bir fiil olarak kullanıldığında, üst düzeyde bir değerlendirme söz konusudur. İnsanlar bir nesneye, kişiyeye, davranışa veya etkinliğe değer verdiklerini söylediklerinde, değer verdikleri şeyin onlar için derin bir anlam taşıdığını, onun iyi olduğuna inandıklarını ve kendi kişisel değerleriyle uyumlu olduğunu ifade etmektedirler. Kısaca değer kavramının bir fiil olarak kullanılması, soyut değerler sistemine dayanarak bir varlığın değerinin belirlenmesi sürecine karşılık gelmektedir. Değer kavramı isim olarak kullanıldığında ise, bu sürecin sonucunu göstermektedir. Bu değer yargıları, insanlar yeni durumlarla karşı karşıya geldiklerinde şekillendirilebilir ya da değiştirebilir (Rohan, 2000 akt. Sarı 2007: 42). Herkes için ortak kabul edilebilecek evrensel değerler şunlardır: Gerçeği arama, adaleti arama, kendini koruma ve kendine saygı gösterme, davranışlarından sorumlu olma ve vicdanına göre hareket etme, başkalarına yardım etme, diğerleri için saygılı, hoşgörülü ve bağışlayıcı olma, başkalarına zarar vermeme, çevreyi ve diğer canlıları koruma (Kinnier, R.J. L.Kernes ve T.M. Dautheribes, 2000).

TDK (2010) değer kavramını 7 kısımda tanımlamıştır bunlar:

1. İsim; bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet
2. Bir şeyin para ile ölçülebilen karşılığı, bedel, kıymet, paha, valör
3. Üstün nitelik, meziyet, kıymet
4. Üstün, yararlı nitelikleri olan kimse
5. Felsefe Kişinin isteyen, gereksinim duyan bir varlık olarak nesne ile bağlantısında beliren şey
6. Matematik; bir değişkenin veya bilinmeyen sayı ile anlatımı

7. Bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü, şeklinde tanımlamalardır.

Bireyin toplumsal ortamlarda “kazandığı kültür unsurlarının bir yansıması” olan değerler, birey ve toplumun yaşamla ilgili amaçlarının belirlenmesinde ve bu amaçların davranışa dönüştürülmesinde etkili olmaktadır. Bu nedenle değerler davranışlara yön vererek bireylerde ortak bir anlayış oluştururlar. Dolayısıyla değerler, birey davranışlarında benzeşmeye ve kalıplaşmaya yardım ederek bireyle toplum arasında ortak bir bağ oluşturmada ve bu bağın devamlılığında etkilidir. (Türkdoğan, 1995: 27). Ügeöz (2003) değerleri bir soğanın cücüğüne benzeterek, değerlerin kültürün çekirdek kısmını oluşturduğunu belirtir ve kültürün içerisindeki ilk katmaları değerler olarak belirtir. Nasıl ki soğanın cücüğünü diğer tabakaları soymadan görmek mümkün değil ise, insanların davranışlarına ve beklentilerine anlam veren, yön gösteren değerleri de etrafını çevreleyen tabakaları atlayarak anlamının ve keşfetmenin imkânsız olduğunu söyler. Değerler toplumlar için, trafikteki yol işaretleri gibi işlev görürler. Güvenli, rahat ve seri hareket edebilmek için yol işaretlerinin yeri ve önemi trafikte ne ise değerlerin de toplumsal gelişme ve sosyalleşme açısından önemi odur. Gerekli yere gerekli işaretlerin, iklim ve hava şartlarına göre en iyi görülecek ve anlaşılacak şekilde konulması trafikte rahat, güvenli, seri ve bir başkasına ihtiyaç duyulmadan hareketi sağlayacaktır. Ayrıca işaretlerin anlamlarının da sürücüler tarafından iyi bilinmesi ve uygulanması gerekmektedir. Bu durumda hava ve yol şartları nasıl olursa olsun, uygun işaretlerle güvenli seyahat sağlanabilmektedir. Toplumsal değerlerin toplum ve dolayısıyla bireylerin sosyalleşmesi için önemi bu duruma benzemektedir. Bireylerin toplum içerisinde sosyalleşmelerinin sağlanmasında, değerlerin bireylere öğretilmesi önemlidir. Bu öğretim sürecinde değerlerin dolayısıyla değer yargılarının bireylerce doğru algılanması gerekmektedir. Değerlerin zamana ve gelişmelere göre tanımlanması ve bireylere öğretilmesi, bireylerin sosyalleşmelerinde önemli motor güç olacaktır (Özkan, 2010:1029,1030). Her toplum varlığını sürdürmek ve uzun süre ayakta kalabilmek için yeni kuşaklara, toplumsal yapıya uygun kurallar ve değerler sisteminden oluşan yaptırımlar uygulamaktadır. Çünkü “toplumsal hayatı mümkün kılan, paylaşılan bu değerlerdir” (Toklu, 2002: 102).

Özkan’a (2010) göre değerler bireylerin önem verdikleri şeyleri tanımlayarak istek, tercih, arzu edilen ve edilmeyen durumları göstermede etkilidir. Dolayısıyla değerler,

bireylerin iyi-kötü, güzel-çirkin, doğru-yanlış gibi vasıflarının belirlenmesinde ve hayata bakışlarında önemli bir role sahiptir. Bireyin değeri ve önemi, himayeci değerlere olan bağlılığı oranında öne çıkar. “birlik-beraberlik”, “saygı”, “bağlılık”, “himaye”, “güven”, “otorite” vb. himayeci değerler, geleneksel toplumda bireyin hayatta kalmasında önemli bir unsur olarak etkisini her zaman hissettirir. Himayeci toplumlarda değerler gelecek nesillere aktarılacak kutsallar olarak görülmektedir. Öyle ki, bireyin dünyaya getirilmeye karar verilmesinden başlayarak hayatının ilerleyen her aşamasında; önce ailesine, çevresine, sonra da vatanına ve milletine hayırlı ve yararlı bir evlat olması temennisi yer almaktadır. Hayırlı ve yararlı evlat temennisi içerisinde; itaatkâr, saygılı, geleneklerine ve inançlarına bağlı olma gibi değer anlayışları yer almaktadır. Toplum yapısında meydana gelen değişimi takip etmede yetersiz kalan değerlerin kontrol görevini yerine getirememesi sonucu toplumda huzursuzluğun ortaya çıkması da kaçınılmaz olabilmektedir. Toplumlar yeni nesilleri değerlerini devam ettirecek kişiler olarak görürler ve onların değerlerine bağlı bir birey olarak yetişmesini isterler.

Her toplumun kendi kültürel değerlerini koruyup, sosyal ve kültürel gelişimlerini sürdürmeleri, küreselleşmenin hızlandığı bu dönemde en önemli hususlardan biri haline gelmiştir. Aksi takdirde toplumların yüzyıllardır süregelen kendilerine özgü milli kültürlerinin yok olup gitmesi kaçınılmaz olacaktır. Eğitim sürecinin en temel işlevlerinden birisi, toplumun sosyal ve kültürel değerlerini genç kuşaklara aktarmadır. Bu süreç formal eğitim yoluyla olabileceği gibi, informal eğitim yoluyla günlük yaşam içerisinde kendiliğinden meydana gelebilmektedir (Acun ve Yücel ve Önder ve Tarman. 2010: 193).

Zaman içerisinde farklı anlam ve görevler yüklenen değerler, bireylerin topluma sağlıklı uyumlarında önemlidir. Bireyler dünyaya geldiğinde bu yaptırımlardan oluşan ortamı hazır olarak bulurlar. Topluma yeni katılan bireyler aile, çevre, okul, vb. ortamlarda toplumun temel değerlerini kültürlenme yoluyla öğrenir. Doğrudan veya dolaylı olarak bu toplumun özellikleri bireyler üzerinde görülmeye başlar. Birey doğumla birlikte girdiği aile ortamında gelecekteki hayatına yön verecek olan tavır ve davranışlar edinir. Daha sonra etkileşimde bulunduğu çevre ve okul bireyin davranışlarının şekillenmesinde rol alır. Okul bireylere toplumsal değerlerin sistemli ve düzenli bir şekilde aktarıldığı yerdir (Özkan, 2010:1026,1027).

2.1.2.1 Türk eğitim sisteminde değerler eğitimi

Türkiye’de sosyal ve kültürel değerlerin kazandırılmasına yönelik programlar, gerek okul gerekse kurslar yoluyla bireylere verilmeye çalışılmıştır. Ancak eğitim kurumlarında çok yakın zamana kadar değerler genellikle örtük programla verilmeye çalışılmıştır. Günümüzde ise öğretim programının yapısını oluşturan temel öğelerden biri “değerler” dir (Sarı, 2007).

İlköğretim Programı’nda değer; “bir sosyal grup veya toplumun kendi varlık, birlik, işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyelerinin çoğu tarafından doğru ve gerekli kabul edilen ortak düşünce, amaç, temel ahlaki ilke ya da inançlar” olarak tanımlanmaktadır (Baysal, 2006, 601 akt. Sarı, 2007: 42).

Eğitimin birincil hedefi ve okulların varlık sebebi, yetiştirilmesi hedeflenen insan biçimini belirlemek ve hazırlanan programlar doğrultusunda, eğiticiler yoluyla bu amaca uygun bireylerin yetiştirilmesini sağlamaktır. Çağa uygun eğitim vermek yoluyla okul hedeflerinin gerçekleştirilebilmesi için; eğitimin hedefleri ve okulların varlık sebeplerinin yanı sıra, eğitim sisteminin ve okulların yapısı hususundaki inançların, değerlerin de açıkça ortaya konulması gerekmektedir (Özden, 1999: 54). Güngör’e (2000: 103) göre eğitim sistemlerinin en temel amacı, kişiliği sağlam, alanında iyi yetişmiş, içinde bulunduğu topluma ait değerleri özümsemiş bireyleri yetiştirerek, o ülkenin refah ve huzuruna katkı sağlamaktır. Bu maksatla ülkelerin eğitim politikaları yoluyla belirlenen ve eğitim sisteminin genel amaçları olarak kabul edilen hedefleri vardır. Hedeflenen insan modelinin sahip olması gereken tüm özellikler, bütün okul tiplerinde ve öğretim sürecinde dikkate alınarak yol gösterici olmalıdır. Toplumlar tarafından oldukça önemli görülen hedefler, varılmak istenen özellikler olarak görülmektedir. Bu sebeple, bir toplum hangi hedefe ulaşmak amacındaysa o yönde değer sistemi ortaya koymayı tercih edecektir. Şayet hedef, toplumsal kalkınmayı gerçekleştirebilmekse bilimsellik ve çalışkanlık gibi değerleri bu hedefe uygun olarak geliştirecektir.

Tokdemir’e (2007: 30) göre eğitim, bireylerin yeni değerler karşısında herhangi bir çatışmaya girmeden, sancısız ve sıkıntısız bir şekilde ilerleme sağlayan önemli bir araçtır. Eğitim aracılığıyla nesilden nesle aktarılan değerler, toplumda kişilikli, kendisine, ailesine, çevresine ve tüm insanlığa yararlı bireylerin yetiştirilmesinde faydalanılan önemli unsurlardandır. Bu durum aynı zamanda kültürün devamlılığını

sağlayarak bireylerin geçmiş ile gelecek arasında bağ kurmalarına yardımcı olur. İnsanlar değerleri yaşantıları sonucunda oluştururken, oluşan bu değerler, kişilere ve toplumlara yön verir. Tüm bu durumların sağlıklı bir yapı içerisinde gerçekleşmesi ancak eğitimle sağlanabilir. Geçmiş ile gelecek arasındaki bağı kurmak için edinilmesi gereken en temel beceri değişim ve sürekliliği algılama becerisidir.

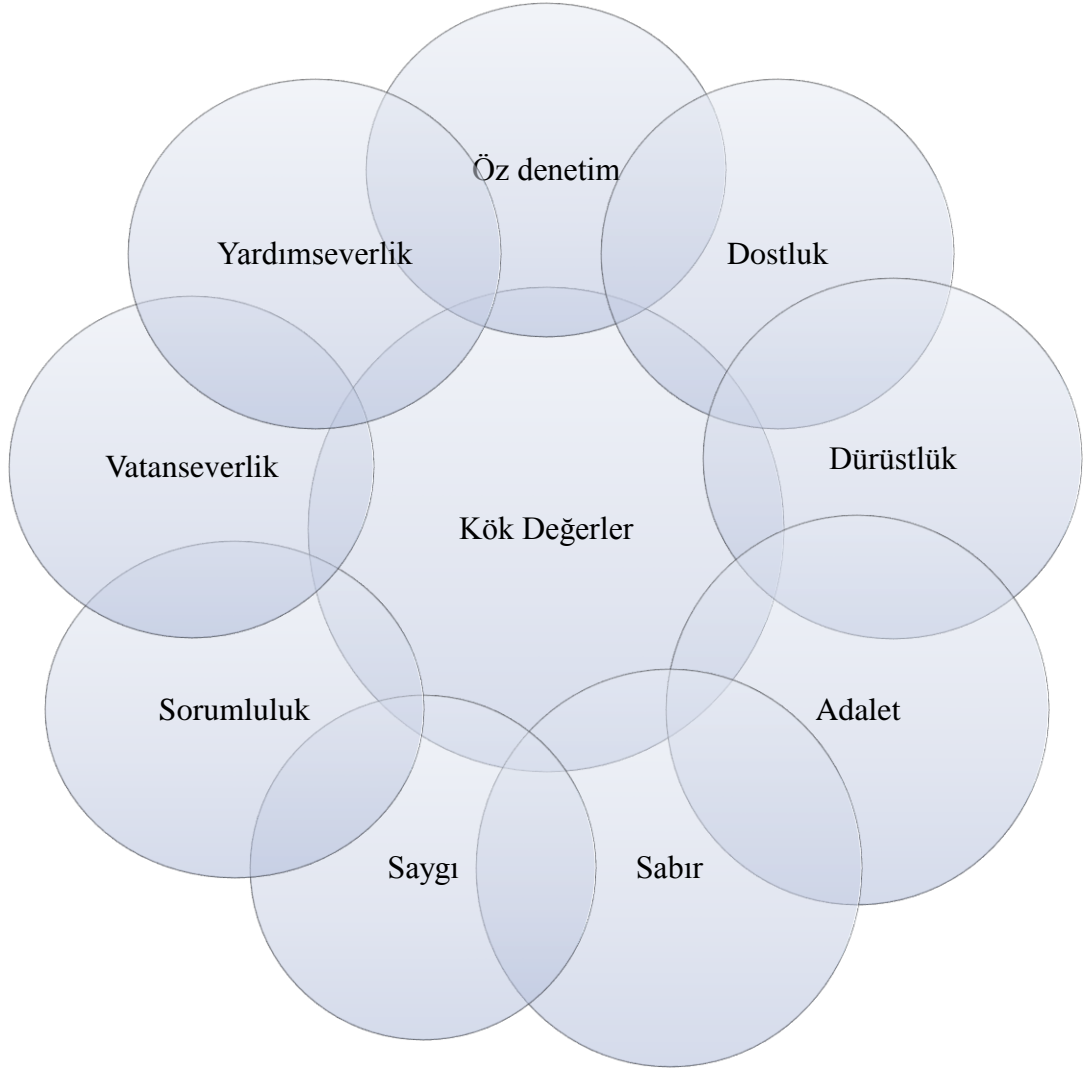
Değerler insanlara genel anlamda her yaşta kazandırılabilir. Fakat çocuklarda kişilik oluşumunun büyük bir bölümünün ilk beş yılda oluştuğu düşünüldüğünde bu yaşlarda çocuklara değer eğitiminin verilmesinin daha istendik sonuçlar vereceği de bilinmektedir. Bu yaşlardaki çocuklar henüz okul hayatına başlamadıkları için vakitlerinin büyük bir kısmını ailelerinin yanında geçirmektedirler. Aile içerisinde çocuğa verilen her türlü eğitim onun kişiliğini oluşturmada önemli bir yer tutar. Bu bağlamda çocuğun ilk olarak değer kazanımını sağladığı yerin ailesi olduğu söylenebilir (Dilmaç, 2007: 28).

MEB (2017) tarafından yayımlanan yeni öğretim programında değerlerimiz konusu şu şekilde açıklanmıştır. Değerlerimiz öğretim programlarının temelini oluşturan ilkeler toplamıdır. Değerlerimizin kökleri geçmişteki geleneklerimiz içinde, gövdesi ve dalları bu köklerden beslenerek bugünüme ve yarınlarımıza uzanmaktadır. Erdemli bir insan olmada büyük bir öneme sahip olan değerlerimiz, hayatımız içerisinde günlük yaşamda karşılaştığımız sorunlarla başa çıkmada eyleme geçmemizi sağlayan kudretin ve gücün kaynağıdır.

MEB (2017) yeni eğitim öğretim programından toplumun geleceğinin, değerlerini benimsemiş ve bu değerleri sahip olduğu yetkinliklerle birleştiren insanlarına bağlı olduğunu ifade etmektedir. Bu nedenle eğitim sistemimiz her bireyine uygun ahlaki kararlar alma ve bunları davranışlarında sergileme yeterliliğini kazandırma amacıyla hareket eder ve bu doğrultuda çözümler üretmeyi düşünür. Toplumumuzda son zamanlarda başarının, sadece akademik derslerdeki başarı ile ölçülmesi yanlılığına düşülmektedir. Oysaki eğitim sadece akademik açıdan başarılı, belirlenmiş bazı bilgi, beceri ve davranışları kazandıran, ezberleten bir yapı değildir. Eğitim sisteminin amacı akademik başarının yanında, temel değerleri benimsemiş bireyler yetiştirmek asli görevidir. Eğitim yeni nesillerin değerlerini, alışkanlıklarını ve davranışlarını etkileyebilmelidir. Eğitim sisteminin bireylere, toplumun değerlerini kazandırması eğitim programları sayesinde gerçekleşmektedir. Öğretim programlarında değerlerimiz ayrı bir program veya öğrenme alanı, ünite, konu veya ders olarak

ayrılmamıştır. Bunun yanında bütün eğitim sürecinin sonunda bireye kazandırılması gereken ve eğitimin temel amacı ve nihai gayesi olan değerlerimiz, öğretim programlarının her birinde ve her bir biriminde süreç içerisinde yer almıştır.

2017 yılında yayınlanan yeni öğretim programlarında yer alan “kök değerler” şunlardır:

Şekil 1. MEB (2017) programında belirtilen kök değerler

Milli Eğitim Bakanlığı'nın yukarıda belirttiği değerlerin yanında, toplumumuzun farklı değerleri de bulunmaktadır. Diğer değerlerin kök değerlerin içerisinde alt değerler olarak bireylere kazandırılması hedeflenmektedir. Misafirperverlik değeri de alt değerlerden bir tanesi olarak kazandırılması gereken değerlerden biridir. Ayrıca

yukarıda belirtilen değerler, öğrenme öğretme sürecinde hem kendi başlarına, hem ilişkili olduğu alt değerlerle ve hem de öteki kök değerlerle birlikte ele alınarak hayat bulacaktır.

Sosyal bilgiler dersi ilköğretim düzeyinde öğrencilere toplumsal yaşamla ilgili temel bilgi, beceri ve değerleri kazandırırken toplumun kültürel mirası konusunda da farkındalık geliştirmelerine katkı sağlar. Toplumun kültürel birikiminde önemli yeri olan somut olmayan kültürel mirasın öğrencilere tanıtılmasında sosyal bilgiler dersi önemli bir rol oynamaktadır (Çengelci, 2012). Ayrıca MEB'in (2017) yeni öğretim programında sosyal bilgiler dersinin özel amaçları kısmınının 16. maddesinde: Millî, manevi değerleri ile evrensel değerleri benimseyerek erdemli insan olmanın önemini ve yollarını bilmeleri, vurgulanmıştır.

İhtiyaç duyulan değer eğitimi yardımıyla eğitim süreci içerisinde öğrencilere akademik başarılarının yanı sıra ders içi ve ders dışı etkinliklerle çeşitli değerlerin kazandırılması gayreti oldukça önemlidir. Bu gayretin yanı sıra eğitimin bireylerde demokratik tutum, alışkanlık ve inançlar geliştirerek iyi ve etkili vatandaşlar yetiştirme gibi bir hedefi de bulunmaktadır. Son dönemde bütün dünyayla beraber Türkiye'de meydana gelen olumsuz yöndeki toplumsal olayların, insanı insan yapan değerlerin, yeterli düzeyde kazandırılmadığından kaynaklandığı düşünülmektedir (Deveci ve Selanik Ay, 2009: 168). Bugünün toplumunda görülen olumsuz olaylar pek çok veli ve eğitimciyi; Akademik anlamda başarının tek başına yeterli olmayacağı ve öğrencilerin sadece bilgi bakımından donanımlı olmalarının, onları hayatta başarıya götürmeyeceği hususunda bir araya getirmiştir. Eğitim yoluyla bireylere; sosyal yaşantısına etki eden özellikleri, yaşama dair seçimlerinde doğru kararlar almasını sağlayacak bilinci, kendisini özgürce ifade edebilecek özgüveni, sonucu ne olursa olsun doğrudan ve haktan ayrılmayacak dürüstlüğü kazandırmanın; verilebilecek en önemli "değerler" olduğu görüşü veli ve eğitimciler tarafından kabul görmektedir (Aydın, 2014: 3). Bu nedenle MEB son dönemlerde akademik başarının yanında değerler eğitimine de büyük önem vermeye başlamıştır. Bunun için okullarda ve üniversitelerde gerekli çalışmaları başlatmış bulunmaktadır.

Sosyal bilgiler dersinde, değerlerin öğrencilere kazandırılmasında kültürel zenginliklerimizden faydalanarak değer öğretimi daha sağlıklı bir şekilde yapılabilir. Örneğin, kültürel miraslarımızdan olan ve edebi açıdan da çok önemli bir eser olan Mevlana'nın Mesnevi adlı eserinde yer alan hikâyelerden faydalanılarak öğrencilere

birçok farklı değer kazandırılabilir. İnsanlar için hem nezaket unsuru hem de gayet insani olan misafirperverlik değeri yine Mesnevi adlı eserden faydalanılarak öğrencilere gayet etkili bir şekilde kazandırılabilir (Sancak ve Topkaya & Şimşek 2013: 473). Değer eğitiminde ve değer öğretiminde hikâyelerin önemi son derece önemlidir. Sosyal bilgiler derslerinde de değerlerin öğretilmesinde, kültürümüze ait hikâyelerden faydalanılmaya çalışılmalıdır.

2.1.3 Misafirperverlik

Arapçadan dilimize geçen misafir ya da Türkçeleştirilmiş hâliyle konuk, TDK'nin sözlüğünde bir yere veya birinin evine kısa bir süre kalmak için gelen kimse, misafir, mihman olarak açıklanmaktadır (TDK, 2010). Bu tanımdan anlaşılacağı üzere misafirlikte geçicilik söz konusudur, yani daimi olarak bir yerde kalıcı olan kişi misafir olarak adlandırılmaz. Divan-ı Lügat 'it Türk'te konuk ile ilgili olarak *konukladı*: sözüne rastlanmaktadır. Bu sözün Oğuzlardan başkasının dilinde, birisinin ev sahibinin rızası olmadan bir evde geceleme anlamına geldiği belirtilmiştir (Atalay, 1986: 339). Misafir ağırlama geleneği diğer Türk boylarında da görülmektedir. Azeri Türkçesinde *gonag*; Başkurt Türkçesinde *kunak*, *mösafir*; Kazak Türkçesinde *konak*, *meyman*; Kırgız Türkçesinde *konok*, *meyman*; Özbek Türkçesinde *mehmân*; Tatar Türkçesinde *konak*, *mösafir*; Türkmen Türkçesinde *mihmân* ve Uygur Türkçesinde *konak*, *mehman* olarak yer bulan adlandırmalardan hareketle mihman ve konuk kelimelerinin daha çok kullanıldığı anlaşılmaktadır (Altunbay, 2016: 360). Türk toplumlarının vazgeçilmez karakteristik özelliklerinden biri, konuksever olmaları ve konuğa değer vermeleridir. Bu nedenle Türk töresinde ve geleneğinde konuğu iyi karşılamak ve ağırlamak, konuğa güler yüz göstermek ve onu memnun etmek her Türk insanı için önemli ve zorunlu bir görev sayılır (Doğan, 2007: 28).

Geleneksel Türk misafirlik anlayışının geçmişi, İslamiyet'in kabulünden çok daha önceye dayanır. Türk halk kültürünün geleneksel misafirperverliği ve bununla birlikte kapıya gelenin geri çevrilmediğini anlatan en güzel deyimlerden bir tanesi "Tanrı misafiri" deyimidir. Bu tabir, ansızın gelen tanıdık ya da tanımadık kişiler için kullanılmakta olup günümüzde hâlen geçerliğini korumaktadır. Darda kalan, kalacak yeri olmayan veya yiyecek-içecek yönünden sıkıntı çeken kimselerin herhangi bir

kapıyı çalıp “Tanrı misafiriyim.” deyip ihtiyacını söylemesi neticesinde o kişinin geriye boş çevrilmediği bilinmektedir. Teknolojinin ve modern yaşam biçiminin büyük oranda baltaladığı misafirlik günümüzde daha çok kırsal kesimlerde devam etmektedir. Bu nedenle büyük şehir merkezlerinde “Tanrı misafiri” denilerek çalınan kapılar yok denecek kadar azdır. Bunda elbette güvenlik sorunu önemli bir etkidir. Tanrı misafiri gibi değerlerin kaybolmasının yanında, Türk halk kültürü denince hâlen tartışılmaz bir değer olarak misafirperverlik kabul edilmektedir. Günümüzde bazı köylerde varlığını devam ettiren “köy odası” geleneği ile modern anlamda bazı kamu kurum ve kuruluşlara ait olan “misafirhaneler” geleneksel Türk misafirperverliğinin bir göstergesidir. Bununla birlikte evlerde var olan misafir odaları, misafir takımları hatta çok ince birer ayrıntı olarak kabul edilecek olan misafir havlusu, misafir terliği gibi özel eşyalar da aynı düşüncenin bir sonucudur. Tanrı misafiri deyiminin yanı sıra “*Misafir kısmeti ile gelir. Konuk gelen eve kut gelir.*” vb. atasözleri kültürel bir zenginlik olan misafirperverliğin kutsallığına işaret etmektedir. Bununla birlikte Alevi-Bektaşî geleneğinde “Mihman Ali’dir” sözünün ayrıca ele alınması gerekmektedir. Bu söz Alevi- Bektaşî geleneğinde gelen her misafirin Hz. Ali gelmiş gibi kabul gördüğünü belirtmektedir. Bu açıdan, Türk kültüründe önemli olan misafirperverlik, sadece geleneksel bir uygulama olarak düşünülmemeli ve dinî inançtan etkilendiği göz ardı edilmemelidir. “*Kaçan ki Hak Teâlâ bir eve rahmet ve bereket virmeli olsa ol eve evvel konuk gönderir*” atasözüyle misafirin Allah’ın rahmet ve bereketini temsil ettiğini ifade etmektedir (Aksoy, 1996: 200, akt: Altunbay, 2016: 360)

Türk kültürünün en temel değer ve geleneklerin çıkış noktası Orta Asya olduğu gibi, Türklerdeki geleneksel konukseverliğin çıkış noktasının da Orta Asya olduğu görülmektedir. Ancak yüzyıllarca birbirinden ayrı yaşayan Türk gruplarının misafirperverlik anlayışlarında özü aynı kalmakla birlikte uygulamada değişik tutum ve davranışlar oluşmuştur (Doğan 2007: 43).

Geçmişte ulaşımın bu kadar yoğun olmaması nedeniyle yola çıkan insanlar çoğu zaman evlerine ulaşamadıkları için bir yerlerde konaklardı. İşte bu noktada misafirperverlik kavramı önemli bir hal almaktadır. Misafirperverlik, misafir ağırlamayı sevmek ya da konukseverlik olarak tanımlanabilir. Diğer taraftan, aslında misafirperverliğin temelinde kendine güven duygusu da yatmaktadır. Misafirperver insan, her ne zaman olursa olsun misafir ağırlamayı seven ve her an buna hazır olan

kişidir. Buradan da hareketle misafirperverliği, kendine güven ve insan sevgisinin ortak bütünleşmesi olarak da değerlendirebiliriz (Sancak ve diğerleri 2013: 473).

Konuk ve ev sahibi arasındaki ilişkiyi en iyi anlatan ifadelerden biri olan “Bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı vardır” sözü aynı zamanda misafirin ev sahibine olan vefa duygusunu dile getirmektedir. Türk geleneğindeki misafirperverliğe dair gerek toplumumuzda gerekse diğer toplumlarda olumlu bir algının olduğu söylenebilir. Hatta misafirperverlik, Türk toplumunun önde gelen temel değerlerindedir. Türk misafirperverlik anlayışında eve gelen misafirden hiçbir karşılık beklenmez, aksine onu rahat ettirebilmek için el birliği ile çalışılır. Türk halk kültüründe geniş yer tutan misafirlikle ilgili atasözlerin fazlalığı da misafire ve misafirliğe dair farklı bakış açılarını yansıtması bakımından önemlidir. Bu atasözü ve deyimlerin birçoğu, misafirin önemini ifade ederken bazıları da ev sahibi misafir ilişkisinin nasıl olması gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu nedenle bu tür atasözlerindeki konu ile ilgili anlatım, bir nevi adabımuâşeret hükmündedir. (Altunbay, 2016: 360-361)

Akbalık (2015: 115)’ e göre modernleşmenin getirdiği bazı olumsuz sonuçlardan etkilenen toplum yaşamının giderek bireyselliğe doğru kaydığı görülmektedir. Köyden kente göçle birlikte yaşanan hayat mücadelesi, büyük şehirlerde ve metropol kentlerde var olan güvenlik sorunu gibi hususlar misafirliği giderek azaltmakta ve geleneksel misafirlik anlayışına büyük darbe vurmaktadır. Akbalık’ın da belirttiği gibi son dönemlerde giderek gelişen şehirleşme ve insan nüfusunun hızla artması gibi sorunlar insanlar arasındaki güven bağlarını zedelemektedir. Bu durum insanların güvenlik probleminden dolayı bazı değer ve kültürlerini ötelemesine sebep olmaktadır. Bunun en önemli göstergesinden bir tanesi misafirperverlik değeridir. Toplumlar maalesef büyük şehirlerde hiç kimseye güvenememekte bu nedenle misafirperverlik, komşuluk, yardımseverlik gibi değerlerimiz kaybolmaktadır. Türkler gittikleri yerlere kendi kültürlerini taşıırken buradaki kültürlerle kaynaşarak yeni kültürler yaratarak bu coğrafyalarda birçok tarihi kültürel miraslar bırakmışlardır (Öcal ve Mustak, 2016: 874).

Temel değerlerimizden biri olan misafirperverliğin, devamlılığı için geleneksel misafirperverlik anlayışının unutulmaması ve devam ettirilmesi gerekir. Bunu devam ettirmenin bir yolu, var olan yazılı ve sözlü ürünlerden hareketle toplumun misafirperverliğe olan bakış açısını ortaya koymak ve bunu eğitimin her kademesinde kültür aktarımı yoluyla genç kuşaklara aşılayabilmektir. Günümüzde

öğretim programlarında yer verilen temel değerlerin yanı sıra bazı lisansüstü çalışmalarda da konunun ele alındığı ve temel değer odaklı çalışmaların yapıldığı görülmektedir (Altunbay, 2016: 360-362).

Türk insanı misafirperverliğe her dönemde çok fazla önem vermiştir; kendi imkânlarına göre, evinin en iyi odasını, kullanıma hazır en kıymetli eşyasını, yatılmamış yatağını ve en önemli yiyeceğini misafir için ayırmış, misafiri memnun etmeye çalışmıştır (Doğan, 2005). Türk toplumlarının genellikle geçim kaynağı hayvancılık olmuş, hayvancılıkla geçimlerini sağladıkları için, bu durum misafirlerine yaptıkları ikramlarına da yansımıştır. Ana yemeklerinin önemli kısmı hayvansal ürünlerden ve gıdalardan oluşmuştur. Bu gıdalar genellikle et, süt, kımız, tereyağı, kuru peynir, sarı peynir gibi, besinlerdir (Doğan, 2007: 35).

Altunbay (2016: 369-370) misafirperverlik değerinin diğer değerlerden farklı olarak, içerisinde alt değerleri barındırdığını söylemektedir. Misafirperverlik belli bir zamanda geçtiği için içerisinde farklı olaylar geçebilmekte bu da dostluk, arkadaşlık, yardımseverlik, vefa, saygı, sevgi, dürüstlük vb. gibi birçok değer, misafirperverlik değeri içerisinde kazandırılmasını sağlamaktadır. Ayrıca Altunay'a (2016) göre misafirperverlik değerinin kazandırılmasında Dede Korkut Hikâyelerinin önemli rol oynayacağını savunmaktadır. Bu nedenle değerlerin kazandırılmasında öğretim materyali olarak hikâyelerin kullanılmasının önemini tekrar ortaya çıkarmaktadır.

Türk kültürünün en önemli değerlerinden biri olan “misafirperverlik” eski bir gelenek olmasının yanında birçok değişim evresi geçirmiştir. Bu nedenle yeni nesillere misafirperverlik değeri öğretilirken, geçmiş ile günümüzdeki farkların belirtilmesi gerekmektedir. Bunun için kazandırılması gerekli olan beceri değişim ve süreklilik becerisidir. Değişim ve süreklilik becerisini kazanamamış bireyler geçmişten günümüze kültürel öge ve değerleri algılamakta zorlanacaklardır. Bu durum değişim ve süreklilik becerisinin önemini ortaya çıkarmaktadır.

2.1.4 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda Temel Beceriler

MEB (2017) Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında aşağıdaki becerilerin kazandırılması amaçlanmaktadır. Amaçlarda ifadesi olan ve TYÇ ile de uyumlu olarak bu ders kapsamında kazandırılması gereken beceriler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 1. Sosyal Bilgiler Dersinde Kazandırılması Gereken Beceriler Listesi

1. Araştırma	2. Çevre okuryazarlığı
3. Değişim ve sürekliliği algılama	4. Dijital okuryazarlık
5. Eleştirel düşünme	6. Empati
7. Finansal okuryazarlık	8. Girişimcilik
9. Gözlem	10. Harita okuryazarlığı
11. Hukuk okuryazarlığı	12. İletişim
13. İş birliği	14. Kalıp yargı ve önyargıyı fark etme
15. Kanıt kullanma	16. Karar verme
17. Konum analizi	18. Medya okuryazarlığı
19. Mekânı algılama	20. Öz denetim
21. Politik okuryazarlık	22. Problem çözme
23. Sosyal katılım	24. Tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama
25. Zaman ve kronolojiyi algılama	26. Yenilikçi düşünme
27. Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma	

Tablo 1’de görüldüğü üzere sosyal bilgiler dersinde kazandırılması hedeflenen 23 temel beceri belirtilmiş ve bu temel becerilerin içerisinde değişim ve sürekliliği algılama becerisi temel becerilerden bir tanesi olarak yer almıştır.

2.1.4.1 Değişim ve süreklilik becerisi

19 yy. Avrupa’ında zorunlu eğitimin ortaya çıkmasıyla birlikte, toplumun ihtiyaçları doğrultusunda eğitim kurumlarının amaçlarında da bazı değişimlerin meydana gelmesi kaçınılmaz hale gelmiştir. Zaman içerisinde eğitim programlarının nasıl olacağı öğrencilere neler kazandırılacağı, hangi bilgi ve becerilerin verileceği konusunda önemli planlamalar yapılmaya başlanmıştır. Günümüzde eğitim programlarında öğrencilere kazandırılması gereken bilgi beceri ve kazanımlar ayrıntılı olarak verilmektedir. Günümüzde öğretim programı kazanımları arasında önemli yer tutan becerilerin, özellikle son elli yıldır yaşanan sosyal, ekonomik, politik ve teknolojik gelişmeler neticesinde, eğitimcilerin gündemini daha fazla işgal ettiği görülmektedir. Eğitim ve öğretim ekinliklerinde becerilerin önem kazanmasının: Yaşamın gittikçe karmaşıklaşması ve eğitilmiş insan sayısının çoğalması, beceri boyutu gelişmiş insanlara olan ihtiyacı arttırmıştır. Buna ilaveten,

bilgi toplumunda iletişimin artması ve bilgi kaynaklarının çeşitlenmesi neticesinde bilgi okuryazarlığıyla ilgili beceri ve nitelikler ön plana çıkmıştır. Ayrıca demokratik toplumlar, demokrasiyi yaşatabilmek için, demokratik hak ve sorumlulukları uygulayabilme, eleştirel ve yaratıcı düşünme gibi beceriler ön plana çıkmıştır. Yukarıda saydığımız sebepler dolayısıyla önem kazanan beceriler, gelişmiş dünya öğretim programlarında yerini almıştır (Mutluer, 2013).

2005 yılında hazırlanan programda yer alan temel becerilerden biri de “değişim ve sürekliliği algılama” dır. Hem öğrenme alanı olarak hem de beceri olarak “değişim ve süreklilik” vurgusu dikkatten kaçmamaktadır. Öğrenciler sadece zamanın nasıl ölçüldüğünü anlamak ihtiyacında değildirler. Aynı zamanda, zamanın nasıl geçtiğini ve değişimin nasıl meydana geldiğini, değişimin sebeplerini de anlamaya ihtiyaç duyarlar. İlköğretim birinci kademedeki etkinliklerle ilk olarak bunun farkına varmaya başlarlar. Öğrencilere, sınıftaki programların günden güne nasıl farklılaştığını sorarak bunun üzerine düşündürmek buna iyi bir örnektir. Yine, öğrencilerin mevsimlerin değişimini gözlemleri için dışarıdaki ağaç ve bitkileri belirli zamanlarda gözlemleri sağlanabilir (Özen ve Sağlam 2010: 3)

2005 yılında hazırlanan eğitim programında, öğrenme alanı olarak “Zaman, Süreklilik ve Değişim” alanının yanında; beceri olarak da “Değişim ve Sürekliliği Algılama Becerisine” yer vermiştir. 2017 programında doğrudan zaman değişim ve süreklilik öğrenme alanı olmasa da değişim ve süreklilik becerisine yer verilmiştir. MEB (2017) yılında yenilenen eğitim programında sosyal bilgiler dersinin özel amaçlarını sıralarken onuncu maddede şunu ifade etmektedir. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ile öğrencilerin; Farklı dönem ve mekânlara ait tarihsel kanıtları sorgulayarak insanlar, nesnelere, olaylar ve olgular arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirlemeleri, değişim ve sürekliliği algılamaları, şeklindedir.

Nesnelerin ve öznelerin yapıları gereği ortaya koydukları farklılaşmalara değişim denir. Her farklılaşma süreç içinde gerçekleşir. Farklılaşmaların bütünü ve sürelerinin toplamı, nesnedeki değişimin bütünlüğünü ve zamanını verir. Süreklilik ise, kesintisiz devam eden eylemler, olaylar ve hareketleri ifade etmek için kullanılır (Bıçak, 2004). Geçmişten bugüne nelerin değişip nelerin değişmediğinin farkına varılması, geçmiş ile bugün arasındaki farklılıkların ve benzerliklerin neler olduğunun bilinmesi için öğrencilerde değişim ve süreklilik algısının gelişmiş olması gerekmektedir (Bıçak, 2004 akt. Özen ve Sağlam 2010: 3). Acun’a (2007) göre

değişim ve süreklilik birbirini tamamlayan kavramlardır. Bundan dolayı değişim ve sürekliliği zaman içerisinde nesnelere, olgularda meydana gelen farklılaşma olarak tanımlayabiliriz.

Değişim ve süreklilik becerisi, öğrencilerde geçmiş zaman bilincinin oluşmasında etkili olmasının yanında, sosyal bilgiler dersi konularının öğrenilmesinde de önemli katkılar sağlayabilir. Değişim ve süreklilik becerisinde bir eksiklik olması halinde öğrencilerin öğrenmelerinde bir eksiklik oluşacak ve bilgileri anlamlandırmada zorlandıkları görülecektir. Bu nedenle geçmişin bilimsel bir anlayışla incelenmesi olarak tanımlanan tarihin, ilköğretim düzeyinde sağlıklı bir biçimde öğrenilmesi, değişim ve sürekliliğin doğru algılanmasını gerekli hale getirmektedir (Demircioğlu, 2005 akt. Özen ve Sağlam: 2010 3,4).

Öğrencilerin, değişimin bir süreklilik olduğunu bilmeleri ve evrendeki her şeyin önlenebilen sürekli bir değişim yaşadığını anlamaları çok önemlidir. Bu bağlamda öğrencilerin toplumu, yaşadıkları kültürü ve kendilerini tanıyabilmeleri için, geçmiş, bugün, gelecek ilişkisinin sosyal bilgiler dersi içerisinde içselleştirmeleri gerekmektedir. Sosyal olayların, insanların, nesnelere ve mekânların geçmişten günümüze nasıl bir değişim ve gelişim gösterdiğinin anlaşılabilmesi; zaman, kronoloji, değişim ve sürekliliğin anlaşılabilmesi ile yakından ilgilidir (Demircioğlu, 2007).

Dere ve Kızılay'a (2017: 295) göre toplumsal yaşamda değişimin görüldüğü kadar süreklilik de yaşanan bir olgudur. Bunun temeli toplumsal alanda bazı kurallar uzun yıllar varlığını korurken, bazıları zamanla önemini ve işlevini yitirmektedir. Bu süreç oldukça hızlı bir şekilde işlediği için değişim ve sürekliliği, net bir tarihi çizelgeyle açıklamak zordur. Bu sebepten dolayı olaylara kronolojik sıraya göre anlam vermeye çalışmak daha anlamlı sonuçlar vermektedir.

2.2 İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Demircioğlu (2005) "Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Tarih Öğretiminde Kullanılan Zaman ve Kronolojiyle ilgili Bazı Kavramları Anlama Düzeyi" adlı çalışmasıyla ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin zaman ve kronolojiyle ilgili kavramları anlama düzeyi ortaya konulmuştur. Araştırma, Trabzon ve Akçaabat ilçesinden 64

örneklem yoluyla seçilen 16 ilköğretim okulunda gerçekleştirilmiş olup, çalışmaya 564 sekizinci sınıf öğrencisi katılmıştır. Çalışmada, veri toplama aracı olarak açık uçlu sorulardan oluşan anket kullanılmıştır. Elde edilen verilerin ışığı altında, yüzyıl, asır, yarım asır ve çeyrek asır kavramlarının öğrencilerin çoğunluğu tarafından doğru bilindiği anlaşılmıştır. Buna karşın öğrencilerde yüzyıl anlayışının olmadığı ve öğrencilerin yüzde ellisinden fazlasının, kendilerine verilen yüzyıllar içinden bir tarih yazmadıkları ve verilen tarihlerin hangi yüzyıla ait olduğunu bilmedikleri anlaşılmıştır. Ayrıca 8. sınıfların zaman ve kronoloji ile ilgili kavramları anlama düzeyi incelendiği zaman, kronoloji, miladi takvim ve hicri takvim gibi kavramların en az bilinen kavramlar olduğu anlaşılmıştır.

Şimşek (2006) “İlköğretim Öğrencilerinde Tarihsel Zaman Kavramının Gelişimi ve Öğretimi” adlı doktora çalışmasında ilköğretim 4-8 sınıf öğrencilerinin tarihsel zaman kavramı ve buna bağlı becerilerin gelişimini ele almıştır. Çalışmada hem nicel hem de nitel yöntem kullanılmıştır. Nicel araştırma yöntemi için tarihsel zaman kavramına ilişkin bilgi ve becerileri ölçen başarı testlerinden faydalanılmıştır. Araştırmanın nitel yöntemi için başarı testine vermiş oldukları bazı cevapların nedenlerinin temel alındığı bir görüşme formu oluşturulmuş, yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinden yararlanılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerden bazı istisnalar dışında hepsinin, tarihin ne zaman başladığına ilişkin doğru bilgiye sahip olmadıkları ve tarihsel zaman ya da kronoloji kavramlarının anlamlarını bilmedikleri görülmüştür. Genel olarak, çocukların M.Ö-M.S. kavramlarına uygun işlem yapabilmeye başarısızlıklarından oldukları ortaya konmuştur. Çocukların tarihsel zamanın başka bir boyutu olan değişim ve süreklilik kavramlarına ilişkin değişim ve süreklilik algısını işe koşmada “orta düzeyde” başarılı olmalarına rağmen, değişimi örneklerle ifadelendirmede “pekiyi derecede” başarıyı yakalamaları dikkate diğer başka bir sonuç olmuştur. Ancak çocuklar, aynı başarıyı süreklilik kavramını örneklerle ifadelendirmede gösterememişlerdir. Bütün bu sonuçlar, konuyla ilgili literatürdeki konu merkezli düşünen araştırmacıların bulguladıkları ve önerdikleri, öğrenci merkezli düşünen araştırmacıların öngördüklerinden daha erken bir yaştan itibaren çocuğa zaman ve tarihsel zaman kavramlarının öğretilbileceği yaklaşımına kısmen katkı sağlamıştır. Bunun yanında öğrencilerin değişim ve sürekliliği algılamasında yaş faktörünün yanında; cinsiyet, sosyal çevre, okuduğu kitap gibi etmenlerinde önemli olduğuna vurgu yapılmıştır.

Akinoğlu ve Arslan'ın (2007), "Türkiye' deki Ortaöğretim Öğrencilerinin Tarih Kavramlarını Kazanma Durumu ve Değerlendirilmesi" adlı çalışması ile ortaöğretim öğrencilerinin tarih kavramlarını kazanma durumlarını ortaya konulmuştur. Araştırmanın çalışma grubunu 2005-2006 öğretim yılında İstanbul ili Kadıköy ilçesine bağlı 20 resmi ortaöğretim okulunda bulunan ortaöğretim 9. Sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada veriler, 185 öğrenciye uygulanan tarih kavramlarını ölçmeye yönelik test ve 200 öğrenciye uygulanan 12 yarı yapılandırılmış görüşme ve 16 açık uçlu sorudan elde edilmiştir. Bu verilere göre, öğrencilerin %72'si zaman/kronoloji kavramının anlaşılması güç bir kavram olduğunu belirttikleri tespit edilmiştir. Öğrencilerin, kronoloji, yer/mekân/zaman ve tarih derslerinde geçen eski Türkçe kavramları anlamakta bazı güçlükler çektiği ise diğer bir bulgu olarak ortaya konmuştur.

Sarı (2007) "Sosyal Bilgiler Öğretiminde Sözlü Tarih Etkinliklerinin Öğrenci Başarı, Beceri ve Tutumlarına Etkisi" adlı doktora tezinde, nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Yapılan araştırmasında öğrencilere sözlü tarih yöntemi uygulanarak öğrencilerin hangi becerileri kazanıp kazanamadıkları araştırılmaya çalışılmıştır. Çalışmada deney grubu ve kontrol grubu olarak 7. Sınıf düzeyinde iki şubedeki 23'er öğrenci ile çalışılmıştır. Araştırma sonucunda deney grubu ile kontrol grubu arasında, kontrol grubu lehine önemli farklılıklar bulunmuştur. Araştırmanın bulgularına göre, sözlü tarih etkinliklerinin öğrencilere kazandırdığı becerilerden değişim ve sürekliliği algılama becerisini araştırmaya katılan çocuklardan dört öğrencinin Kıbrıs konusunda çok iyi düzeyde kazandığı görülmüştür. Ayrıca öğrencilerin sözlü tarih etkinliği aracılığıyla aile ve toplumun hikâyeleri gibi geçmişten hatırlanmaya değer şeyleri topladıkça kendi yaşamlarıyla da ilgili olan tarih algısını kazanmaya başladıkları belirtilmiştir.

Coşkun'un (2007) "Sosyal Bilgiler Derslerinde Empati Becerilerine Dayalı Öğretim Tekniklerinin Kullanılması" çalışması ile empatik etkinlikler ile öğrencilerin, geçmiş 66 zamanda kendilerini hayal ederek o zaman içerisindeki bugün ve gelecek kavramları üzerinde düşüncelerini ortaya koydukları açıklanmıştır. Bu çalışmada, empatik etkinliklerin, çocukların düşünme becerilerini harekete geçirerek, zamanı algılayışları hakkında fikir edinmeyi sağladığı ve empatik etkinliklerin, öğrencilerin, zaman, süreklilik ve değişim kavramlarını kullanabilecekleri şekilde zihinsel süreçlerini harekete geçirdikleri bulgusu ortaya konmuştur.

Esen (2008) “Geleneksel Çocuk Oyunlarının Eğitimsel Değeri ve Unutulmaya Yüz Tutmuş Ahıska Oyunları” çalışmasında geleneksel çocuk oyunlarının eğitimsel değerini göz önünde bulundurarak, Ahıska Türklerinde kültürün bir parçası olan, çocuk oyunlarının, çocukların hem sosyal hem de fiziksel gelişimleri açısından değerlendirmiştir. Kültürün sürekliliği ve devamı için geleneksel oyunların önemli olduğunu ifade etmiş ayrıca öğrencilerin fiziksel, sosyal gelişime etki ettiği sonucuna ulaşmıştır.

Özen (2010) “İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Zaman, Süreklilik ve Değişimi Algılama Becerilerinin Araştırılması: Nitel Bir Araştırma,” adlı tez çalışmasında, ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde zaman, süreklilik ve değişimi algılama becerilerinin ne düzeyde olduğunu tespit etmeye çalışmıştır. Bu çalışma sırasında araştırmacı nitel araştırma yöntemini kullanarak üç ay süren bir uygulama yapmış çalışma sırasında öğrencilere çeşitli uygulamalar ve görsellerle desteklenerek zaman, değişim, süreklilik kavramlarını ne derece kazandıkları tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmaya 7. Sınıfa devam eden 38 öğrenci katılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin, zaman kavramını açıklamakta zorlandıkları sonucuna ulaşılmış bunun sebebi olarak ise zaman kavramının soyut bir kavram olmasından dolayı olduğunu belirtilmiştir. Ayrıca öğrencilerin zaman kavramını açıklamakta zorlanmasına rağmen değişim ve süreklilik kavramını tarihsel değişim içerisinde algılaya bildiklerini belirtmiştir.

İncegül (2010) “Sosyal Bilgiler Dersinde Örnek Bir Sözlü Tarih Uygulaması” adlı yüksek lisans tezinde ilköğretim 5.sınıf sosyal bilgiler dersinin öğretiminde kültür ve miras öğrenme alanı içinde yer alan “Geçmişimi Öğreniyorum” adlı ünite bağlamında oyun ve oyuncağın tarihinin araştırılması ve öğrencilerdeki sözlü tarihe ilişkin bakış açılarının geliştirilmesini amaçlamıştır. 60 kişilik bir öğrenci grubu çalışılmış bu grup 36 kız öğrenci, 24 erkek öğrenciden oluşmuştur. Değişim ve sürekliliği algılama boyutunda da öğrencilerin birçoğunun istenilen düzeye ulaştığı, zaman ve kronolojiyi algılama gibi becerilerinin geliştiği tespit edilmiştir.

Akbaba, Keçe ve Erdem’in (2012) yapmış oldukları “Sosyal Bilgiler Dersinde Çoklu Ortam Kullanımının Öğrencilerin Zaman-Kronoloji ve Değişim Sürekliliği Algılama Becerilerine Etkisi” adlı çalışmasında, çoklu sınıf ortamlarının zaman- kronoloji ve değişim süreklilik algılama becerisi, üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Araştırma 7. Sınıf düzeyinde yapılmış ve nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırma

aşamasında ön test, son test uygulaması yapılmış ve çoklu sınıf ortamlarının öğrenciler üzerinde değişim ve sürekliliği algulamalarında etkili olduğunu vurgulamışlardır.

Kaya (2013) “Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılabilecek Bir Öğretim Yöntemi Olarak Sözlü Tarih; Amaç, İçerik, Uygulama” adlı yüksek lisans çalışmasında; Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda yer alan “Ekonomi ve Sosyal Hayat” ünitesi içindeki “Mesleğimi Nasıl Seçmeliyim?” konusu öğrencilerle sözlü tarih performans konusu olarak çalışılmış, araştırmanın çalışma grubunu 7. sınıfa devam eden 24 öğrenci oluşturmuştur. İkili gruplar halinde çalışan öğrenciler, araştırma konusuna uygun kişilerle görüşmeler yaparak ödevlerine temel oluşturacak verileri toplamıştır. Verileri toplamak amacıyla ön test, son test, öğrenci günlükleri; öğrenci ödevleri, görüşmeleri, sunumları ve veli anketi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda yapılan betimsel analizinde öğrenci ödevlerinde öğrencilerin değişime dair ifadelerle sıklıkla yer verdikleri, sürekliliğe dair ifadelerle ise değişimden daha az değindikleri ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin süreklilikten çok değişime dair ifadelerle ödevlerinde yer verdikleri görülmüş, Meslek seçiminde yaşanan değişimi olumlu bulan öğrenci olduğu gibi olumsuz bulan öğrencilerde mevcuttur. Burada öğrenciler tarafından hem değişimin hem de sürekliliğin vurgulandığına ulaşılmıştır. Bulgulardan yola çıkarak öğrencilerin sözlü tarih ödeviyle hem meslek seçimi hakkında bilgi edindikleri hem de mesleklerde ve meslek seçiminde yaşanan değişim ve sürekliliği fark ettikleri ortaya çıkmıştır.

Öz Pektaş’ın (2017) “Geleneksel Çocuk Oyunlarının Modern Eğitimde Kullanılması” adlı çalışmasında oyunun ve oyun tasarımının tarihçesini, eğitsel bilgisayar oyunlarının günümüz eğitiminde kullanılmak üzere nasıl tasarlandığını araştırmaktır. Çalışmada eğitsel oyun tasarımında etkili olan grafik tasarım öğeleri, karakter tasarımları, mekan tasarımı ve aksesuar tasarımlarının önemi vurgulanmış, doğru kullanımına ilişkin öneriler geliştirilmiştir. Bu çalışmada geleneksel olayların ve modern dijital oyunların öğrencilerin gelişiminde ve öğrenmesinde olumlu katkıları olduğunu ifade etmiştir.

Yazıcı ve Mert (2017) “Sözlü Tarih Yönteminin 4. Sınıf Düzeyinde Etkililiği” adlı makalesinde ilköğretim 4. sınıfa devam eden 5 kız 5 erkek toplam 10 öğrenci oluşturmaktadır. Bir etkinlik olarak sözlü tarih yönteminin önerildiği 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda yer alan “Geçmişimi Öğreniyorum” ünitesinin

“Geçmişin İpuçları” adlı konusu, sözlü tarih yöntemi çerçevesinde yeniden tasarlanarak, çalışma grubu üzerinde uygulama gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonucunda sözlü tarih yönteminin etkililiğinin en somut biçimde gözlemlendiği alan, değişim ve süreklilik olduğu tespit edilmiş. Ayrıca sözlü tarih uygulaması ile katılımcıların, özellikle gündelik hayatta kullanılan teknolojik ürünler üzerinden, geçmişle bugün arasında bir değişim yaşandığını ve yaşanan bu değişimin kendileri için olumlu yönde olduğunu fark etmişlerdir. Bu çalışmada sözlü tarih yönteminin, öğrencilerin değişim ve sürekliliği algılama becerilerinin gelişimine katkı sağladığı belirtilmektedir.

Dere ve Kızılay’ın (2017) “Aile Tarihinin Araştırılmasında Sözlü Tarihin Kullanımı: İlkokul Öğrencilerinin Tecrübeleri” çalışmasında 4. sınıf öğrencilerinin sözlü tarih yöntemi ile aile tarihlerini araştırmalarını istemiştir. Öğrenciler, kendi aile tarihlerini araştırmış, kendi soy ağaçlarını çıkarmış ve ailelerinin hikâyesini yazmaya çalışmışlardır. Eylem araştırması modeline göre yapılan bu çalışmanın amacı, sözlü tarih yöntemini kullanarak aile tarihlerini öğrenen, ailesinin soy ağacını çıkararak ve hikâyesini yazan öğrencilerin tecrübelerini ortaya koymaktır. Ayrıca amaçlı örnekleme tekniğine göre belirlenen çalışma grubu 30 öğrenciden oluşturulmuştur. Veri toplama araçları olarak açık uçlu anketler, öğrencilerin soy ağacı çizimleri, yazdığı hikâyeler ve araştırmacı öğretmenin yapılandırılmamış gözlemleri kullanılmıştır. Çalışma sonucunda, öğrencilerin bu yöntemi kullanmaktan hoşlandıkları, ailesi ve yakın çevresini daha yakından tanıdığı, karşılaştırma yaptıkları ve değişim ve sürekliliği algıladıklarını göstermiştir.

Dere ve Dinç’in (2018) yılında yaptıkları “Yapılandırmacı Bir Menü ve Öğretme Yöntemi Olarak Sözlü Tarihin Sosyal Bilgiler Derslerine Entegrasyonu- Sözlü Tarihin Sosyal Bilgiler Derslerine Yapılandırmacı Öğrenme ve Öğretme Yöntemi Olarak Bütünleştirilmesi” adlı çalışmada sözlü tarih yönteminin sosyal bilgiler dersindeki etkilerini incelenmiştir. Uygulama sırasında karşılaşılan güçlüklerin neler olabileceği yönünde araştırma yapmışlardır. Çalışmanın grubunun amaçlı örneklem yöntemine göre 6. sınıf öğrencilerinden 20 öğrenci oluşturmuştur. Toplanan veriler, içerik analiziyle değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır. Çalışmanın sonucunda; sözlü tarih uygulamasının öğrencilere kişisel, akademik ve psikolojik boyutlarda çeşitli katkıları olduğunu ortaya çıkıştır. Ayrıca, öğrencilerin en çok iletişim becerilerini geliştirdiği, bunun yanında tarihsel araştırma basamaklarını kullanma, görüşme

yapma, yerel tarihi öğrenme ve özgüven kazanma gibi birçok katkı yaptığı ortaya çıkıştır. Bütün bu sonuçlar, sözlü tarihin sosyal bilgiler derslerinde etkili ve verimli bir öğrenme ve öğretme yöntemi olarak kullanılabileceğini ortaya çıkarmıştır

Kabapınar ve Sağlamgöncü (2018) “Sosyal Bilgiler Derslerinde Değişim ve Sürekliliğin Algılanmasında Görsel Okumanın Etkililiği: Bir Eylem Araştırması” adlı çalışmayı gerçekleştirmişlerdir. Adana ilinin Seyhan ilçesinde 2015/2016 yılında 5. Sınıfa devam eden 10 kız 12 erkek toplam 22 öğrenci ile sosyal bilgiler dersinde görsel okuryazarlık uygulamaları ile öğrencilerin değişim ve süreklilik algısını tespit etmeye çalışmışlardır. “Birey teknoloji ve toplum” öğrenme alanında yer alan “Gerçekleşen düşler” ünitesindeki üç kazanım ile gerçekleştirilen çalışmada çeşitli etkinlikler kullanılmıştır. Bu çalışma sonucunda görsel okuma etkinliklerinin ders süreçlerinde öğrenci katılımlarının daha fazla olduğu belirtilmiştir. Ayrıca görsel okuma etkinliklerinin yer aldığı öğrenme sürecinde öğrencilerin değişim ve sürekliliği algılayabildiği fakat sürekliliği algılamada zorlandığı ortaya çıkmıştır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın; modeli, çalışma grubu, veri toplama araçlarının hazırlanması, uygulanması ve elde edilen verilerin çözümlenmesinde kullanılan yöntem ve teknikler açıklanmıştır.

3.1 ARAŞTIRMA MODELİ

Nitel araştırmalar doğal ortamda meydana gelen olgu, olay veya davranışlar üzerine yoğunlaşarak sürdürülmesi ve araştırma sonucunda genelleme amacı taşımadan uygulanması nedeniyle çalışmanın yapıldığı ortama özgüdür (Büyüköztürk, 2008). Bu çalışmada, yapılan araştırmanın genelleme amacı güdülmeden, araştırma alanının doğal ortamı bozulmadan gerçekleştirilmiş olmasından dolayı nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir.

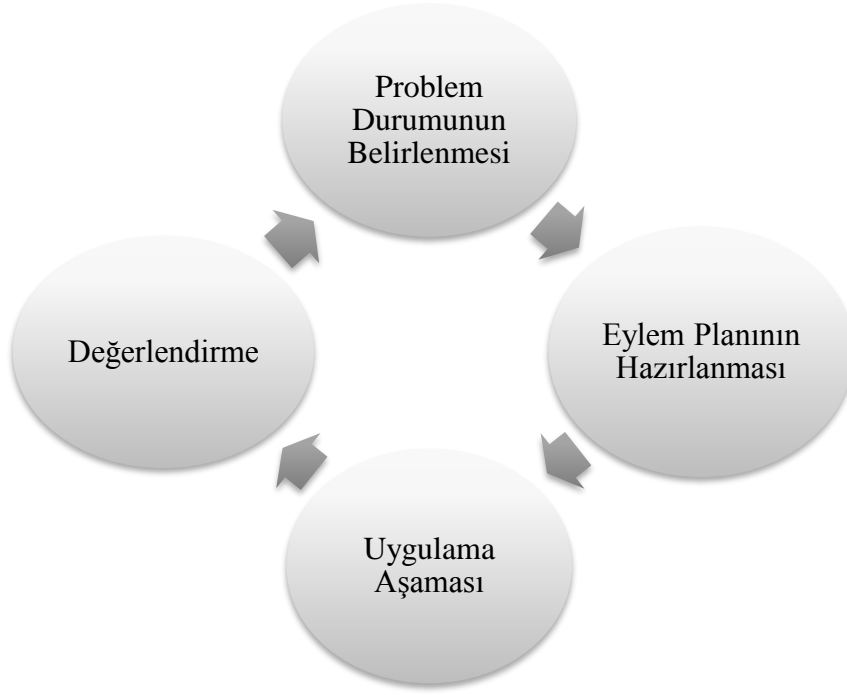
Eylem araştırması, eğitim kurumlarında içinde yer alan bir araştırmacının doğrudan kendisinin veya başka bir uygulayıcı ile gerçekleştirdiği ve uygulama sürecinde ortaya çıkmış sorunların tanımlanması, var olan sorunların anlamlandırılmasında ve sorunların çözümlenmesinde kullanılan sistematik veri toplama, analiz etmeyi sağlayan araştırma yaklaşımı olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013 s.334). Bu çalışmada araştırmacı uygulama okulu olarak kendi okulunu tercih etmiştir. Yapılan çalışmada araştırmacının kendi okulunda katılımcı olarak yer alması, okulun normal işleyişini bozmadan esnek bir yapı içerisinde gözlem yapabilme, verilerin analizi sonucunda yeniden veri toplama imkânı bulması nedeniyle eylem araştırması modeli tercih edilmiştir. Eylem araştırması, belirli bir zamandan ziyade süreç odaklıdır ve belirli bir süreç içerisinde verilerin toplanmasına dayanan bir modeldir (Yıldırım ve Şimşek, 2013 s.84). Yapılan araştırma bir süreci

konu alması, belirli bir zaman dilimi içerisinde gerçekleşmesi ve belirli aşamaları kapsamından dolayı eylem araştırması en uygun model olarak görülmüştür.

Uygulayıcının yeni bilgi, beceri, deneyim kazandırmak amaçlı kendi uygulamalarına eleştirel bir gözle bakabilmesini sağlayan desen özgürleştirici/geliştirici/eleştirel eylem araştırmasıdır. Bu desende uygulayıcı kendi uygulamalarını bir problem çözme süreci olarak görece ve sürekli olarak bu süreçte kendi rolünü sorgulayacaktır. Ayrıca kendi uygulamalarını eleştirel bir bakış açısıyla bakabildiği için sık sık karşılaşılan problemlere çözümler getirebilecektir. Bu yaklaşımla uygulayıcının kendi mesleğinde daha yetkin hale gelmesi sağlanacaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 335). Beşinci. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Misafirperverlik Değerindeki Değişim ve Sürekliliğe İlişkin Değerlendirmeleri adlı bu çalışmanın deseni eylem araştırması türlerinden “özgürleştirici/geliştirici/eleştirel eylem araştırması” ile örtüşmektedir. Nitekim etkinlikleri hazırlayan ve uygulama süreci içinde gözlemci olarak yer alan öğretmen, görev yaptığı okulda araştırmacı kimliği ile süreci yürütmüştür.

3.1.1 Eylem Araştırması Süreci

Eylem araştırmasının en önemli özelliklerinden biri sistematik olmasıdır. Verilerin toplanması, analiz edilmesi ve raporlaştırma aşamasında araştırmacıya büyük bir özgürlük tanınmasına rağmen, araştırma sürecinde sistematik bir yol izlenmelidir. Eylem araştırması sürecinde araştırmacılar, titiz davranmak amacıyla her ayrıntıyı gösterebilmek için çok fazla materyal kullanırlar. Bu durum araştırılması gereken asıl durumun kaçırılmasına sebep olabilir (Johnson, 2015: 20). Bu nedenle eylem araştırmasına başlamadan önce yapılması gereken en iyi davranışlardan birinin bir eylem planı hazırlaması gerektiğidir. Bu nedenle bir eylem araştırması döngüsü hazırlanmış ve araştırma süresince takip edilmiştir.

Şekil 2. Araştırma döngüsü

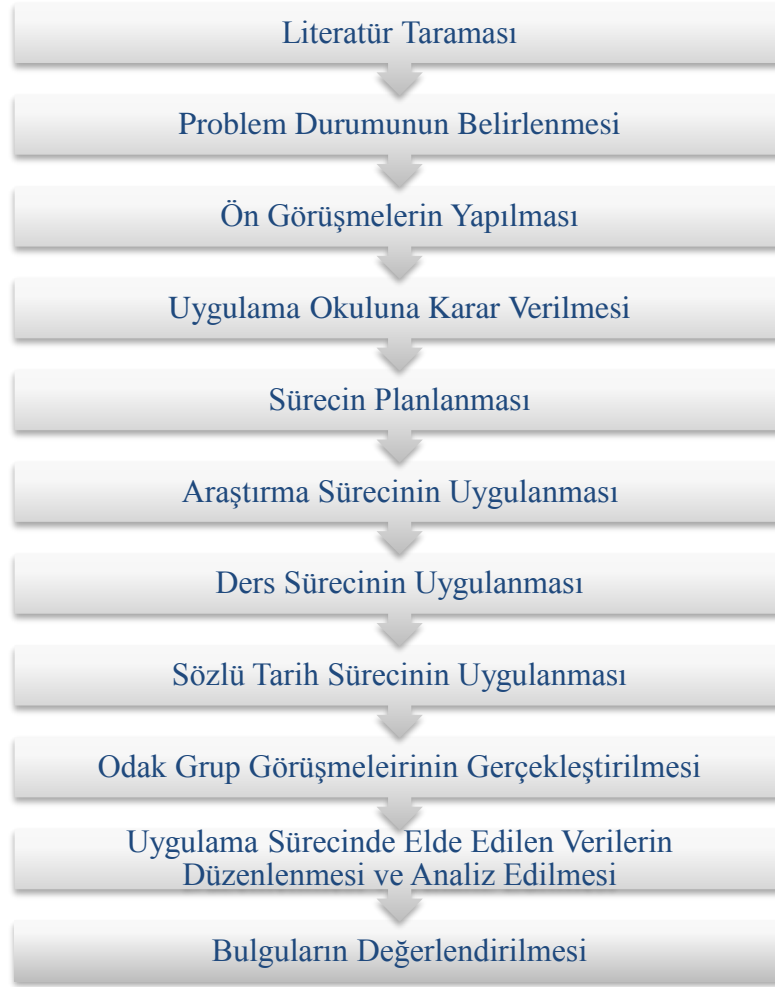
3.1.1.1 Problem durumunun belirlenmesi

2017 yılında yayınlanan yeni eğitim öğretim programı, ilk olarak 2017/2018 eğitim öğretim yılında beşinci sınıflarda uygulamaya konulmuştur. 2005 yılındaki programında olduğu gibi yeni eğitim programında da değişim ve süreklilik becerisi yer almıştır. Teknolojinin gelişimi ile beraber kültürümüzdeki değişiminde arttığı son yıllarda, yeni nesillerin geçmişteki insan davranışlarını algılamada zorlandıkları ve geçmişle empati yapamadıkları ortaya çıkmıştır. Bu nedenle “SB.5.2.5. Günlük yaşamdaki kültürel unsurların tarihî gelişimini değerlendirir.” kazanımından yola çıkarak, öğrencilerin geçmişten günümüzdeki değişim ve sürekliliği nasıl algıladıkları ortaya konmaya çalışılmıştır. Problem durumunu belirleme sırasında, gerekli uzman görüşü alınmış, zümre öğretmenleri ile görüşmeler yapılmıştır. Uzman görüşleri ve zümre öğretmenleri görüşmelerinden elde edilen öneriler ile eylem planının hazırlanmasına geçilmiştir.

3.1.1.2 Eylem planının hazırlanması

Problem durumunun ortaya konulmasından sonra, fikir alışverişi ile eylem sürecinin hazırlanması aşamasına geçilmiştir. Eylem araştırma süreci hazırlanırken ilk olarak,

geçmişten günümüze değişim ve sürekliliğin öğrencilerin en iyi şekilde kavrayabileceği kültürel unsurlar tespit edilmiştir. İlk önce altı kültürel öge tercih edilmiş, daha sonra sadeleştirme yapmak amacıyla misafirperverlik değeri seçilmiştir. Daha sonra uygulama aşamasında kullanılacak veri toplama araçları belirlenerek, eylem planı oluşturulmuştur.

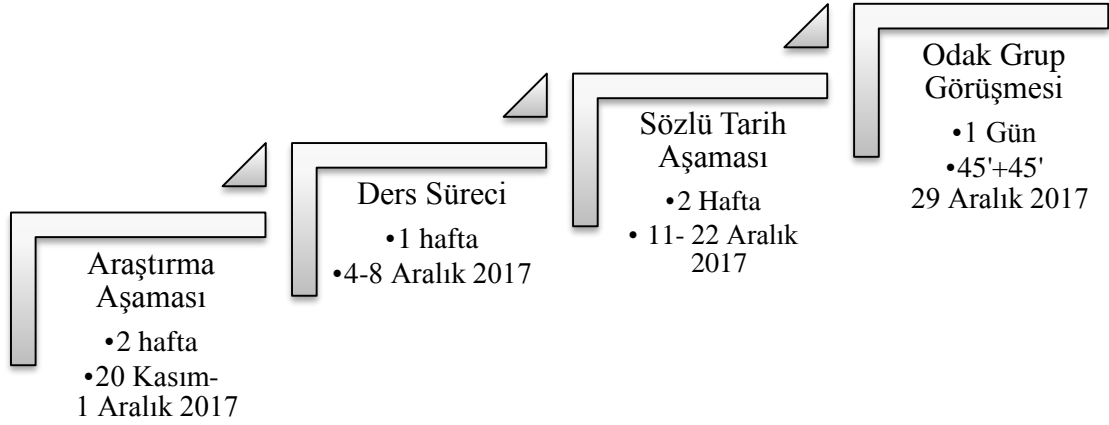

Şekil 3. Eylem planı uygulama süreci

3.1.1.3 Eylemin uygulanma aşaması

Çalışmayı araştırmacı kendi çalıştığı kurumda ve daha önce derslerine girmiş olduğu sınıflarla yürütmüştür. Eylemin uygulanmasında yıllık plan temel alınmış ve yıllık plan dâhilinde sınıf düzeninde ve konu düzeninde herhangi bir değişiklik yapılmadan normal seyrinde yürütülmüştür. Eylemin uygulamaya başlamadan önce gerekli

planlamalar yapılmıştır. Bunun için ilk öğrencileri bir araştırma yapmaları istenmiş, ders süreci hazırlanmış ve sözlü tarih aşamasının planlaması yapılmıştır.

Şekil 4. Araştırma süreci zaman çizelgesi

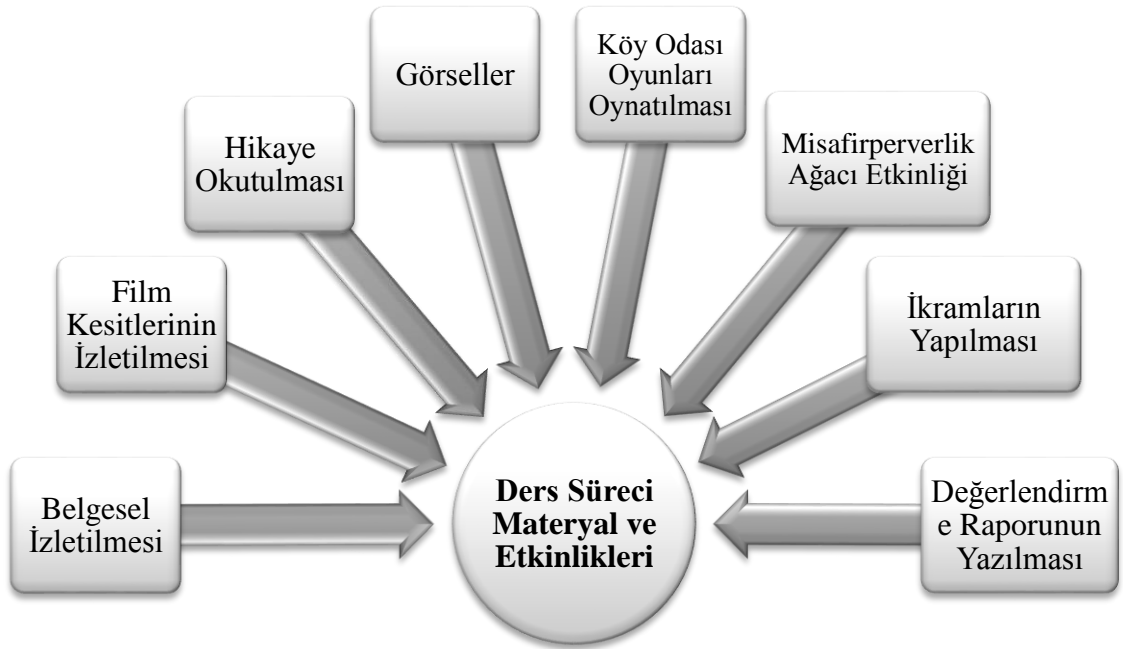
3.1.1.3.1 Araştırma aşaması uygulanma süreci

Araştırma aşaması sürecinde, öğrencilerin kendi başlarına bir geçmişten günümüze misafirperverlik konusunda değişim ve sürekliliği nasıl algılayabildiklerinin ortaya konulması için araştırmacı tarafından herhangi bir rehberlik yapılmamış ve öğrencilere herhangi bir yönerge dağıtılmamıştır.

Bu süreçte araştırmacı “SB.5.2.5: Günlük yaşamdaki kültürel unsurların tarihî gelişimini değerlendirir” kazanımını ele alarak öğrencilere “Geçmişten günümüze Türk kültüründe misafirperverlik” konusu hakkında araştırma yapmalarını istemiştir. Bu süreçte öğrencilere iki hafta süre verilmiş ve öğrencilerin yaptıkları araştırmaları bir metin olarak hazırlamaları ve bunu sınıfta sunmaları istenmiştir. İki hafta sonunda öğrenciler derste çalışmalarını sunmuşlar ve daha önce öğretmen tarafından her öğrenciye dağıtılmış olan dosya içerisine, araştırmalarını koyarak teslim etmişlerdir. Bu aşamada elli öğrenciden 45 tanesi araştırmasını getirmiş geri kalan 5 öğrenci ise araştırma yapmadıkları ortaya çıkmıştır. Sunum esnasında 3 öğrencinin araştırmasının konuyla alakasız olduğu, yanlış konularda araştırma yaptıkları ortaya çıkmıştır. Bunun yanında öğrencilerin araştırmalarını genel olarak internetten yapmaları nedeniyle, birbirini tekrar eden araştırmalara da rastlanmıştır.

3.1.1.3.2 Ders sürecinin uygulanması

Ders sürecine geçilmeden önce, ders aşaması planlanmış ve gerekli uzman görüşü alınmıştır. Bu görüşler sonucunda ders süreci oluşturulmuştur (bkz: ek 1). Sürecin planlanmasından sonra kullanılacak gerekli materyaller hazırlanmıştır. Ders sürecine geçildiğinde hazırlanan süreç dâhilinde geçmişten günümüze misafirperverlik konusu, iki ders saatinde planlandığı şekilde işlenmiştir. Daha sonra bir ders saati içerisinde, ders sürecinde edindikleri bilgilerden yola çıkarak, geçmişten günümüze misafirperverlik değerindeki değişim ve sürekliliği nasıl değerlendirdiklerini bir metin şeklinde yazmaları istenmiştir.

Şekil 5. Ders sürecinde kullanılan materyal ve etkinlikler

Ders sürecinin ilk 40 dakikalık bölümünde, öğrencilerin misafirperverlik konusuna dikkatlerini çekmek amacıyla bir animasyon (URL1) izlettirilmiş ve bu animasyonda anlatılmak istenen ana düşüncenin ne olduğunun, öğrenciler tarafından cevaplanması istenmiştir. Öğrencilerin bu animasyon hakkında çıkarımlarından sonra, öğrencilerin verdikleri bilgilerden hareketle Türklerin geçmişten günümüze misafirperver bir toplum olduğu ve zamanla bazı değişimlerin meydana geldiği vurgulanmıştır. Bununla birlikte öğrencilere Anadolu halkının misafirperverliğini ve misafire karşı davranışlarını göstermek amacıyla, Osmanlı Devleti zamanında Denizli yöresine

misafir olan İbn-i Batuda'nın Seyahatname 'sinden bir hikâye öğrencilere okutturulup hikâye içerisindeki kültürel öğelerin günümüzde nasıl olduğu değerlendirilmeye sağlamıştır (bkz: ek 2). Öğrencilerin bu metinde geçen eski misafir ağırlama geleneklerin hayli etkilenmişler ve özellikle misafir için kavga edilmesi karşısında şaşkınlıklarını gizleyememişlerdir. Ayrıca bu metinde geçen Tanrı misafiri kavramını öğrencilerin algılamakta zorlandıkları görülmüştür. Bunun sebebi hiç tanımadıkları insanları evlerine almalarının tehlikeli olacağını düşünmeleridir.

Ders aşamasının ilerleyen bölümünde bu kez öğrencilere günümüzde yaşayan Hoton Türklerinin misafir ağırlaması örneğini gösteren video (URL2) izlettirilmiş ve öğrencilere bu kez benzerliklerin neler olduğunu sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerin Orta Asya'da yaşayan insanların bizlerle aynı kültürü yaşamasına hayret ettiği görülmüş ve bu benzerliğin sebebi sorulmuştur. Daha sonra kültürümüzün mihenk taşlarından olan köy odalarını anlatan video öğrencilere izlettirilmiştir.

Ders aşamasının ikinci bölümünde, köy odalarının geçmişten günümüze değişiminden, yapılış amacından ve zamanla nasıl öneminin azaldığından bahsedilmiştir. Ayrıca dikkati toplamak amacıyla videoda geçen iki oyundan “arı vızz” ve kuş konu” oyunları öğrencilere de oynatılmıştır. Bu oyunlar sırasında çok eğlenen öğrenciler, geçmişteki insanların misafir geldiği zaman nasıl vakit geçirdiklerini, onların misafiri hoş tutmak için neler yaptıklarını görmüşler ve onlarla empati yapabilmişler. Hatta bu oyunların öğrenciler üzerindeki etkisinden dolayı öğrencilerin, geçmiş misafirperverlikleri daha olumlu algılayıp, günümüz misafirperverliğini olumsuz algılamasına da neden olmuştur. Daha sonra önceden hazırlanmış olan power-point sunusu gösterilerek, öğrencilere geçmişten günümüze yapılan ikramlardan örnekler gösterilmiştir. Burada öğrencilerin değişimin nasıl gerçekleştiğini göstermek için bir takım, ikramlar sunulmuştur. Ders sürecinde verilen ikramları; gül suyu, kolonya, lokum, çikolata, Türk kahvesi, neskafe, çay, Osmanlı şerbeti, meyve suyu gibi ikramlar oluşturmuştur. Bunların hangileri geçmişte daha fazla hangilerinin günümüzde daha fazla olduğu sorulmuştur (bkz: resim 1). Ders aşaması sonlandırılırken, öğrencilere bos bir kâğıt dağıtılmış ve bu kâğıda geçmişte veya günümüzde misafirperverlik denince aklına gelen şeyi yazmaları istenmiştir. Daha sonra bu kâğıda yazdıklarını duvardaki misafirperverlik ağacına yapıştırmaları istenmiştir. Öğrencilerden kâğıtlarını yapıştırma esnasında

yazdıkları kültürel öge geçmişten günümüzde süreklilik gösteriyorsa ağacın yaprağı olarak, değişmiş ve yerine başka bir öge gelmişse dökülmüş yaprak olarak yapıştırılmaları istenmiş ve bunun sonucunda misafirperverlik ağacı oluşturulmuştur. (bkz: resim 7). Bu etkinlikle beraber ders süreci bitirilmiştir.

Ders aşaması bitirildikten sonra öğrencilerden bir rapor yazmaları istenmiştir(bkz: ek 3). Daha sonra hazırladıkları bu raporu sınıf ortamında paylaştıktan sonra daha önce oluşturulan dosyalarına koymaları ve dosyalarını teslim etmeleri istenmiştir. (bkz: Resim 6).

3.1.1.3.3 Sözlü tarih sürecinin uygulanması

Yenilenen 2017 eğitim programında 2005 programında olduğu gibi sözlü tarih yöntemine yer verilmiştir. Sosyal bilgiler dersi içerisinde sözlü tarih yönteminin en fazla kullanılabilceği “Kültür ve miras” öğrenme alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Dere’ye (2018) göre “SB.5.2.5): Günlük yaşamdaki kültürel unsurların tarihi gelişimini değerlendirir” kazanımı sözlü tarih yönteminin uygulanması için uygun bir kazanımdır. Bu nedenle öğrencilerin sözlü tarih çalışması yapması planlanmıştır. Öğrencilerin araştırma süreci ve ders aşamasında öğrendikleri bilgileri kullanması ve yeni bilgiler edinmeleri açısından bir sözlü tarih çalışması yapmaları istenmiştir. Öğrencilerin yapacakları bu çalışmanın süresi iki hafta olarak belirlenmiş ve öğrencilerin çalışmalarını yapmaları için gerekli yönergeler öğrencilere verilmiştir. Ayrıca öğrencilerin bu çalışmayı ilk kez yapıyor olabilecekleri düşünülerek, öğrencilere sözlü tarih çalışması yaptırılmadan önce bir ders süresince sözlü tarih çalışmasının nasıl yapılacağı hakkında bilgiler verilmiştir. Sözlü tarih çalışması sırasında ilk önce öğrenciler gruplara ayrılmışlar fakat çoğu öğrenci taşınmalı olarak okula geldikleri bu nedenle arkadaşları ile evleri arasında mesafe farkı olduğu, bu nedenle bir araya gelemeyeceklerini belirttikleri için her öğrencinin sözlü tarih çalışmasını kendisinin yapması istenmiştir. Sözlü tarih çalışmasından önce öğrencilere gerekli yönergeler dağıtılmıştır (bkz: ek 4-5). Öğrencilerin bilgilendirilmesi yanında velilere de gerekli bilgiler verilmiş veliler ile iletişim halinde olunmuştur (bkz: ek 6). Sözlü tarih çalışması sırasında öğrencilerin her birinin üç kişi ile görüşme yapmaları istenmiş değişim ve sürekliliği daha iyi algılayabilmeleri için yaş sevilerinin 30-45, 45-60 ve 60 yaş üzeri olması istenmiştir

(bkz: resim 3 ve 4). Öğrencilerin çalışma sırasında kendilerini daha iyi hissetmeleri, görüşülen kişinin daha rahat olması için görüştükleri kişilerin anne, baba, büyükbaba, büyükanne, anneanne gibi yakın akrabalarından seçilmesi tavsiye edilmiştir. Öğrencilerin yaş seviyeleri röportaj sırasında hazırlıksız soru sormaya ve konu ilgili soru hazırlamaya uygun olmadığından dolayı öğrencilere, önceden hazırlanmış iki temel soru verilmiş görüşme sırasında bu soruları sormaları istenmiş, gelen cevaplar dâhilinde kendilerinin görüşme sırasında bu soruları çoğaltmaları ve kendi sorularını türetmeleri istenmiştir. Öğrencilere sözlü tarih çalışmalarını tamamlamaları için iki haftalık bir süre verilmiş bu süre içerisinde öğrencilere gerekli destek sağlanmıştır. Öğrencilere iki hafta süre sonunda yaptıkları çalışma sonunda öğrendiklerinden ilk iki süreçte olduğu gibi bir metin yazmaları istenmiştir (bkz: ek 7). Ayrıca görüşme sırasındaki elde ettikleri kayıt, not ve görselleri dosyalarına ekleyip, dosyalarını sınıfta sunmaları istenmiştir. Öğrenciler sınıfta yaptıkları sözlü tarih çalışması sunumlarından sonra dosyalarını öğretmenlerine teslim etmişlerdir.

Şekil 6. Sözlü tarih süreci

3.1.1.3.4 Odak grup görüşmesinin yapılması

Araştırma, ders ve sözlü tarih çalışması sonucunda bu çalışmalara katılan 50 öğrenci içerisinde rasgele 15 öğrenci seçilmek kaydıyla odak grup görüşmelerine geçilmiştir. Odak grup görüşmeleri iki kısımda gerçekleştirilmiş sınıflarında sayıları dikkate alınarak ilk önce 8 öğrenci ile daha sonra 7 öğrenci ile odak grup görüşmeleri gerçekleştirilmiştir (bkz: ek 8). Görüşmelerin yapılması esnasında açık uçlu sorular kullanılmış ve görüşmeler kayıt altına alınmıştır. Odak grup görüşmeleri 40'-45' sürmüştür.

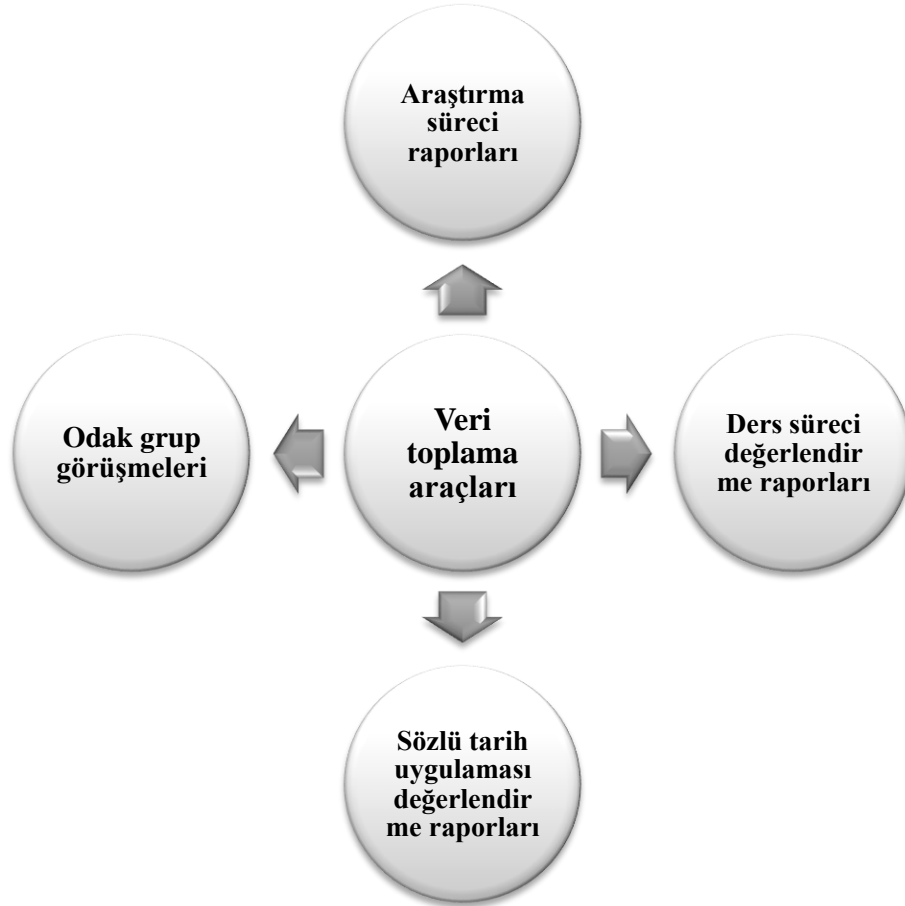
3.2 ÇALIŞMA GRUBU

Araştırmanın çalışma grubunu Sakarya Akyazı İmam Hatip Ortaokulunda eğitim-öğretimine devam eden beşinci sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada bu okulun seçilmesinin temel sebebi, çalışmada araştırmacının kendisinin katılımcı olmasıdır. Araştırmacının devlet kurumda görev yapılmasından dolayı araştırmacının başka bir kurumda çalışması mümkün olmamıştır. Bunun yanında yeni bir kurumda öğrenci ve öğretmenin kısa bir sürede uyum sıkıntısı yaşayabileceği ve öğrencilerin görüşmeler sırasında samimi bir şekilde cevap veremeyecekleri için araştırmacının çalıştığı okulda uygulamanın daha kolay ve daha verimli olacağından dolayı bu kurum seçilmiştir. Araştırmaya okuldaki 5-A sınıftan 20 erkek öğrenci ve 5-C sınıftaki 30 erkek öğrenci olmak üzere toplam 50 öğrenci katılmıştır. 5-A şubesi ile 5-C şubesi arasında akademik yönden başarı farkı bulunmaktadır. Bunun sebebi 5-C sınıfının İngilizce ağırlıklı proje sınıfı olması ve sene başında bir sınav sonucunda seçilerek yerleşmeleridir. Bu durum iki sınıf arasında belirgin bir şekilde akademik ve sosyal başarıya yansımaktadır. Araştırma süreci 4 aşamadan oluşmuş ilk üç aşamada öğrencilerden kendilerinin oluşturdukları bir metin yazmaları ve teslim etmeleri istenmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerden araştırma sürecinde 5 öğrencinin dosyalarını teslim etmediklerini tespit edilmiş. Bu nedenle 45 öğrencinin çalışması değerlendirilmeye alınmıştır.

3.3 VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Çalışmada 2018 yılında yenilenen sosyal bilgiler programındaki “S.B.5.2.5: Günlük yaşamdaki kültürel unsurların tarihi gelişimini değerlendirir” kazanımı ele alınmıştır. Çalışma zamanı süresince misafirperverlik değeri kültürel öge olarak değişim ve sürekliliği hakkında öğrenci algıları incelenmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın verileri dört kısımdan oluşmaktadır. Çalışma süresinde veri toplama araçları aşağıdaki şekilde verilmiştir.

Şekil 7. Araştırmada kullanılan veri toplama araçları.

Araştırmada veri toplama aracı olarak, öğrencilerin araştırma aşaması raporları, ders aşaması raporları, sözlü tarih çalışması raporları ve odak grup görüşmesi kullanılmıştır. Odak grup görüşme soruları uzman görüşü alınarak hazırlanmış ve

pilot uygulaması yapılarak düzeltilmiştir. Odak grup görüşmesi sonucunda ses kayıtları metne geçirilmiş ve araştırma süreci, ders süreci, sözlü tarih süreci ve odak grup görüşmesi metinleri tek dosyada toplanarak çalışmanın verilerini oluşturmuştur.

3.4 VERİLERİN ANALİZİ

Araştırmanın verilerini; araştırma süreci sonundaki, ders süreci sonundaki, sözlü tarih süreci sonundaki ve odak grup görüşmesi sonundaki veriler oluşturmuştur. Elde edilen bulgular araştırmanın verilerini oluşturmuştur. Veriler betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular ile ilgili sonuç, tartışma ve önerilere yer verilmiştir.

3.5 ARAŞTIRMANIN GEÇERLİK VE GÜVENİRLİĞİ

Bilimsel araştırmaların en önemli ölçütlerinden biri geçerlik ve güvenilirliktir. Özellikle nicel araştırmalarda benimsenen bu kavramlar nitel araştırmalarda da bir takım önlemlerle kullanılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek 2013: 289). Bütün araştırmalar etik bir şekilde geçerli ve güvenilir bilgi üretmek kaygısı taşır. Geçerlik ve güvenilirlik türüne bakılmaksızın herhangi bir araştırmanın kavramsal çerçevesinin oluşturulması, verilerin toplanması, bulguların sunulması, yorumlanması ve aktarılması kaygısıdır (Sharan, 2015).

Geçerlik bir şeyin ölçmek istediğini ne derece ölçtüğüdür, güvenilirlik ise bir çalışmanın veya deneyin benzer sonuçlar ile tekrarlanmasının derecesidir (Johnson, 2015: 111). Geçerlik kendi içerisinde iç geçerlik ve dış geçerlik olmak üzere ikiye ayrılır. Dış geçerlik bir çalışmanın sonuçlarının farklı durumlarda ne derece uygulanabileceğini ifade ederken; iç geçerlik ise araştırma bulgularının dış dünyadaki gerçekliğe ne kadar uyup uymadığı ile ilgilidir (Sharan, 2015).

Güvenirlik türleri de kendi içinde dış ve iç güvenilirlik şeklinde ikiye ayrılır. Dış güvenilirlik, benzer ortam sağlandığında aynı sonuca ulaşılabilmesi, iç güvenilirlik ise aynı veri kullanıldığında farklı araştırmacıların aynı sonuca ulaşabilmesiyle ilgilidir (LeCompte ve Goetz, 1982: akt. Özdemir, 2016). Güvenirlik yapılan araştırmanın

tekrar edilebilmesi ile ilgilidir bu nedenle sorunlu bir alandır bunun nedeni ise insan davranışlarının asla durağan olmamasıdır (Sharan 2015).

Çalışmanın inandırıcılığını (iç geçerlik) sağlayabilmek için, analiz edilen verilerden elde edilen kodlar, iki ayrı kişi tarafından kodlanmış ve alan uzmanlarının görüşleriyle şekillenmiştir. Ayrıca elde edilen temalar ve kodlar farklı bir zamanlarda tekrar oluşturulmuştur. Çalışmada tutarlığın (iç güvenilirlik) sağlanabilmesi için, kodlamalar ve veri çözümlenmeleri iki ayrı kişiyle, iki farklı zamanda gerçekleştirilmiştir. Bu kodlamalar uzman görüşü ile değerlendirilmiştir. Bunun yanında araştırmanın teyit dış güvenilirliğinin sağlanması için ise kodlamalar aynı kişi tarafından birer ay arayla iki defa kodlanmış ve bu kodlar karşılaştırılmış bununla birlikte, sık sık uzman görüşüne başvurulmuştur.

Yıldırım ve Şimşek'e (2005) göre güvenilirlik formülü ile hesaplanan sonucun %70 düzeyinde olması durumunda değerlendiriciler arası güvenilirlik sağlanmış olacaktır. Kodlayıcılar arasında uyum yüzdesi şu formüle göre hesaplanmıştır: $Güvenilirlik = (Görüş\ birliği\ sayısı \times 100) / (Toplam\ görüş\ birliği + görüş\ ayrılığı\ sayısı)$ (Miles ve Huberman, 2014).

Ayrıca araştırmaya katılan öğrencilerin, kişisel verilerin korunması ve öğrenci bilgilerin gizliliği kapsamında, gerçek isim bilgileri kullanılmamıştır. Bunun yerine öğrenciler hakkındaki bulgular ve söylemleri öğrencilere Ö1, Ö2, Ö3... gibi kod isimler verilmesi kaydıyla verilerin analizinde yer verilmiştir. Bunun yanında araştırma süreci içerisinde sınıf ortamında çekilen görüntülerde de öğrencilerin yüzlerinin tanınmaması için kapatılarak çalışmada kullanılmasına dikkat edilmiştir.

3.5.1 Araştırma Aşaması Verilerinin İncelenmesi

Çalışmanın ilk aşamasında öğrencilere geçmişten günümüze kültürümüzdeki misafirperverlik konusu araştırma ödevi olarak verilmiştir. Öğrenciler araştırmalarını bir metin şeklinde hazırlamışlar ve hazırladıkları metinlerin betimsel analiz yapılarak belirli temalara ayrılmıştır. Değişim ve süreklilik ana temalarının altında alt temalar oluşturulmuş kodlar ve frekanslar çıkarılmıştır. Daha sonra bu kodlamalar bir uzman tarafından kontrol edilmiştir. Güvenirlik analizi sonucunda kodlayıcılar arasındaki uyum % 88 olarak hesaplanmıştır.

3.5.2 Ders Aşaması Verilerinin İncelenmesi

Çalışmanın ikinci aşamasında iki ders süresinde geçmişten günümüze kültürümüzdeki misafirperverlik konusu işlenmiştir. Daha sonra öğrenciler ders aşamasındaki deneyimlerini bir metin olarak hazırlamışlardır. Hazırladıkları metinlerin betimsel analizi yapılarak belirli temalara ayrılmıştır. Değişim ve süreklilik ana temalarının altında alt temalar oluşturulmuş kodlar ve frekanslar çıkarılmıştır. Daha sonra bu kodlamalar uzman tarafından kontrol edilmiştir. Güvenirlik analizi sonucunda kodlayıcılar arasındaki uyum % 90 olarak hesaplanmıştır.

3.5.3 Sözlü Tarih Aşaması Verilerinin İncelenmesi

Araştırma ve sözlü tarih sürecinden sonra öğrencilerden geçmişten günümüze misafirperverlik konusu hakkında sözlü tarih çalışması yapmaları istenmiştir. Öğrencilerin yapmış oldukları çalışma sonucunda edindikleri deneyimleri bir metin olarak hazırlamaları istenmiş ve yazmış oldukları metinleri betimsel analize tabi tutulmuştur. Hazırladıkları metinlerin betimsel analizi yapılarak belirli temalara ayrılmıştır. Değişim ve süreklilik ana temalarının altında alt temalar oluşturulmuş kodlar ve frekanslar çıkarılmıştır. Daha sonra bu kodlamalar bir uzman tarafından kontrol edilmiştir. Güvenirlik analizi sonucunda kodlayıcılar arasındaki uyum % 92 olarak hesaplanmıştır.

3.5.4 Odak Grup Aşaması Verilerinin İncelenmesi

Odak grup görüşmeleri sonucu elde edilen verilerin betimsel analizi yapılmış ve analiz sonucunda kodlayıcılar tarafından değişim ve süreklilik ana teması altında belirli kodlar oluşturulmuştur. Daha sonra bu görüşmeler farklı kodlayıcılar tarafında kodlanmış, kodlayıcılar arasında görüş birliği/tutarlılık sağlanana kadar kodlama üç kez gözden geçirilerek kodlamanın güvenilirliği sağlanmıştır. Güvenirlik analizi sonucunda kodlayıcılar arasındaki uyum % 94 olarak hesaplanmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde; sosyal bilgiler dersinde beşinci sınıf öğrencilerinin “Geçmişten günümüze misafirperverlik değerindeki değişim ve sürekliliği” nasıl algıladıkları üzerine durulmuş, elde edilen veriler betimsel analizine tabi tutulmuştur. Veriler; araştırma aşaması, ders aşaması, sözlü tarih aşaması ve odak grup görüşmeleri sonucunda elde edilmiştir. Bu bölümde veriler dört başlık altında incelenecektir. Bunlar: Birinci bölümde, araştırma aşamasında öğrenciler misafirperverlik değerindeki gelişmeleri nasıl algılamışlardır; ikinci bölümde, öğrenciler ders aşamasından sonra misafirperverlik değerindeki gelişimi nasıl algılamışlardır; üçüncü bölümde, öğrenciler sözlü tarih sırasında misafirperverlik değerindeki değişimi nasıl algılamışlardır; dördüncü bölümde ve son olarak öğrenciler tüm çalışmalar sonucunda odak grup görüşmesi sırasında tüm süreci nasıl değerlendirmişlerdir.

4.1 ÖĞRENCİLER KENDİ YAPTIKLARI ARAŞTIRMA SÜRECİNDE MİSAFİRPERVERLİK DEĞERİNDEKİ DEĞİŞİM VE SÜREKLİLİĞE YÖNELİK BULGULAR

Bu aşamada öğrencilere geçmişten günümüze misafirperverlik ile ilgili bir araştırma yapmaları ve yaptıkları bu araştırma sonucunu bir metin olarak getirmeleri istenmiştir. 50 öğrencinin 45’i araştırmasını getirmiş, bunlardan 2 öğrencinin araştırması belirlenen konudan farklı ve alakasız bulunduğu için verilere dâhil edilmemiştir. Teslim edilen araştırmalarda, öğrencilerin genel olarak bu bilgileri internetten elde etmeleri sonucu birbirlerini tekrar eden bilgilere rastlanmış, ayrıca 7 öğrencinin de ödevini başka arkadaşının ödevinden bakarak yazdığı anlaşılmıştır.

Öğrencilerin büyük bir kısmı ise araştırmasını aile bireylerinden bilgi toplamak suretiyle gerçekleştirmiştir, bir kısmı internetten faydalanarak araştırmasını gerçekleştirmiştir.

Tablo 2. Öğrenciler Kendi Yaptıkları Araştırma Sürecinde Misafirperverlik Değerindeki Değişim ve Sürekliliği Nasıl Algılamışlardır

Tema	Alt Tema	Söylem	f	Toplam
Değişim	İkram olarak değişim	Aç olduğunu sormadan yemek verme	3	9
		Kurban kesme	1	
		Yer sofrası	1	
		Lokum	1	
		Gül suyu	1	
		Helva	1	
		Aynı tabaktan yemek yerler	1	
	Karşılama ve Uğurlamadaki değişim	Güler yüzle karşılama ve uğurlama	7	27
		Davetsiz misafir	6	
		Ekonomik durum kötüydü	4	
		Hoş sohbetler olurdu	4	
		Haremlik selamlık ayrı oturma	2	
		Köy odası vardı	1	
		Yer yatağı	1	
Değişimin nedeni	Körebe saklambaç	1	8	
	Tanrı misafiri	1		
Süreklilik	Süreklilik yönü	Akıllı telefonun olumsuz etkisi	5	6
		Televizyonun olumsuz etkisi	3	
		Her şeye rağmen devam ediyor	2	
	İkram olarak süreklilik	Misafirperverliğin önemi	3	37
		Sonraki nesillere aktarmalıyız	1	
		İkam	18	
		Hamur işi ikram	6	
		Çay	5	
		Kahve	4	
		Kurabiye	2	
Karşılama ve uğurlamadaki süreklilik	Kek	1	67	
	Kolonya	1		
Karşılama ve uğurlamadaki süreklilik	Konuğa önem verilir	23	67	
	Misafirperverlik en önemli değerlerimizdendir	17		
	Hizmette kusur edilmez	16		
	Misafir odası	7		
	Hediye getirme	2		
	Giderken haber verilmeli	2		

Araştırma süreci sonucunda, öğrenci metinlerinden çıkarılan Tablo 2 incelendiğinde öğrencilerin geçmişten günümüze misafirperverlik kavramı ile ilgili değişim ve

süreklilik ifade eden ögelere değindikleri görülmektedir. Öğrencilerin geçmişten günümüze değişimle ilgili 46 ögeye, süreklilik ile ilgili 110 ögeye değindikleri görülmüştür. Öğrencilerin daha çok süreklilik ile ilgili ögelere değinmeleri, öğrencilerin daha çok kendi yaşadıkları döneme ait ögelerin dikkatlerini çektiğini göstermektedir. Ayrıca öğrenciler genel olarak günümüzde hangi ögelerin bulunduğu üzerinde durmuş ve hangilerinin süreklilik gösterdiğini fark etmişlerdir. Değişim konusunda ise öğrenciler geçmiş ile günümüzü karşılaştırmış, değerlendirmelerini bugün “neler var?”, “neler yok?” şeklinde yapmışlardır. Bu durum aslında öğrencilerin kendi gözlemlerini ve günlük hayatta kendi deneyimlerini de metinlerine yansıttıklarını, bunu yaparken yaptıkları araştırmalar ile karşılaştırma yaptıklarını göstermektedir.

4.1.1 Araştırma Aşaması Sonucunda Öğrenci Metinlerindeki Değişim

Algılarına İlişkin Bulgular

Tablo 2’de misafirperverlik değeri üzerinde, değişim ile ilgili, üzerinde durulan 54 ögenin olduğu tespit edilmiştir. Bu ögelerden 9 tanesi “ikram olarak değişim”, 27 tanesi “karşılama ve uğurlamadaki değişim”, 8 tanesi ise “değişimin nedeni” üzerine olduğu ortaya çıkmaktadır.

Tablo 2’de öğrencilerin en fazla misafirperverlik değerinde karşılama ve uğurlama kısmında değişim olduğunu ifade ettikleri görülmüştür. Bu değişim içerisinde en fazla üzerinde durduğu öge “güleryüzle karşılama ve uğurlama”, “davetsiz misafir”, “ekonomik durum” ve “hoş sohbetler” dir. Bunun yanında “köy odaları”, “Tanrı misafiri”, “körebe ve saklambaç” ve “yer yatağı” da öğrencilerin değişimi az da olsa fark ettikleri ögelerdir.

Öğrencilerin söylemleri incelendiğinde anlatımlarının birer anıdan aktarıldığı ortaya çıkmaktadır. Bu durum öğrencilerin araştırma kısmında velilerinden faydalandıklarını, velilerin geçmişlerini bir anı şeklinde anlattıkları ve öğrencilerin de bunları metne aktardıkları görülür. Burada öğrencilerin değişimle ilgili ifadeleri incelendiğinde öğrenciler genel olarak geçmişe bir özlem içermekte ve geçmişin olumlu taraflarına vurgu yapmaktadır. Bu durum öğrencilerin değişim kavramında eksik anlamalara neden olduğunu göstermektedir. Değişim her zaman olumsuzluk içeren bir kavram değildir. Bazen olumsuz olabileceği gibi bazı durumlarda olumlu

sonuçlar doğurabilmektedir. Öğrenciler geçmişte elektrik olmadığı için sohbetlerin daha koyu olduğunu ifade etmişler ve elektrik ile birlikte geçmişe göre bir değişim olduğu söylemişlerdir. Fakat günümüzde elektriğin bilim ve teknolojideki gelişimin misafirperverliğe sağladığı faydalardan bahsedilmemektedir. Araştırma aşamasında en fazla üzerinde durulan güler yüzlü karşılama ve uğurlamadır. Burada öğrenciler güler yüzlü karşılama ve uğurlamanın geçmişte var olduğunu günümüzde de devam ettiğini ifade etmişler fakat geçmişteki samimiyetin ve sıcaklığın olmadığı üzerine durmuşlar.

İkramdaki değişime öğrenciler “aç olduğunu sormadan yemek verme”, “kurban kesme”, “yer sofrası”, “gül suyu”, “lokum”, “helva” ve “aynı tabaktan yeme” öğelerini örnek olarak göstermişlerdir.

Orta Asya Türk devletlerinden günümüze bakıldığında, aslında misafirperverlik üzerindeki değişimin en fazla yaşadığı alanlardan bir tanesi ikramlardaki değişimdir. Bunun nedeni Türk kültüründe zaman içerisinde ekonomik, sosyal, dinî inançların değişimi gösterilebilir. Konargöçer bir millet olan Türkler, Gök Tanrı inancına sahiptiler ve hayvancılık ile uğraşırken zaman içerisinde sosyal, ekonomik ve dinî inançlarındaki değişim, ikramlarına da yansımıştır. Buna karşın araştırma aşamasında, öğrencilerin söylemleri içerisinde bu öğelere pek fazla değinilmemiştir.

Bu aşamada öğrencilerin metinleri incelendiğinde değişimin nedeni üzerinde sadece 8 öğrenci fikir beyan etmiş, bu öğrencilerden 5 tanesi “akıllı telefonun olumsuz etkisi”, 3 tanesi ise “televizyonun olumsuz etkisi” den söz etmiştir.

Geçmişte telefon, televizyon, bilgisayar olmadığından dolayı insanlar birbiriyle görüşmeye, konuşmaya daha fazla ihtiyaç duymuş; günümüzde insanlar bu gelişmelerle daha fazla bireyselleşmiştir. Bu gelişmelerin günümüzde aile bireyleri arası iletişimi dahi azalttığı bilinen bir gerçektir. Burada öğrencilerin bu cihazların etkisine değinmeleri, değişimin belirli bir etkenlerle olduğunu fark ettikleri göstermekte ayrıca teknolojinin de kültürel öğeler üzerindeki etkisini fark ettiklerini göstermektedir.

Tablo 2’ e bakıldığında öğrencilerin yaptıkları araştırmada misafirperverlik değeri üzerindeki değişimin geçmişten günümüze nasıl bir değişim geçirdiğini, ne gibi farklılıklar olduğunu algıladıkları ortaya çıkmaktadır. Bunun yanında öğrencilerin araştırma sonucunda değişimi sadece geçmişte vardı, şimdi yok veya şimdi var,

geçmişte yoktu, şeklinde bir karşılaştırma şeklinde algıladıkları bu durumun öğrencilerin zaman içerisinde değişimin neden sonuç ilişkisi içerisinde olduğunu algılamada zorlandıklarını göstermektedir. Öğrencilerin geçmişten günümüze, misafirliklerdeki sohbet, muhabbet, karşılama ve uğurlamanın farklı olmasına neden olarak zaman içerisinde gelişen teknolojisi ile birlikte telefon ve televizyonla birlikte insanlar arasındaki diyalogların azalmasını göstermesi neden sonuç ilişkisini bir miktar kavradığının göstergesidir. Bunun yanında, öğrencilerin yapmış oldukları araştırmalarda değişen veya süreklilik gösteren öğeleri sebep sonuç içerisinde aktarmak yerine yüzeysel ifadelerle aktardıkları ortaya çıkmaktadır.

4.1.2 Araştırma Aşaması Sonucunda Öğrenci Metinlerindeki Süreklilik

Algılarına İlişkin Bulgular

Tablo 2 incelendiğinde öğrencilerin değişen öğelerden ziyade süreklilik gösteren öğelere değindikleri ortaya çıkmıştır. Süreklilik kavramı ile ilgili üzerinde durulan 110 ögenin ise 37'si "ikramda süreklilik" 67'si "karşılama ve uğurlamada süreklilik" 6 tanesi ise "sürekliliğin yönü" üzerinedir. Öğrencilerin süreklilik gösteren öğelere ne kadar değindikleri incelendiğinde değişimdeki öğelerle paralellik gösterdiği ortaya çıkmıştır. Süreklilik gösteren öğelerde de öğrenciler en fazla karşılama ve uğurlamadaki sürekliliğe değinmiştir.

Öğrencilerin ikramdaki süreklilik ile ilgili söylemleri incelendiğinde, ikramdaki değişime bakıldığında öğrenciler ikramın devam ettiğini bunun yanında eskiye nazaran ikramların çeşitlilik ve farklılık gösterdiklerini vurgulamışlardır. İkramdaki sürekliliği ifade eden öğrencilerin 18 tanesi herhangi bir çeşit belirtmeden sadece "ikram" yapıldığını ifade ederken, 6 tanesi " hamur işi ikram", 5 tanesi "çay", 4 tanesi "kahve", 2 tanesi "kurabiye", 1 tanesi "kolonya" ve 1 tanesi "kek" ikram edildiğinden bahsetmiştir. Buradaki öğelere bakıldığında hepsinin günümüzde en sık kullanılan ikramlardan olduğu görülmektedir. Bu nedenle öğrencilerin sürekliliği ifade eden örneklerinin günümüzde sürmesi öğrencilerin değişen ve süreklilik gösteren ikramları ayırt edebildiğini göstermektedir. Ayrıca öğrencilerin ikramdaki sürekliliği, ikramdaki değişimden daha fazla vurgulamaları öğrencilerin yaşadıkları zamanı da gözlemleyip var olanı ve olmayanı fark edebildiklerinin göstergesidir.

Sürekli­lik kavramında da değişimde olduğu gibi misafirperverlik değerindeki karşılama ve uğurlama ögesi üzerinde öğrenciler daha fazla durmuşlardır. Tablo 1 incelendiğinde öğrencilerin 23 tanesi “konuğa önem verildiğini”, 17 tanesi “misafirperverliğin en önemli değerlerimizden olduğu” 16 tanesi “hizmette kusur edilmediğini”, 7 tanesi “misafir odası”, 2 tanesi “hediye getirme” ve 2 tanesi “giderken haber verme” nin günümüzde devam ettiğini fark ettikleri görölmektedir. Bu veriler incelendiğinde öğrencilerin günümüzde misafire verilen önemin devam ettiğini ve Türk kültüründe hâlen misafirin çok önemli bir yere sahip olduğunu fark ettikleri görölmektedir.

Değişim olumlu veya olumsuz yönde nasıl olduğu hakkında ise öğrencilerden 2 tanesi “her şeye rağmen devam ediyor”, 3 tanesi “ misafirperverliğin önemini korumalıyız” ve 1 tanesi “sonraki nesillere aktarmalıyız” şeklinde ifade etmişlerdir. Bu veriler incelendiğinde öğrencilerin misafirperverliğin devam ettiğini ve bu değerin toplum için öneminden dolayı gelecek nesillere aktarılması gerektiği ifade edilmiştir.

Araştırma aşamasında öğrencilerin sürekli­liği fark ettikleri hatta sürekli­lik ifade eden ögeleri, değişim ifade eden ögelere göre daha fazla tekrar ettikleri görölmektedir. Bununla birlikte öğrencilerin değişim ve sürekli­lik yanında, misafirperverlik değerinin toplumsal açıdan öneminin de fark edildiği görölebilir. Araştırma aşaması sonunda, öğrencilerin değişim ve sürekli­lik ile ilgili ögeleri algılayabilecekleri ortaya çıkmıştır. Bunun yanında öğrencilerin değişim ve sürekli­liği belirli bir kronoloji ve sebep sonuç ilişkisi içerisinde açıklayamadıkları, değişimin nedeni ve sonucu hakkında fazla bir çıkarım yapamadıkları ortaya çıkmaktadır. Ayrıca öğrencilerin araştırma aşamasında kullandıkları iki yöntem ortaya çıkmıştır. Bunlardan biri aile bireyleri diğeri ise internet olmuştur. Öğrencilerin araştırmaları incelendiğinde bu durum daha fazla belirgin olmakta ve aileden edinilen bilgilerin bir anı niteliğinde olduğu fazla yüzeysel olduğu genel olarak misafirperverliğin önemi üzerinde durulduğu görölmektedir. İnternet üzerinden yapılan araştırmalarda ise bazılarının alakasız olduğu fakat öğrencilerin bu durumu fark edemedikleri ortaya çıkmaktadır. Burada, öğrencilerin hiç yazılı kaynak göstermemeleri, ortaya çıkan çarpıcı sonuçlardandır. Burada araştırma sürecinde etkili bir sonuç alınabileceği, bunun iyi bir yönlendirme ve destekle mümkün olacağı ortaya çıkmıştır.

4.1.3 Araştırma Süreci Sonucunda Değişim ve Sürekliliği Algılama Açısından

Öğrenci Görüşlerine Yönelik Bulgular.

Burada öğrencilerin kendi yaptıkları araştırma örneklerinden bazıları örnek olarak verilmiş ve bunların genel değerlendirmesi yapılmıştır. Örnek metinler genel olarak kısaltılmadan bütün olarak verilmiştir. Beşinci sınıf öğrencilerinin yazıları belirli bir düzen içerisinde yazamamaları ve metinlerde bütünlüğün bozulmamasını sağlamaktır.

“Türk kültüründe geçmişten günümüze misafirperverlikte değişiklikler olmuştur. Örneğin yemek kültürü misafir geldiği zaman daha çok ön plandayken, günümüzde ise misafirlere kek, pasta, börek verilmektedir. Büyüklerimizin söylediklerine göre misafirin geldiği zaman herkes ayağa kalkar misafire yer verilir. Misafir oturduktan sonra ev sahipleri oturur. Günümüzde ise aynı şekilde olmaktadır. Böylece misafire verilen değer gösterilmiş olur. Önceleri ulaşım sorunu olduğu için gelen misafir haftalarca kalırdı, misafirler en iyi şekilde ağırlanırdı. Günümüzde ise ulaşım sorunu olmadığı için gelen misafir günü birlik gelip gitmektedir. Onun için misafirlik kısa sürmektedir. Misafirlik uzunda olsa da, kısıda olsa da bazı değişiklikler olmasına rağmen Türk halkı misafire her zaman önem vermiştir.” Ö6

Ö6'nın yazmış olduğu metin incelendiğinde öğrencinin geçmişten günümüze değişim ve sürekliliği vurguladığı ve değişimleri neden sonuç ilişkisi içerisinde aktardığı görülmektedir. Öğrenci geçmişteki yemek kültürü ve ulaşım şartlarındaki değişimi vurgulamış, bunların günümüzde nasıl olduğunu ifade etmiştir. Geçmişte ulaşımın kısıtlı olmasından dolayı misafirlik süresinin uzun olmasını ifade ederken, günümüzde ulaşım olanaklarının gelişmesiyle beraber sürenin kısaldığını ifade etmesi öğrencinin değişimi fark ettiğini ve değişime neyin etki ettiğini algılayabildiğinin göstergesidir. Ayrıca Ö6'nın ulaşımdaki değişim örneği ile değişimin her zaman olumsuz olmadığını fark etmesi onu diğer öğrenci araştırmalarından onu ayıran bir özellik olmuştur.

“Eskiden misafirperverlik, güler yüzle karşılanır güzel ikramlarda bulunulur hoş geldiniz diyerek karşılanır. Eskiden telefon, araba gibi araçlar yok olduğu için geleceklerini haber alınmazdı. Yaya olarak gelirlerdi. Gece gitmezler, evde yatarlardı, çörek yapılır, tavuk kesilir güzel ikramlarda bulunulurdu. Temiz çarşafklar açılırdı. Eskiden televizyon, telefon, tablet gibi aletler olmadığı için insanlar bol bol sohbet ederdi. Çocuklar ise kendi kurdukları oyunları oynarlardı saklambaç, körebe, beştaş gibi oyunlar oynarlardı. Misket yerine cevizle oynarlardı.” Ö21

Ö21 geçmiş ile günümüzü karşılaştırmış ve geçmiş ile günümüzde birtakım değişikliklerin olduğunu ifade etmiştir. “Eskiden telefon, araba gibi araçlar yok olduğu için geleceklerini haber alınmazdı. Yaya olarak gelirlerdi” ifadesi öğrencinin davetsiz misafirliğin geçmişte var olduğunun farkına varmış, bunun da nedeni olarak iletişim ve ulaşım araçlarının olmamasından dolayı insanların birbirlerine haber verememesini göstermiştir. Öğrenci burada zamanın şartlarının toplum hayatı üzerine olan etkisine vurgu yapmıştır. Bu değişimlerin ana nedeni olarak televizyon ve telefonun insanlar arasındaki iletişimi azalttığından bahsetmiştir. Ayrıca televizyon ve telefon olmadığı için insanların daha fazla sohbet ettiğinin yanında, bu cihazlar olmadığı için çocukların farklı oyunlar oynadığına değinmiş ve zaman içerisinde oyunlardaki değişimi de fark edebilmiştir.

“Türk halkının temel değerlerinden biri de misafirperverliktir. Türklerde misafir ağırlamak ve misafire verilen değer büyük önem taşır. Eskiden evin en güzel en ferah yeri ve en yeni eşyaların bulunduğu oda evin en kutsal yeri gibi korunur, asla o odaya gereksiz yere girilmez, hatta kilitlenirdi. Kışlıklar hazırlanırken en güzeli, misafire hazırlanır; evin en güzeli yatağı misafire serilirdi. Kullanılan çatal kaşıklar misafirde kullanılır ve sonrasında kutusuna konulurdu. Misafir uğurlanırken ev halkı onunla birlikte evin dışına kadar çıkar yola koyulduktan sonra ardından beklenip eve girilirdi. Dinimizde misafiri yedi adım uğurlamak cennetin yedi kapısını açar. Biz, tüm dünyada bilinen bu misafirperverliğimizi her zaman korumalıyız.” Ö26

Ö26'nın yazmış olduğu metin incelendiğinde, misafirperverlikte geçmişten günümüze nelerin değişim gösterdiği ve nelerin değiştiği değil, geçmişten günümüze misafire verilen önem kapsamında değerlendirilebilir. Öğrenci söylemlerine dikkat edildiğinde sadece geçmişteki misafirperverlikler üzerine durmuştur. Öğrencinin günümüzde nelerin olduğuna değinmediği için, değişim ve süreklilik algısının tam olarak yerleşmediği görülmektedir. Bunun yanında misafirperverliğin sadece kültürümüzün getirdiği bir gelenek olmadığı, bunun yanında dini bir sorumlulukta olduğunu ifade etmiştir.

Tuğrul
Koçon
Acor

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE MISAFİRPERVERLİK

Ö16

Eskiden telefon olmadığı için misafirlere habersiz gidilir di. Köylerde yürüyerek gidilirdi. Elektrik olmayan evlerde gaz lambası kullanırdı. Sohbetler çok güzel olurdu. Moniler söylenirdi. Çok çeşitli yemekler yapılırdı. Büyük sofralar kurulurdu. Yemekler yer sofrasında yenirdi. Ördük ve koz kesip misafirlere ikram edilirdi ve pıtır ikram edilirdi. Aileler kolobalık yaşardı. Uzakton gelen misafirler yatıya kalırdı. Yergotoğı yapılır çocuklar beraber yedirdi. Kadınlar ve erkekler ayrı ododa otururdu. Kış mevsimi bitenler tel tel helva yapıp hep birliktede yenilirdi. Ev sahibi ve misafirlere bu durumdan çok memnun olurdu

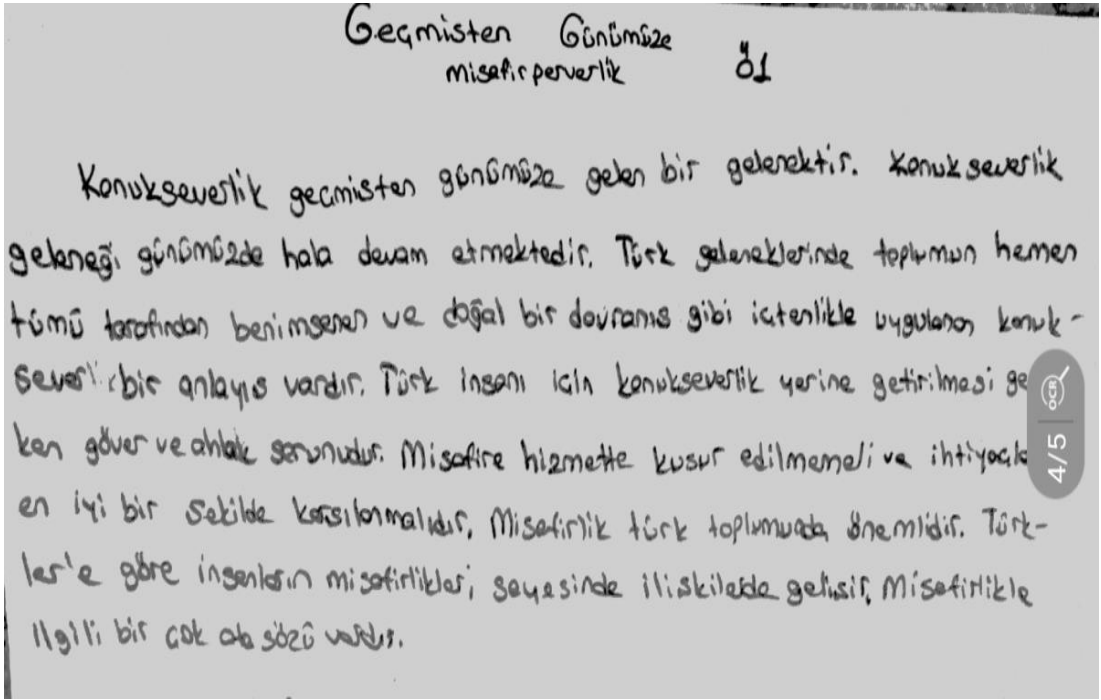
Ö16 yazmış olduğu metinde geçmişten günümüze misafirperverliği değerlendirirken; eskiden misafirlığe habersiz gidildiğini buna neden olarak ise telefon gibi iletişim araçlarının olmayışını sebep olarak göstermektedir. Bunun yanında ulaşım araçları yaygın olmadığı için yürüyerek misafirlığe gidildiği ve bu nedenle geceleri insanların yatıya kaldığını ifade etmiştir. Elektrik olmadığı için gaz lambası ışığında insanların daha koyu sohbetler ettiğini ördük, kaz, helva, pıtır gibi çeşitli ikramların yapıldığını bu durumdan ev sahibi ve misafirin memnun olduğundan söz etmiştir. Burada öğrenci genel olarak değişimden bahsetmektedir. Hangi öğelerin nasıl bir değişim gösterdiği veya hangi öğelerin günümüzde süreklilik gösterdiğine değinmemiştir. Bu durumda öğrencinin araştırma sürecinde süreklilik becerisini algılayamadığı görülmektedir.

Türk kültüründe misafirperverlik önemli yere sahip olup gelenleri rahat ettirecek bir şekilde ağırlamak gerektiği bilinir. Tarih boyunca Türkler her zaman misafirlere iyi davranmış bugunmuştur. Geçmişten günümüze kadar bu ikramda değişiklikler oldu. Yapılan davranışlar farklılık gösterip gelenlere ağırlık az verilmiştir.

Misafirperver toplum olan Türkler geçmişte gelen misafirlere hamur işleri, kurabiyeler, börekler, kekler ve yemek ikramlarında bulunurlardı. Köylerimiz gelen misafirlerini iyi bir şekilde ağırlamak gerek konularını keserek onlara ziyafet verirdi. Misafirperverlik için en iyi şekilde ağırlamak örf ve adetlerimizde önemli yere sahiptir.

Günümüzde misafirperverlik denilince gelen kişileri ağırlamak adına kurabiyeler, kekler, çay ve kahve ikram edilir aş oldukları öğelerine bakılıp ne zaman kalkacaklar diye ikramlar bu gönde olup orada dağlar kadar fark olduğu da anlaşılır. Elinde olanı tutarak hayat şartlarında dolayımı bilinmez ama biraz cimrilik sergiledikleri her hareketleriyle fark edilir oluyor

Ö36 geçmişten günümüze misafirperverlik anlayışımızda bazı değişikliklerin olduğunu, bunlarında ikramlar üzerinde daha fazla olduğunu belirtmiştir. Bunun yanında “Tarih boyunca Türkler her zaman misafirlerine iyi davranmış” derken de misafire hürmetin süreklilik gösterdiğini vurgulamıştır. Ayrıca geçmişte misafire koyun kesilirken günümüzde kek, çerez, kurabiye vb. ikramların verilmesini insanların hayat şartlarından kaynaklı olabileceğini fakat insanların cimrilik yaptıklarını ifade etmiştir. Burada insanların zaman içerisinde bireyselleştğini ifade etmektedir.

Ö1 misafirlüğün geçmişte var olduğunu günümüzde de devam ettiğini vurgulamasının yanı sıra misafir ağırlamayı ve konuk etmeyi toplumsal bir görev saymıştır. Misafirperverliğin süreklilik gösterdiğini ifade eden Ö1 hangi öğelerin değiştiği hakkında bir çıkarımda bulunamamıştır.

Türk Kültüründeki Misafirperverlik

Türk Halkının önemli değerlerinden biriside misafirperverliktir. Misafirperverlik Konuğa verilen önem, değer ve yaklaşımdır. Bazı yörelerde, "Şöhret için Keskin Kılıç ve Kırk safa gerekir" denir. Toplumda kabul görmenin bir yoludur misafirperverlik. Türkler misafir aırken her şeyin eksiksiz olmasını isterler. Hizmette kusur asla affedilmez. Aksi bir durumda mahcup olacaklarını düşünürler. Her evin mutlaka bir misafir odası vardır ve sürekli olarak hizmete daima hazırdır. Misafir her zaman el üstünde tutulur. Misafir odaya girdiği zaman büyük küçük herkes ayağa kalkar. Evin büyüğü, misafire oturması teklifinde bulunur. Misafirden kabul eder. Misafir oturmadık kimse oturmaz. Bizler halkımız arasındaki muhabbeti, evlerimizdeki bereketi artırmak adına misafirlige önem vermeliyiz. Bizim tüm dünyada birinen bu özelliğimizi daima korumalıyız.

Ö46 Türk kültüründe misafir ağırlamayı toplumda şöhret sahibi olma ve kabul görmenin yolu saymıştır. Bunun yanında her evde misafir odası bulunduğunu hizmette kusur edilemeyeceğini ifade etmiştir. Misafir geldiğinde nasıl davranılması gerektiğini de belirten öğrenci geçmişten günümüze misafirlığın nasıl bir değişim gösterdiği veya günümüzde hangi öğelerin devam ettiği üzerinde durmamıştır.

Misafirperverlik günümüzde unutulmaya yüz tutmuş en önemli değerlerimizden biridir. Bir eve misafirin gelmesi bereket, misafir kabul etmek ve ağırlamak şeref olarak kabul edilir, misafirin ettiği duanın kabul olacağına inanılırdı. Misafirlık sadece adet ve gelenek değil, erdemli bir davranış ve bir ibadet olarak kabul edilirdi. Gelen misafirin kim olduğu, hangi inançta sahip olduğu önemli değildi. Gelen kişi "Tanrı misafiri" yani Allah tarafından gönderilmiş bir misafir olarak kabul edilir, misafir asla geri çevrilmez, saygıda ve hizmette kusur edilmezdi. Her evin bir odası "misafir odası" olarak ayrılır, en güzel eşyalarla donatılır, sadece misafirler geldiğinde kullanılırdı. Misafir dışında o oda kullanılmıyordu. Misafire ikram edilir, en güzel yataklarda yatırılır, ihtiyaçları titizlikle giderilir, en temiz en yeni eşyalar kullanılmak üzere misafire veriliyordu. Misafire sorulan ilk soru: "aç mısın?" olurdu. Yemek ikramından sonra misafire istirahat etmesi için yatacağı yer gösterilirdi. Geçmişten günümüze kadar misafirleri ağırlamak üzere; vakıflar, imarethaneler, kervan sarayları, köy odaları, misafirhaneler, konukevleri yapılmıştır.

Ö10 misafir ağırlamayı bir gelenek ve değer olmanın yanında, dinin emrettiği bir görev olarak tanımlamıştır. Burada Ö10 misafirlığı unutulmaya yüz tutmuş olarak saymıştır. Bunun nedeni olarak eskiden gelen misafirin dinî inancına bakılmadan,

Tanrı misafiri olarak kabul edildiğini ve bunun günümüzde devam etmediğini sebep göstermiştir. Günümüzde her evin bir misafir odası bulunduğunu ifade ederken geçmişte bu odanın yerine misafir ağırlamak için köy odası, vakıf, kervansaray, konukevlerini göstermesi değişim ve süreklilik becerisini algıladığının göstergesidir. Ayrıca “*Gelen misafirin kim olduğu hangi inanca sahip olduğunun sorulmaz*” ifadesiyle bu kişinin Tanrı misafiri olduğunu ifade etmiş ve Allah tarafından gönderildiğinin farz edildiğini algılayabilmiştir.

Yukarıdaki örnekler incelendiğinde öğrencilerin araştırma aşamasında değişim ve süreklilik becerisini algılayabildikleri fakat bu becerileri tam olarak kazanamadıkları ortaya çıkmaktadır. Araştırma sürecinde öğrenciler misafirperverliğin değişim ve sürekliliği üzerinde değil genel olarak Türk kültürü açısından önemi üzerinde durmuşlardır. Geçmişte var olan bir ögenin zaman içerisinde neden yok olduğu, yerine hangi öge geldiği, değişimin nedenleri, nelerin süreklilik arz ettiği konusu üzerinde yoğunlaşmamışlardır. Bunun temel nedeni olarak tabii ki öğrencilerin kendi başlarına araştırma yapabilme yeterliliğine sahip olmamalarını gösterebiliriz. Burada öğrencilerin araştırma yapacakları kaynakları bulmada zorlandıkları ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin kendi başlarına bir araştırma yaparken motivasyon eksikliği yaşamaları ve konunun dışında araştırma yapmaları da ayrı bir sorun oluşturmuştur. Gelen 45 araştırmadan 2 tanesinin konuyla tamamen alakasız olması, 7 araştırmanın birbiriyle tekrardan ibaret olması ve bazı araştırmalarda dikkate değer bilginin olmaması öğrencilerin araştırma becerisini tam anlamıyla kazanamadıklarının göstergesidir. Öğrencilerin araştırma yaparken onların uzun bir yazı yazmalarına karşılık, konudan farklı yazılarla karşılaşmıştır. Buradan öğrencilerin internetin bilgi yoğunluğu içerisinde kendi işine yaracak bilgiyi ayırt edememesi sonucu çıkarılmaktadır. Ayrıca öğrencilerin aileleriyle sözlü tarih şeklinde yaptıkları araştırmada öğrencilerin hazırlıksız olması ve ailelerin araştırmayı ciddiye almaması gibi nedenlerden dolayı öğrenciler araştırma sürecinden yeterince faydalanamamışlardır. Bunun için iyi bir plan ve iyi bir destek gerekmektedir. Burada 5. sınıf öğrencilerin planlı bir araştırma yaptıklarında değişim ve sürekliliği kendi çalışmalarını ile algılayabilecekleri görülmektedir.

4.2 DERS AŞAMASINDAN SONRA MİSAFİRPERVERLİK DEĞERİNDEKİ DEĞİŞİM VE SÜREKLİLİĞE YÖNELİK ÖĞRENCİ ALGILARI

Araştırma aşaması tamamlandıktan sonra ders sürecine geçilmiştir. Ders süreci içerisinde; iki ders saati içerisinde geçmişten günümüze misafirperverlik konusu işlenmiş, bir ders saati içerisinde öğrencilerin bir metin yazmaları istenmiştir. Öğrencilerin yazmış oldukları metinlerden oluşturulan tablo, aşağıda incelenecektir.

Tablo 3. Ders Sürecinin Sonunda Öğrenciler Değişim ve Sürekliliği Nasıl Algılamışlardır

Tema	Alt Tema	Söylem	f	Toplam
Değişim	İkram olarak değişim	Kahve ve su	32	202
		İkram	31	
		Hayvan kesme, etli yemek	30	
		Kımız	27	
		Lokum	22	
		Şerbet	20	
		Kurut	14	
		Ayran	14	
		Gül suyu	10	
		Yoğurt	2	
	Karşılama ve Uğurlamadaki değişim	Köy odası oyunları	39	191
		İki tokmaklı kapılar	38	
		Köy odası	37	
		Tanrı misafiri	23	
		Çadır kurma	20	
		Diş kirası	15	
		Davetsiz misafir	10	
		Hoş sohbet	6	
		Misafiri ağırlamak için kavga etme	3	
		Değişimin nedeni	Televizyonun olumsuz etkisi	
Eski güven kalmadı	9			
Akıllı telefonun olumsuz etkisi	4			
Değişimin yönü	Eski misafirlikler daha güzeldi	11	23	
	Eski misafirlikler farklıydı	8		
	Günümüz misafirligi daha güzel	2		
	Gelecekte misafirlik belki olmayabilir	1		
		Misafirperverliğin bitmesini önlemeliyiz	1	
Süreklilik	İkram olarak süreklilik	Çay	21	49
		Çikolata	11	
		Günümüzde hamur işi ürünler yaygın	8	
		Kolonya	8	
		Baklava	1	
	Karşılama ve uğurlamadaki süreklilik	Konuğa önem verilir	22	172
		Misafir odası	21	
		Misafirperverlik en önemli değerlerimizdendir	21	
		Hizmette kusur edilmez	16	
		Güler yüzle karşılama	13	
Hediye getirme	7	123		
Misafir gelmeden hazırlık yapılır	6			
Misafirperverlik devam ediyor	6			
Misafirden önce yemeğe başlamama	5			
Misafiri başkөşeye oturtma	3			
Hizmette kusur edilmez	3			

Ders aşaması sonucunda öğrenci metinlerinden çıkarılan Tablo 3 incelendiğinde öğrencilerin geçmişten günümüze misafirperverlikteki, değişim ve süreklilik hakkında çeşitli çıkarımlarda buldukları görülebilmektedir. Ders aşamasında öğrenci söylemleri incelendiğinde, misafirperverlik değerindeki değişimi, araştırma aşamasında olduğu gibi 4 tema altında incelenmiştir. Bu tabloda araştırma aşamasından farklı olarak öğrenciler değişim gösteren öğelere 447 kez değinirken süreklilik ile ilgili 173 ögeyi tekrar etmişlerdir. Öğrenciler geçmişten günümüze misafirperverlikteki değişimden söz ederken “ikramdaki değişim” öğeleri hakkında 202, “karşılama ve uğurlamadaki değişim” 191, “değişimim nedeni” 31, “değişimin yönü” hakkında ise 21 kez bahsetmişlerdir. Ders aşaması sonucunda dikkat çeken ilk unsur, araştırma aşamasından daha fazla söylem oluşturmuş olmalarıdır. Ayrıca ve bu öğelerin tekrar edilmesi de araştırma aşamasına göre oldukça fazladır.

4.2.1 Ders Aşaması Sonucunda Öğrenci Metinlerindeki Değişim Algılarına İlişkin Bulgular

Tablo 3’te öğrencilerin değişimi nasıl algıladıklarına bakıldığında ikramda yaşanan değişimden bahsederken, 32 öğrenci “kahve ve su”, 31 öğrenci “ikram”, 30 öğrenci “kurban kesme”, 27 öğrenci “kımız”, 22 öğrenci “lokum”, 20 “şerbet”, 14 öğrenci “kurut ve ayran”, 10 öğrenci “gül suyu”, 2 öğrenci de “yoğurt” ikramının geçmişte misafirlere verildiğini ifade etmişlerdir. Bu öğelerden kımız, şerbet, kurut ve yoğurdun, araştırma aşamasında yer almaması öğrencilerin bu öğeleri ders aşaması sürecinde öğrendiğini göstermektedir. Ayrıca bu öğelerin tekrar edilme sıklığının artması öğrencilerin araştırma aşamasına göre daha fazla ögenin geçmişte günümüze göre daha fazla kullanıldığını veya bir kısmının bugün kullanılmaması öğrencilerin değişimi fark ettiklerinin göstergesidir. İkramdaki değişim teması incelendiğinde öğrencilerin tamamının ikram öğelerinde yaşanan değişimi algılayabildikleri söylemlerinden anlaşılmaktadır. Burada en önemli nokta ise öğrencilerin değişimi algılayabilmelerinin yanında bunları metinlerinde yoğun bir şekilde söyleme dönüştürmeleri olmuştur. Araştırma aşamasında hayvan kesme ve lokum ikramını 1 öğrenci vurgularken, ders aşamasında hayvan kesmeyi 30 öğrenci, lokumu 22 öğrenci ifade etmiştir. Bu durum araştırma aşaması ile ders aşaması sürecinde, öğrenci algılarını ortaya çıkarmaktadır.

Öğrencilerin karşılama ve uğurlamadaki değişimi nasıl algıladıklarına bakıldığında 39 öğrenci “ köy odası oyunları”, 38 öğrenci “iki tokmaklı kapılar”, 37 öğrencinin “köy odası”, 23 öğrencinin “Tanrı misafiri” 20 öğrencinin “ çadır kurma”, 15 öğrenci “diş kirası”, 10 öğrenci “davetsiz misafir”, 6 öğrenci “hoş sohbet”, 3 öğrenci ise “misafir için kavga etmenin” geçmişte daha fazla olduğunu ifade etmişlerdir. Burada köy odası oyunları, iki tokmaklı kapılar, çadır kurma, diş kirası ve misafir için kavga etme öğelerini ilk kez ders aşaması sonunda kullanmaları bu öğeleri ders aşaması sonucunda öğrendiklerini göstermektedir. Geçmişten günümüze misafirperverlik değerimizdeki en önemli unsurlardan biri olan köy odasından, araştırma aşamasında 1 öğrenci bahsederken ders aşaması sonunda 27 öğrencinin bahsetmiş olması, geçmişte var olan öğeleri algıladıklarının göstergesidir.

Değişimin nedeni olarak ise öğrencilerden 10 tanesi “ televizyonun olumsuz etkisi”, 9 tanesi “ eski güven kalmadı”, 4 tanesi ise “ akıllı telefonun olumsuz etkisinden” bahsetmişlerdir. Burada öğrencilerin değişimin nedenlerinden biri olarak güven duygusunu dikkat çekmesidir. Öğrenciler değişimi sadece teknolojik ilerlemelere değil bunun yanında güven duygusunun kaybolmasına dikkat çekmesi toplumsal olguların sonuçları hakkında çıkarım yapabildiklerini göstermektedir.

Değişimin yönü teması incelendiğinde 11 öğrenci “ eski misafirlikler daha güzeldi”, 8 öğrenci “eski misafirlikler daha farklıydı”, 1 öğrenci “ misafirperverliğin bitmesini önlemeliyiz”, 1 öğrenci de “gelecekte misafirperverlik olmayabilir” ifadesi kullanmışlardır. Burada öğrencilerin en fazla eski misafirliklerin daha güzel yönünde olduğunu vurgulamaları karşılama ve uğurlamadaki değişimle ilgilidir. Burada öğrencilerin köy odaları ve köy odalarındaki oyunların dikkatlerini çekmesi nedeniyle geçmişteki misafirperverlikleri daha güzel olarak nitelendikleri ortaya çıkmaktadır.

Ders aşaması sonucunda öğrencilerin misafirperverlik değeri üzerindeki değişimi fark ettikleri ortaya çıkmaktadır. Öğrencilerin değişimi fark etmelerinin yanında bu değişimi belirli bir kronoloji içerisinde aktarmaları zaman ve kronolojiyi de algılayabildiklerini göstermektedir. Araştırma sürecinde öğrenciler genel olarak, belirli bir düzen içinde değişimi açıklayamamışlar her hangi bir kronolojiden bahsetmemişlerdir. Ders aşaması sürecinde ise daha kronolojik bir anlatım izlemişler geçmişten günümüze ya da günümüzden geçmişe giden anlatımlarda bulunmuşlardır. Bunun yanında öğrencilerin değişen veya ortadan kalkan bir ögenin yerine hangi

ögenin geldiğini algılamaları değişimi fark edebilmeleri için önemlidir. Ders süreci sonucunda değişimi belirli bir neden sonuç ilişkisi içinde açıklayabildikleri ve zaman içerisinde kaybolan öğelerin yerine nelerin ikame edildiğini algılayabilmişlerdir.

4.2.2 Ders Aşaması Sonucunda Öğrencilerin Süreklilik Algılarına İlişkin Bulgular

Tablo 3’de ders süreci sonunda öğrencilerin misafirperverlik değerinde süreklilik gösteren öğeleri nasıl algıladıkları incelendiğinde iki tema ortaya çıkmaktadır. Bu temalar “ikramdaki süreklilik”, “karşılama ve uğurlamadaki süreklilik” olarak ayrılmıştır. Ders aşaması sonucunda öğrenciler araştırma aşaması aksine süreklilik gösteren öğeler üzerinde daha az durmuşlardır. Fakat söylemlerin ve tekrar sayılarının arttığı görülmektedir.

Ders aşaması süreci sonucunda ikramdaki süreklilik gösteren öğeleri; 21 öğrenci “çay”, 12 öğrenci “çikolata”, 8 öğrenci “hamur işi ürünler”, 8 öğrenci ise “kolonya”, olarak ifade etmiştir. Geçmişte misafir ağırlamada daha çok yemek kültürü ön plana çıkmaktaydı. Günümüzde ise bunun değişime uğrayarak daha çok çay ve servis tabakları şeklinde olduğu görülmektedir. Öğrenciler geçmişteki ikramlarda genel olarak et, kurut, kımızdan bahsederken günümüzde çay, çikolata, hamur işi bahsetmeleri geçmişteki ile günümüzdeki değişimi algıladıklarının yanı sıra günümüzde hangi ikramların süreklilik gösterdiğini algılayabildiklerini gösterir. Ayrıca öğrencilerin geçmişteki ikramlara lokumu örnek verirken, günümüze çikolatayı örnek göstermeleri geçmişteki bir ögenin yerine günümüzde hangi ögenin devam ettiğini fark edebildiklerini göstermektedir.

Karşılama ve uğurlamada süreklilik gösteren öğeleri şu şekilde ifade etmişlerdir. 22 öğrenci “konuğa önem verilir”, 21 öğrenci “misafir odası”, 21 öğrenci “misafirperverlik en önemli değerlerimizdendir”, 16 öğrenci “hizmette kusur edilmez”, 13 öğrenci ”güler yüzle karşılama”, 7 öğrenci “hediye getirme”, 6 öğrenci ”misafirperverlik halen devam ediyor”, 6 öğrenci “misafir gelmeden hazırlık yapılır”, 3 öğrenci “ misafiri başköşeye oturtma” ve 3 öğrenci ”misafir yemeğe başlamadan yemeğe başlanmaz” şeklinde misafirperverliğin devam ettiğini ifade etmişleridir.

4.1.3 Ders Süreci Sonucunda Değişim ve Sürekliliği Algılama Açısından

Öğrenci Görüşlerine Yönelik Bulgular

Bu bölümde: Öğrencilerin ders süreci sonunda, bir ders saati süresince yazmış oldukları metinlerden örnekler verilmiş ve bu örneklerin incelemelerine yer verilmiştir.

Ders süreci sonunda öğrencilerin söylemleri incelendiğinde, ders içerisindeki etkinliklerin dikkatlerini çektiği, değişim ve süreklilik algıları üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Buna örnek olarak Ö44'ün yazmış olduğu metin gösterilebilir.

“Eskiden kapılarda iki tokmak varmış biri kalın biri inceymiş, kalın çalınca adamlar ince olanları kadınlar çalarmış ama şimdiki günümüzde öyle bir şey yok. Eskiden misafiri sevindirmek güldürmek için arı oyunu oylarmış. Günümüzde arı oyunu oynadıklarını görmedim. Günümüzde misafir gelince annem evi temizler ondan sonra kolonya varsa lokum, çikolata verir, sonra çay kahve verir. Eskiden çadır varmış, sonra köy odası olmuş, sonrada misafir odası olmuş, eskiden televizyon yok ama başka oyunlar olurmuş. Bugün Halil Karadeniz öğretmenim bize kolonya, lokum, çikolata, birde şeker verdi. Birde oyun oynadık, çok güzeldi. Ben çok sevdim arkadaşlarımızla oynadık, hem de bilgisayardan baktık, öğrendik, oynadık. Bugün çok eğlendik, çok güldük. Günümüzde en çok çay içilir eskiden et yenilir pilav yenilir çay yoksa ayran konulurdu. Misafire güler yüzlü davranılırdı. Yoldan geçen birisi su isterse aç, ayran isterse tok demekmiş. Bu dersten çok şey öğrendik”Ö44

Ö44'ün yazmış olduğu metnin ilk başında iki tokmaklı kapılardan bahsetmesi, onun en fazla dikkatini çeken öge olduğunu göstermektedir. Bunun yanında günümüzde bu ögenin olmadığını belirtmesi, değişimi fark ettiğinin göstergesidir. Eski zamanlarda köy odası oyunlarının oynandığını ifade ettikten sonra “Günümüzde arı oyunu oynadığını görmedim” demesi değişimi fark ettiğini ve bunu kendi gözlemleri ile desteklediğini göstermektedir. Orta Asya kültüründe misafire çadır açılması geleneği vardı. Yerleşik hayata geçince, bu geleneğin köy odasına dönmesi ve şehir hayatıyla birlikte her evin içerisinde misafir odası haline dönüştüğü öğrenci tarafından fark edilmiştir. Bu durum öğrencide değişim ve süreklilik becerisinin gelişmesinin yanında, hangi ögenin yerine nelerin geldiğini ve değişimin nedenlerini temellendirebildiğini göstermektedir. Öğrencinin ders aşaması ile ilgili duygularını

aktardığı söylemleri incelendiğinde, yapılandırılmış bir ders programının, öğrencinin dikkatini çektiği ve öğrenmenin zevkli bir hale geldiği söylenebilmektedir.

Ders süreci içerisinde Orta Asya Türk kültürüne yönelik belgesel izlettirilmiş ve bu videolardaki kültürel öğeler ile günümüz Türk kültürünün karşılaştırılması istenmiştir. Öğrenci söylemleri incelendiğinde, ders süreci içerisindeki bu videoların öğrencilerin değişim ve sürekliliği algılamalarında etkili olduğu görülmektedir.

“Geçmişten günümüze değişen misafirperverlik şöyleydi: mesela Hoton Türkleri başkanı başköşeye oturur. En güzel yemekler ikram edilir, kurut verilir, köy odası oyunları oynarlardı. Günümüzde kurut, köy odaları ve benzeri şeyler yok şimdi ayran ve kımız yok onun yerine çay, kahve var. Şimdi tanrı misafiri yok, dış kirası yok, iki tokmaklı kapılar yok, oyunlar oynanmıyor ama evi çok güzel topluyor ve yemekler yapıyoruz misafiri mutlu ediyoruz. Yemeğe o başlıyor, o bitiriyor ama o toplamaz. Herkes kendi tabağını toplar ama misafirinkini misafir kaldırmaz. Misafir giderken dış kirası verilir, şimdi genellikle verilmez. Misafir odası yerine oturma odası var onlar yerde yemek yerd, biz genellikle masada yeriz. Evimizdeki en güzel yatak en güzel çarşaf onun gönlünü hoş tutmak için serilir. Eskiler çadırda yatarlardı. Gül suyu verilir biz kolonya, çay, kahve veririz. Günümüzde oyunlar sohbetler yok hep televizyon izleriz.”Ö40

Ö.40 geçmişte var olan kültürel öğelerden; kurut, köy odası, Tanrı misafiri, dış kirası, iki tokmaklı kapıların günümüzde olmadığını bu öğelerin zaman içerisinde değiştiğini ifade etmiştir. Bunun yanında en güzel yemeklerin ikramı, en güzel çarşafın serilmesi, gölünün hoş tutulmasının devam ettiğini vurgulaması misafirperverlik değeri üzerinden değişim ve süreklilik gösteren öğeleri ayırt edebildiğini göstermektedir. *“Onlar yerde yemek yerd, biz genellikle masada yeriz”* ifadesi ile geçmişten günümüze nasıl bir değişim yaşandığını hangi farkların olduğunu ifade etmesi öğrencinin değişim ve sürekliliği algılayabildiğini göstermektedir.

Ders süreci sonunda öğrencilerin değişim ve sürekliliği belirli bir kronoloji ve olay örgüsü içerisinde aktarabildikleri görülmüştür. Ö22'nin metni incelendiğinde ilk Türk Devletleri zamanından başlayıp daha sonra Osmanlı Devleti zamanı örnek vermesi, son olarak günümüzden örnek sunması bunun kanıtıdır.

“Türklerin misafirperverliği, Türkler için misafirperverlik çok önemlidir, geçmişte misafirlere çadır kurup misafirlere çok iyi bakılırdı. Onlara elinden gelecek bütün ikramlarda bulunurlardı. Çok güzel yemekler verirlerdi. Ondan sonra köylerde köy odası

vardı. Misafirler köy odasında kalırdı. Köy odası pislendiğinde temizlerlerdi. Misafirlere çok iyi bakılır ve bizim kültürel yemeklerimiz misafire ikram edilir. Ondan sonra Türk kahvesi gibi içecekleri verilir. Misafir gidene kadar misafire çok iyi davranılırdı. Osmanlı zamanında kapılar iki tokmaklıydı. Kalın çalınırsa erkek, ince çalınırsa kızı kapıyı açardı. Misafire şerbet dağıtılırdı. Mesela bir yolcu yolda gidiyorken ona ikramlarda bulunup ona erzak verip yollarlardı. Çok güzel oyunlar vardı mesela: arı oyunu, kuşkondu oyunu vardı ve ikisi de çok güzel oyunlardı. Eskiden en çok dağıtılan yemek, kavurma et, pilav, çok dağıtılırdı. Şimdi ise köy odası yok, şimdi televizyon var, yeni yeni oyunlar çıktı. Zamanımızda misafir odası var. Şimdide misafire çok iyi davranırlar. Ama eskisi gibi herkese kapılarımızı açmazlar, çünkü bazı kişiler kötü olduğu için hırsızlık yapar diye artık herkese kapısını açmıyorlar. Evet, eskisi gibi misafirlere hayvanlar kesmiyoruz eskiden misafire lokum verirlerdi şimdi çikolata şeker verirler. Şimdi misafir gelmeden haber verir önceden hazırlık yapıyoruz. Şimdi kımız değil de çay bu zamanda çok veriliyor. Şimdi eskisi gibi diş kirası vermiyoruz artık tanrı misafiri yok bugün eskisi gibi giderken de gelirken de kapıda bekleriz misafirimizi ağırlarız bugün ayran kahve ve çay eskiden daha çok ikram diliyor. Tabi ki eskisi gibi hamama gidilmiyor ama bu zaman daha iyi. Türklerin bu misafirperverliği herkesi sevindiriyor ve misafirperverlikte en iyi ülke Türkiye'dir."Ö22

Ö22 geçmişten günümüze Türk kültüründe değişim gösteren öğeleri açıklamış, daha sonra günümüzde nelerim süreklilik gösterdiğini ifade etmiştir. Eskisi gibi hayvan kesilmediğini, köy odalarının, iki tokmaklı kapıların olmadığını bu alanlarda değişimlerin yaşandığını söylerken, misafire hürmet ve hizmetin toplumumuzda devam ettiğini ifade etmiştir. Burada öğrencinin tanrı misafiri olarak sokaktan geçen insanların günümüzde olmaması sebebi olarak toplumsal güven kalmamasına söylemesi değişimin nedenini algıladığını göstermektedir. Bu durum öğrencinin değişimin nedenini algılamasının yanında, toplumsal yaşayışın zaman içerisinde nasıl değiştiğini ve toplum hayatı açısından sosyolojik çıkarımlar yaptığını göstermektedir. Ayrıca geçmişte kımız içeceğinin sunulması ve misafirin hamama götürülme geleneklerinin yok olduğunu ifade ederken, günümüzde bunların yerlerini misafire hangi ikramların sunulduğunu ifade etmesi, süreklilik algısının oluştuğunun göstergesidir.

Ders sürecinde örnek olaydan faydalanılmış ve Osmanlı döneminde Anadolu'ya gelmiş İbn-i Batuda' nın Seyahatnamesinden bir örnek olay verilmiştir. Öğrenci söylemlerinde genel olarak, bu metinde yer alan misafir için kavga etme ve misafiri hamama götürme kültüründen bahsetmeleri, dikkatlerini çektiğini göstermektedir. Bu

durum derslerde kullanılan hikâye ve örnek olayların geçmiş ile günümüz arasındaki değişimi fark etmelerinde başarılı olduğu görülmektedir.

“Bir Rus gezgin anlatıyor: Türkiye’ye geldiğimde beni misafirliğe almak için adeta yarışıyorlardı. Bana kımız dedikleri içecekten ikram ettiler ve bana lokum ve kurut dedikleri yiyeceklerden ikram ettiler. Sonra köy odaları dedikleri yerde konakladım. Beni çok güzel ağırladılar. Sonra Anadolu’da başka bir yere gittim burada ben geldiğimde herkes tanrı misafiri geldi dediler, bana yöresel yemeklerinden ikram ettiler. Gittiğim başka hiçbir ülke bu kadar iyi misafirperverlik yapmıyordu bana, temiz çarşafklar açtılar. Beni geldiğimden beri çok rahat ettirdiler. Sonra başka bir yere gittiğimde beni bir düğüne davet ettiler çok güzel yemekler vardı hatta arı oyunu dedikleri çok eğlenceli bir oyun oynadılar hatta bende oynadım, beni çok güldürdü. Sonra kuş kondı adlı bir oyun daha oynadılar bu oyun şöyleydi: bir salatalık bir havuç bir soğan birde limon vardı ve kuş uçtu uçtu gibi sözler söyleyerek oynadılar. Sonra adetlerinden olan hediye adetleri vardı bende hediye aldım. Bir başka gittiğim yerde yine çok güzel şeyler vardı ben giderken onlara hediye verdim onlarda bana bir hediye verdiler. Sonra Karadeniz’e yakın bir şehre gittim. Orda bana koç kestiler ve yedik tadı gerçekten çok güzeldi. Bana şalgam suyu ikram ettiler. Bu ülke benim için cennet gibi bir yerdi. Bana şeker verdiler çok zengin yerlere gittiğimde bana şeker yerine çikolata verdiler bana kahve ve su verdiler. Türklerde eğer kahveyi içerse tok, suyu içerse bu aç demekmiş bana burada çadır kurdular bu çadırda konakladıktan sonra artık ülkeme döndüm. Ö21

Ö.21 metnini oluştururken ders süreci içerisinde okutulan İbn-i Batuda Seyahatnamesinden esinlenmiş ve kendisi de hayali bir seyahatname tarzında yeni bir hikâye oluşturmuştur. Kendisini seyyah şeklinde canlandırırken kültürümüzdeki değişimi, geçmişten günümüze açıklamaya çalışmıştır. Burada geçmişteki ikramlardan bahsettikten sonra kendisine tanrı misafiri olarak nitelendirmiştir. Bazı yörelerde kendisine çadır kurulduğunu ifade ederken bazı yörelerde köy odalarının olmasını öğrencinin kültürümüzdeki değişimin farkına vardığını göstermektedir. Ayrıca öğrencinin köy odasında oynanan oyunları betimleyebilmesi, konunun dikkatini çektiğini gösterir. Burada öğrenci geçmişteki ikramlardan bahsederken günümüzdeki ikramlara değinmemiş, geçmişteki misafir ağırlamalara değinirken günümüzdeki misafirliklerden bahsetmemiştir. Burada öğrencinin değişim kavramını algıladığı ortaya çıkarken, süreklilik üzerinde durmadığı ortaya çıkmıştır. Bu durumun sebebi olarak öğrencinin süreklilik kavramını algılayamadığı değil, daha çok dikkatini çeken öğeler üzerinde durduğunu görülmektedir. Bunun yanında

metnini bir seyahatname şeklinde yazdığı için geçmişten bahsetmiş ve sürekliliğe değinmemiştir.

Geçmişte Olan Misafirperverlik
Ben bir kere bi yere gitmek için yola çıktım ve çok yorulduum ve bir
günün yarınca yattım ve tanımadığım bir adam göğümünün gel ben
sana biraz kalmayalınlar için bir oda veriyim dedi ben de kabul edip
gittim biraz dinlendikten sonra uyandım ve bana biraz kahve su ve
lokum getirdiler ben içtim lokum için su verdim başladım ve benim için odu-
ğumun anladılar ve bir sofru kurup onu abanuttılar et pişirip yağurt getirdiler
oturduk ve ben kaşığı aldım onlarda da aldı sonra ben yemeğe birkaç k
attım yedim sonra onlar öyle başladı sonra ben yedik içtik biraz oturduk
meyve getirdiler sonra yedik kalktık ve bura geldiğimizden sonra misafiri
diyorlardı ben bunu ilginç buldum sonra ben kalktıkta yatağımda sonu-
ama bana büsbütün bir oda açtılar bir iki saat uyuyamadım onlarda
uyumadı ve onlarla sohbet ettik oyunlar oynadık çok eğlendik sonra
ben yatağıma gittim uyudum onlarda uyumuş sonra kalktım onlarda kah-
valtı yaptım sonra beni etrafta dolaşmaya çıkarttılar Eve geldik kapıda
iki tane tokmak var bunlar niye ikisine yeni sönemde itane var itanesi
fazla değil mi dedim onlar sonra birisi eğer kız ise ince tokmağı çıkar
dediler ee bu zenci olan ni için dedim onlarda onuda gelen erkekse onu
çakar ben de çok şaşırđım ama sözünü alaba bitir meais eğer gelen
erkekse evin erkeği buka ama gelen kadın ise evin büyük kadını
bakıyor sonra e ve girerim beni kapıda ziyaret ettiler ve beni
çok güvendi kurşak dılar ben eve girsem beni böyle ziyaret ~~etmezler~~ etmezler
böyle güler yüzelü kapıda beklem ezler hepsi yatarlar hepsi baskı
uyuyor bazı uyumuyor hoş geldin yok güler yüz yok ben kendi
kendine selamlaşıyorum deli gibi selamlaşıyorum neyse sonra benim
yemedimi hazırlamış bana kurban kesmişler beni bu köşeye aldılar

Ö33'de Ö21 gibi metnini hikâyeleştirerek anlatmış, hikâyesinde genel olarak günümüzden çok geçmişe yer vermiştir. Hikâye şeklinde anlatan öğrencilerin genel olarak geçmiş üzerine yoğunlaşması, hikâye şeklinde anlatmalarından kaynaklanmaktadır. Öğrenciler hikâye deyince eski zamanlarda geçen olaylar akıllarına gelmektedir. Bu nedenle kendilerini metinlerini belirli bir zaman akışı içerisinde, belirli değişimlere değinerek anlatmışlar fakat hikâyelerini günümüze kadar getirmemişlerdir. Burada öğrencinin yoldan geçen birinin misafir edilmesi, Tanrı misafiri denilmesi, ilk yemeğe misafirin başlaması, pilav, yoğurt ikram edilmesi, ona büyük bir köy odası verilmesi, oyunlar oynanması, iki kapılı tokmağın ne işe yaradığını ve niçin kullanıldığını açıklaması geçmişte var olan öğelerin farkına vardığını gösterir. Bunun yanında metnin sonunda ben eve girsem derken günümüzdeki evleri kastetmekte ve günümüzdeki muhabbet eksikliğine değinmektedir. Ö21'in söylemleri incelendiğinde değişim ve süreklilik algısının oluştuğu geçmiş ve günümüz arasındaki değişimleri ortaya koyabildiği görülmektedir.

Yine Türk Kültüründe Misafirperverlik.....

Merhaba arkadaşlar ben bir gezginim ve Türk kültüründe misafirperverliğini araştırdım. Türkleri konuk severliği çok ama çok tebrik ederim çünkü bir köye gittiğinde reamen beni ağırlamak için kavgacılar ensende kucak ettiler çıkan kişinin evine giderken kapıda iki tane tokmak vardı. Kolu tokmak erkek için, ince ise kız için. İçinde şahane bir sofrayla kurulmuştu. Sofrada en çok et vardı. Yemekten sonra homome gittik ve döndüğümde yine şahane bir sofrayla..... Sofrada yine en çok et vardı. Benim koleğim ekoy köy odası denirdi. Sonra Acı oyunu ve kuş kandırdı oynadık. Sonra hep beraber osmalı Hoşafı içtik. Sonra bano kahve, lokum ve çikolata ikram ettiler. Ama en çok ilgimi çeken şeyde herkez aynı tabakları yiyolardı. Keşke böyle bunları yoksak. Gelenlere lokum dağıtsak çikolata versen kahve ikram edsinler. Acı oyunu ve kuş uçuşu oyunu oynosak köylerde ve şehirlerde köy odası olsa keşke geleceğimizi geçmiş gibi olsa. Son.....

Ö16 geçmişteki misafirliklerin daha güzel olduğunu ve o dönemde yapılan uygulamaların daha fazla hoşuna gittiğini bildirmiştir. Bunun yanında geçmişte yoldan geçen bir gezginin, Anadolu'dan geçerken nelerle karşılaşabileceğini aktarmıştır. Ders süreci içerisinde her alandan bir bilgi almıştır. Okunan hikâyeden misafir için edilen kavgayı, görsellerden iki tokmaklı kapıları, yapılan etkinliklerden köy odalarını ifade etmiştir. Bu durum ders içerisindeki etkinlikler arttıkça öğrencilerin dikkatinin arttığını göstermektedir. Ö16 günümüz toplumundaki misafirlikten fazla söz etmezken “Keşke geleceğimiz böyle olsa.” şeklinde misafirperverlik kültürünün zamanla yok olduğunu ve gelecekte de değişim göstereceğini ifade ederek değişimin süreklilik içeren bir kavram olduğunu algılayabildiği anlaşılmaktadır.

Türk kültüründe misafirperverlik çok önemlidir. Türkler misafirlere çok önem verir. Bunun için çok çeşitli ikramlar ve etablar yaparlardı. Mesela ikram olarak kımız ayran gibi şeyler etablar olarak ayrı odur. ya etablar yaparlardı. Bunlar Türklerin kavrularını çok sevdiğlerini göstermektedir. Biz Türkler misafirlerimizi çay masayda böyle ikramlarla buluruz. Biz günümüzde de aynı şeyleri yapıyoruz. Bazı değişiklikler olsa bile kültürümüzü asla unutuyoruz. Değişiklik olarak sunlar vardır:

Köy odası yerine misafir odaları
Zamanla değişen içecekler
Kız ayranı yerine başka ayranlar
İki tekme yerine tek tekme vs.

İki tekme besim çok hoşuma gitti ama bazıları sevmeyebiliyor. Köy odaları da çok güzel duvarlarla yapılmış köy odalarında insanların ihtiyarlarını karşılamak için bir çok şeyler vardı. Eskiden insanlar misafirlerini köy odalarında ağırlıyor ama şimdi evlerinde misafir odalarında ağırlıyor. Eskiden ayran ayranıydı şimdi ise tekme yapıyor.

Eskiden yoldan geçen karavankeler misafirlenirdi. Ama şimdi ise insanlar güvenilemiyor. Eskiden dış kapı durur ama şimdi hadi yaktı gelirken gelmiyor. Eskiden davetsiz misafirlenirdi ama şimdi ise misafirlere davetler hemen telefonda haber veriliyor. Misafirperverlik ile ilgili bir çok etab da vardır. Bunların bazıları şunlardır:

Mesela
Misafir en kuzumetle gelir birini? Ya dokuzuna bir olur.
Eskilere göre misafirlenir aynı zamanda insanın arabındaki? (Kızılale de de zeki yarmış. Biz misafirlerimizi de çeşitli içecekler yapıyoruz. bunlar zamanla değişiyor. Kımız yerine ayran. Daha ilerde çay kahve. Biz çayımızı mi? unutmuyoruz.

Öl zaman içerisinde hangi öğelerin değiştiğini, hangi öğelerin süreklilik gösterdiğini belirlerken, günümüzde değişen öğelerin yerlerine nelerin geldiğini de ifade etmiştir. Bunun yanında “Bazı değişiklikler olsa bile kültürümüzü asla unutuyoruz” ifadesi öğrencinin, değişimin bir değer ve bir geleneğin devam etmesinde engelleyici bir unsur olmadığını düşündüğünü göstermektedir. Zaman içerisinde köy odasının yerini misafir odası, kımızın yerini ayran daha ilerde ayranın yerini çay ve kahvenin almasını örnek gösterdikten sonra metnini kültürümüzü unutuyoruz diyerek bitirmesi, aslında değişimin zamanın şartlarına göre zorunlu bir süreç olduğunu algıladığını da göstermektedir.

Geçmişten Günümüze Misafirperverlik

Türkiyede eski zamanda Kimiz yani at sütü ikram edilirdi. Yoldan geçen birine ikramlar bulunurdu. o ikramlar ise Kimiz ve Kurut ikram edilirdi ve eve söyleneden gelen davetsiz misafir denir. Gelen konuklara özel bir oda vardır. Herkez aynı tabaktan yemek yerler ve Kapıda 2 tane tokmak vardır 1 kalın 1 ince ince olan calınca bayan misafir kalın calırsa erkek misafir eve geldi demektir. Sonradan içmeye şerbet getirildi. Oyunlar vardır 9 ki tanesi Kuş Kandı Arı oyunu oynanırdı. Geç misten günümüze Kanugun kaldığı yerler sunlardır: Başka çadır, Köy odası şimdi ise misafir odası vardır. Eskiden misafir için ya et ya Kavurma yapılır. Ve eskiden şimdiye içecekler sunlardır. Kimiz, şerbet, Kahve şimdi ise çay ikram edilir. Eskiden Kahvenin yanına birde su ikram verilirdi ilk su içerse bu aç derler. Fakat Kahve ile başlarsa misafir tok demektir. Eskide de şimdi de eve gelen her kez in eline Kolonyag dökülürdü. Eskiden e misafir gelince televizyon elektronik eşya yoktu misafir ile sohbet edilip birbirine hikayeler ve birbirinden Komik Fikralar anlatırlar eskiden eve etkekmi kızını geldiği bilinir. Şimdi ise biri gelince elektronik zil çalar ve evin sahibi kapıyı açınca eve gelenin ayırgına terlik yerilir. ondan sonra misafir adaya gelip sohbet edilir biraz sonra misafire ikram verilir.

Ö46 metin başlığında geçmiş ile günümüz arasındaki misafirperverliği değerlendireceğini belirtmiş. Geçmişteki kültürel öğelerden bahsettikten sonra günümüzdeki uygulamayı anlatmıştır. Burada ilk önce geçmişi anlattıktan sonra günümüze geçerken değişimin asıl nedeni olarak televizyon ve elektronik eşyaları sebep göstermiştir. Bu durum öğrencide değişim ve süreklilik algısının oluşmasından sonra, kültürdeki değişimi açıklarken belirli bir zaman şeridini ve kronoloji takip ettiğini göstermektedir.

MISAFIRPERVERLİK - KONUK SEVERLİK

Mehaba Ben bir gezginim. Şimdi, "Eskiden misafirlere nasıl karşılanırdı?" sorusuna cevap veriyoruz. Misafirlere eskiden çok güzel davranılırdı. Bu hala devam ediyor. Misafirlere çadırlarda sonra köy odasında günümüzde ise misafir odasında karşılanıyor. Eskiden iki kapı tokmağı vardı. Hep şöyle devam edebilirdi. Kalın ses çıkarsa erkek, ince ses çıkarsa kadın gelmiş demektir. Eskiden kimiz ikram edilirdi kurut ikram edilirdi. Kuş kandı ve Arı oyunu oynanırdı. Eskiden çibökte yerine bakım, kolonye yerine gülsuyu verinlerdi. Kimiz şimdi çay haline döndü. Eskiden hiç televizyon yoktu. Ama günümüzde televizyon var. Eskiden misafirlere asmanlıda şerbet verinlerdi. Misafirlere kavurma ve kurzu çevirme verinlerdi. Eskiden tane misafiri davetsiz misafir sanırsın. Geçmişte dış kısıtı vardı. Nereden geliyisen oranın en iyi şeyini getirinlermiş. Misafirlere kapıda karşılanırdı, kapıdan yolculanırdı. Misafirlere yatıp kalkıyorlardı. Atları gelatlarından tutup götürülürdü.

Ö27'nin misafirperverliğin geçmişte önemli olduğunu, karşılama ve ağırlamanın güzel olduğundan bahsettikten sonra, bunun günümüzde devam ettiği söylemi, sürekliliği algılayabildiğini göstermiştir. Özellikle misafirlerin ilk önce ayrı bir çadırda, daha sonra köy odasında, günümüzde misafir odasında ağırlandığını ifade etmesi, geçmişten günümüze belirli bir düzen ve kronoloji içerisinde değişimi algıladığının göstergesi sayılabilir. Bazı değişimlere rağmen kültürel öğelerin süreklilik gösterdiğini de ifade etmiştir. "Atlıları yakalarından tutup götürürlerdi" ifadesi öğrencinin ders sürecinde okunan hikâyedeki misafir için kavga etme örneğinin dikkatini çektiğini göstermektedir.

..... Geçmişteki ve günümüzdeki Misafirlik -

..... Geçmişte misafir odası olan bir oda vardı ve gelen misafirlere o odada dinlenişlere onlara kumru, kekik, salıncıklar, Tencere misafiri dedikleri bir misafir gelirmiş ama o misafiri kimse bilmez ve tanır ve bilmezdi, o Allah tarafından gönderilmiş olgularla, kahve ve su çekiyordu suya kahve içerse tek su içerse oca demektir, kaplarda iki tokmak vardı ince olan beyaz için kalın olan ise erkek isindii ve kalın olan ise kadın, kadın erkeklik tuttu kopulu erkek oca, Mesele ne süzgeç mi ya varsa hepsini verirdi ve mesele kavurma kavurma şerh, Misafir odasında oynanan oyun Ahı ve Hış kordu oyununu çok sevdim oca, suya iki kişi kumru ekile kopulup dışarı çıkardı, üstteki kişinin kafasındaki oca dışarıya çıkardı, Daha misafir gelmeden kumru hazırlanır ve sizerken onlara dışarıya seni hediye verirdiler, misafir gelirdi için kumru bile kesilirdi, Şimdi ki zamanda onlar bize hediye getiriyor, Simdi suya, yerine televizyon izlenir, Günümüzde kumru oca, postas kavurma, postanın istenile hazırlanır, vada welcome yazısı getirilir, Meryem davetler bir, Postas, bükük, egege vb. şeyler kavuluyor, Simdi kumru omandan besince birisi herkes kavuluyor ama Eskiden kumru kavulurdu, hatta mutlu bile oluyordu, Simdi yemeklerin yanında şerh vb. meyve şerh kavuluyor, anesden kumru ayşen tefri şeyler kavuluyordu, kahve ve suya yanına lakun kavuluyor, Eskiden de kahve ve su kavulurdu, Eskiden kumru bile keşilirdi, ama simdi his kavuluyor, Ama kumru kesilmez bene şere çok işi olur çünkü kumru kesilmez iki bir şey, sizerken simdi beyazdikler, bir suya varsa onu onlara vermek çok güzel ve nazik bir davranış, ben yaptıkam beyazdik, şerh beyazdikler.

Ö24'ün eski misafirler tanınmaz, kimse bilmez Allah tarafından gönderilmiş ifadesi, tanrı misafiri kavramının öğrenildiğini gösterir. Geçmişte ev sahibi misafire dış kirası olarak hediye verirken, günümüzde misafirin hediye getirdiği değişimini ifade etmiştir. Geçmişte köy odalarında oyunlar oynandığını günümüzde ise televizyon olduğunu söylemesi, televizyon ile beraber insanlar arasında zaman geçirmenin

farklılaştığını ifade etmiştir. İnsanların geçmişte yoldan geçen kişilere güvendiğini ve onları misafir olarak kabul ettiğini ifade etmiştir. Günümüzde ise insanların yoldan geçenlere güvenmediğini ve korktuklarını belirterek, insanların birbirine geçmişteki bakışıyla günümüzdeki bakışını değerlendirmiş.

Ders süreci sonunda elde edilen söylemler incelendiğinde araştırma aşamasına göre öğrencilerin daha fazla söylem ürettikleri görülmektedir. Bunun yanında öğrencilerin araştırma aşamasındaki söylemlerinin yanına daha farklı söylemler eklemiştir. Öğrencilerin ders sürecindeki metinleri incelendiğinde örnek metinlerinde görüldüğü gibi ders içerisindeki etkinliklerin, kullanılan materyallerin, örnek oyunların, eğitici oyunların öğrencilerin dikkatini çektiği ayrıca değişim ve sürekliliği algılamaları sağladığı ortaya çıkmıştır. Ders sürecinde öğrenciler, araştırma sürecine göre değişim ve sürekliliği ifade ederken daha fazla söylem oluşturmuşlardır. Değişim ve sürekliliği algılamının yanında değişimin nedenlerini, sonuçlarını belirli bir düzen içerisinde açıklayabilmişlerdir. Ayrıca öğrencilerin geçmişten günümüze yaşanan değişimi açıklarken zaman ve kronolojiyi de algılayabildikleri görülmektedir.

4.3 SÖZLÜ TARİH SÜRECİNDE MİSAFİRPERVERLİK

DEĞERİNDEKİ DEĞİŞİM VE SÜREKLİLİĞE YÖNELİK ÖĞRENCİ ALGILARI

Bu aşamada ders süreci bittikten sonra, öğrencilerin geçmişten günümüze misafirperverlik değerindeki değişim ve sürekliliği kendi çalışmalarında görmeleri için, sözlü tarih çalışması yapmaları istenmiştir. Öğrencilere bir ders saatinde sözlü tarih hakkında bilgi verilmiş, daha sonra öğrencilerin belirlenen yaş aralıklarındaki üç kişi ile görüşme yapmaları istenmiştir. Görüşmeler sonunda öğrencilerin sonuç olarak bir metin yazmaları istenmiştir. Bu metinler incelenerek aşağıdaki tablo oluşturulmuştur.

Tablo 4. Sözlü Tarih Sürecinde Öğrenciler Değişim ve Sürekliliği Nasıl Algılamışlardır

Tema	Alt Tema	Söylem	f	Toplam
Değişim	İkram olarak değişim	İkram	34	73
		Kahve ve su	16	
		Kimiz	6	
		Ayran	5	
		Lokum	4	
		Şerbet	3	
	Karşılama ve Uğurlamadaki değişim	Köy odası	22	76
		Davetsiz misafir	18	
		Köy odası oyunları	10	
		Tanrı misafiri	8	
		İki tokmaklı kapılar	6	
		Diş kirası	9	
		Yer yatağı	2	
	Değişimin nedeni	Haremlik selamlık ayrı oturma	1	27
		Akıllı telefonun olumsuz etkisi	12	
		Televizyonun olumsuz etkisi	11	
	Değişimin yönü	Eski güven kalmadı	4	57
		Eski misafirlikler farklıydı	15	
		Eski misafirlikler daha güzeldi	13	
Dinimizin emrettiği kurallar		8		
Misafir berekettir		6		
Ekonomik durum kötüydü		6		
Günümüz misafirliği daha güzel		3		
Misafirperverliğin bitmesini önlemeliyiz		2		
Her şeye rağmen devam ediyor		2		
Sonraki nesillere aktarmalıyız		1		
Hiçbir karşılık beklenmiyordu	1			
Süreklilik	İkram olarak süreklilik	Çay	19	29
		Çikolata	4	
		Aç olduğunu sormadan yemek verme	3	
		Dolma	1	
		Meyve	1	
		Baklava	1	
	Karşılama ve uğurlamadaki süreklilik	Konuğa önem verilir	28	145
		Güler yüzle karşılama	24	
		Misafirperverlik en önemli değerlerimizdendir	19	
		Hizmette kusur edilmez	16	
		Hoş sohbet	15	
		Misafir odası	12	
		Misafir gelmeden hazırlık yapılır	10	
		Hediye getirme	6	
		Misafiri başköşeye oturtma	2	
		Misafirden önce yemeğe başlamama	2	
		Gramafon	1	

Sözlü tarih süreci sonucunda öğrenci metinleri incelenerek, yukarıdaki tablo oluşturulmuş ve iki ana tema altında, öğrencilerin misafirperverlikteki değişim ve sürekliliği nasıl algıladıkları incelenmiştir.

Tablo 4'e genel olarak bakıldığında, öğrencilerin ders süreci sonucunda olduğu gibi araştırma aşamasındaki aksine, değişim ile ilgili öğeler üzerinde daha fazla durmuşlardır. Burada dikkat çeken bir nokta ise araştırma aşamasından sonra, farklı öğelere değinme ve tekrar sayısında ciddi bir artış gözlemlenirken, sözlü tarih süreci

sonucundaki metinlerin incelenmesinde, araştırma aşamasındaki gibi ögelere değinme ve tekrar etme sayısının azaldığı görülmüştür. Bu durumun nedeni öğrenci söylemleri dikkate alındığında, görüşmecilerin konu hakkında ayrıntılı bilgi vermemesi, görüşme esnasında ciddi davranılmaması, görüşülen kişinin isteksiz oluşu ve öğrencilerin görüşmecilerle yaşadığı iletişim sıkıntıları olmuş bu nedenle çok farklı sonuçlar elde edilememiştir. Öğrencilerin bir kısmının sözlü tarih süreci sonundaki metinleri yazarken daha önce araştırma ve ders aşamasında aynı konu üzerinde durulduğu için öğrencinin bu bilgileri kullanması kaçınılmaz olmuştur. Ayrıca öğrenciler araştırma aşamasında evlerinde internet olmayanlar, aile büyüklerine sorarak yaptıkları için sözlü tarih çalışması niteliğini taşımaktadır. Bu nedenle araştırma aşaması ile sözlü tarih aşaması arasında büyük benzerlikler ortaya çıkmıştır. Sözlü tarih sürecindeki tablo bu nedenle ilk iki aşama ile benzer özellik göstermektedir.

4.3.1 Sözlü Tarih Aşaması Sonucunda Öğrenci Metinlerindeki Değişim

Algılarına İlişkin Bulgular

Sözlü tarih süreci sonunda öğrencilerin değişim ile ilgili ifadeleri, 4 alt tema altında incelenmiştir. İkramdaki değişimler 73 kez tekrar edilmiştir. İkramdaki değişiklikleri: 34 öğrenci “ikram”, 16 öğrenci “kahve ve su”, 6 öğrenci “kıymız”, 5 öğrenci “ayran”, 4 öğrenci “lokum”, 3 öğrenci “şerbet” olarak ifade etmişlerdir.

Karşılama ve uğurlamadaki değişiklikleri 22 öğrenci “köy odası”, 18 öğrenci “davetsiz misafir”, 10 öğrenci “köy odası oyunları”, 8 öğrenci “tanrı misafiri”, 6 öğrenci “iki tokmaklı kapılar”, 2 öğrenci “yer yatağı”, 9 öğrenci “diş kirası”, 1 öğrenci ise “haremlik ve selamlık” olarak ifade etmiştir.

Değişimin nedeni olarak ise 12 öğrenci “akıllı telefonun etkisi” 11 öğrenci “televizyonun etkisi”, 4 öğrenci ise “ eski güvenin kalmadı” olarak ifade etmişlerdir.

Değişimin yönü olarak 15 öğrenci “eski misafirlikler farklıydı”, 13 öğrenci “eski misafirlikler daha güzeldi”, 6 öğrenci “ekonomik durum kötüydü”, 6 öğrenci “misafir berekettir”, 8 öğrenci “dinîmizin emrettiği kurallar”, 3 öğrenci “günümüz misafirperverliği daha güzel”, 2 öğrenci “her şeye rağmen devam ediyor”, 2 öğrencide “misafirperverliğin bitmesini önlemeliyiz” şeklinde ifade etmişlerdir.

4.3.2 Sözlü Tarih Aşaması Sonucunda Öğrenci Metinlerindeki Süreklilik

Algılarına İlişkin Bulgular

Sözlü tarih çalışmasından sonra, öğrencilerin misafirperverlikle ilgili hangi öğelerin süreklilik gösterdiğini fark edebildikleri incelenmiştir. İkram olarak süreklilik 29 kez tekrar edilirken karşılama ve uğurlamadaki süreklilik 145 kez tekrar edilmiştir. Araştırma aşamasında olduğu gibi, sözlü tarih süreci sonucunda da karşılama ve uğurlamadaki öğelerin daha fazla tekrar edilmesi öğrencilerin ayrıntılar yerine genel kavramlar üzerinde durmasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca araştırma yapan öğrencilerin tamamının erkek olması ve görüşmeleri de genel olarak baba ve dedeler ile yaptıkları için ikramlardaki değişim ve süreklilikten fazla bahsedilmemiştir.

Sözlü tarih süreci sonunda ikramlardaki süreklilik gösteren öğeleri: 19 öğrenci “çay”, 4 öğrenci “çikolata”, 3 öğrenci “aç olduğunu sormadan yemek verme”, 1 öğrenci ”dolma”, 1 öğrenci “meyve” ve 1 öğrencide “ baklava”, olarak ifade etmiştir.

Sözlü tarih süreci sonunda karşılama ve uğurlamada süreklilik gösteren öğeleri: 28 öğrenci “konuğa önem verilir”, 24 öğrenci “güler yüzle karşılama”, 19 öğrenci “misafirperverlik en önemli değerlerimizdendir”, 16 öğrenci “hizmette kusur edilmez”, 15 öğrenci “hoş sohbet”, 12 öğrenci “misafir odası”, 10 öğrenci “misafir gelmeden hazırlık yapılır”, 6 öğrenci “hediye getirme”, 2 öğrenci “misafiri başköşeye oturtma”, 2 öğrenci “misafir gelmeden yemeğe başlamama” ve 1 öğrencide “gramafon çalma” olarak ifade etmiştir.

4.3.3 Sözlü Tarih Süreci Sonucunda Değişim ve Sürekliliği Algılama Açısından

Öğrenci Görüşlerine Yönelik Bulgular

“Eski misafirlikler çok güzelmiş. Davet edilmeden birbirlerine gidip gelirlirmiş. Evde ne varsa ikram edilirmiş. Tarladan çıkan ne varsa misafirlerine de verirlermiş. Misafirleri kıymetli bulurlarmış. Konukseverlik keşke devam etseydi. Araba olmadığı için kalmak zorunda kalırlarmış. Önceden herkeste telefon olmadığı için insanlar birbirlerine gidip gelirmiş. Eskiden sohbetler daha güzelmiş. Eskiden dostluklar daha sağlamış. Köy odaları varmış. Gelen misafirlere köylüler yemekler verir köy odalarında ağırlandarmış. Eskiden düğünler çok kalabalık olurmuş. Komşular ellerinden geleni yaparmış. Eski misafirlikler çok güzel çok samimi içtenmiş. Şimdi ise çocuklar televizyonda, tablette, ataride eski sohbetleri

özlüyoruz. Geçmiş misafirlikler böyle değildi. Parası olana selam fakir olanın yüzüne bile bakmıyorlar. Önceden rahatça gidebiliyorduk. Şimdi ise soğukluk var, eşitlik yok. Eski den misafir geldiğinde kız ise ince tokmağı, erkeğe kalın tokmağı çalarmış. İnceyse kız kapıyı açar kalınsa erkek kapıyı açarmış. Misafirleri mutlu etmek için oyunlar oynanır, yemekler ikram edilirmiş.”Ö29

Ö29’ sözlü tarih süreci sonunda yazmış olduğu metinde, geçmiş ile günümüz arasındaki değişim ve sürekliliği, insanlar arası ilişkiler yönünden değerlendirmiştir. Geçmişteki misafirliklerin daha samimi bir ortamda gerçekleştiğini bunun nedenini ise insanlar arası dayanışma ve güvenin günümüze göre daha fazla olduğunu belirtmiştir. Geçmiş ile günümüz arasındaki farkın ise teknoloji ve toplumdaki sosyal ekonomik durumun getirdiği unsurları örnek göstermiştir. Burada daha önce olduğu gibi öğrencinin geçmişe bir özlem duyduğu için, günümüz misafirperverliğini olumsuz olarak değerlendirmiştir.

“Türk kültüründe akraba ziyaretleri ve hediyeleşme yapılmış. “Diş kirası” dediğimiz hediyeleşme adabı günümüze kadar ulaşmadı. Eskiden misafirler köy odalarında ağırlanırdı. Maalesef o güzelim köy odaları gitti, artık misafir odası oldu. Eskiden televizyon olmadığı için kendi aralarında tiyatro kurarlarmış. Eskiden araçlar olmadığı için yapacaklarını hayvanlarla yaparlarmış. Eskiden genellikle kendi ürettikleri, kendi yetiştirdikleri ikramlıklar hazırlarlarmış. Halamın eşi gelirken hep “Bosna Eriği” getirirmiş. Biz de onlara giderken “Kamuş Pekmezi” götürürdük. Annam kuzenleriyle birlikte olduklarında büyükleri onlara yer yatağı açarmış. Eskiden kimse birbirinden sakınmazmış. Hep yardımlaşma olurdu. Hediyeleşme çoktu. Memleketimizde misafirperverlik devam ediyor ama maalesef eskisi gibi güzel değil.” Ö27

Ö27 çalışmasında geçmiş ile günümüzü karşılaştırmış ve bu yazısında eskiye özlem hissetmiştir. Yapmış olduğu çalışmasında dikkat çeken nokta ise öğrenci sadece misafirperverlik değil, insanların yeme içme ve sohbet ortamlarını değerlendirebilmiştir. Burada sadece geçmişteki misafir ağırlamadaki değişimi değil geçmişte araçlar yerine hayvanların kullanıldığını söyleyerek ulaşımdaki değişiminde farkına varabilmiştir. Bunu sağlayan şüphesiz sözlü tarih çalışmasında konuşmacının belirli bir plan dâhilinde değil doğal bir seyir içerisinde konuştuğundan farklı alanlarda bilgi vermesinden kaynaklanmaktadır. Buda görüşmeyi yapan kişiye konu dışında da yeni bilgiler sağlamaktadır.

“Annemin zamanında hazırlıklar ev düzeltilir, yemekler yapılırmış. Babamın zamanında ev pisse temizlenir dedemin zamanında ev düzeltilir kahvaltı türü şeyler hazırlanırmış. Annemin

zamanında misafir çok iyi karşılanmış ona güzel sözler söylüyorlarmış. Babam ve dedemde de böyle olurmuş misafirleri güzel sözler yani iyi ki geldiniz bizi memnun ettiniz gibi sözler söylemişler. Annem, babam ve dedemde de davetsiz misafir gelirse dedemler ona yine aynı şekilde güzel davranmış. Babamda davetsiz misafir tanıdırsa buyurmalarını söylerlirmiş eğer tanımadıkları kişiye misafir edilir mi ya da neyse ihtiyaçları var sorarlarmış ona göre davranırlarmış. Annemde ona çok iyi davranıp güzel sözlerle onu yani misafiri uğurlarmış. İkramlarda dedem ne varsa evde onları ikram ediyorlarmış. Annem en çok pilav patates gibi yiyecekler ikram edermiş birde babamlar misafir geldiğinde yemek yiyecek misiniz ya da yemeyecek misiniz gibi sorular sorarlarmış. Eğer yemek yeriz derlerse onlara evde güzel şey yani yemek yapar ikram ederlermiş. Annemde babamda güzel sohbet ederlermiş. Annem sohbet ettikten sonra meyve getirirlermiş. Dedem ve babam dış kirası gibi şeyler vermezlermiş. Annemin de babamın da dedemin de durumu iyi olmadığı için hediyeleşme yapmıyorlarmış. Ailemden hiçbirinin zamanına köy odası yokmuş. Bu gün bu yıllarda davetsiz misafir gelirse onu evimize konuk etmiyoruz. Bence hiç kimse de davetsiz misafiri evine konuk etmez. Çünkü bu gün çok kötü olaylar oluyor hiçbir tanıdık güvenilir değil.”Ö22

Ö22'nin metni incelendiğinde görüşmesini anne, baba ve dedesiyle yaptığı ve bu görüşmelerden edindiği bilgileri kendi aralarında karşılaştırdıktan sonra ortaya bir metin çıkardığı görülmektedir. Burada öğrencinin farklı yaş gruplarının arasında karşılaştırma yapma imkânını sahip olduğu ve çoklu düşünme becerisi geliştirdiği görülmektedir. Anne, baba ve dedesinin misafirleri nasıl karşıladıkları neler ikram ettikleri yönünden değerlendirdikten sonra günümüz ile ilgisini fark etmiştir. Ö.22 anne, baba ve dedesinin dış kirası vermediğini ve bunun nedenini ekonomik durumun iyi olmadığını ifade etmiştir. Ayrıca geçmişte davetsiz misafirin olduğunu fakat günümüzde kötü olaylardan dolayı insanların davetsiz misafirleri kabul etmediklerini de fark etmiştir.

“Eskiden misafirlikler günümüzden daha çok yapılmış. Daha doğrusu sohbetler daha güzel yapıldı. Önceden insanlar birbirlerine daha çok giderlermiş. Cenaze, düğün gibi durumlarda gidilirmiş. Önceden köylerde köy odaları varmış. Köy odalarında muhtarın koyduğu görevliler misafirleri ağırlar, ısıtır, hizmetine bakarmış. Eskiden bir de dış kirası denen bir şey varmış. Dış kirası misafir giderken ev sahibinin ona hediye verilmesidir. Eskiden dış kirası vardı ama şimdi unutuldu. Geçmişte maddi durumlar olmadığına rağmen elinden gelenin en iyisi ile ikram ederlerdi. Eskiden davetsiz misafir gelirmiş. Davetsiz misafire bile en iyisiyle ikram edilirdi. Eskiden insanlar birlik beraberlik içinde yaşardı. Şimdi ise güvensizlik misafirperverliği olumsuz etkiledi. Son olarak önceden yemek ile içecekler farklıydı.” Ö14

Ö14 “Eskiden misafirlikler daha fazla yapılmış” diyerek günümüzde misafirliğin azaldığını ve buna bağlı olarak misafirperverlik öğelerinin de zayıfladığını ifade etmiştir. Bunun yanında diş kirası gibi bazı öğelerinin geçmişte varken günümüzde olmamasını ifade ederek bazı değişimlerin farkına varabilmiştir. “*Şimdi ise güvensizlik misafirperverliği olumsuz etkiledi*” ifadesiyle değişimin nedenleri hakkında çıkarım yapabilmiş ayrıca geçmişteki insanların sosyal ekonomik durumları hakkında değerlendirmeler yapabilmiştir.

“Geçmişten günümüze misafirperverlik deyince aklımıza çat kapı gelen misafirler, o samimi karşılamalar, misafir oturmadan ev sahibinin oturmaması, gönülden kopan ikramlıklar, özenmeler memnun etmek için gösterilen gayretler güzel ve samimi sohbetler ve uğurlamalar gelir. Evet, misafir berekettir. On rızıkla gelir dokuzunu bırakır. Önceden insanlar evlerinde fazladan olan ve gönüllerinden kopan hediyelerle gelirlerdi. Bu gerek helva gerekse bir kâse fındık gönül almaktı. Misafirler bize huzur verirdi. Şimdi küçük bir çocuğun bile marketten alıp yediği bisküviler misafirlere ikramlık olarak çıkarılır olmuş. Az bir gürültü yaptı mı çocuklar hemen kenara çekilip eline telefon tablet verilir olmuş. Muhabbetler diziler olmuş, dedikodu olmuş. Önceden misafir gelince kapıda iki çeşit takmak bulunurdu. Biri büyük kalın diğeri küçük ince sesliydi. Kalın ve büyük tokmağa erkekler çalar, erkekler kapıyı açar. İnce ve küçük tokmağı kadınlar çalar ve kadınlar açardı. Kadın erkek mahremiyeti vardı. Aynı oturulurdu. Şimdi sesli zil ve tek tokmak var. İkisi de karışık çalınır. Kapıyı ise işi olmayan müsait olan açar. Misafirleri içeri davet eder. Evde bulunan diğer kimseler ise ne meşguliyetleri varsa önce onları halleder sonra misafiri selamlar. Tümünden olmasa da yine de eski misafirperverlikler az da olsa devam ettiren insanlar var. Bu duyguların kaybolmaması dileğiyle.”Ö2

Ö2 geçmişten günümüze gelen misafirlikler tarif ederken geçmişteki samimiyetten, geçmişteki sohbetlerden bahsettikten sonra günümüze bunların değiştiğini ifade etmiş ve geçmiş ile günümüzdeki ikramları karşılaştırmıştır. Burada günümüzdeki ikramların daha zahmetsiz ve hazır gıdalar kullanımının arttığını ifade etmiştir. Geçmişteki sohbetlerin yerine ise dizi izlemenin ve dedikodu yapmanın yaygın olduğunu ifade etmiştir. “*Yine de eski misafirperverlikler az da olsa devam ettiren insanlar var*” diyerek sürekliliğe vurgu yapmış ve değişim ve sürekliliği algılayabildiği görülmüştür.

“Araştırmalarım göre bizim kültürümüzde misafirperverlik çok önemli bir yer tutuyor. Misafirlerimize çok özel ikramlar, odalar, tabaklar, çatallar, kaşıklar oluyordu. Misafir geleceği zaman evin temizlik ve düzenine daha çok özen gösteriliyor. Ev sahibi ve misafirler

kiyafetlerine özen gösterilir. Misafir rahat etsin diye her şeyi yapar. Uzaktan gelen misafirlere temiz yataklar açılır. Karınları doyurulurdu. Misafirlerle hoş sohbet edilir, güler yüzle karşılanır ve geldikleri için çok teşekkür edilirdi. Misafir ve ev sahibi arasında hediyeleşme olurdu. Türk kültüründe eve bereket getirdiği düşünülür özellikle ramazan ayın da misafirsiz sofraya oturulmaz. Misafiri yolcu ederken yine gel denir, sokağa kadar yolcu edilirdi. Tanrı misafiri sırayla köy odalarında ağırlandı. Köy odası olmayan köylerde evinde karşılar sıra kimdeyse. Ama şimdi Tanrı misafiri diye bir şey yok. Biri ben Tanrı misafiriyim dese evine almaz. Şimdi eski misafirlikler kalmadı. Çünkü misafir yerine herkes telefonla oynuyor. Yani olayın kısıtı şu an ki misafirlikler eskisi kadar değildir.” Ö7

Ö7 geçmişteki misafirperverliği değerlendirmiş fakat günümüzde nasıl olduğuna değinmemiştir. “Biri ben Tanrı misafiriyim dese evine almaz. Şimdi eski misafirlikler kalmadı. Çünkü misafir yerine herkes telefonla oynuyor. Yani olayın kısıtı şu an ki misafirlikler eskisi kadar değildir.” diyerek sadece geçmişteki ile günümüzdeki öğelerin farklı olduğunu vurgu yapmış fakat ikisi arasında belli bir zaman ve kronoloji içinde değişim ve sürekliliği değerlendirmemiştir.

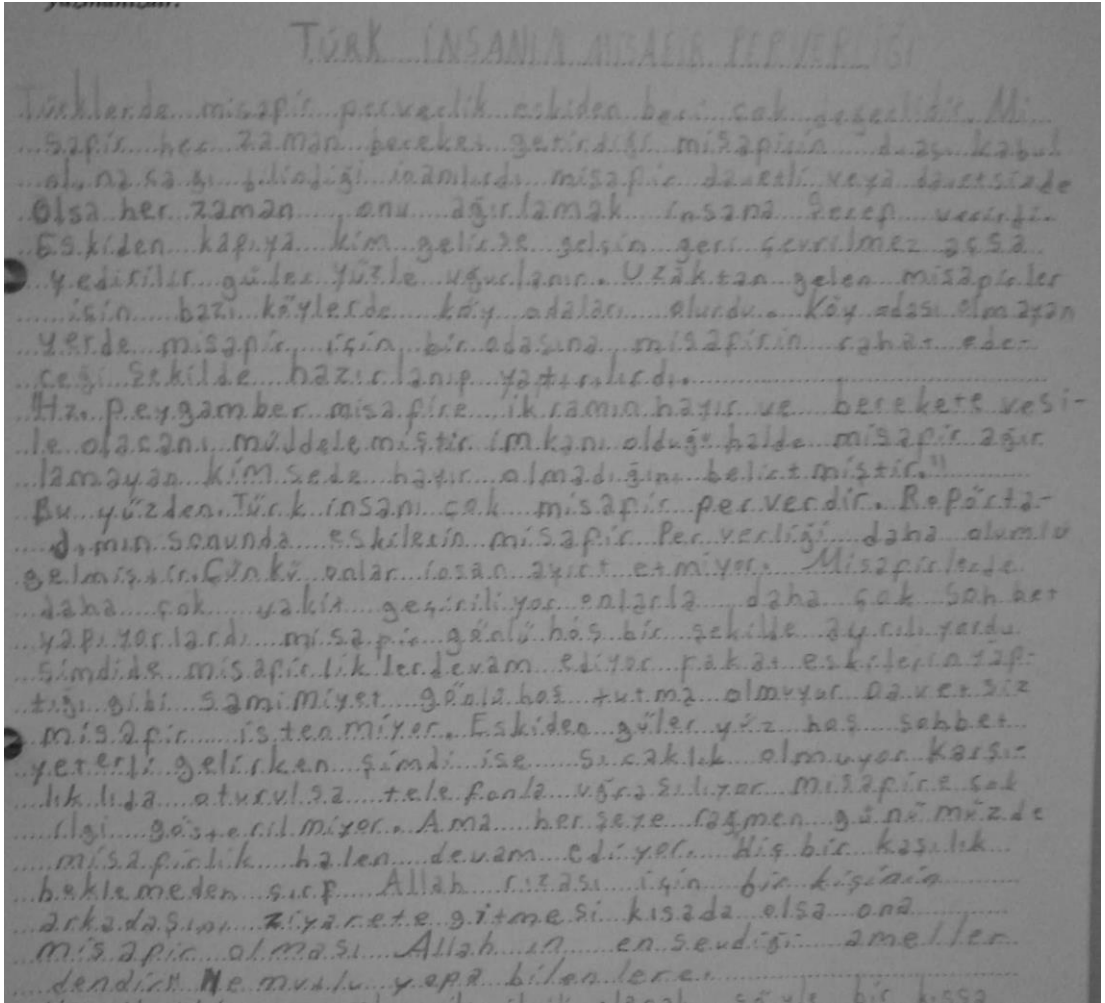
Konukseverlik ve Biz

Öncelikle Konuk (Misafir) demek ev halkının dışındaki herkesi ifade için kullanılan bir kelimedir. Konuk, birbirinin evine gittiği zaman, ev sahibi binin bazı görevleri vardır. Yani yapması gereken, geleneklerimizde, adetlerimizde, kültürümüzde... yaşanılarak sonraki nesillere aktarılan kurallarımız olmaktadır. Dinimiz konukseverlik anlamında bizlere paylaşımcı olmak ve hoşgörülü olmayı öğütür. Bu aktarımlar Türk gelenek ve kültüründe çok büyük önem taşır. Bu sayede biz millet olarak diğer milletler tarafından konuksever, misafirperver olarak biliniriz. Evimize gelen misafir olunca onları el üstünde tutarız. İlk olarak kapıdan geleni “hoş geldiniz” diyerek karşılar. Yer gösteririz, güler yüzlü olmayı önem veririz, hâl hatır sorarız. Geleni Allah misafiri kabul edip, çeşitli ikramlar, çeşit çeşit yemekler, hoş sohbet ile ikram edilir. O an evde ne varsa, az veya çok demeden konuğumuz için çıkarılır ve ona sunulur. Herkes aynı imkan ve şartları sahip olmayabilir. Burada önemli olan imkanları zorlamak olmayıp misafir için yetiirmek değil olduğu karda ne ile konuklarımızı en iyi şekilde ağırlayabilmektir. Aslında genel kural bellidir, başkaları tarafından nasıl ağırlanmak istiyor, aynı şekilde a. h. karşı daima konuk sever davranmalıyız. Bâlece bu etkileşim halk halka büyüyecek bizden gördüklerini başkalarına göstererek konuklarını memnun olmuş bir halde ağırlamış olmaktadır. Konuk sezerliğinin dinimiz ve kültürümüzdeki yeri çok önemlidir. Bizim gösterdiğimiz örnek davranışlar bizden sonraki nesillere yol göstermektedir. Bunun bilincinde olmalı ve bu kurallara göre davranıp davranmamalıyız. Böylece bu değerlerimiz hiç kaybolmadan devam edecektir.

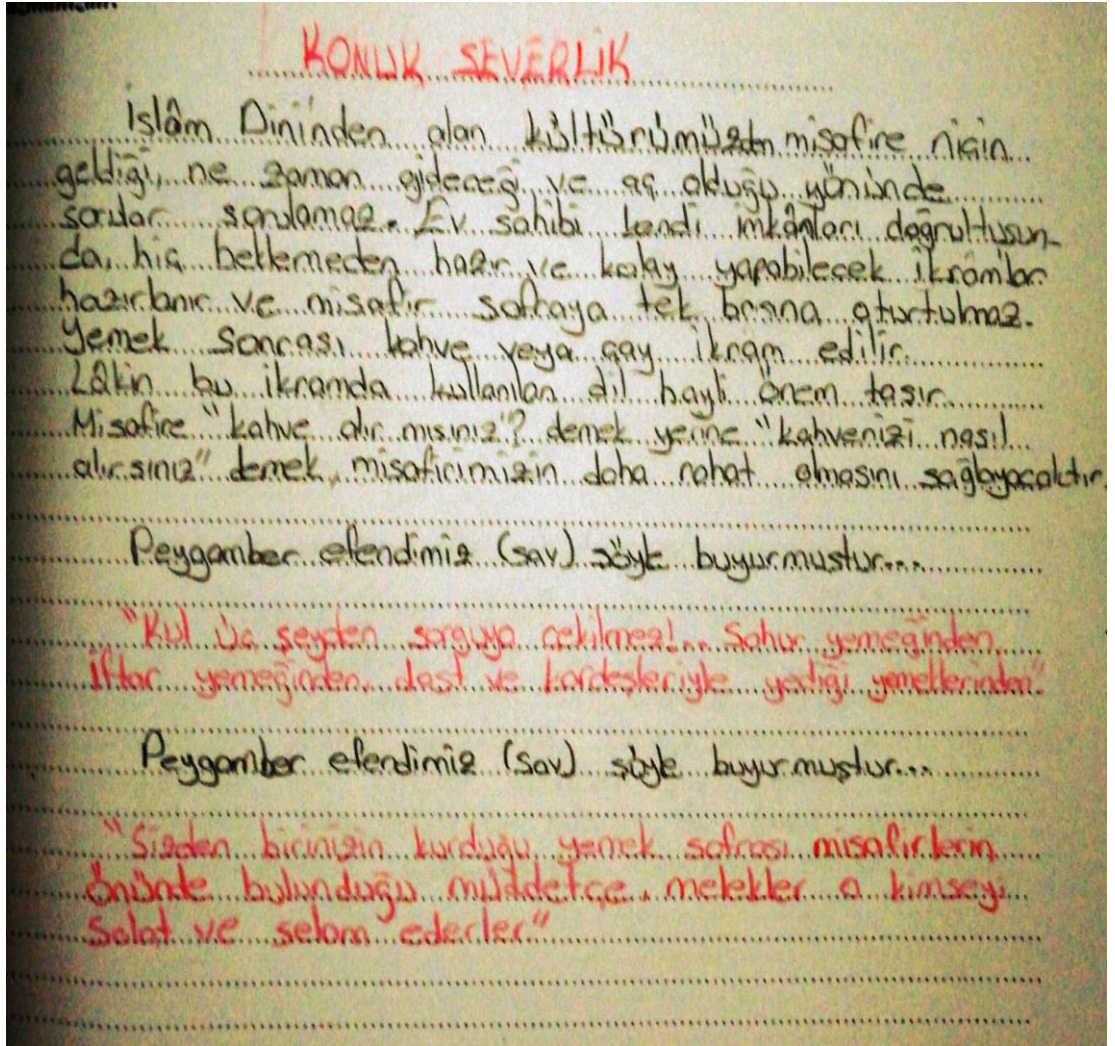
Ö3 misafirin tanımını ev halkının dışındaki kimse olarak tanımlamıştır ve gelenek-göreneklerimizde aslında ev sahibi için bir görev olduğunu söylemesi öğrencide gelenek ve görevlerin kişi isteğine bağlı olmadığını bunun bir görev olduğu algısını

oluşturmuştur. Ö3 misafirperverlik geleneğinin sadece kültürel bir öge olmadığını bunu dinî öğelerimizin de desteklediğini söylemektedir. Toplumların kültürlerinin içerisinde dinî kuralların önemi yadsınamaz ve dini öğelerin desteklemediği kültürel öğelerin değişimi de kaçınılmaz olmuştur. Bunun en önemli örneklerinden birini kımız içeceğine verebiliriz. Misafire evde ne varsa az ya da çok demeden ikram etmeliyiz sözü aslında misafir umduğunu değil bulduğunu yer atasözü ile bağlantılıdır. Öğrencinin herkesin aynı imkân ve şartlara sahip olmadığını ifade etmesi, aslında misafire hürmetin sadece yapılan ikramın bolluğundan değil elimizde olanı paylaşmaktan geçtiğini de fark etmiştir.

“Bizim gösterdiğimiz örnek davranışlar, bizden sonraki nesillere örnek olacaktır.” ifadesi kişilerin sosyal olaylardaki görevlerini ifade etmektedir. Burada kişiye düşen görevi tanımlamış ve bu görevi yaptığı takdirde kültürel öğelerimizin gelecek nesillere aktarılacak devam edeceğini ifade etmesi öğrencinin kültür aktarımının ve sürekliliğinin nasıl devam ettiğinin göstergesidir.

Ö10 misafirin geldiği eve bereket getirdiğini ifade ederek misafire ikramın ev halkı için bir eksi değil aksine bir artı olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca bu tespit atasözlerimizden “Misafir on nasiple gelir, birini yer dokunuzu ev sahibine bırakır” atasözüyle desteklenebilmektedir. Bunun yanında öğrenci yaptığı röportajlarından peygamber efendimizin misafire karşı bakış açısını fark etme imkânı bulmuş ve bunun Türk kültürüne etkisini fark etmiştir. Kişinin eşini dostunu ve akrabalarını ziyaret etmesinin bir amel olduğunu ifade etmesi ise sıla-i rahim yapmayı kastettiği anlaşılmaktadır. Değişim ve süreklilik algısı açısından Ö10 yaptığı görüşmelerden geçmişteki misafirperverliğin daha güzel olduğunu ifade etmiş bunun nedeni olarak geçmişteki hoş sohbetlerin olmadığını bunun nedeni olarak da teknolojik gelişmeleri göstermiştir. Her ne kadar bazı değişikliğin olduğunu ve bunu olumlu bulmadığını ifade etse de her şeye rağmen misafirperverlik günümüzde halen devam ediyor diyerek misafirperverliğin sürdüğünü fark ettiğinin göstergesidir.

Ö3'ün yazmış olduğu metin incelendiğinde misafirperverlik değeri ile ilgili genel olarak dinî kurallar ve hadislerden bahsetmektedir. Bu durum öğrencinin aile çevresi ve görüştüğü kişilerin dünya görüşü ile açıklanabilir. Burada önemli olan öğrencinin ders süreci sonunda ders kısmında az vurgulanan bir tarafın sözlü tarih süreci sonunda farklı bir boyutunu ele almasıdır. Öğrenci burada sadece araştırdığı ve ders sürecinde değil farklı kişilerden edindiği bilgileri de kullanmaktadır. Fakat farklı kişilerden bilgi edinmesinin ve bunları içselleştirmesinin yanında geçmişten günümüze değişim ve süreklilik açısından bir fikir ifade etmemiştir.

Geçmişten günümüze misafirperverlik

Yeniş bir yıl önceki araştırmamda misafirperverlik ile ilgili mizdeki misafirperverlik arasındaki büyük farkları. Eskiden misafir geldiği zaman yiyecek ekmeğe pişecek aş olmadığından dolayı misafir yemek bekler ev sahibi mahcup bir şekilde yiyecek ekmeği varsa onu paylaşır. Eğer misafir yatılı kalmaya geldiyse şimdiki gibi yataklar yoktu ya fak diye misafirin altına keçe serilirdi yastıkları ise samandan doldurulmuş olurdu ve misafir böylece yatırılırdı. Birde uzaktan gelen misafirler için köy meydan odaları vardı orada misafirler yatırılırdı. Durumu iyi olan köylüler misafirlerin yemek ihtiyacını karşılardı. Elindeyse misafirperverlik çok daha farklı. Gelen misafire aça yemek ikram edilir çay kahve yapılan hazırlıklar ikram edilirdi. O günün şartlarında evlerde misafir için ayrı odalar vardı yiyecek ve yatacak sıkıntısı olmayan bir dönemdi. Misafir geldiği zaman çok hoş karşılanır büyükler sohbet ve muhabbet eder küçüklerde onların muhabbeti ile güler eğlenirdi. O günün şartlarında televizyon ya yoktu, olanda çok seyretmezdi. Sohbetler daha samimi ve içtenlikle olur.

Sema'ın dedesiyle konuşurken On yaşında babası ona şal pantolon diktirmesi oysaki benim On yaşına kadar bir şerü pantolonum oldu. O zamanlar misafirlige giden kişi yiyecek ikram etsinler diye misafir olurlardı. Önceden evin çocukları bir çift lastikle idare eder sabah erken kalkıp dışarı kim çıkarsa bastığı o giyer diğer kardeşleri ise yalın ayak kalırdı. Şimdiki zamanda ise her kıyafetin ayrı ayakkabısı oluyor. Onlar yoksulluğu gördükleri için her şeyin kıymetini biliyor biz ise bir şeyin yokluğunu sekmeyiz o yüzden kıymet bilmiyoruz.

Ö26 “Yiyecek, ekmek, pişecek yemek olmadığından” bahsetmekte bu durumda ev sahibinin mahcup olduğunu ifade ederek empati kurduğunun göstergesidir. Televizyonun olmadığını ve sohbetlerin daha samimi olduğunu ifade ederek teknolojinin insan etkileşimi üzerindeki etkisini göstermiştir. Bunun yanında geçmişte televizyon yokken nasıl bir ev hayatı olduğunu anlatmış ve daha sonra günümüzdeki ev ortamını anlatarak geçmişle günümüzü karşılaştırmış ve farkları ortaya çıkarmıştır. Metnin son kısmında görüştüğü kişinin anılarını paylaşmış ve burada kendisini o kişinin yerine koyma becerisini göstermiştir.

Sözlü tarih süreci öğrenci söylemleri incelendiğinde öğrencilerin değişim ve süreklilik becerisini kazandıkları görülmüştür. Burada ortaya çıkan önemli sonuçlardan bir tanesi öğrencilerin hatırlama düzeyleriyle alakalıdır. Öğrenci söylemlerine bakıldığında ders aşamasına oranla söylemlerin azaldığı görülmektedir. Bunun sebebi ise öğrencilerin hatırlama düzeyleri ile alakalıdır. Öğrencilerin çalışma sırasında genel anlamları çıkardığı halde ayrıntılara girmedikleri görülmektedir. Bunun sebebi ise metinlerini, görüşmeler esnasında değil süreç sonucunda yazmalarındır. Burada öğrencilerin kayıtları yeterince dikkatli incelemedikleri ortaya çıkmaktadır. Ayrıca sözlü tarih görüşmelerinde, öğrencilerin ilgi ve alakası kadar görüşülen kişinin de ilgi ve alakası önemlidir. Öğrencilerin söylemleri görüştükları kişilere göre farklılık göstermektedir. Görüşmenin önemini fark eden görüşmecilerde öğrencilerin daha fazla bilgi edindiği ve öğrencide bilgilerin daha kalıcı olduğu ortaya çıkmaktadır. Ayrıca bu süreçte öğrencilerin sadece değişim ve süreklilik becerisini kazanmaları değil bunun yanında; geçmişteki sosyal hayat, ekonomik yaşam, gelenek görenek, giyim kuşam, ev ortamı gibi konular hakkında bilgi sahibi oldukları görülmüş, öğrenciler bu durumda geçmişteki insanlar ile empati yapma becerisini kazanabilmişlerdir.

4.4 TİM SÜREÇ SONUCUNDA ÖĞRENCİLERİN MİSAFİRPERVERLİK DEĞERİNDEKİ DEĞİŞİM VE SÜREKLİLİĞE YÖNELİK ALGILARI

Öğrenciler ile araştırma aşaması, ders aşaması ve sözlü tarih çalışması yapıp sonuçlarını sınıf ortamında paylaştıktan sonra son veri toplama aracı olan odak grup görüşmesine geçilmiştir. Bu aşamada iki ayrı sınıftan sayıları dikkate alınarak 9

öğrenci bir grup, 6 öğrenci bir grup olmak üzere rastgele seçilen 15 öğrenci ile görüşmeler gerçekleştirilmiş ve kayıt altına alınmıştır. Odak grup görüşmesinde öğrencilerin süreci toplu halde değerlendirmeleri, değişim ve sürekliliği, misafirperverlik ögesi üzerinden nasıl algılamaya çalıştıkları belirlenmeye çalışılmıştır.

4.4.1 Geçmişten Günümüze Misafirperverliğin Nasıl Bir Değişim Gösterdiğine Yönelik Öğrenci Algıları

Tüm aşamalar sonucunda öğrenciler, geçmişteki misafirperverlik ile günümüzdeki misafirperverliği nasıl algılamışlardır? Odak grup görüşmesindeki söylemlerinden aşağıdaki tablo oluşturulmuştur.

Tablo 5. Araştırmanın Birinci Sorusuna Verilen Cevaplara Yönelik Bulgular

Soru	Eskiden Nasıldı?	Günümüzde Nasıl?
Geçmişten günümüze misafirperverliğin nasıl bir değişim gösterdiğini düşünüyorsunuz?	Eskiden misafirlikler daha samimiydi. Akraba olmasa bile Tanrı misafiri diyerek yoldan geçeni eve alıyorlardı. (Ö1) Misafirler gelirken gelmeden önce halılar değişir kapının önüne terlik konulurdu.(Ö2) Eskiden misafirlere aç olduğunu anlamak için kahve ile su verirlenmiş.(Ö3) Eskiden insanlar bol bol sohbet ederdi.(Ö4) Eskiden ulaşım fazla hızlı olmadığı için misafirler daha uzun süreli kalıyordu.(Ö5) Geçmişte ulaşım ve iletişim bu kadar yaygın olmadığı için Tanrı misafirleri çokmuş.(Ö6). Çoğu kültürümüz değişiyor bazılarını kullanmıyoruz.(Ö7). Misafirlikte eskiden köy odaları varmış misafirler orada ağırlandırmış.(Ö8). Eskiden sohbetler daha güzelmiş(Ö9). Eskiden misafirin önüne ne koyarsa yerdı şimdi ise misafirin önüne konanı misafir beğenmiyor yemek seçiyor. (Ö10). Eskiden kıımız Türk kahvesi şerbet falan veriyorlardı.(Ö11). Teknoloji olmadığı için başlarından geçenleri eski günlerini anlatıyorlardı.(Ö12). Bence önceden daha güzel yapıyordu. (Ö14). Eskiden misafirlerle daha çok ilgilenilirdi televizyon ve telefon olmadığı için daha fazla muhabbet ederlerdi.(Ö15).	Şimdi yoldan geçeni almıyorlar şimdi evimize misafir gelse dahi üşenmekten televizyonu dahi kapatılmıyor.(Ö1) Günümüzde muhabbet fazla değil.(Ö2) Misafire karşı hürmet devam ediyor.(Ö3) Şimdi akıllı telefonlar bilgisayarlar bunun önüne geçiyor.(Ö4) Günümüzde kahve çips veriliyor. (Ö5) Günümüzde iletişim ve ulaşım daha yaygın olduğu için insanlar haber verip gidiyor ve onun için önceden hazırlık yapıyor.(Ö6) Günümüzde de kapıda karşılanıyor ve güler yüzlü karşılama halen devam ediyor.(Ö7) Günümüzde insanlar birbirlerine çok sıcak bakmıyorlar birbirlerine yakın değillerse çok samimiyet göstermiyorlar. (Ö8). Televizyonun başına oturup o şekilde muhabbet ediyor.(Ö9). Artık günümüzde neredeyse davetsiz misafir gelmiyor.(Ö10). Günümüzde şimdi iyi bir misafirperverlik olmuyor televizyonlar açılıyor telefonlara bakılıyor. (Ö11). Televizyon başında haberleri ve filmleri izleyerek vakitlerini geçiriyorlar. (Ö12). Şimdi ise kurabiye falan ikram ediyorlar.(Ö13). Şimdi ise herkes telefonlarla televizyonlarla ilgileniyorlar.(Ö14). Günümüzde anne baba misafirle ilgilenmek yerine televizyon ve telefonla ilgileniyor. (Ö15).
Katılımcı sayısı	14	15

Tablo 5 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerden 1 tanesi geçmişteki misafirperverliğin nasıl olduğu hakkında görüşünü beyan etmezken geri kalan tüm öğrenciler misafirperverliğin hem geçmişte nasıl olduğu hem de günümüzde nasıl olduğu yönünde görüşlerini beyan etmişlerdir.

Çalışmada öğrencilerin, "Geçmişte misafirperverlik nasıldı?" sorusuna yönelik verilen cevapların kodları "samimi", "önceden hazırlık", "ikram", "tanrı misafiri" kavramları etrafında toplandığı görülmüştür. "Günümüz misafirperverliği nasıldır?" sorusuna yönelik ise "teknolojinin olumsuz etkisi", "samimiyetsizlik" ve "güvensizlik" kavramları etrafında cevaplandırmışlardır.

"Geçmişte misafirperverlik nasıldı?" sorusuna yönelik cevaplar incelendiğinde öğrenciler, geçmişte insanlar arasındaki ilişkilerin daha samimi olduğunu ve bu nedenle misafirliklerin de daha sıcak bir ortamda gerçekleştiğini belirtmişlerdir. Burada öğrencilerin cevapları genel olarak samimiyet ve güven kavramları üzerinde toplanmıştır. Geçmişte güven ortamı olduğu için tanrı misafiri, davetsiz misafir gibi kavramları algılamakta zorlanmışlar ve bu kavramları duyduklarında şaşırılmışlardır. Ayrıca geçmişte misafirperverlik konusunu incelerken o dönemin yaşam şartları, insanların ekonomik durumu, toplumların gelişmişlikleri hakkında çıkarım yapabilmişlerdir.

Günümüzdeki misafirperverlik anlayışını değerlendirirken toplumsal ve teknolojik bazı gelişmelerin insanları yalnızlığa ittiği ve bu nedenle insanların teknolojik aletler aracılığıyla iletişime geçtiğini, hatta bazı insanların misafir olmayı daha az tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Eskiden yapılan ikramlar ile günümüzdeki ikramlar arasındaki farkların ortaya konması ise öğrencilerin hangi kültürel öğelerin değişip hangi öğelerin süreklilik gösterdiğini algılamalarını sağladığını ortaya koymaktadır. Bu durum öğrencinin geçmişle bağ kurabilmesini, hangi kültürel unsurların var olduğunu anlayabilmelerini sağlamıştır.

Öğrenciler, geçmişten günümüze misafirperverlik değerindeki değişimin en önemli nedeni olarak teknolojinin gelişmesi ve bu durumun insanlar arasındaki samimiyeti ortadan kaldırarak misafirliklerde insanlar arasında iletişim bağının zayıf ve geçmişteki gibi sohbetlerin samimi olmadığını vurgulamışlardır. Bunun yanında değişimin diğer nedeni olarak zaman içerisinde gelişen ve büyüyen toplumlarda güven duygusunun kaybedilmesi, güvensizlik ortamının oluşmasından dolayı

geçmişte var olan tanrı misafiri, davetsiz misafir, köy odaları gibi kavramların yok olduğunu ifade etmişlerdir. Araştırmada öğrenciler bazı ikramların değişirken, bazı ikramların geçmişten günümüze kadar süreklilik gösterdiğini ayrıca birçok değerimizin yok olmasına rağmen misafire yapılan hürmet ve saygının değişmeden devam ettiğini ifade ederek, değişim ve süreklilik kavramlarını ayırt edebilmişlerdir. Ortaya çıkan en önemli sonuç ise öğrencilerin geçmişten günümüze nelerin değişip nelerin devam ettiğini algılamalarının yanında, yok olan bir kültürel öğenin neden kalktığını devam eden bir öğenin ne gibi bir değişim geçirdiğini açıklayabilmeleridir. Ayrıca öğrencilerin değişim ve sürekliliğin neden yaşandığını, değişime neden olan unsurların neler olduğunu, devam eden öğelerin hangi süreç ve değişimlerden geçtiklerini, değişim ve sürekliliğin gerekçelerini açıklayabilmeleri, öğrencilerde sebep-sonuç ilişkisinin kurulduğunu göstermektedir.

4.4.1.1 Geçmişten günümüze misafirperverliğin nasıl bir değişim ve süreklilik gösterdiğine dair öğrencilerin söylemleri

“Eskiden akrabalıklar vardı. O nedenle daha samimiydi. Akraba olmasa bile tanrı misafiri diyerek yoldan geçeni eve alıyorlardı. Şimdi yoldan geçeni almıyorlar, şimdi evimize misafir gelse dahi üşenmekten televizyonu dahi kapatılmıyor. Artık sohbetleri telefonda yapıyorlar internet ile birlikte eskiden daha samimiydi. Yüz yüze görüşüyorlardı. Şimdi Whatsapp ile görüşüyorlar. Bu durum uzaktakilerle iyi olsa da yakın olanlarla samimiyeti kaldırıyor. Eskiden ikramlar da daha iyiydi. İkramlarımızda da baya değişme oldu. Eskiden evde yapılan yiyecekler ikram ediliyordu. Şimdi pop kek, kraker falan ikram ediliyor. Eskiden gelen çocuklar dahi daha samimiydi. Şimdi çocuklar yanımıza oturmuyor. Gidip annesine kapanyor. Ondan sonra çift tokmak vardı. Eskiden çift tokmakta unutulmaz bir kültür olmuştu ama şimdi bir tane var.” (Ö1).

“Misafirler gelirken gelmeden önce halılar değişir kapının önüne terlik konulurdu. Kapılarda iki tokmak bulunurdu. İnce çalarsa kadınlar, kalın çalarsa erkekler açardı. Günümüzde çayla birlikte yemekler verilirken eskiden kahve lokum kımız ikram edilirdi. Günümüzde muhabbet fazla değil eskiden daha fazlaydı.”

“Eskiden misafirlerin aç olduğunu anlamak için kahve ile su verirlermiş. Önce suyu içerse aç olduğu anlaşılırmış. Günümüzde bunlar hiç yok olmasa daha güzel olurdu. Günümüzde de kahve ve su veriyorlar fakat bu nedenle vermiyorlar. Eskiden misafirler köy odalarında kalırken günümüzde evimizde bir çekyat açıp onları ağır ediyoruz. Günümüzde halen anneler

telaş yapıyor. Gidiyorlar, hemen etrafi toplayıp börekler açıyorlar. Günümüzde de misafire karşı hürmet devam ediyor.” (Ö3)

“Eskiden insanlar bol bol sohbet ederdi. Şimdi akıllı telefonlar bilgisayarlar bunun önüne geçiyor. İnsanlar onlarla uğraşırken birbirleri ile sohbet etmiyorlar. Arkadaşımızın dediği gibi günümüzde daha çok parasal konular konuşuluyor. Eskiden hal hatır sorulurdu. Eskiden kahve ve ayran içilirken şimdi çay içiliyor. Eskiden misafire daha çok değer verilir daha çok saygı gösterilirdi şimdi böyle şeyler yok. Eski geleneklerimizden bazıları öldü şimdi. Misafiri kapıda karşılama gibi. Eskiden tarı misafiri vardı. Şimdi herkes telefonlarla haberleştiği için davetsiz misafir yok. Herkes istediği kişileri davet ediyor. Ona göre hazırlık yapıyorlar. Eskiden insanlar gelen yabancı bir kişi dahi olsa onu evinde misafir etmek isterdi. Günümüzde kimse kimseye güvenmediği için evine almıyor. Günümüzde dış kirası halan daha devam ediyor. Gelen kişi hediyeye getiriyor, biz de onlara hediyeye veriyoruz.”

“Eskiden ulaşım fazla hızlı olmadığı için misafirler daha uzun süreli kalıyordu. Bu nedenle misafirlik daha samimi ve hoşgörülü geçiyormuş. Sohbet ortamı eskiden daha güzelmiş. İnternet, sosyal ortam fazla olmadığından eski sohbetler daha güzelmiş. Eskiden misafirlere yöreye göre meyve verilirmiş. Sebze meyve kahve türü şeyler verilirmiş. Günümüzde kahve cips veriliyor.” (Ö5)

“Geçmişte ulaşım ve iletişim bu kadar yaygın olmadığı için tanrı misafirleri çokmuş. Günümüzde iletişim ve ulaşım daha yaygın olduğu için insanlar haber verip gidiyor ve onun için önceden hazırlık yapılıyor. Günümüzde en çok çay ikram ediliyor. Eskiden kırmızı, su, ayran ikram edilirmiş. Hatta günümüzdeki bayanlara "Nereye gidiyorsun?" diye sorulursa "Çaya gidiyorum." demeyi tercih ediyorlar. Eskiden köy odaları varmış. Köylüler sıraya girerek buranın ihtiyaçlarını karşılamış. Köy odalarında çeşitli oyunlar oynanmış mesela arı oyunu. Günümüzde ise köy odaları yerine misafir odaları var.” (Ö6)

“Çoğu kültürümüz değişiyor, bazılarını kullanmıyoruz. Ama bazı kültürümüzü eskisi gibi günümüze getirmişiz. Eskiden misafirleri güzel bir şekilde güzel yüzlü karşılamış. Onlara yemekler ikram ederlermiş. Uğurlamayı kapıda değil de gideceği yere kadar yolcu ederlermiş. Günümüzde de kapıda karşılanıyor ve güler yüzlü karşılama halen devam ediyor.” (Ö7)

“Eskiden misafire önce su ikram edilir sonra ona "Aç mısınız?" diye soru sorulurmuş. Daha sonra misafir samimiyetle cevap verirmiş. Ev sahibi misafirin cevabına göre ikramda bulunurmuş. Ev sahibi misafirin durumuna bakarak kıyafetleri kötü durumdaysa ona kendi elbiselerinden verirmiş. Misafirlikte eskiden köy odaları varmış. Misafirler orada ağırlandırmış. Köy odalarında oynanan değişik oyunlar varmış. Günümüzde ise misafirleri ağırladığımız misafir odaları var. Günümüzde arkadaşımızın söylediği gibi çay meşhur oldu. Çay geleneğimiz bize Çin taraflarından gelmiş ve günümüzde Rize civarında yetiştiriliyor. Bizim yerli içeceğimiz aslında ayran ve kahvedir. Eskiden kahve verilirmiş. Günümüzde

misafirlerle sohbet ederken genelde parasal şeyler konuşuluyor. "Ben bunu aldım, sende var mı, sen de aldın mı" gibisinden. Günümüzde insanlar birbirlerine çok sıcak bakmıyorlar. Birbirlerine yakın değillerse çok samimiyet göstermiyorlar. Eskiden kim olursa olsun herkese samimiyet gösteriliyordu. Eskiden sohbetler hal hatır sormak gibi daha samimiydi. Eskiden olan geleneklerimiz şimdi yok. Örneğin çift tokmak. İnce olan çalarsa bayan açar, kalın olan çalarsa kapıyı erkek açardı. Bu da cinslerin birbirini görmeden karşılaşmasına neden olurdu. Günümüzü de misafir geleceği zaman halen bir tatlı telaş oluyor. Herkes eşyalarını toplamaya başlıyor." (Ö8)

Arkadaşımızın dediği gibi eski ikramlardan günümüzdekiler daha değişik. Eskiden kahve ayran varmış. Günümüzde ise çay ve meyve suyu var. Eskiden sohbetler daha güzelmiş şimdi herkes televizyonun başına oturup o şekilde muhabbet ediyor. Eskiden televizyon, telefon olmadığı için sohbetler daha güzel, insanlar daha hoşgörülü imiş. Günümüzde böyle değil. Eskiden misafirler köy odalarında ağırlandırken günümüzde evimizde misafir odaları vardır. Günümüzde güler yüz misafirlere karşı halen devam ediyor." (Ö9)

"İkramlar eskiden daha iyiydi. Gelen misafire ne yapacaklarını şaşırıyorlardı. Şimdi ise davetsiz misafir kalmadı neredeyse. Şimdi hazırlık yapmaktan evi temizlemek zorunda kalıyorlar, ne yapacağım diye bilmiyorlar. Eskiden misafirin önüne ne koyarsa yerdı. Şimdi ise misafirin önüne konanı misafir beğenmiyor, yemek seçiyor. Artık günümüzde neredeyse davetsiz misafir gelmiyor." (Ö10)

"Eskiden kıymız, Türk kahvesi şerbet falan veriyorlardı. Şimdi ise sofrada otururken gelen misafirle yediklerinden paylaşıyorlar. Eskiden misafirlerle daha çok ilgilenilirdi. Televizyon olmadığı için daha çok ilgilenilirdi. Şimdi misafirle ilgilenen yok, telefonlara bakılıyor. Günümüzde iyi bir misafirperverlik olmuyor. Televizyonlar açılıyor, telefonlara bakılıyor. Şimdi misafirleri iyi ağırlayamıyoruz. Eskiden davetsiz gelen misafir gelince onu ağırlamak için kavga ediyorlardı. Şimdi ise uğraşmıyorlar. Şimdi "işimiz var, başka yere gideceğiz" falan diyorlar ama eskiden böyle yapmazlarmış. Misafiri ağırlarlarmış." (Ö11)

"Eskiden misafirperverlikte teknoloji olmadığı için başlarından geçenleri, eski günlerini anlatıyorlardı. Ama şimdi ise televizyon başında haberleri ve filmleri izleyerek vakitlerini geçiriyorlar. Eskiden ev yapımı ikramlar verilirken günümüzde çarşıdan hazır alıyorlar. Eskiden misafirler kapıda karşılanırdı. Şimdi davetsiz misafir neredeyse kovuluyor." (Ö12)

"Önceden misafire ne seversin diye sorarlarmış onu yaparlarmış. Misafir onu yer, "Allah razı olsun." dermiş. Şimdi ise kurabiye falan ikram ediyorlar." (Ö13)

"Bence önceden daha güzel yapılıyordu. Geniş aileler vardı. Halalar, teyzeler, dayılar vardı. Dedeler, anneanneler çocuklara hikâyeler anlatıyorlardı. Büyükler birbirleriyle muhabbet ediyorlardı. Önceden teknoloji yoktu. Şimdi ise herkes telefonlarla, televizyonlarla

ilgileniyorlar. Şimdi geniş aileler çok azaldı. O yüzden hiç eğlenceli değil. Önceden bütün yemekler, içecekler kendi elleriyle yapıyorlardı. Maddi imkânlar daha azdı ama insanlar misafir için daha çok ilgi duyuyorlardı. Yemekler için tarlalarda ne olursa onları yapıyorlardı. Önceden misafire "Aç mısın?" diye sormazlarmış. Direkt sofraya kurarlarmış. Şimdi ise "Aç mısın?" diye soruyorlar, aç değilse çay veriyorlar. Önceden davetsiz gelen misafir içeri girer, hal hatır sorar, akşama kadar kalıcı. Şimdi ise kapıda ayaküstü konuşup gidiyorlar." (Ö14)

"Eskiden misafirlerle daha çok ilgilenilirdi. Televizyon ve telefon olmadığı için daha fazla muhabbet ederlerdi. Günümüzde anne baba misafire ilgilenmek yerine televizyon ve telefonla ilgileniyor. Günümüzde iyi bir misafirlik yok, televizyon izleniyor. Eskiden yemekleri kendi elleriyle falan yaptıkları için sohbetli oluyordu. Şimdi ise lokantalar falan var diye millet hazır kurabiye pasta falan alıyorlar. Eskiden misafire kahveyle su verirlermiş. Su içerse aç, kahveyi içerse tok demekmiş." (Ö15)

4.4.2 Sosyal Bilgiler Dersinde Araştırma, Ders Süreci ve Sözlü Tarih Uygulamalarına Yönelik Öğrenci Algıları

Tablo 6. Araştırmanın İkinci Sorusuna Verilen Cevaplara Yönelik Bulgular

Soru	Araştırma Aşaması	Ders Aşaması	Sözlü Tarih Aşaması	Hepsi
Misafirperverlik üzerindeki değişimi en çok hangi aşamada fark ettiniz? (araştırma, ders, sözlü tarih)	Sözlü tarih ve araştırmada fark ettim.(Ö12). Derste ve araştırmada fark ettim.(Ö15).	Benim sözlü tarih ve ders aşamasında oldu. (Ö3). Sözlü tarihte değişik bilgiler de söylediler bildiklerimi de söylediler.(Ö6). Derste daha çok fark ettim çünkü siz derste daha kapsamlı anlatıldı.(Ö8). Ben derste daha fazla bilgi öğrendim.(Ö9). Derste fark ettim.(Ö10). Ben ders aşamasında fark ettim.(Ö13). Derste ve araştırmada fark ettim.(Ö15).	Çok farklı bilgiler öğrendim.(Ö1). Derste de birçok bilgi öğrendim ama bana en çok sözlü tarih farklı geldi. (Ö2). Benim sözlü tarih ve ders aşamasında oldu. (Ö3). Sözlü tarihte aşamasında fark ettim üç kişi yaşları farklı olunca onlardan daha fazla bilgi öğrendim.(Ö5) Sözlü tarihte değişik bilgiler de söylediler bildiklerimi de söylediler.(Ö6) Sözlü tarihte büyüklerimizle konuştuğumuz için daha kapsamlı birçok bilgi öğrendim.(Ö7) Sözlü tarih kısmında öğrendim.(Ö11) Sözlü tarih ve araştırmada fark ettim.(Ö12). Sözlü tarih konusunda fark ettim.(Ö14)	Ben üç aşamada da fark ettim araştırma yaparken resimlerden falan baktım ve daha iyi fark ettim.(Ö4).
Katılımcı sayısı	2	7	9	1

Tablo 6'da araştırmaya katılan ğrencilerin, "Değişim ve sürekliliği en çok hangi aşamada fark ettiniz?" sorusuna yönelik verdikleri cevaplar incelendiğinde: Görüşmeye katılan 15 öğrenciden 2'si araştırma aşaması, 7'si ders aşaması, 9'u sözlü tarih aşaması olduğunu söylerken, 1 ğrenci ise değişim ve sürekliliği tüm aşamalarda fark ettiğini ifade etmiştir.

Tablo 6 incelendiğinde, araştırma aşamaları ile öğrencilerin değişim ve sürekliliği algılamaları arasında bir bağlantı ortaya çıkmaktadır. Burada, ğrenciler en az araştırma aşaması derken en fazla sözlü tarih aşamasını ifade etmişler. Bu durum bize, öğrencilerin tekrar arttıkça ve konuyu pekiştirdikçe değişim ve sürekliliği fark edebilmelerinin arttığını göstermektedir. Ayrıca sözlü tarih aşamasında en fazla olduğunu ifade etmeleri, öğrencilerin edindikleri bilgileri uygulamaları, öğrenme sürecini arttırdığını ve olumlu katkı sağladığını göstermektedir.

Çalışma esnasında, araştırma sürecinde öğrenciler kendileri araştırma yaparken, ders aşaması yapılandırılmış ve öğrencilerin dikkatini toplamak için çeşitli etkinlikler ve planlamalar yapılmıştır. Ders esnasında geçmişten günümüze farkları ortaya koymak için çeşitli görsel, video, hikâye sunulmuş, bunun yanında bazı ikramlar yapılmıştır. Ders aşamasında öğrencilerin değişim ve süreklilik becerisini kazanmaları için bütün hazırlıklar yapılmış olmasına karşın öğrencilerin en fazla sözlü tarih aşamasında değişim ve sürekliliği algıladıklarını ifade etmeleri, bu becerinin kazandırılması için öğrencilerin edindikleri bilgileri uygulama fırsatı verilmesi gerektiğinin önemini ortaya çıkarmaktadır. Bunun yanında ders aşaması sonundaki Tablo 3 ile sözlü tarih aşaması süreci sonunda Tablo 4 arasındaki söylemlerde, öğrencilerin ders aşaması sonunda daha fazla tema ürettiği görülmüştür. Bunun yanında değişim ve sürekliliği en fazla sözlü tarih aşamasında fark ettiklerini bildirmelerinde, sözlü tarih aşamasının son aşama olmasının etkisi yüksek olmuştur.

Öğrencilerin değişim ve sürekliliği en çok sözlü tarih aşamasında fark ettiklerini bildirmelerinin bir diğer sebebi ise görüştükleri kişiler ile ilgili olmuştur. Öğrencileri günlük yaşamlarında her ne kadar anne, baba, nene ve dedeleri ile görüşmüş olsalar dahi bunu resmi bir şekilde yapmaları, kayıt altına almaları onlara farklı gelmiş ve söylemlerden bilgiler edinme yoluna gitmişlerdir. Ayrıca ğrenciler bu uygulamada görüştükleri kişileri bir ebeveyn olarak değil, bilgi kaynağı olarak görmüşlerdir.

Burada “yaşlılar ile görüşülmesi”, “farklı farklı cevaplar verilmesi”, “farklı yaş grupları ile görüşülmesi” değişim ve sürekliliğin en fazla algılandığı aşamanın sözlü tarih olmasının nedeni şeklinde ifade edilmiştir. Öğrencilerin değişim ve sürekliliği en fazla sözlü tarih aşamasında fark etmelerinin sebebi ders sürecinden farklı olarak kendilerinin sorular sorarak bilgiye ulaşmaları, ayrıca kendilerinden yaşça çok büyük kişilerin anılarını anlatmaları ve farklı yaş gruplarındaki kişilerden farklı dönemlere ait bilgiler edinmelerini göstermişlerdir.

Ortaya çıkan bir diğer sonuç, ders aşamasında ne kadar farklı yöntem ve teknikler uygulamaya çalışılsa da öğrencilerin, farklı yaş grupları ve farklı kişiler ile görüşerek yaptıkları çalışmaların daha verimli olduğunu ortaya koymasındır. Öğrencilerin kendilerini için içine katarak kendi buldukları bilgileri yapılandırmaları, ayrıca farklı kişilerin anlatımı ile empati becerisini kullanarak farklı dönemlerde kendilerini düşünmeleri olmuştur. Ayrıca ders aşamasında kullanılan İbn-i Batuda'nın Seyahatname'sinden alınan hikâyeden ziyade görüşülen insanların çocukluklarına dair anlattıkları hikâyeler, öğrenciler tarafından daha gerçekçi olarak algılanmış ve daha kalıcı olmuştur. Öğretmen ders sürecini iyi planlamış ve çeşitli örnekler sunmuş olmasına rağmen öğrencilerin akıllarında uzun süreli olmaması, öğrencinin bunu okulda yapması ve bir okul etkinliği olarak gördüğü için sıradan hissetmesidir. Günümüzde her şeyin hızlı geliştiği, öğrencilerin ani değişimlerle karşılaştığı, parlayan nesnelere sendromu denilen bir sendromla karşı karşıya kaldıkları bir gerçektir. Günlük hayatında oyuncağın, sinemanın, kitapların, teknolojinin öğrenciyi sürekli yeni bir nesne ile karşılaştırması; her oyunun, arabanın, telefonun her yıl bir üst versiyonunun çıkması, öğrencileri büyük beklentiler içine sokmuş ve bu durum okullarda da sürekli yeni şeylerle karşılaşma isteğini doğurmuştur. Bu durumda öğrencilerde dikkatin sağlanması ve kalıcılığın artırılması için sürekli yeni çalışmaların, yeni etkinliklerin yapılması ve yöntemlerin güncellenmesi sağlanmalıdır.

Burada dikkat edilmesi gereken sonuçlardan biri, araştırma aşamasının öğrenciler açısından verimli olarak algılanmamasıdır. Bunun sebebini ise öğrenciler, araştırma aşamasını ödev olarak algılamaması, konuyu içselleştirememesi ve araştırma aşamasını eğlenceli algılamamalarıdır. Ayrıca öğrencilerin araştırma aşamasını bir ödev olarak algılayıp bilgi edinmek amacıyla değil, yapması gereken bir sorumluluk olarak algıladığı ortaya çıkmaktadır. Bunun yanında öğrencilerin konuyu nereden

araştıracaklarını bilememeleri, internette araştırma yapmayı bilmemeleri, kütüphane kullanma alışkanlarının olmaması dikkate değerdir. Burada ortaya çıkan sonuçlardan bir tanesi araştırma çalışmalarında, internet ve kitap temelli araştırmalar yerine, yaparak yaşayarak yapılabilecekleri araştırmalar verilmesi öğrencilerin algılamasında daha faydalı olacaktır.

Değişim ve sürekliliği ders aşaması sürecinde fark ettiklerini ifade eden öğrenciler bunun sebebinin, ders sürecinde okutulan hikâye, izletilen film, oynanan oyunlar ve yapılan ikramların olduğunu ifade etmişlerdir. Ders aşamasının iyi planlanması halinde öğrencilerin geçmişten günümüze değişim ve süreklilik kavramlarını algılayabilecekleri ve ders aşamasının etkililiğinin artacağı ortaya çıkmaktadır. Bunun yanında öğrencilerin yeni bir etkinlik yapmaları, yeni oyun oynamaları derse karşı ilgiyi artıracak ve ders süreci öğrenci açısından sıkıcı olmaktan çıkacaktır.

4.4.2.1 Misafirperverlik üzerindeki değişimi en çok sözlü tarih aşamasında fark eden öğrencilerin ifadeleri

“Benim için sözlü tarih çünkü: Bazı kişiler aynı cevap verdi ama çok güzel şeyler öğrendim. İki kişi aynı şeyler söylemiş olsa da bir tanesinden çok farklı bilgiler öğrendim. Ders süreci ile araştırma sürecinde iyiydi ama sözlü tarihten bir sürü şey öğrendim. Araştırma kısmı pek dikkatimi çekmedi. Sözlü tarih yüz yüze olduğu için daha güzeldi.” (Ö1)

“ Sözlü tarihte anneannemle, teyzemle ve halamla görüştüm. Hepsi de değişik cevaplar verdi. Bir sürü bilgi topladım. Ders aşamasında da sizin birçok katkınız oldu. Araştırma aşaması dikkatimi çekmedi. İnternette okuyup yazdım.” (Ö3)

“Ben de sözlü tarihte daha çok fark ettim. Üç kişi, yaşları farklı olunca onlardan daha fazla bilgi öğrendim. Yaşları farklı olduğu için farklı farklı bilgiler söylediler.” (Ö5)

“Ben en çok sözlü tarih çalışmasında fark ettim. Derste de bir sürü bilgi öğrendim ama sözlü tarihte büyüklerimizle konuştuğumuz için daha kapsamlı birçok bilgi öğrendim.” (Ö7)

“Sözlü tarihte anlamamamın sebebi ise herkes aynı cevapları veriyordu. Herkes nedense aynı cevapları veriyor. Herkes eski olanları unutmuş gibi yeni modern şekilde cevaplar vermeye çalışıyorlardı. Derste fark etmemim sebebi ise daha rahat ettim. Derste hem anlatarak hem etkinli yaparak daha iyi anladım. Araştırma kısmı benim de dikkatimi çekmedi. İnternette bakıp yazdım. Kitabıma da baktım. Bu konuya kitapta pek fazla yer verilmemişti. O yüzden internete bakmak zorunda kaldım. İnternette okuduklarım aklımda kalmadı.” (Ö8)

“Sözlü tarih ve araştırmada fark ettim. Dedem eskiden misafirperverlikler kapıda ağırlanır mış. O zamanın devri farklıymış. şimdi ise evlerde ağırlanıyor. İnternette baktığımda ise eskiden insanlar misafirperverlik istiyorlarmış insanları çağırıyorlarmış. şimdi ise "Gelirlerse gelirler." diyorlar.” (Ö12)

“Sözlü tarih konusunda fark ettim. Çünkü karşılaştığım gittiğim insanlar çok farklı ve duymadığım şeyler söylediler. Mesela ısırgan diye bir yemek var mış, ilk defa duydum.” (Ö14)

4.4.2.2 Misafirperverlik üzerindeki değişimi en çok ders aşamasında fark eden öğrencilerin ifadeleri

“Ben derste daha fazla bilgi öğrendim. Büyüklerimiz sözlü tarihte fazla bilgi vermediler. Bizim sorularımızı cevaplamadılar. Ben soru sordum onlar aynı cevabı verdiler pek istekli değillerdi. Ders aşamasında sizin anlattıklarınızdan daha kapsamlı öğrendim.” (Ö9)

“Derste fark ettim. Misafir geldiğinde köy odalarında ağırlanır mış. Orda oyunlar oynanıyormuş. şimdi ise misafir odalarında ağırlanıyor telefonlarla uğraşıyorlar yüzlerine bile bakmıyorlar.” (Ö10)

“Derste ve araştırmada fark ettim. Araştırmada dedemden babamdan annemden çok farklı şeyler öğrendim. Derste de içecekleri, yemekleri ve nasıl davranacağımızı öğrendim.” (Ö15)

4.4.2.3 Misafirperverlik üzerindeki değişimi üç aşamada da fark eden öğrencilerin söylemleri

“Ben üç aşamada da fark ettim. Araştırma yaparken resimlerden falan baktım ve daha iyi fark ettim. Derste siz her ayrıntısına kadar anlattınız. Sözlü tarihte ise üç kişiyle röportaj yaparak daha fazla bilgi topladım. Üçü de çok iyiydi ama ders daha iyiydi. Araştırma kısmında çoğunlukla internetten baktım karşımda bir insan olmadığı için fazla dikkatimi çekmedi.” (Ö4)

4.4.3 Sosyal Bilgiler Dersinde Süreç İçerisindeki Uygulamalara Yönelik Öğrenci

Algıları

Süreç içerisinde yapılan çalışmalarda öğrencilerin değişim ve sürekliliği algılaması üzerinde etkili olan çalışmaların hangisi olduğunu belirlemek amacıyla aşağıdaki tablo oluşturulmuştur.

Tablo 7. Araştırmanın Üçüncü Sorusuna Verilen Cevaplara Yönelik Bulgular

Soru	Araştırma	Ders	Sözlü tarih
Bu süreci araştırma aşaması ders süreci ve sözlü tarih süreci olarak değerlendirdiğimi zde sürecin en güzel yanları nelerdi? Neler dikkatinizi çekti?	Araştırmada öğrendim.(Ö14)	Derste de eğlendim sözlü tarih ilk defa yaptığım bir şeydi.(Ö2) Benim şu çok dikkatimi çekti yoldan geçen bir insanı Tanrı misafiri diye eve alıyorlar günümüzde böyle bir şey olmaz.(Ö3) Benim en çok Tanrı misafiri dikkatimi çekti.(Ö4). Benim en çok Tanrı misafiri dikkatimi çekti.(Ö5) Derste çünkü derste arı oyunu oynadım çok eğlendim.(Ö6) En çok dikkatimi çeken ders kısmındaki oyunlardı arı oyunu falan.(Ö7) Bu zamanda Benim en çok dikkatimi çeken dış kirası oldu.(Ö8) Ders aşaması güzeldi.(Ö9).(Ö10).(Ö15)	Benim en çok köy odalarında yeşil flama olması dikkatimi çekti bunu da sözlü tarih çalışmasında öğrendim.(Ö1) Sözlü tarih dikkatimi çekti.(Ö12) Sözlü tarihte daha geniş öğrendim. Açıklama yaparken çok geriye gidildi çok güzel açıkladılar.(Ö13)
Katılımcı sayısı	1	10	3

Tablo 7’de süreç içerisinde en fazla “Hangi bölümde eğlendiniz?” sorusuna 1 öğrenci araştırma aşaması, 10 öğrenci ders aşaması 3 öğrenci sözlü tarih aşaması derken 1 öğrencide kararsız kalmıştır.

Tablo7 incelendiğinde öğrencilerin eğlenceli buldukları kısım genel olarak ders aşaması olmuştur. Bu durum ders aşaması öncesi yapılan hazırlık ve ders aşaması esnasında köy odası oyunlarının canlandırılmasının etkisi büyük olmuştur. Bunun yanında öğrencilerin eğlenceli olarak gördükleri kısımdan ziyade süreç esnasında ilginç bilgiler edindikleri ve unutmadıkları bilgileri hangi aşamalarda edinmişlerse o aşamayı eğlenceli gördükleri öğrenci söylemlerinden çıkarılmaktadır. Ders sürecinde öğrenciler genel olarak dikkatlerini çeken hususları dış kirası, köy odası oyunları, kırmızı, tanrı misafiri ve derste yapılan ikramlar olduğunu belirttiler. Burada öğrencilerin dikkatini çeken hususlar genel olarak ders sürecinde işlenmiş konulardır. Tanrı misafirinin bir hikâye ile anlatılması, dış kirası hakkında video izletilmesi ve köy odalarında oynanan oyunların öğrenciler tarafından oynanması öğrencilerde deneyim oluşturmuş ve bu kavramların öğrencilerin dikkatini çekmesini, kalıcı olmasını sağlamıştır.

4.4.3.1 Ders aşaması dikkatini çeken öğrencilerin söylemleri.

“Bana en ilginç kapıda iki tokmak olması geldi. Benim hem sözlü tarih hem de ders aşaması hoşuma gitti. Sözlü tarihte baya şeyler öğrendim. Derste de eğlendim sözlü tarih ilk defa yaptığım bir şeydi.” (Ö2).

“Benim şu çok dikkatimi çekti: Yoldan geçen bir insanı tanrı misafiri diye eve alıyorlar. Günümüzde böyle bir şey olmaz. Kimdir neyin nesidir bilmiyorlar ancak araştırmaları gerek. Arkadaşlarıma katılıyorum. Ders aşamasında öğrendim, eğlendim.” (Ö3).

“Benim en çok tanrı misafiri dikkatimi çekti. Hatta derste okuttuğunuz bir hikâye de Türkler gelen misafir için kavga ettikleri vardı. Hatta kılıç dahi çekmişlerdi. Bu nedenle dikkatimi çok çekti. Ben ders aşamasında daha çok eğlendim daha fazla bilgi topladım.” (Ö4).

“Benim en çok tanrı misafiri dikkatimi çekti. İnsanlar hiç tanımadıkları hiç görmedikleri kişileri evlerine almak için yarışıyorlardı. Ben de sözlü tarih diyorum. Baya bir değişik hiç duymadığım bilgiler öğrendim.” (Ö5).

“Benim en çok köy odaları dikkatimi çekti. Çünkü herkes evine bir oda yapmak yerine bütün herkesin köyde bir odası var. Bir de önceki zamanlarda misafire çadır kurulması çok dikkatimi çekti. Ben de derste. Çünkü derste arı oyunu oynadım çok eğlendim.” (Ö6)

“En çok dikkatimi çeken ders kısmındaki oyunlardı arı oyunu falan. Derste öğrendiğim iki tokmaklı kapılar da çok dikkatimi çekti. Ders aşaması çok eğlenceliydi güldük oyunlar oynadık çok güzeldi.”(Ö7).

“Bu zamanda benim en çok dikkatimi çeken dış kirası oldu. Dış kirasında şimdiki zamanda gelen misafir hediye veriyor. Eskiden ev sahibi misafire hediye veriyor. Günümüzde misafir ev sahibine, "Ben geldim, merhaba." diyerek hediye getirir. Ben bunu böyle düşünüyorum. Bir de dikkatimi çeken şey iki kapılı tokmak dikkatimi çekti. Bu tokmaklar şimdi yok. Çünkü eskiden tesettür daha yaygındı. Şimdi yok. Bu nedenle dikkatimi çekti. Araştırmamda resimlere falan da göz atmıştım. Araştırmalarda resimlerle falan çok komik şeyler bulmuştum. O nedenle hoşuma gitti.”(Ö8).

“Ders öğrendiğimiz. Eskiden misafirlerin neler yaptıklarını bilmiyorduk. Neler ikram ettiklerini öğrendik. Tanrı misafiri konusu benim çok dikkatimi çekti. Ders aşaması güzeldi” (Ö9)

“Derste öğrendim. Eskiden yoldan geçeni evlerine davet edip ikramlarda bulunuyorlarmış. Kapılarda iki tokmak bulunuyormuş. Biri kalın biri inceymiş. Kalın olanı çalarsan kapıyı erkek, ince olanı çalarsa kapıyı kadın açarmış.” (Ö10).

“Ben derste de çok şey öğrendim. Eskiden uzaklardan develerle gelirlermiş yolda gördüklerine ikramda bulunurlarmış. Bu benim çok dikkatimi çekmişti.”(Ö15).

4.4.3.2 Sözlü Tarih çalışması dikkatini çeken öğrencilerin söylemleri

“Benim en çok köy odalarında yeşil flama olması dikkatimi çekti. Bunu da sözlü tarih çalışmasında öğrendim. Ben sözlü tarih diyorum. İlk defa sözlü tarih yaptım çok hoşuma gitti. Derste de oyunlar öğrendim o da güzeldi.” (Ö1).

“Eskiden çoğunlukla saç böreği falan yapıp ikramda bulunuyorlarmış. Yolda gördükleri kervanı durdurup kımız şerbet ve kahve gibi ikramlarda bulunuyorlardı. Sözlü tarih dikkatimi çekti.”(Ö12).

“Sözlü tarihte daha geniş öğrendim. Açıklama yaparken çok geriye gidildi. Çok güzel açıkladılar. Eskiden misafirperverlik çok iyiymiş. Sözlü tarih de öğrendim. Eskiden köyün ortasından geçen kalacak yeri olmayanları köy odalarında ağırlandarmış. İkramlarda bulunuyorlarmış, oyunlar oynarlarmış. Daha sonra içeceğini verip yollarlarmış.”(Ö13)

4.4.3.3 Araştırma aşamasında dikkatini çeken öğrencilerin söylemleri

“Araştırmada öğrendim. Şöyle bir şey okudum eskiden maddi imkânlar azmış ama insanlar yine de misafir ağırlamayı çok severlermiş.” (Ö14)

4.4.4 Sosyal Bilgiler Dersinde Misafirperverlikle İlgili Uygulamaların Zorlu Yönlerine Yönelik Öğrenci Algıları

Tablo 8. Araştırmanın Dördüncü Sorusuna Verilen Cevaplara Yönelik Bulgular

Soru	Zorlandım	Zorlanmadım
Bu süreçlerin en çok hangisinde zorlandınız veya beğenmediniz bir nokta var mıydı sizce neler farklı olabilirdi?	Sözlü tarih kısmında çok kısa cevaplar verildi onları kendim uzatmaya çalıştım.(Ö1) Ben sadece yazmada zorlandım kısa cevaplar olduğu için annemden yardım alarak cevapları uzattım.(Ö2) Ben sözlü tarihte zorlandım yazması beni zorladı.(Ö3) Sözlü tarih konusunda zorlandım.(Ö4) Ben sözlü tarih ve araştırmada zorlandım.(Ö5) Ben sözlü tarih konusunda zorlandım.(Ö6) Ben en çok sözlü tarihte zorlandım.(Ö7)(Ö9). Ben en çok araştırma kısmında hangi siteleri kullanacağım konusunda zorlandım .(Ö8) Sözlü tarihte zorlandım biraz.(Ö10) İlk önce sözlü tarih kısmında zorlandım.(Ö11) Araştırmada zorlandım çok uzun cevaplar olduğu için yazarken elim acıdı biraz.(Ö12) Sözlü tarihte zorlandım.(Ö13) Ben en çok sözlü tarih kısmında zorlandım.(Ö14). Dedem falan uzak yerlerde yaşadığı için çok zorlandım.(Ö15)	
Katılımcı sayısı	14	

Tablo 8’de araştırma sürecine katılan öğrencilerden 14 tanesi sözlü tarih çalışması sırasında zorlandığını ifade ederken 1 öğrenci fikir beyan etmemiştir.

Süreç içerisinde öğrenciler, ders aşamasında hiç zorlanmadıklarını ifade etmişlerdir. Ders aşamasında öğretmenin, öğrencilere rehberlik etmesi öğrencilerin ders aşamasında zorlanmalarını engellemiştir. Bunun yanında araştırma aşamasında öğrenciler, hangi kaynaklardan faydalanacağını bilmemeleri ve internetteki bilgi havuzu içerisinde bilgileri ayırt edememelerinden dolayı araştırma kısmında zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Araştırma aşamasında, öğrencilere verilen araştırmalarda onlara hangi kaynaklardan faydalanmaları gerektiği hakkında bilgiler verilmesi, gerekirse bir yönerge hazırlanması ve bazı yönlendirmeler yapılması gerektiği ortaya çıkmıştır. Günümüzde gelişen ve değişen dünyamızda artık internetin olmadığı ev bulmak neredeyse imkânsız duruma gelmiştir. Bunun yanında öğrencilerin her gün internete girseler dahi internetten bilgi edinme noktasında sıkıntılar yaşadıkları ortaya çıkmaktadır. Öğrencilerin internet sitelerindeki bilgi çokluğu içinde hangisinden faydalanması gerektiği hakkında kararsız kaldıkları ortaya çıkmıştır.

Süreç içerisinde, öğrencilerin en fazla zorlandıkları aşamanın sözlü tarih olduğu ortaya çıkmıştır. Bunun ana nedeni olarak, görüştükları kişilerin görüşmeyi ciddiye almamalarını ortaya koymuşlardır. Ayrıca bazı görüşmecilerin kayıt alınmasını istemediği gibi sorunlarla karşılaşmaları, bu çalışmalarını ilk kez yapmaları dolayısıyla zorlanmışlardır. Sözlü tarih sürecinde öğrencileri zorlayan bir diğeryer durum ise görüşmecilerin samimi olmaması, kısa cevaplar vermeleri öğrencilerin çalışma azmini kırmıştır. Bu durum sözlü tarih çalışmalarında görüşmecilerin gönüllü ve istekli olmasının önemli olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca çalışmaların uzun süreli olması nedeniyle, görüşme sürecinde ve sonunda verileri yazıya geçirmeleri esnasında zorlandıkları ortaya çıkmıştır. Bu durum ise bazı öğrencilerin çalışmalarını kendilerine verilen zaman çizelgesi içerisinde değil, plansız olarak yürüttüklerini ortaya çıkarmıştır. Verilen zaman çizelgesinde her şeyin belirli zaman aralıklarıyla yapılması ve çalışmanın zamana yayılması düşünülmüşken, bazı öğrencilerin çalışmayı son günlere bıraktığı ve sıkıştığı için zorlandığı ortaya çıkmaktadır. Bu durum bazı öğrencilerin çalışma disiplinine sahip olmadığını göstermektedir.

4.4.4.1 Araştırma sürecinde zorlandığını ifade öğrencilerin söylemleri

“Ben pek zorlanmadım. Sadece yazma konusunda elim acıdı biraz. Birde sözlü tarih kısmında çok kısa cevaplar verildi. Onları kendim uzatmaya çalıştım.

Sözlü tarih kısmını büyüklerimiz daha istekli olup sohbet ortamında yapsaydık daha iyi olurdu.”(Ö1)

“Ben sadece yazmada zorlandım. Kısa cevaplar olduğu için annemden yardım alarak cevapları uzattım. Sözlü tarihte daha güzel şeyler olabilirdi. Sınıftaki yaptığımız köy odası oyunları etkinliklerin süresini daha uzun yapabiliydik. Kayıt alırken anneannem biraz utandı.” (Ö2)

“Ben sözlü tarihte zorlandım. Yazması beni zorladı. Bazen "Uf ya!" diyerek canım sıkıldı ama beğendim. Yazma işini yapmasak sadece kayıt olsa daha iyi olurdu.

Benimde anneannem, halam ve teyzemde video ve kayıt çektirmek istemediler ama sonra onları da ikna ettim.” (Ö3)

“Sözlü tarih konusunda zorlandım. Kayıt yaparken kayıt sürekli bozulduğu için tekrar tekrar yapmak zorunda kaldım. Bir de 86 yaşındaki dedemle yaptım. Unutkanlık hastalığı olduğu için anlatırken söylediklerini unutuyordu. O yüzden pek cevap veremedi, zor oldu. Sözlü tarih kısmı çok uzun olduğu için o kısmı beğenmedim. Ben de kayıt alırken ikna etmede çok zorlandım. Kayıt bozulduğu için tekrar tekrar uğraştım.” (Ö4)

“Ben sözlü tarih ve araştırmada zorlandım. Sözlü tarihte, "Güzel yazabiliyor muyum, acaba öğretmen beğenecek mi?" diye endişelendim. Araştırma kısmında ise hangi siteden araştırma yapacağımı bilemedim. Kayıtlar kısmında babam zor ikna oldu onu zor ikna ettim.” (Ö5)

“Ben sözlü tarih konusunda zorlandım. Çünkü 53 yaşındaki kadına köy odalarını sorduğumda o biliyordu ama 68 yaşındaki bir kadına sorduğumda o bilmiyordu. Bu da karışık oluyordu. Sonra ben yazım yerini düzeltmek durumunda kaldım. Ben de kayıt ve ses kaydı konusunda zorlandım. Çektirmek istemediler babaannem ve babamın kuzeni istemedikleri için onları çekemedim. Babam da video istemedi onunda ses kaydını aldım.” (Ö6)

“Ben en çok sözlü tarihte zorlandım. Çünkü babaannem sorduğum sorulara evet veya hayır diyordu sadece. Bu nedenle zorlandım. Araştırma konusunu sadece siteden araştırıp yaptığımız için fazla hiçbir şey öğrenmiyoruz ama onunla ilgili sorular sorabilirdik.”(Ö7)

“Ben en çok araştırma kısmında hangi siteleri kullanacağım konusunda zorlandım. Hangi bilgiler doğru hangi bilgiler yanlış anlayamadım. Sözlü tarihte izin alma konusunda

zorlandım. Çünkü müsait insanları bulamadım hep bugün değil yarın dediler. En son halamdan izin aldım Elazığ'daki halamla telefonda konuşarak sözlü tarih kısmını yaptım. Sözlü tarih kısmında büyüklerimiz çok isteksizlerdi ve sürekli bu soruyu neden soruyorsun dediler. İsteksiz ve yavaş cevaplar veriyorlardı.”(Ö8)

“Sözlü tarihte zorlandım biraz. Soru sorarken zorlandım. Büyükler cevap verirken şaşırdıkları için kaydı tekrar yapıyordum. Farklı olsaydı dediğim yer yoktu.” (Ö10)

“İlk önce sözlü tarih kısmında zorlandım. Kısa cevaplar aldığım için soruları türetmeye çalıştım. O zaman daha iyi cevaplar aldım.”(Ö11)

“Araştırmada zorlandım. Çok uzun cevaplar olduğu için yazarken elim acıdı biraz. En çok derste dikkatimi çekti araştırmadakilerle derstekiler aynıymış aynı olduğu için yazmasam mı acaba dedim içimden.” (Ö12)

“Sözlü tarihte zorlandım. Dedemin arkadaşına, "Eskiden giyim farklı mıydı?" dedim. "Evet." dedi. Ben de soruyu türetip "Peki nasıldı?" diye sordum ve daha fazla cevap aldım.” (Ö13)

“Ben en çok sözlü tarih kısmında zorlandım. Kişileri bulmakta zorlandım. Ödevin bitmesine bir gün kala bulabildim. Bir de "Bitti mi, daha var mı?" diye sürekli soruyorlardı. Bir de yazım aşamasında zorlandım baya uzun yazılar oldu. Farklılık gördüğüm dersteydi eskiden köy odaları varmış şimdi ise yok.

Bence derse birkaç kişi çağırsak daha iyi olurdu. Onlar sınıfta bize anlatsalar daha kolay olurdu. Araştırma kısmında çok uzun yazı yazmayı beğenmedim. (Ö14)

“Dedem falan uzak yerlerde yaşadığı için çok zorlandım. Herkes aynı cevabı verdi orayı değiştirmek istedim. Dersi canlandırsaydık daha iyi olurdu drama şeklinde.” (Ö15)

4.4.5 Sözlü Tarih Sürecinde Yaş Farkının Öğrenci Algılarına Etkisi ve

Hissettikleri

Sözlü tarih çalışması sürecinde üç farklı kuşakla öğrencilerin görüşmesi istenmiştir. Bu görüşmeler sırasında yaş farkının öğrencileri üzerindeki etkisini incelemek amacıyla aşağıdaki tablo oluşturulmuştur.

Tablo 9. Araştırmanın Beşinci Sorusuna Verilen Cevaplara Yönelik Bulgular

Soru	30-45	45-60	60+
Sözlü tarih görüşmesi sırasında misafirperverlik konusundaki değişimi en çok hangi yaş aralığında fark ettiniz?	30 ile 40 yaş arasında daha fazla dikkatimi çekti. (Ö4). (Ö8)	Benim için en çok 45 ve 60 yaş arasında oldu annemle konuşmam daha iyi oldu. (Ö7).	60 yaş üzeri olan kişide dikkatimi çekti.(Ö1). (Ö2). (Ö3). (Ö5). (Ö6). (Ö9). (Ö10). (Ö13). (Ö14). (Ö15)
Katılımcı sayısı	2	1	10

Tablo 9. İncelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerden 10 tanesi 60 yaş ve üzeri, 1 tanesi 45-60 yaş arası, 2 tanesi ise 30-45 yaş arası cevabını vermişlerdir. Bu durum incelendiğinde; öğrencilerin değişim ve sürekliliği en fazla 60 yaş ve üzerinde hissetmelerinin sebebini, öğrencilerin 60 yaş ve üzeri insanlar ile kendi yaşadıkları dönemler arasında değişimin fazla olması nedeniyle dikkatlerini daha fazla çektiğini ifade ettikleri görülmüştür. 60 yaş ve üzerindeki kişilerin yaşanmışlıklarının fazla olması, günümüze göre daha farklı bilgiler verdikleri, öğrenciler tarafından belirtilmiştir. Bunun yanında diğer yaş gruplarının anlatımlarında öğrencilerin günlük hayatta devam eden ve süreklilik gösteren öğelere değinmeleri nedeniyle, günümüze göre çok fazla fark olmadığını, yaşlı insanların söylediklerinin çok farklı olması nedeniyle daha kalıcı olduğu vurgusunu yapmışlardır. Ayrıca 60 yaş ve üzeri insanların anlattıkları çocukluk hikayeleri öğrencileri geçmişe götürmüş ve empati duygularının gelişmesini sağlamıştır. Değişim ve sürekliliği en fazla algıladıkları yaş grubunu 60 yaş üzerinden farklı bir görüş beyan eden öğrenciler bulunmaktadır. Öğrenci söylemleri incelendiğinde değişim ve sürekliliği 30-45 yaş aralığının daha fazla fark etmelerinin sebebini genel olarak anne ve babalarıyla görüşme yaptıkları için daha samimi ve daha rahat bir ortamda zorlanmadan çalışabilmelerini göstermişlerdir. Bu durum öğrencilerin sözlü tarih çalışması sırasında, görüşme esnasında, öğrencilerin karşıdaki kişi ile iletişiminin değişim ve sürekliliği

algılamada etkili olduğunu ortaya çıkarmıştır. Öğrencilerin görüşmecileri seçerken tanıdık kişilerin seçilmiş olmasının yararlı olacağını göstermektedir.

Burada öğrencilerin farklı yaş grupları ile görüşme yapmaları onlara yaş farkı arttıkça değişimin arttığını veya geçmişte olan bazı öğelerin günümüzde devam ettiğini görmelerini sağlamıştır. Öğrencilerin farklı yaş aralıkları ile yaptıkları sistematik görüşmeler öğrencilerin kendi dönemi, anne ve babalarının dönemi, dedelerinin dönemi olmak üzere üç farklı kuşaktaki değişimi görmelerini sağlamıştır. Öğrencilerin bir kısmı ise bu çalışmada değişimi en fazla 30-45 yaş arasında fark ettiğini, bunun sebebinin ise görüşmeyi anne veya babasıyla yaptığı, anne babalarının ödevi ciddiye aldıkları için daha samimi bilgiler verdiği, kendilerinin daha rahat olduğu şeklinde açıklamışlardır.

4.4.5.1 Değişim ve sürekliliği 60 yaş üzerinde en iyi şekilde fark ettiğini belirten öğrencilerin söylemleri

“Benim en çok 60 yaş üzeri olan kişide dikkatimi çekti. Çünkü çok güzel cevaplar verdi ve çok güzel bir anısını anlattı. Bu nedenle dikkatimi çekti.” (Ö1)

“Ben de 60 yaş ve üzeri diyorum. Diğerlerinden daha yaşlı ve daha fazla yaşadığı için ondan daha fazla bilgi topladım.” (Ö2)

“Hepsi değişik değişik bilgiler verdi. Değişik bilgiler verdi ama en çok 60 yaş ve üzerinde fark ettim.” (Ö3)

“Benim de 60 yaş üzeri dikkatimi çekti. Çünkü diğerlerinden daha yaşlı ve daha eski zamanlarda yaşamış olduğu için bana daha farklı bilgiler verdi.” (Ö5)

“Ben de 60 yaş ve üzerinde hissettim. Çünkü onda bir destan yazılmış gibi bilgiler aldım çok fazla bilgiler verdi.” (Ö6)

“Benim için 60 yaş üzeri. 63 yaş üzerindeki komşumdan kısa bilgi aldım ama değişik bilgiler edindim.” (Ö9)

“60 yaş ve üzeri. Ben babamla da yaptım, en fazla 20 yıl geriye giderken 60 yaş ve üzeri 40 yıl geriye gittiği için daha fazla bilgi öğrendim.” (Ö13)

“60 yaş ve üzeri. Onlar daha fazla ve daha önce yaşadığı için değişim çok fazla. 30 yaşında o kadar yok.” (Ö14)

“Bence de 60 yaş ve üzeri. 60 yaş ve üzerinde daha farklı bilgiler varken 30 yaşlarında bildiğimiz teknolojiler var.” (Ö15)

4.5.5.2 Değişim ve sürekliliği 30-45 yaş aralığında en iyi şekilde fark ettiğini belirten öğrencilerin söylemleri

“30 ile 40 yaş arasında daha fazla dikkatimi çekti. Hayatımda ilk defa sözlü tarih çalışması yapacağım için hem heyecanlıydım hem de babamla yaptım. Babamın verdiği bilgiler dikkatimi çekti.” (Ö4)

“30 ile 45 yaş arası benim değişimi fark etmemi sağladı. 30 45 yaş arası sorduğum sorularda beni daha iyi anlayıp daha iyi bilgiler verdiler.” (Ö8)

4.5.5.3 Değişim ve sürekliliği 45-60 yaş aralığında en iyi şekilde fark ettiğini belirten öğrencilerin söylemleri

“Hepsinden çok şey öğrendim ama benim için en çok 45 ve 60 yaş arasında oldu. Annemle konuşmam daha iyi oldu. Benim anladığım şeylerden konuştu ve beni daha iyi tanıdığı için.” (Ö7)

4.4.6 Gelecekte Misafirperverliğin Nasıl Olacağına Yönelik Öğrenci Algıları

Öğrencilerin değişim ve süreklilik algıları sonucunda geçmişten günümüze değişim ve sürekliliği nasıl algılamışlardır. Bunun sonucunda gelecekteki değişim ve sürekliliğe ilişkin çıkarımları nasıl olduğuna yönelik bulguları incelemek için aşağıdaki tablo oluşturulmuştur.

Tablo 10. Araştırmanın Altıncı Sorusuna Verilen Cevaplara Yönelik Bulgular

Soru	Olumlu	Olumsuz
Misafirperverliğin geçmişten günümüze nasıl bir değişim gösterdiğini gördünüz sizce gelecekte misafirlük nasıl olacaktır?	Gelecekte başka bir içecek ve ikramlar gelebilir. (Ö1) (Ö2) Gelecekte daha iyi olabilir.(Ö3) İlerde teknoloji çok gelişeceği için iletişim çok daha kolay olacak. (Ö4) Misafirler hologram şeklinde olabilir hologramlar görüşebilir. (Ö6) İnsanlar gelecekte insanlar katlanabilir binalar yapıp köylerine misafir geldiğinde orada ağırlayabilirler. (Ö8)	Gelecekte kültürümüz yavaş yavaş yok olacak.(Ö5) Gelecekte onun daha da azalacağını tahmin ediyorum.(Ö7),(Ö13),(Ö14) İkramlarımız değişebilir asitli içecek ikramı artabilir.(Ö9) Bence hiç güzel olmayacak.(Ö10) İnsanlar kendini teknolojiye kaptırıp insanlar arasındaki iletişim azalacak. (Ö11) Kendilerini teknolojiye kaptırıp artık teknoloji ile görüşecekler. (Ö12) Teknoloji çok gelişeceği insanlar teknolojiye dalacak misafirlerini otele götürecekler. (Ö15)
Katılımcı sayısı	5	10

Tablo 10 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrenciler gelecekte misafirperverliğin nasıl olacağına dair soruya 5 öğrenci olumlu yönde ilerleyeceğine dair cevap verirken 10 öğrenci ise olumsuz yönde değişim olacağını ifade etmiştir. Gelecekte misafirperverliğin olumsuz yönde bir değişim göstereceğini ifade eden öğrencilerin söylemleri incelendiğinde; öğrencilerin olumsuz yönde fikir yürütmelerinin sebebi, geçmişten günümüze değişim geçiren misafirperverlik değerimizin zaman içerisinde bazı öğelerini kaybetmesidir. Zaman içerisinde misafirperverlik kültüründeki köy odaları, Tanrı misafiri gibi öğelerin yok olmaya yüz tutması öğrencilerde gelecekte başka değerlerimizi daha kaybetme endişelerinde olduklarını göstermiştir. Ayrıca bazı öğrencilerin teknolojinin olumsuz etkisiyle beraber insanların vakitleri daha az olacağı bu nedenle birbirlerine fazla vakit ayıramayacaklarını ifade etmişlerdir. Geçmişten günümüze teknolojinin gelişimi insanların yaşamını kolaylaştırdığı gerçeğinin yanında, insanlar arasındaki etkileşimi azaltması öğrencilerin dikkatinden

kaçmamış ve teknolojinin gelişmeye devam ettiği gelecekte daha fazla gelişeceği bu nedenle değerlerimizi olumsuz etkileyeceği çıkarımında bulunmuşlardır.

Gelecekte misafirperverliğin olumlu yönde değişim göstereceğini ifade eden öğrenciler, asırlardır kültürümüzde değişmeden bir süreklilik gösteren kültürel öğelerimizin bulunduğunu bu değerleri gelecek nesiller büyüklerinden göreyek onlarında gelecek nesillere aktararak olumlu yönde süreklilik göstereceği fikirlerini ifade etmişlerdir. Öğrenciler geçmişten günümüze asırlardır devam eden birçok öğenin günümüzde değişerek devam ettiğini gelecekte de bu öğelerin bazı değişiklikler geçirseler de devam edeceğini vurgulamışlardır. Ayrıca bazı öğrenciler misafirperverlik değerinin nesilden nesile aktarılarak nasıl günümüze göre gelmişse bizlerinde gelecek nesillere aktararak misafirperverliğin yaşatılacağını ifade etmişlerdir. Gelecekte teknolojinin daha fazla gelişeceği bu nedenle gidiş gelişlerin daha fazla olacağı bu durumunda misafirperverliğin eski önemini tekrar kazanacağı gibi yaratıcı düşüncelerini ortaya çıkarmıştır. Öğrencilerin söylemleri gelecek hakkında çıkarım yaparken bir takım değişim ve süreklilikten bahsetmeleri, süreç içerisinde değişim ve sürekliliği algıladıkları ortaya çıkmıştır.

Burada ortaya çıkan önemli bir sonuç öğrencilerin değişim ve sürekliliği algılama becerileri ile ilgilidir. Öğrencilerin araştırma sırasında değişim veya süreklilikten üzerinde daha fazla durduğu önemli bir gösterge olabilmektedir. Geçmişten günümüze kültürümüzdeki değişimin nelerin olduğu üzerinde duran öğrencilerin gelecekte de değişimin devam edeceği sonucu ortaya çıkarken, süreklilik üzerinde duran öğrencilerin geçmişten günümüze devam eden kültürel öğelerimizin gelecekte de süreklilik göstereceğini ifade etmeleri dikkat çekmektedir.

4.4.6.1 Misafirperverlik değerinin gelecekte olumlu yönde değişim ve süreklilik göstereceğini ifade eden öğrencilerin söylemleri

“Yeni nesil gelecekte geçmişine özenirse geçmişteki gibi misafirlilikler olabilir. Hatta köy odalarını yeniden yapabilirler.” (Ö1)

“Bence önceden misafirlere kahve veriliyordu gelecekte başka bir içecek ve ikramlar gelebilir ulaşımda teknoloji gelişirse geliş gidişler daha kolay olabilir.” (Ö2)

“Gelecekte daha iyi olabilir. Gelecek nesiller bu şekilde kültürümüzü öğreniyor, bu nedenle daha fazla gelişebilir. Daha değişik olur ama eski kültürler devam ettirilir.” (Ö3)

“Bütün sosyal derslerinde sözlü tarih çalışması yapılırsa geçekte de devam edebilir. Misafirler hologram şeklinde olabilir hologramlar görüşebilir.” (Ö6)

“Gelecekte Orta Asya’ya tekrar dönülecek Orta Asya şeklinde olacak şimdi uğurladığımız gibi olmayacak gelecekte eskiye özenilecek ve bu şekilde Orta Asya dönemine kadar gidecek ve böylece insanlar eskiden yaşadıklarını tekrar yaşayacaklar veya insanlar gelecekte insanlar katlanabilir binalar yapıp köyelerine misafir geldiğinde orada ağırlayabilirler.” (Ö8)

4.4.6.2 Gelecekte misafirperverlik değerinin olumsuz yönde değişim ve süreklilik göstereceği yönünde fikirlerini ifade eden öğrencilerin söylemleri

“Gelecekte kültürümüz yavaş yavaş yok olacak eskiden daha güzeldi. Şimdi yarısı yok olmuş durumda gelecekte daha fazlası da yok olacak.” (Ö5)

“Eskiden misafirler candı gelirken bereket getirir falan diye düşünüyorlardı. Günümüzde bunun yarısı var yarısı yok. Gelecekte onun daha da azalacağını tahmin ediyorum. Mesela eski dinler yeni dinlere saçma gelmesi gibi yeni nesillere bu adetler saçma gelebilir.” (Ö7)

“Bence hiç güzel olmayacak, teknoloji daha da gelişecek misafir geldiği zaman hiç sohbet etmeyecekler. Birbirlerine telefona dalıp hiç bakmayacaklar. Devam ederse ev sahibi belki de onu eve almayacak, arabasına bindirip başka bir yere götürebilir. Misafirperverlik devam ettiği yerlerde var biz misafirliğe gittiğimizde televizyon kapatıldı kolonya falan verildi.” (Ö10)

“İnsanlar kendini teknolojiye kaptırıp insanlar arasındaki iletişim azalacak. Gelecekte ya güzel olur ya da kötüde olabilir. Misafirperverlikte de yeni birşey artık kapı paspaslarına hoş geldiniz yazısı yazılıyor.” (Ö11)

“Eskiden misafirler evlere davet ederken şimdi Whatsapp falan görüşüyor. Gelecekte daha da azalacak. Geçmişte ev yapımı yiyecek ikram ediliyordu şimdi hazır işi veriliyor. Gelecekte direk çay bahçelerine lokantaya falan götürürler. Devam bir şey ise halen kahve verme.” (Ö13)

“Geçmişte misafirlik çok önemliydi. Şimdi bu azaldı gelecekte teknoloji daha da gelişeceği için gelecekte çok azalacak veya herkes kendi işiyle uğraşıp misafirlik unutulacak. Gelecekte arabalar telefon televizyonlar gelişeceği için daha da azalacaktır. Gelecekte teknoloji ile misafirleri uçan arabalar ile karşılayabilir evlerine o şekilde getirebilirler. Köydeki insanlar halen geçmişlere bağlı oralarda halen daha misafirperverlik devam ediyor.” (Ö14)

“Teknoloji çok gelişeceği için insanlar teknolojiye dalacak misafirlerini otele götürecekler. Gelecekte misafirler daha masraflı daha gösterişli olacak.Pasta konfeti balonla karışlama falan olabilir. Eskiden misafirperverlikten bir şey kaldı o da ikram, yoksa millet telefonlara dalacak.” (Ö15)

4.4.7 Sözlü Tarih Çalışması Yapmadan Önce Konunun Derste İşlenmiş

Olmasına Yönelik Öğrenci Algıları

Sözlü tarih uygulaması yapılmadan önce derste öğrenciler ile geçmişten günümüze misafirperverlik konusu işlenmiştir. Derste bu konunun işlenmesinin öğrenciler üzerindeki etkisini ve öğrenci algılarının incelenmesi amacıyla aşağıdaki tablo oluşturulmuştur.

Tablo 11. Araştırmanın Yedinci Sorusuna Verilen Cevaplara Yönelik Bulgular

Soru	Evet	Hayır
Sözlü tarih çalışması yapmadan önce bu konuyu derste işlemiş olmanız size fayda sağladı mı?	Neler yapacağımı anladım ve yaptıklarına katkı sağladı.(Ö1) Derste öğrettikleriniz sayesinde ödevimi yaparken kolaylıkla yapabildim.(Ö2) Bana çok katkı sağladı ne yapacağımı biliyordum. (Ö3) Dış kirası nedir diye sorduğumda bilmeyene hediyeleşme olduğunu ona söyledim. (Ö5) Mesela Tanrı misafirini bilmeyen oldu ona ne olduğunu söyledim ondan sonra cevaplarını aldım. (Ö6) Evet, faydalı oldu stresimi ve heyecanımı aldı(Ö7). (Ö8).(Ö9). Dersi işledikten sonra yapmamız daha iyi oldu. (Ö10) Derste öğrendiklerimin üzerine bir sürü bilgi öğrendim. (Ö13) Yeni sorular türetilip daha uzun cevap vermelerini sağladım. (Ö14) Önce sözlü tarihi yapsam ödevi yapamazdım. (Ö15)	
Katılımcı sayısı	15	

Tablo 11 incelendiğinde odak grup görüşmesine katılan tüm öğrencilerin sözlü tarih çalışması yapmadan önce konuyu derste işlemiş olmalarının kendilerine fayda sağladığını ifade etmişlerdir. Bu durum öğrencilerin konuya hâkim olmasını ve çalışma sırasında daha rahat olmalarını sağlamıştır. Sözlü tarih çalışması öncesinde öğrencilerin sözlü tarih çalışmasının nasıl yapılacağı hakkında bilgi sahibi olması gerekmektedir. Bunun yanında öğrencilerin araştırma yapacakları konu hakkında bilgi sahibi olmaları kendilerine olan güveni artırdığı ve görüşmeler sırasında daha özgüvenli olduklarını göstermektedir. Bunun yanında öğrencilerin, konu hakkında bilgi sahibi olmaları görüşme sırasında kendi sorularını oluşturmalarını kolaylaştırdığı gibi sondaj soruları üretmelerine yardımcı olmuştur. Görüşme sırasında görüşmecilere birtakım açıklamalarda bulunabilmişler ve öğrendikleri bilgileri anlatma fırsatına sahip olmuşlardır. Araştırmaya katılan öğrencilerden tamamı, sözlü tarih çalışması yapmadan önce, konuyu derste işlemiş olmanın kendilerine fayda sağladığını ifade etmiştir. Sözlü tarih sürecinden önce derste konuyu işlemiş olmanın kendilerine fayda sağladığını ifade eden öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

“Neler yapacağımı anladım ve yaptıklarına katkı sağladı. Ben sözlü tarih yapmaktan korkuyordum ama siz derste anlatınca anladım ve yaptım. Derste anlattıklarınız fayda sağladı.” (Ö1)

“Bana çok katkı sağladı ne yapacağımı biliyordum. Bazıları fazla bir şey söylemediği zaman kendimden tamamlayabildim.” (Ö3)

“Bana fayda sağladı dış kirası nedir diye sorduğumda bilmeyene hediyeleşme olduğunu ona söyledim.” (Ö5)

“Derste öğrendiklerimi kayıt yaparken bilmeyenlere söyledim. Mesela Tanrı misafirini bilmeyen oldu ona ne olduğunu söyledim ondan sonra cevaplarını aldım.” (Ö6).

“Bende ailemle kayıt yaparken soru sorarken o ne diyorlardı bende derste öğrendiklerimden faydalandım anlamını bilmeyenler olunca onlara anlatıyordum.” (Ö8)

“Derste öğrendiklerimi başkalarına sorduğumuzda onlar bilmezse onlara söyleyebildim bildim ve daha güzel sonuç aldım.” (Ö9)

“Dersi işledikten sonra yapmamız daha iyi oldu soracağım soruyu kişilere hatırlatmalar yapabildim. Kişilerin daha güzel cevaplar vermesini sağladım.” (Ö10)

“Babaannem sorduğum sorularda bazılarını kelime olarak bilmiyordu bende onların tanımlarını yaparak hatırlamasını sağladım.” (Ö11)

“Sorulara cevap veremeyince derste öğrendiklerimi onlara aktardım ayrıca derste öğrendiklerimin üzerine bir sürü bilgi öğrendim.” (Ö13)

“Sorularda kısa cevap verince derste öğrendiklerimle yeni sorular türetilip daha uzun cevap vermelerini sağladım.” (Ö14)

“Bence önce dersi yapmamız sonra sözlü tarihi yapmamız iyi oldu önce sözlü tarihi yapsam ödevi yapamazdım.” (Ö15)

4.4.8 Sözlü Tarih Çalışması ve Diğer Ödevlere Yönelik Öğrenci Algıları

2017 eğitim öğretim programında sosyal bilgiler dersinde sözlü tarih yöntemi önemli bir yer tutmaktadır. Öğrencilerin sözlü tarih çalışmasını diğer görevlere göre nasıl değerlendiğini inceleyebilmek için aşağıdaki tablo oluşturulmuştur.

Tablo 12. Araştırmanın Sekizinci Sorusuna Verilen Cevaplara Yönelik Bulgular

Soru	Farkı nedir?	Neler hissettiniz?
Sözlü tarih çalışmasının diğer ödevlerden farkı nelerdir, neler hissettiniz?	Diğer ödevleri kartona veya deftere falan yapıyorduk.(Ö1)	Kendimi gazeteci gibi hissettim.(Ö1)
	Diğer ödevlerde dosyadan kitaptan veya deftere 5 kez yazma şeklinde veriyorlar.(Ö2)	Kendimi polis gibi hissettim.(Ö2).
	Diğer ödevleri böyle kâğıtlara fotokopilere yapıyorduk.(Ö3)	Diğer ödevleri böyle kâğıtlara fotokopilere yapıyorduk önemsemiyorduk.(Ö3)
	Bunda karşında biri var gülmesi bile beni etkiledi daha güzeldi.(Ö5)	Kendimi araştırmacı gibi hissettim.(Ö4)
	Normalde kartona yapıyorduk ama bunu dosya halinde yaptık. (Ö6)	Kendimi birini sorguya çekiyor gibi araştırma yapıyor gibi hissettim.(Ö5)
	Diğer ödevleri kartona yapıyorduk büyüklerimizle yapmıyorduk.(Ö7).	Ben kendimi arkeolog gibi hissettim.(Ö6)
	Ödevde büyüklerimize falan sorarak yaptık ve daha iyi oldu.(Ö8)	Bende daha yeni işe başlamış gazeteci gibi hissettim. (Ö7)
	Önceden ödevleri kartonlara yapıyorduk ama bunu kâğıtlara yaptık. (Ö9)	Ben kendimi arkeolog gibi hissettim.(Ö8)
	Diğer ödevleri kendi başımıza yaparken bunda başka bireylere soruyoruz. . (Ö11) (Ö14).	Kendimi gazeteci gibi hissettim. (Ö9)
	Diğer ödevleri kalem kitap ile masada yaparken bunda dedelerimiz ile babalarımız ile yapıyoruz. (Ö12)	Kendimi bir tarihçi olarak hissettim.(Ö10)
	Diğer ödevlerinde anlamadığımız yerde internete bakıyoruz bunda ise başka insanlara soruyoruz.(Ö13)	Kendimi tarihçi olarak hissettim.(Ö11)
	Diğer ödevleri masa başında yaparken bunda hem eğlenip hem de öğreniyoruz. (Ö15)	Kendimi tarihçi gibi hissettim.(Ö12). (Ö13)
		Bilim adamı gibi hissettim.(Ö14)
		Kendimi bir ajan gibi hissettim. (Ö15)
	Katılımcı sayısı	13

Tablo 12 incelendiğinde öğrencilerin büyük bir kısmı sözlü tarih yöntemini diğer ödevlerden farklı olarak algılamışlar ve bu süreç içerisinde kendilerini bir araştırmacı bir gazeteci şeklinde algılamışlardır. Bu durum öğrencilerin çalışmalarını daha istekli ve daha düzenli bir şekilde yaptıkları görülmüştür. Ayrıca bu süreç içerisinde öğrencileri farklı bir çalışma yaptıkları için daha fazla önemsediklerini farklı bir yöntem izledikleri için daha fazla bilgilendiklerini ifade etmişlerdir.

4.4.8.1 Sözlü tarih çalışmasının diğer görevlere göre farklarına yönelik öğrenci algıları.

Araştırma ve ders aşamasından sonra öğrencilerden, sözlü tarih çalışması yapmaları istenmiştir. Bu çalışma süreci sonunda öğrencilerin bu çalışmayı bir ev ödevinden daha istekli bir şekilde yaptığı görülmüştür. Öğrencilerin çoğunun çalışmalarını sık sık kontrole getirdiği, gerekli kayıtları almak amacıyla velileriyle işbirliği içinde çalıştıkları görülmüştür. Çalışma süreci tamamlanıp öğrenciler gerekli bilgileri edindikten bu çalışmanın diğer ödevlerden farklı olduğunu ifade etmişlerdir. Sözlü tarih çalışmasının farkına bakıldığında öğrenciler, bu çalışmanın kâğıt, kalem, karton gerektirmediğini bunu başka kişilerden edindikleri bilgilerle yaptıklarını vurgulamışlardır. Ayrıca diğer ödevler gibi internete bakmak yerine bilgiyi öğrenmek için başkalarına sorduklarını ifade etmişler ve bu durum kişileri bilgi kaynağı olarak gördüklerinin kanıtı olmuştur. Ayrıca öğrencilerin çalışma sırasında aktif olması, bilgiyi kendisinin arayıp bulması onu heyecandırmış bunun yanında eğlendirmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sözlü tarih çalışması ile ev ödevleri arasındaki farkları ortaya koyan ifadeleri şu şekildedir:

“Diğer ödevleri kartona veya deftere falan yapıyorduk. Bu ödevde ise bize önem verenler falan oldu önem vermeyenlerde oldu.” (Ö1)

“Diğer ödevlerde dosyadan kitaptan veya deftere 5 kez yazma şeklinde veriyorlar ama böyle ilginç bir ödev gördüğüm için daha çok önemsedim.” (Ö2)

“Diğer ödevleri böyle kâğıtlara fotokobilere yapıyorduk önemsemiyorduk. Ama bunu güzel yazmaya çalıştık ses kaydı aldık fotoğraf çektik. O yüzden diğer ödevlerden farkı çoktu.” (Ö3)

“Eskiden yaptığımız ödevleri pek önemsemiyorlardı. Ama bu ödevleri çok önemsendi herkes hatta bir arkadaşımız yapıp gelmişti flaş bellekteki ses kaydını açar mısın falan diye merak edenler olmuştu.” (Ö4)

“Diğer ödevlerden farkı araştırma ödevlerinde karşında biri yok araştırarak yapıyorsun. Ama bunda karşında biri var gülmesi bile beni etkiledi daha güzeldi.” (Ö5)

“Bence ödevler normalde kartona yapıyorduk. Ama bunu dosya halinde yaptık ve bu ödevde daha fazla özen gösterdim ve daha iyi yapmaya çalıştım.” (Ö6)

“Diğer ödevleri kartona yapıyorduk, büyüklerimizle yapmıyorduk, çoğunlukla internette yapıyorduk.” (Ö7)

“Eskiden bu tarz ödevleri internette falan araştırıp yapıyorduk, bu kadar zorlanmıyorduk ama bu ödevde büyüklerimize falan sorarak yaptık ve daha iyi oldu.” (Ö8)

“Önceden ödevleri kartonlara yapıyorduk ama bunu kâğıtlara yaptık. Büyüklerimizin eskiden misafirperverliklerinin nasıl olduğunu öğrendik. Misafirperverlikle ilgili ayrıntılı bilgi öğrendik.” (Ö9)

“Farkları mesela yaşlılar daha çok bilgi verdiler araştırmada o kadar bilgi çıkmadı 60 yaş üzerinde dedem çok uzun bilgiler verdi ve daha güzel oldu.” (Ö10)

“Diğer ödevleri kendi başımıza yaparken bunda başka bireylere soruyoruz.” (Ö11)

“Geçmişe sanki gereği gidiyoruz geçmiştekilerin daha iyi olduğunu misafir için kavga edildiğini gördüm. Diğer ödevleri kalem kitap ile masada yaparken bunda dedelerimiz ile babalarımız ile yapıyoruz.” (Ö12)

“Diğer ödevleri masanın başına geçip yapıyoruz anlamadığımız yerde internete bakıyoruz bunda ise başka insanlara soruyoruz ce çok eğlenceli oluyor.” (Ö13)

“Diğer ödevleri evde hiç kimseye sormadan masada yapıyoruz. Bu ödevde ise insanlarla görüşerek geçmişi öğreniyoruz. Bu ödevde herkes bana yardımcı olduğu için çok eğlenceliydi.” (Ö14)

“Sözlü tarih çalışması öbür ödevlerden daha fazla bilgi veriyor. Geçmişimi öğreniyoruz misafirperverliği öğreniyoruz. Diğer ödevleri masa başında yaparken bunda hem eğlenip hem de öğreniyoruz.” (Ö15)

4.4.8.2 Öğrencilerin sözlü tarih çalışması sürecinde hissettikleri

Yapılandırmacı eğitim anlayışının klasik eğitim anlayışına göre temel farklarından bir tanesi; öğrenciyi bilgiyi alan pasif bir varlık olarak görmesi değil, onu bilgiyi

nasıl ulaşacağını bilen, bilgiyi araştıran ve bilgiyi üreten bir birey olarak düşünmesidir. Eğitim sistemimizin en temel hedeflerinden biri öğrencileri pasif durumdan aktif duruma geçirmektir. Günümüzde okulların, sınıfların fiziksel koşullarından dolayı öğrencilerin araştırma yapma bilgi edinme veya bilgi üretme konusunda birtakım sınırlılıklar ortaya çıkmaktadır. Bu durum eğitim alanlarını sosyal hayata yaymak ve sınırsız okul, okullar hayat olsun gibi projeleri ortaya çıkarmaktadır. Sözlü tarih çalışması öğrencilerin sadece alıcı olma konumundan çıkarıp, öğrenciyi bilgiyi üreten konumuna taşımada önemli bir yere sahiptir. Araştırmanın sekizinci sorusuna verilen yanıtlar incelendiğinde öğrenci söylemlerinin bunu desteklediği ortaya çıkmaktadır. Öğrencilerin kendilerini, gazeteci, arkeolog, tarihçi olarak görmeleri öğrencilerin araştırma ruhunu ortaya çıkardığını göstermektedir. Bu duyguları hisseden bir öğrencinin öğrenmeyi, kendisine bir yük veya zorunluluk hissetmek yerine, öğrenmeye daha istekli olacağı muhakkaktır. Buradan öğrencilere edindikleri bilgileri uygulama fırsatı sunulduğunda veya ona bilgiyi edinme noktasında iyi bir rehberlik yapıldığında, hem bilgiyi edinme de hem de bilgiyi içselleştirme de daha aktif olacağı ortaya çıkmaktadır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sözlü tarih çalışması sırasında neler hissettiklerine dair söylemleri şu şekildedir.

“Ben bu ödevi yaparken kendimi gazeteci gibi hissettim.” (Ö1)

“Kendimi polis gibi hissettim ama söylenenlerden ilham almış yazar gibi şair gibi hissettim söylenenlerden ilham almış gibi oldum.” (Ö2)

Kendimi dedektif gibi hissettim sanki biri ölmüş de olayı görenleri sorguya çekiyormuşum gibi.” (Ö3)

Kendimi araştırmacı gibi hissettim sanki araştırdıklarımı televizyonda sunuyormuşum gibi.” (Ö4)

“Ben kendimi birini sorguya çekiyor gibi araştırma yapıyor gibi hissettim.” (Ö5)

“Ben kendimi arkeolog gibi hissettim çünkü sanki bu soruları sorunca sonunda cevaplarla hazineye ulaşacakmış gibi hissettim.” (Ö6)

“Bende daha yeni işe başlamış gazeteci gibi hissettim.” (Ö7)

“Ben kendimi dedektif gibi hissettim insanlara sorular sorarak bir olaydaki bilgileri açığa çıkarmaya çalıştım.” (Ö8)

“Kendimi gazeteci gibi hissettim.” (Ö9)

“Kendimi bir tarihçi olarak hissettim.” (Ö10)

“Kendimi tarihçi olarak hissettim.” (Ö11)

“Bu ödevde geçmişimizi tarihimizi araştırdığım için kendimi tarihçi gibi hissettim. (Ö12)

“Kendimi geçmişe giden bir tarihçi gibi hissettim.” (Ö13)

“Bilim adamları bilgiye ulaşmak için sorular sorar bende burada kendimi bir bilim adamı gibi hissettim.” (Ö14)

“Ben sorular sorup cevaplar aradığım için kendimi bir ajan gibi hissettim.” (Ö15)

4.4.9 Bu Çalışmayı Başka Bir Konuda veya Başka Derslerde Yapmak

İstemelerine Yönelik Öğrenci Algıları

Araştırma sürecinde içerisinde öğrencilerin büyük bir kısmı sözlü tarih çalışmasını sistemli bir şekilde ilk kez yapmışlardır. Bu çalışmayı öğrencilerin başka bir derste veya konuda yapmak isteyip istemediklerini inceleyebilmek amacıyla aşağıdaki tablo oluşturulmuştur.

Tablo 13. Araştırmanın Dokuzuncu Sorusuna Verilen Cevaplara Yönelik Bulgular

Soru	Evet	Hayır
Bu çalışmayı başka bir konuda veya başka derslerde yapmak ister misiniz?	Özellikle İngilizce dersinde yapabilirim.(Ö1) Ben isterdim keşke ödevlerimiz hep sözlü tarih gibi olsa.(Ö2) Ben başka derslerde yapmak isterim.(Ö3) (Ö4)(Ö5)(Ö6) (Ö7)(Ö9)(Ö12)(Ö13)(Ö14) (Ö15) Yapmak isterim örneğin Matematik dersinde.(Ö11)	Ben istemem çünkü çok zorlanıyorum.(Ö8) Sosyal Bilgilerde yapmak isterim ama başka derslerde yapmak istemem.(Ö10)
Katılımcı sayısı	12	2

Araştırmaya katılan öğrencilerin verdikleri cevaplar analiz edildiğinde 1 öğrenci kararsız kalırken 12 öğrenci sözlü tarih çalışmasını tekrar yapmak istemektedir. 2 öğrenci ise sözlü tarih çalışmasını tekrar yapmak istememektedir. Sözlü tarih çalışmasını tekrar yapmak istemeyen 2 öğrencinin genel olarak çok zaman aldığı ve yorucu olduğundan dolayı istemezken. Tekrar yapmak isteyen öğrenciler daha fazla bilgi öğrenmek için tekrar yapmak istemişlerdir.

4.4.9.1 Sözlü tarih çalışmasını tekrar yapmak isteyen öğrencilerin söylemleri.

Sözlü tarih çalışması sonucunda öğrenci söylemleri incelendiğinde öğrencilerin çoğunun bu çalışmayı tekrar yapmak istediği ve yaptığı çalışmayı severek yaptığı ortaya çıkmaktadır. Bunun yanında bazı öğrencilerin bu çalışmayı başka derslerde yapmak istediği de ortaya çıkmaktadır. Bu durum sözlü tarih çalışmasının öğrenciler üzerinde yeni öğrenme güduları ortaya çıkardığını göstermektedir. Geleneksel ev ödevlerinin öğrenciler üzerinde merak duygusu uyandırmaktan ziyade, sadece yapılması gereken bir zorunluluk olduğu ortaya çıkarken sözlü tarihin öğrenciler üzerinde yeni öğrenmeler oluşturduğu ve bu çalışmayı başka derslerde de kullanarak yeni bilgiler edinmeye sevk ettiği ortaya çıkmıştır.

“Başka derste yapmak isterdim özellikle İngilizce dersinde yapabilirim çünkü Türklerin İngilizceye olan ilgisini merak ediyorum.” (Ö1)

“Ben isterdim keşke ödevlerimiz hep sözlü tarih gibi olsa çok daha fazla bilgi alırdık.” (Ö2)

“Ben başka derslerde yapmak isterim daha çok yapmak isterim hem bilgi topluyorum hem de derslerime faydası oluyor benim için güzel oluyor.” (Ö3)

“Ben başka bir derste değil ama ilk işlediğimiz konuda insan hakları konusunda yapmak isterdim.” (Ö4)

“Ben başka derslerde yapmak isterim yapsam da sosyal bilgiler hariç bir derste yapmak istiyorum farklılık olsun diye.” (Ö5)

“Diğere derslerde de yapmak isterim onlarda da bilgi edinmek isterim diğer derslerde de fazla bilgiler öğreniyorum ama bu da güzel olur.” (Ö6)

“Yapmak isterim ama kısa bir zaman sonra yapmak istemem çünkü baya yorucu oluyor ve arka arkaya yaparsak diğer derslerime zaman kalmıyor.” (Ö7)

“Ben diğer derslerimde de yapmak isterim farklı bilgiler öğrenmek isterim. Ayrıca yakınlarımızla daha fazla zaman geçirirdik.” (Ö9)

“(…)başka derste istemem kursta kaldığım için fazla zamanım kalmıyor çok uğraştırıyor.”
(Ö11).

“Başka konuda yapmak isterim önceki düğün ve bayramları da öğrenmek isterim.” (Ö14)

4.4.9.2 Sözlü tarih çalışmasını tekrar yapmak istemeyen öğrencilerin söylemleri

Sözlü tarih çalışmasının yapmak istemeyen öğrenci söylemleri incelendiğinde öğrencilerin genel olarak çalışma sırasında bazı konularda zorlandığı bu nedenle çalışmayı tekrarlamamak istediği görülmektedir. Zorlandıkları konuların başında; görüşme yaptıkları kişilerle yaşadıkları problemler gelirken, bunun yanında görüşme sırasındaki kayıt alma ve not tutma hususlarındaki zorluklar gelmektedir.

“İstemem çünkü çok zorlanıyorum bu insanı bıktırıyor bir kişiyle konuşurken sürekli aynı soruyu soruyorsun anlamıyor tekrar soruyorsun tekrar soruyorsun açıklıyorsun hımm öyle miydi diyor baya sıkıcı oluyor.” (Ö8)

“Sosyal bilgilerde yapmak isterim ama başka derslerde yapmak istemem sosyal derslerde geçmişte öğrenirken diğer derslerin konusu farklı.” (Ö10)

4.5 TÜM SÜREÇ SONUNDA ÖĞRENCİLERİN DEĞİŞİM VE SÜREKLİLİK

ALGILARI

Süreç sonucunda öğrencilerin değişim ve süreklilik algıları iki başlık altında incelenmiştir.

4.5.1 Öğrencilerin Değişim Algılarına Yönelik Bulgular

Değişim algısı incelendiğinde, öğrencilerin araştırma aşamasında değişim ile ilgili 46 söylem, ders aşaması sonucunda 447 söylem, sözlü tarih aşamasında 252 söylem oluşturdukları görülmektedir. Bu durum öğrencilerin, araştırma aşaması, ders aşaması ve sözlü tarih aşaması sonucunda değişim algısı algısının oluştuğunu göstermektedir. Ayrıca araştırma aşaması dışında değişim hakkında daha fazla söylem üretmişlerdir. Burada öğrencilerin ders aşamasında fazla söylem ürettikleri görülmektedir. Bunun birçok sebebi olduğu gibi öğrencilerin ders aşamasının

ardından hemen düşüncelerini yazmaları etkili olduğu görülmektedir. Bu nedenle öğrenciler öğrenmiş oldukları bilgileri anında yazıya dökebilmişlerdir.

Öğrencilerin değişim hakkında daha fazla söylem üretmeleri değişimi algılayabildiklerini ve daha kalıcı olduğunu göstermektedir. Bunun yanında öğrencilerin sadece değişimi fark etmelerinin yanında değişimin nasıl ve neden olduğunun farkına varmaları da önemlidir. Araştırma aşamasında öğrenciler değişimi daha çok zıtlıklar ile açıklamaya çalışmışlardır. Bunun nedeni olarak kendi yaptıkları çalışmalarında değişimi sadece günümüzde var ya da yok şeklinde algılamalarından kaynaklanmaktadır. Bunun yanında öğrencilere yeterli rehberlik sağlandığında, değişimin bir süreç olduğunu bir anda gerçekleşmediğini ve günümüzdeki kültürel öğelerin, geçmişin günümüze bir yansıması olduklarını görebilmektedirler. Bunun sağlanabilmesi için öğrencilerin değişimi bir neden –sonuç ilişkisi içerisinde araştırması gerektiği ortaya çıkmıştır.

Öğrencilerde değişim algısının kazandırılmasında etkili olan en önemli etkinliklerden biri sözlü tarih olmuştur. Özellikle farklı yaş aralıklarındaki bireylerle, görüşme fırsatı bulan öğrenciler, kuşaklar arasındaki farkları ve değişimleri görmüşler ve bu değişimin zaman içerisinde gerçekleşen bir süreç olduğunu öğrencilerin fark etmesini sağlamıştır. Değişim zaman içerisinde gerçekleşir ve her zaman olumsuz değildir hatta çoğu zaman olumlu olmaktadır. Bunun yanında insanların eski alışkanlıkları bırakmanın veya değişmesinin olumsuz algılamasına sebep olmuştur. Bu nedenle öğrencilerde de değişimin olumsuz bir kavram olarak algılandığı fark edilmiştir. Bunun sebebi geçmişin, bir anı şeklinde nostalji olarak anlatılmasından kaynaklanmakta ve insanların geçmişe özlem duymasından kaynaklandığı görülmektedir. Yaşlı bir bireyin askerden mektupla ailesiyle iletişim kurmasını anlatması öğrencilere güzel görünmekte ve günümüzdeki iletişim araçlarının beğenilmemesine neden olmaktadır. Bunun yanında günümüzde telefonların sağladığı faydaları görmezlikten gelmektedirler.

Öğrencilerin değişim algıları incelendiğinde tüm öğrencilerin değişim algısına sahip olduğu ve değişimin nasıl gerçekleştiğinin farkına vardıkları görülmüştür. Ayrıca değişim algısının olumsuz olarak algılandığı fark edilmiştir.

4.5.2 Öğrencilerin Süreklilik Algılarına Yönelik Bulgular

Yapılan çalışmada öğrencilerin süreklilik algıları incelendiğinde, öğrencilerin kendi yaptıkları araştırma aşamasında, 110 söylem, ders aşaması sonucunda 172 ve sözlü tarih aşaması sonucunda 157 söylem oluşturdukları görülmektedir.

Süreklilik algılarına bakıldığında, değişim algısına göre sadece araştırma aşamasında daha fazla olduğu ortaya çıkmaktadır. Bunun yanında söylemlerin tekrar etme sayısı bir birine daha yakındır. Bunun nedeni süreklilik gösteren ifadeler, günlük yaşamın içerisinde olduğu için insanların gözlemleri sonucunda ifade ettiği kültürel öğelerdir. Süreklilik hakkındaki söylemlerin az olması, süreklilik algısının oluşmadığı anlamına gelmemektedir. Bu durumu nedeni insanların geçmişte özlem duydukları ve günümüzde olmayan anılarını anlatması gereksiniminden kaynaklanmaktadır. Çalışma süreci içerisinde öğrencilerin süreklilik ifade eden söylemlerinin, az olması süreklilik algısının oluşmadığı değil, değişim kavramı ile beraber sunulduğunda gölgede kaldığını göstermektedir. Bireylerin her aşamada süreklilik ifade eden söylemler ortaya koymaları, süreklilik algısının oluştuğunu göstermektedir. Ayrıca öğrencilerin değişim ve sürekliliği genel olarak zıtlıklar üzerinden, var ya da yok şeklinde açıklamanın daha kolay olmasından kaynaklanmaktadır. Bunun bir nedeni olarak ta değişim gösteren öğeler daha çok somut kavramlar olurken, süreklilik gösteren kavramlar daha çok soyut kavramlar olmasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca öğrencilerin süreklilik algısına bakıldığında “*Günümüzde misafirlere hürmet devam ediyor*” gibi söylemler oluşturdukları görülmüştür. Buradan hareketle süreklilik gösteren öğelerin değişime göre daha az söylem oluşturmaları, süreklilik algısının oluşmadığı değil süreklilik gösteren öğeler hakkında fazla söylenecek söz bulamamalarından kaynaklanmaktadır. Bu durum öğrencilerde süreklilik algısının oluştuğunu fakat ifade ederken zıtlıklardan faydalanarak daha çok değişim üzerine söylem ürettikleri görülmüştür.

Öğrencilerde süreklilik algılarının oluşmasında daha çok günümüzden geçmişe anlatımın etkili olduğu görülmüştür. İlk önce günümüz misafirperverliğini değerlendiren öğrenci, daha sonra geçmişe baktığında “*Bu günümüzde de devam ediyor*” diyerek süreklilik algısının oluştuğunu göstermiştir. Bu durum değişim ve süreklilik algısının oluşmasında izlenen yolun önemini ortaya koymaktadır.

BÖLÜM V

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bir önceki bölümde araştırma sonucunda elde edilen bulgular sunulmuştur. Bu bölümde misafirperverlik değerindeki değişim ve sürekliliği öğrencilerin nasıl algıladıkları değerlendirilecek ve çeşitli önerilerde bulunulacaktır.

5.1 TARTIŞMA

Bu bölümde araştırma bulguları neticesinde elde edilen sonuçlar tartışılacaktır. Araştırma sonuçları ile daha önce benzer konular ile ilgili yapılmış araştırma sonuçlarının tutarlılığı ya da uyumsuzluğu ele alınacaktır.

Araştırma sonucunda, beşinci sınıf öğrencilerinin misafirperverlik örneğinde değişim ve süreklilik gösteren öğeleri fark edebildikleri ve hangi öğelerin geçmişte, hangi öğelerin günümüzde süreklilik gösterdiğini ayırt edebildikleri görülmüştür. Beşinci sınıf öğrencilerinin bu beceriyi kazanmaları **Levstik ve Barton'un (1997)** “Tarih Yapmak” adlı çalışmasındaki, ilköğretim beşinci sınıftaki öğrenciler bile sürekliliğin ana temelini, sosyal hayatta ve araçlarda takip edebilirler görüşünü desteklemektedir. Beşinci sınıf öğrencilerinin, günlük yaşantımızın bir parçası olan kültürel öğelerdeki değişim ve sürekliliği algılama becerileri kazanabilecekleri ortaya çıkmaktadır. Burada öğrencilerin değişim ve sürekliliği algılama beresini kazanmasının yanında, empati yapma, araştırma yapma becerilerini de kazanabilecekleri görülmüştür.

Çalışmada öğrencilerin sözlü tarih ve araştırma aşamasında edindikleri bilgileri belirli bir kronoloji içerisinde aktaramadıkları, olayları gelişi güzel kaleme aldıkları görülmüştür. Öğrenciler ders aşamasındaki bilgilerini ise belirli bir kronoloji içerisinde aktarmışlardır. Bu durum **Safran ve Şimşek'in (2006)** yapmış oldukları: “İlköğretim Öğrencilerinde Tarihsel Zaman Kavramının Gelişimi ve Öğretimi” adlı

çalışmasındaki çocukların kronoloji becerilerinin öğretiminin belirli bir sıraya göre ve bütüncül olması gerektiği sonucu ile örtüşmektedir. Ayrıca bu çalışmada öğrencilerin daha çok değişim kavramı üzerinde dururken süreklilik kavramı üzerinde daha az durmaları da Safran ve Şimşek'in (2006) çalışması ile örtüşmektedir. Bu duruma sebep olarak ise; günlük hayatta daha çok değişim ile örneklerin sunulduğu ama süreklilik üzerinde fazla durulmamasının neden olduğu ifade edilmiştir.

Sürekliliği algılama becerisinin öğrencilerde oluştuğunu gösteren örnekler olmasına karşın bu söylemler değişimde olduğu kadar, süreklilik kısmında fazla değildir. Buna neden olarak **Safran ve Şimşek (2006)** çocuğun hem kendi yaşamında hem de okul yaşamında değişimi vurgulayan pek çok örneğe dikkatinin çekilmesine rağmen, yaşamın devam eden yönüne vurgu yapılmamasına bağlamaktadırlar. Araştırma sürecinde öğrencilerin metinleri incelendiğinde süreklilik ifade eden söylemlerin daha fazla olduğu görülmüştür. Bu durum öğrencilerin geçmişteki misafirperverlikleri bilmediği için, günlük yaşamda kendi gözlemlerinden faydalandığının göstergesidir. Ayrıca öğrencilerin kendi yaşantılarından anlatıma başladıklarında günümüzden geçmişe bir anlatım benimsediği görülmüş ve bu durumda süreklilik ifade eden öğelere değinildiği görülmüştür. Süreklilik algısının az ifade edilmesi şüphesiz bu algının öğrencilerde olmadığı anlamına gelmemektedir. Öğrencilerin anlatımlarında geçmişe bir özlem duyması, anlatımlarında daha çok değişim üzerine vurgu yapmalarına neden olmuştur.

Öğrenciler tarafından değişim ve süreklilik algısının en fazla sözlü tarih ve ders sürecinde fark edildiği ifade edilmiştir. Buna sebep olarak ise farklı yaşlardaki kişilerle birebir görüşme fırsatı bulmaları gösterilmiştir. **Sarı (2007)**; çocukların, sözlü tarih etkinliği aracılığıyla aile ve toplumun hikâyeleri gibi geçmişten hatırlanmaya değer şeyleri topladıkça kendi yaşamlarıyla da ilgili olan tarih algısını kazanmaya başlayacaklarını vurgulamıştır. Sözlü tarih çalışmasında öğrencilerin özellikle değişim ve sürekliliği en fazla 60 yaş ve üzeri kişilerde fark ettiklerini ifade etmeleri, yaş farkının artması ile beraber farklılaşma ve değişimin artmasıdır. Farklı kuşaklar arasındaki farklılaşmayı, öğrencilerin görmesi sağlanmıştır. Sözlü tarih çalışması ile öğrenci kendinden farklı üç kuşağın geçmişteki yaşantılarını öğrenmiş ve yaş farkı ile beraber zaman içerisinde değişimin arttığını fark etmiştir. Ayrıca öğrencilerin zorlanma sebebi dikkate alındığında ilk sırayı metin yazmanın fazla

olması ikinci sırada görüülen kişilerin isteksizliği almıştır. Burada yazma kısımlarını azaltarak ve görüülen kişilerin sayısını azaltarak öğrencilerin motivasyonlarının artırılması sağlanabilir.

Esen (2008) “Geleneksel Çocuk Oyunlarının Eğitimsel Değeri ve Unutulmaya Yüz Tutmuş Ahıska Oyunları” çalışmasında geleneksel oyunların öğrenciler üzerinde fiziksel ve sosyal gelişmelere neden olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca geleneksel oyunların kültürel aktarım ve süreklilik için önemli olduğu ve ders içerisinde oynatılması gerektiğini vurgulamıştır. Bu durum öğrencilerin ders süreci içerisinde en fazla köy odası oyunları oynarken eğlendikleri ve söylem oluştururken sık sık tekrar etmeleri geleneksel oyunların ve oyunla öğretimin önemini ortaya çıkarmaktadır.

Öğrenciler değişim ve sürekliliği en fazla sözlü tarih ve ders sürecinde fark ettiklerini ifade etmişlerdir. Ders aşamasında video, resim gibi materyallerin kullanımı bunun yanında ikram örnekleri sunulması ve oyunlar oynatılması **Özen ve Sağlam (2010)** tarafından yapılan “İlköğretim Öğrencilerinin Değişim ve Sürekliliği Algılayışı” çalışmasının, değişim ve sürekliliğin çeşitli görsel materyallerden faydalanarak öğrencilere öğretilmesinin yararlı olduğu ifade etmesiyle örtüşmektedir. Ayrıca öğrenciler misafirperverlik örneğindeki değişim ve sürekliliği açıklarken genel olarak karşılaştırma yöntemini kullanmışlardır. Bu durum **Özen ve Sağlam (2010)**’ın “İlköğretim Öğrencilerinin Değişim ve Sürekliliği Algılayışı” başlıklı çalışmasındaki, öğrencilerin değişimi açıklarken zıtlıklardan faydalandığı bu durumun, öğrencilerde değişim algısı olduğu sonucuyla benzerlik göstermektedir. Ders esnasında, farklı öğrenme alanlarını aktif hale getirebilmek için farklı yöntem ve teknik ve materyaller kullanılmıştır. Ders süreci içerisinde; görsel, animasyon, video ve sunular ile öğrencilerin dikkatinin çekilmesi sağlanmıştır. Ayrıca öğrencilerde merak duygusunun uyandırılması amacıyla okutulan hikâye metninde geçen kavramların öğrencilerin dikkatini çektiği görülmüştür. Bazı öğrencilerin hikâyede geçen olayları çok farklı bulduklarını ifade etmeleri, hikâyeler ile geçmiş ve günümüz arasındaki değişimi görmelerini sağladığını göstermektedir.

İncegöl, S. (2010) “Sosyal Bilgiler Dersinde Örnek Bir Sözlü Tarih Uygulaması” adlı çalışmasında değişim ve sürekliliği algılama becerisinin yanında öğrencilerin birçoğunun zaman ve kronolojiyi algılama gibi becerilerinin geliştiğini ifade etmiştir. Öğrencilerin geçmişten günümüze misafirperverlik kavramındaki farklılıkları

açıklarken köy odasının yerini misafir odasının aldığını söylemesi kültürel öğelerin zaman içerisindeki değişimini algılayabildiğini gösterirken, günümüzde misafire hürmet, hoş sohbet ve ikramın halen devam ettiğini ifade etmeleri kültürel öğelerin zaman içerisindeki sürekliliği fark edebildiklerini göstermektedir. Değişim ve sürekliliğin örneklendirilmesinde öğrencilerin geçmişten günümüze bir kronoloji içerisinde ifade ettikleri görülmüş. Öğrenci söylemleri dikkate alındığında öğrenciler süreç içerisinde misafirperverlik örneğindeki değişim üzerinde durmuşlar ve bu değişimi günümüz ile kıyaslayarak örneklendirmişlerdir.

Araştırma aşaması ve ders aşamasında edinilen bilgiler sözlü tarih süreciyle öğrencilere edindikleri bilgileri pekiştirme ve yeni bilgiler edinme imkânı sunmuştur. **Kabapınar ve İnegöl'ün (2016)** araştırmalarında eğitimin son amacının ürün oluşturmak yoluyla öğrencide “başardım” duygusu ve özgüven oluşturmak olmalıdır şeklinde sonuca varmışlardır. Bu araştırma sonucu da “Sözlü tarih bilgiye ulaşma, bilgiyi işleme ve deneyimlerle yeni bilgi oluşturma noktasında işlevsel bir yöntemdir” ifadesini desteklemektedir. Öğrenciler gelecekteki misafirperverlik hakkında olumlu ve olumsuz bir takım tahminlerde bulunabilmişlerdir. Bu durum öğrencilerin gelecekte birçok ögenin değişebileceğini, birçok ögenin de devam edeceğini geçmişten örnekler vererek ifade etmeleri; değişim ve süreklilik zaman içerisinde nasıl gerçekleştiğini algılayabildiklerini, bu beceriyi kazandıklarını göstermektedir.

Araştırmaya katılan öğrenciler değişim ve sürekliliği en fazla 60 yaş üzerinde yaptıkları sözlü tarih görüşmeleri ile fark ettiklerini bildirmişlerdir. Bu durumda sözlü tarih çalışmalarında yaş farkı ne kadar fazla olursa değişimi ve sürekliliği algılamanın o kadar fazla olduğu sonucuna ulaşılabilir. Sözlü tarih çalışmalarında yaşlı insanlarla tek kişi ile görüşülebilir ya da bu kişi sınıfa davet edilebilir. **Sarı (2007)**; sözlü tarih yönteminde kişinin sınıfa davet edilmesinin öğrencilerde empati kurma becerisini arttırdığını savunmaktadır. Ayrıca yaş farkı arttıkça öğrenciler kendi dönemlerinden farklı şeyler öğrendikleri için güdülenmeleri de artmaktadır.

Karadağ (2008) “Sünnette Misafirlik Ve Misafir Ağırlandırma” adlı çalışmasında misafirlikte en önemli unsurların ev sahibinin yapmış olduğu ikram ve hürmet olduğunu ifade etmiştir. Araştırma sırasında öğrenci söylemlerinin incelenmesinde en fazla “karşılama ve uğurlama ile ikram” hakkında söylemlerin ortaya çıkması öğrencilerin misafirperverliğin en önemli öğelerini kavradıklarını göstermektedir. Bu

durumun öğrencilerin yapmış oldukları; araştırma ve sözlü tarih aşamasındaki öğeler ile ortaklık göstermesi öğrencilerin sözlü tarih çalışmasında bilgiye ulaşabileceklerini göstermektedir. Aşamalar sonucunda öğrencilerin misafirperverlik üzerinde en fazla durdukları öğelerin başında, misafire gösterilen hürmet ve ikramlar olduğunu vurgulamışlardır. Bu durum öğrencilerin değişim ve sürekliliğin yanında misafirperverlik değerindeki en önemli unsurları da kavradıklarını göstermektedir.

Süreç içerisinde öğrencilerin sürekli aktif olmasına dikkat edilmiş ve bu durumun öğrencilerin öğrenmesinde olumlu etkisinin olduğu görülmüştür. **Akbaba, Keçe ve Erdem'in (2012)** yapmış oldukları “Sosyal Bilgiler Dersinde Çoklu Ortam Kullanımının Öğrencilerin Zaman-Kronoloji ve Değişim Sürekliliği Algılamaya Etkilerine Etkisi” adlı çalışmasında ortaya çıkan, öğrencilerin birinci ve ikinci elden kaynaklarla birer tarihçi gibi çalışabilecekleri ortamların sağlanması bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alandaki gelişimleri için gereklidir sonucuyla örtüşmektedir. Ders içerisinde farklı materyal ve etkinliklerin kullanılması sınıfta çoklu ortamı oluşturmanın yanında çeşitli etkinliklerle öğrencilerin aktif hale gelmesine özen gösterilmiştir. Sözlü tarih uygulamasında öğrencilerin hisselerini ifade ederken kendilerini gazeteci veya tarihçi gibi ifade etmeleri, kendilerini araştırmacı gibi hissettiklerini göstermektedir. Ayrıca bu çalışma ile öğrencilerin merak duygusu artırılmış ve öğrenmelerin kalıcılığı sağlanmıştır. Bu sayede öğrencilerin geçmişten günümüze değişim ve süreklilik gösteren öğeleri kendilerinin fark etmeleri sağlanmıştır.

Beşinci sınıf öğrencileri araştırma aşaması ve ders aşaması sonunda sözlü tarih çalışmasını başarı ile gerçekleştirmişlerdir. Bu durum **Kabapınar, ve İncegöl, (2016)** ün “Değişim ve Süreklilik Bağlamında Oyun ve Oyunaçağa Bakmak: Bir Sözlü Tarih” başlıklı bir sözlü tarih çalışmasında olduğu gibi beşinci sınıf öğrencilerinin sözlü tarih çalışması yapabilecekleri sonucuyla örtüşmektedir. Uygulama sınıflarında öğrencilerin sözlü tarih çalışmasını ilk kez yaptıkları ve ilk kez olmasına karşın gerekli yönergeler ve destekler sağlandığında, beşinci sınıf öğrencilerinin bu çalışmayı verimli bir şekilde gerçekleştirdikleri görülmüştür. Bu çalışmanın öğrencilere en önemli katkısının, amaçlanan kazanımın verilmesinin yanında farklı kişilerle iletişime geçtikleri için, iletişim becerisi, soru sorma becerisi, empati becerisi, sorun çözme, kanıt kullanma ve eleştirel düşünme becerilerini de kazandıkları görülmüştür. Uygulama aşamasında sözlü tarih aşaması, diğer

uygulamalardan farklı olarak gruplar halinde değil tek kişilik araştırmalar halinde yapılmıştır. Bu durum öğrencilerdeki işbirliği becerisini azaltmıştır. Bunun yanında öğrencilerin çalışmalarını daha kolay yapmalarını ve daha faydalı olmasını sağlamıştır. Bu durumun okulların imkânına göre değişiklik göstermesi beklenmektedir.

Odak grup görüşmeleri sırasında öğrencilerin sözlü tarih çalışmasının dikkatlerini çektiğini ve bu çalışmayı başka ders ve konularda yapmak istedikleri ortaya çıkmıştır. Bu durum **Yazıcı ve Mert (2017)** “Sözlü Tarih Yönteminin 4. Sınıf Düzeyinde Etkililiği” çalışmasında “Bütün katılımcılar, sözlü tarih yöntemini kendileri için yararlı bulmuşlar ve farklı amaçlarla tekrar kullanabileceklerini belirtmişlerdir.” sonucu ile benzerlik göstermiştir. Bunun yanında sözlü tarih çalışmasının öğrencileri tarafından eğlenceli olarak ifade edilmesi de Yazıcı ve Mert’in (2017) çalışmaları ile desteklenmektedir. Ayrıca sözlü tarih çalışmasında özellikle farklı kuşaklar ile görüşen öğrencilerin değişim ve sürekliliği algılaya bildiği tespit edilmiş bu sonuç Yazıcı ve Mert’in (2017) sözlü tarih yönteminin etkililiğinin en somut biçimde gözlemlendiği alan, değişim ve sürekliliktir sonucu ile desteklenmektedir.

Sosyal bilgiler dersinde oyun temelli öğrenmenin yeri önemlidir. Ders süreci sırasında öğrencilerin en fazla dikkatlerini çeken noktaların geleneksel köy odası oyunlarının oynanmasını ifade etmiştir. Ders içerisinde oynanan bu oyunlar ders içinde motivasyonu artırmanın yanında sosyal bilgiler dersine yönelik tutumu olumlu şekilde etkilemektedir. Bu durum **Öz Pektaş’ın (2017)** “Geleneksel Çocuk Oyunlarının Modern Eğitimde Kullanılması” adlı çalışmasındaki geleneksel oyunların eğitsel oyunlarla birlikte kullanılmasında öğrenmeye olumlu etki edeceği sonucuyla örtüşmektedir. Sosyal bilgiler derslerinde unutulmaya yüz tutmuş olan oyunların öğretilmesi ve oynatılması kültürün devam etmesini sağlamının yanında, sosyal bilgiler dersine olan tutumu olumlu yönde etkileyecek ve ders başarısını artıracaktır. Bu nedenle farklı kazanımlarda da geleneksel oyunlarda faydalanılmalıdır.

Çalışma süreci içerisinde öğrencilerin en fazla zorlandıkları aşama olarak sözlü tarih aşamasını ifade etmeleri dikkate değer bir sonuç olmuştur. Bunun nedenini öğrenciler görüşmecilerin isteksizliği, not ve kayıt alma olarak ifade etmiştir. Bu durum **Dere ve Kızılay’ın (2017)** “Aile Tarihinin Araştırılmasında Sözlü Tarihin

Kullanımı: İlkokul Öğrencilerinin Tecrübeleri” çalışmasında öğrencilerin sözlü tarih çalışmaları yapmaktan hoşlanmalarına rağmen diğer çalışmalardan daha detaylı ve uzun bir sürece yayılmasından şikâyetçi oldukları görülmüştür sonucu ile desteklenebilmektedir. Öğrencilerin farklı bir zamanda tekrar sözlü tarih çalışması yapmak istemeleri bu çalışmanın sonuçları ile eşdeğer olduğu görülmüştür.

Sözlü tarih çalışmasında en önemli unsurlardan biri öğrencilerin sözlü tarih çalışmasını yapmaya başlamadan önce bu konu ile ilgili bilgilendirilmeleridir. Bu çalışmada öğrencilere sözlü tarih uygulaması yaptırılmadan önce bir ders saati içerisinde sözlü tarih uygulaması örneği yaptırılmıştır. Odak grup görüşmesi sonucunda öğrencileri bu durumun kendileri için olumlu olduğunu ifade etmeleri **Dere ve Dinç’in (2018)** yılında yaptıkları “Yapılandırmacı Bir Menü ve Öğretme Yöntemi Olarak Sözlü Tarihin Sosyal Bilgiler Derslerine Entegrasyonu- Sözlü Tarihin Sosyal Bilgiler Derslerine Yapılandırmacı Öğrenme ve Öğretme Yöntemi Olarak Bütünleştirilmesi” adlı çalışmasındaki sözlü tarih sürecinde öğretmenlerin gönüllü bir şekilde sürece hâkim olması ve rehberlik etmesinin olumlu sonuçlar doğuracağı sonucu ile desteklenmektedir. Bunun yanında kaynak kişilerin görüşmede isteksizliğinin öğrencileri üzerinde olumsuz etkiler yaptığı ve öğrencilerin isteğini kırdığı Dere ve Dinç’in (2018) çalışmasıyla örtüşmektedir. Bu durumda öğrencilerin süreci planlarken gönüllü kişilerle görüşmesi gerektiği belirtilmelidir. İsteksiz kişilerle görüşmenin onlara sorunlar çıkaracağı ifade edilmeli ve süreç buna göre planlamalıdır.

Araştırmada dikkate değer bir sonuç öğrencilerin araştırma ve sözlü tarih sürecinden farklı olarak ders sürecinde daha fazla söylem oluşturmaları olmuştur. Bu durumun genel nedenini öğrenciler ders içerisinde yapılan farklı etkinlikler olduğunu ifade etmişlerdir. ders süreci içerisinde çeşitli animasyon, video, fotoğraf ve görseller öğrencilere gösterilmiş bu durum öğrencilerde değişim ve süreklilik algısının oluşmasının yanında kalıcılığı da artırmıştır. Bu duruma destek olarak Kabapınar ve Sağlamgöncü’nün (2018) yapmış oldukları çalışma gösterilebilir. **Kabapınar ve Sağlamgöncü (2018)** “Sosyal Bilgiler Derslerinde Değişim ve Sürekliliğin Algılanmasında Görsel Okumanın Etkililiği: Bir Eylem Araştırması” adlı çalışmasında sosyal bilgiler öğrenme öğretme sürecinde, görsel okuma kapsamında oluşturulan, resim, video, fotoğraf ya da karikatürlerin sözel işitsel ve görsel zekânın gelişimine katkı bulunduğu ifade edilmiştir. Bunun yanında görsel okuma temelli bir

derste farklı zekâ türlerine sahip öğrencilerin derse yönelik olumlu tutum sergilediği ortaya çıkması bu çalışma ile benzerlik göstermektedir.

5.2 SONUÇ

Bu çalışmada kültürümüzde önemli bir yere sahip olan misafirperverlik örneğinden yola çıkarak sosyal bilgiler derslerinde öğrencilerin değişim ve sürekliliğe ilişkin algıları ortaya konmaya çalışılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Sakarya Akyazı Erkek İmam Hatip Ortaokulunda 2017-2018 eğitim-öğretim yılında beşinci sınıfa devam eden 50 öğrenci oluşturmuştur. Çalışma sosyal bilgiler dersinde geçmişten günümüze misafirperverlik değeri üzerine; araştırma süreci ders süreci ve sözlü tarih aşamalarına katılan öğrencilerden seçilen 15 öğrenci ile yapılan odak grup görüşmelerine dayanmaktadır. Öğrenciler deneyimleri üzerine görüşlerini açıkladıkları için çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden eylem araştırmasına dayanmaktadır. Veriler betimsel analizine tabi tutularak değerlendirilmiş ve şu sonuçlara ulaşılmıştır.

5.2.1 Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrencilerin Değişim ve Sürekliliği Algılama

Becerisi Açısından Sonuçlar

Öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde değişim ve süreklilik becerisini; araştırma aşamasında, ders aşamasında ve sözlü tarih aşamasında algılayabilecekleri ortaya çıkarken bu aşamalarda kullanılan yöntem ve tekniklerin öğrencilerin algıları üzerinde etkili olduğu ortaya konmuştur. Araştırma aşamasında öğrencilerin diğer aşamalardan farklı olarak süreklilik kavramı üzerinde durdukları diğer aşamalarda ise değişim kavramı üzerinde durdukları sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan odak grup görüşmesinde bu durumun nedenini öğrenciler araştırma aşamasında kendi dönemlerinden başlayarak geçmişe giderken, ders ve sözlü tarih aşamasında geçmişten günümüze bir anlatım tarzı benimsenmiş olması şeklinde açıklamışlardır. Bunun yanında öğrencilerin günümüzde yaşanan misafirperverlik değerini gözlemlerine dayanarak aktarmaları da etkili olmuştur. Araştırma aşamasında öğrenciler geçmişte hangi öğelerin var olup olmadığını söyleyebilmişlerdir ama bu

değişimi geçmişten günümüze belirli bir kronoloji içerisinde açıklayamamışlardır. Geçmişten günümüze anlatımın değişim ve süreklilik algısı üzerinde daha etkili olduğu ortaya çıkmış, günümüzden geçmişe yapılan anlatımlarda öğrencilerin kronoloji algısını kaybettikleri ve bu nedenle değişim sürekliliği algılamada zorlandıkları ortaya çıkmıştır. Araştırma aşamasında öğrencilerin misafirperverlikteki değişim ve sürekliliği açıklarken geçmişle günümüz arasında karşılaştırma yaptıkları tespit edilmiş, bu durumun öğrencilerde zaman ve kronolojiyi algılamayı zorlaştırdığı görülmüştür. Öğrencilerin değişimle ilgili ifadelerinde “geçmişe özlem” ve “geçmişin olumlu tarafları” öne çıkmaktadır. Öğrencilerin, değişimin her zaman olumsuzluk içeren bir kavram olmadığını, bazen olumsuz olabileceği, bazı durumlarda da olumlu sonuçlar doğurabileceğini algılamada zorlandıkları görülmüştür. Öğrenciler geçmişte elektrik olmadığı için sohbetlerin daha koyu olduğunu ifade etmişler ve elektrik ile birlikte geçmişe göre bir değişim olduğunu söylemişlerdir. Fakat günümüzde bilim ve teknolojideki gelişimin misafirperverliğe sağladığı faydalardan söz etmemişlerdir. Bu durum öğrencilerin değişimin olumlu tarafını görmede eksik kaldıklarını göstermektedir. Araştırma aşamasında dikkate değer bir sonuç ise bulgulara dâhil edilemeyen çalışmanın en fazla bu bölümde olmasıdır. Bunun nedeni incelendiğinde öğrencilerde araştırma becerisinin tam olarak gelişmemesi, internette araştırma yapma becerilerinin olmayışı, kütüphane ve kaynak kitap kullanmamalarıdır. Öğrencilerin internette buldukları ilk bilgiyi doğru kabul ettikleri ortaya çıkmıştır. Araştırma aşamasında birçok öğrencinin birbirini tekrar eden çalışmayı getirmeleri ve ilgisiz araştırma yapmaları da bunun kanıtıdır.

Ders aşaması sonucundaki bulgular incelendiğinde öğrencilerin değişim ve sürekliliği en fazla bu aşamada fark ettikleri ortaya çıkmıştır. Öğrenci metnlerinin incelenmesi sonucu, en fazla ögenin ders aşaması sonucunda kullanıldığının ortaya çıkması bunun göstergesidir. Ders aşamasının en önemli sonucundan biri öğrencilerin değişim ve sürekliliği geçmişten günümüze bir kronolojik zaman içerisinde açıklamaları olmuştur. Burada dikkate değer bir sonuç ise öğrencilerin değişimin neden ve sonuçlarına yönelik çıkarımlar yapabilmeleridir. Çalışmada bir öğrenci geçmişte var olup günümüzde olmayan bir kültürel ögenin zaman içerisinde nasıl yok olduğunu ve günümüzde onun yerine hangi ögenin ikame edildiğini fark edebilmiştir. Örneğin bu aşama sonucundaki metnlerin incelendiğinde öğrencilerin

Türk kültüründe geçmişte var olan misafire çadır açma geleneğinin zaman içerisinde köy odasına ve günümüzde misafir odasına dönüştüğü açıkladıkları görülmüştür. Bu durum öğrencilerin değişim ve sürekliliği algılamasının yanında zaman ve kronolojiyi de algıladığının göstergesi olarak değerlendirilebilir. Ayrıca öğrencilerin bu değişimin sosyal, ekonomik ve dinî nedenlerini açıklayabilmeleri olumlu bir sonuçtur. Bunun nedeni araştırma ve sözlü tarih aşamasından farklı olarak değişim ve süreklilik kavramları üzerinde belirli bir plan dâhilinde ve farklı etkinliklerle anlatılmış olmasıdır. Ders aşaması sonucunda ortaya çıkan belirgin fark planlı ve öğrenci merkezli ders anlatımının benimsediği süreçlerin değişim ve sürekliliği algılamada etkili olduğudur. Özellikle ders aşamasında kullanılan, eğitsel oyun, hikâye, video oynatma ve görsellerin anlatımı somutlaştırmada ve kalıcılığı sağlamada etkili olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırma ve sözlü tarih aşamasında ise bu fark görülmemektedir.

Sözlü tarih aşamasında öğrencilerin değişim ve sürekliliği fark edebildikleri görülmüş ayrıca öğrencilerin daha önce araştırma ve ders aşamasında öğrendikleri bilgileri de bu süreç sonucunda kullandıkları görülmüştür. Araştırma ve ders aşaması sonucunda sözlü tarih uygulamasının yapılması öğrencinin ilk iki süreçte öğrenmiş olduğu bilgileri uygulama, pekiştirme ve geliştirme fırsatını ortaya çıkarmıştır. Sözlü tarih sürecinde öğrenciler değişim kavramı üzerinde daha fazla durmuşlar ve metinlerini hikâyeleştirerek yazmışlardır. Ayrıca sözlü tarih sürecinde öğrencilerin karşılarındaki kişilerin yaş aralıklarına göre anlattıklarına önem verdiği ortaya çıkmış, öğrenci ile görüşmeci arasında yaş aralığı arttıkça dikkat çekme düzeyinin arttığı görülmüştür. Sözlü tarih sürecinde öğrencilerin derste öğrendikleri bilgileri kullanmaları bilgilerini pekiştirmelerini sağladığı gibi ders süreci sonunda yaptıkları görüşmelere olumlu katkısı olmuştur.

Tüm süreçler sonucunda yapılan odak grup görüşmesinde öğrencilerin değişim ve sürekliliği algılama becerisini kazanmalarının yanında gelecekteki misafirperverlik hakkında çıkarım yapma becerilerini de kazandıkları ortaya çıkmıştır. Ayrıca görüşme yaptıkları kişilerle empati kurabildikleri ve o dönemin olumlu ve olumsuz yanları hakkında çıkarım yapabildikleri görülmüştür.

5.2.2 Sosyal Bilgiler Dersinde Verilen Araştırma Ödevlerine Yönelik Sonuçlar

Çalışma ilk olarak öğrencilerin araştırma aşamasıyla başlamıştır. Bu aşamada öğrencilerin en fazla zorlandığı kısım, ne yapacaklarını algılamakta zorlanmalarıdır. Araştırma aşamasında öğrencilere herhangi bir yönerge verilmediği için sadece araştırma konusu hakkında bazı araştırmalar yapmışlardır. Öğrenci çalışmalarının bazılarının alakasız araştırmalar ortaya koymaları araştırma yapacakları konuyu algılamadıklarını göstermektedir. Bu çalışmada ortaya çıkan sonuçlardan biri öğrencilerin verilen araştırma ödevlerinde gerekli verimi alamadıklarıdır. Çalışma sonucunda öğrencilerin araştırma aşamasındaki metinlerinin diğer aşamalara göre daha verimsiz geçtiği ortaya çıkmış ayrıca odak grup görüşmesinde ise öğrencilerin dikkati çekmediği öğrenciler tarafından ifade edilmiştir. Öğrencilerin bir kısmının bu süreçte zorlanmış olmaları öğrencilerin bilgiyi nerede bulacaklarının farkında olmadıklarını göstermiştir. Bulduğumuz çağın teknoloji çağı olması zamanın çocuklarının doğdukları günden itibaren teknolojiyle iç içe olmalarına rağmen internet üzerinden en basit bir konuyu araştıramamaları, interneti oyun amaçlı kullandıkları fakat bilgiye ulaşmada aynı derecede başarılı olamadıklarını ortaya koymuştur. Ayrıca bazı öğrencilerin bu araştırmada aile büyüklerine danışmamaları ve kütüphane kullanmamaları öğrencilerde araştırma ödevlerinin sadece internet üzerinden yapılabileceği algısının mevcut olduğunu ortaya koymaktadır.

Bazı öğrencilerin ise araştırma aşaması sonucunda değişim ve süreklilik algısını fark etmeleri araştırma aşamasında bu algının kazanılabileceğini göstermektedir. Burada öğretmenler için ortaya çıkan sonuç herhangi bir araştırma konusu veya proje ödevi verilmesi halinde öğrencilere yönerge dâhilinde verilmesi ve belirli aralıklarla kontrol edilip rehberlik yapılmalıdır. Öğrencilerin araştırma aşamasında değişim ve sürekliliği kazanabilmeleri için iyi bir yönlendirme yapılması, veli yardımı, kütüphane kullanımı ve araştırma yapma becerilerinin gelişmesi gerekmektedir. Bu durum yeterli rehberlik yapıldığında öğrencinin kendi çabasıyla da değer ve becerileri kazanabileceğini göstermektedir. Sözlü tarih aşamasında ise öğrencilerin aile bireylerinden öğrendiklerinin bilgi değerinin olduğunu fark ettikleri görülmüştür. Ayrıca sözlü tarih sürecinde öğrencilerin bilgiyi ilk kaynaktan öğrendikleri için daha kalıcı olduğu ortaya çıkmış öğrencilerin konuya sadece değişim ve süreklilik açısından değil ekonomik, sosyal, kültürel ve toplumsal bakmalarını sağlamıştır.

5.2.3 Sosyal Bilgiler Dersinde Değişim ve Sürekliliği Algılama Becerisi

Açısından Ders Sürecini Hazırlama ve Yürütmeye Yönelik Sonuçlar

Süreç sonundaki metinlerin incelenmesi ve odak grup görüşmesi sonucunda ortaya çıkan en önemli bulgulardan biri öğrencilerin değişim ve sürekliliği en fazla fark ettikleri süreçlerden birinin ders aşaması olduğudur. Metin incelemeleri ve odak grup görüşmelerinin incelenmesi sonucunda öğrencilerin bu farkı en fazla ders aşamasında algılamalarının sebebi ders aşamasındaki etkinliklerle öğrencilerin dikkatinin çekilmesi olduğu görülmektedir. Ders aşamasında değişim ve süreklilik becerisini kazandırabilmek için öncelikle ders sürecinin bir uzman görüşü alınarak iyi bir plan dâhilinde yürütülmesidir. Ayrıca ders süreci içerisinde öğrencilerin dikkatini çekecek farklı materyal kullanımı ve öğrencileri derse katacak etkinliklere yer verilmesi kalıcı öğrenmeyi sağlamıştır. Ders süreci sonucundaki metinlerde ve odak grup görüşmesi sonucunda en fazla dikkat çeken öğeler “Tanrı misafiri” “kahve ve su”, “köy odaları” ve “köy odası oyunları”dır. Öğrencilere ders esnasında hikâye okutulması, görsel ve video gösterilmesi bu öğelerin öğrencilerin dikkatini çekmesini ve kalıcı öğrenmeyi sağlamıştır. Bunun yanında öğrencilere geçmişteki köy odası oyunlarının oynatılması öğrencilerin dikkat ve motivasyonunu olumlu yönde etkilemiştir. Değişim ve süreklilik becerisinin kazandırılması açısından geçmişten günümüze belirli bir kronoloji ve sebep sonuç ilişkisi içerisinde ders işlenmesi öğrencilerin algılama düzeyini arttırmaktadır. Bu nedenle ders esnasında değişim ve sürekliliği algılama becerisinin kazandırılması için zaman ve kronolojiye dikkat edilmeli ayrıca bilgiler çeşitli yöntemlerle somutlaştırılarak aktarılmalıdır.

5.2.4 Sosyal Bilgiler Dersinde Değişim ve Sürekliliği Algılama Becerisi

Açısından Sözlü Tarih Sürecini Planlama ve Yürütmeye Yönelik Sonuçlar

Çalışma sonucunda, öğrencilerin yeterli desteği aldıklarında sözlü tarih çalışması ile değişim ve sürekliliği algılayabileceği ortaya çıkmıştır. . Araştırmada dikkat çeken sonuçlardan biri de öğrencilerin sözlü tarih sürecinden önce ders aşamasında aynı konunun işlenmiş olması ve öğrencilerin bu konuda yeterli bilgiye sahip olmalarının öğrencilerin sözlü tarih çalışmalarına katkıda bulunduğudır. Öğrencilerin çalışmaları esnasında karşılaştıkları sorunları önceki bilgileriyle çözmeleri ve kendi sorularını üretmeleri açısından önemlidir. Sözlü tarih çalışması yapılmadan önce öğrencilere

bir ders süresince sözlü tarih hakkında bilgi vermenin etkili olduğu ortaya çıkmıştır. Sözlü tarih çalışmasında öğrencilerin en fazla zorlandıkları husus kayıt almak olmuştur. Görüşmeler esnasında görüşmecilerin video ve ses kaydı yapılmasında çekindiği ve rahat olmadığı ortaya çıkmış, bu durumda öğrencilerin zorlandığı görülmüştür. Bu sorunu çözmek için veli ile iletişime geçmenin çalışma açısından önemli olduğu ortaya çıkmıştır. Sözlü tarih çalışması sırasında öğrenciler grup halinde çalışmak yerine tek tek çalışmalarını yapmışlardır. Bu durum çalışmanın güvenilirliğini kısıtlamasının yanında taşınabilir eğitimin var olduğu okullarda sözlü tarih yönteminin uygulanmasını daha kolay hale getirmiştir. Ayrıca öğrencilerin sözlü tarih çalışması sırasında aile bireyleri ile görüşmeleri onların çalışmasını kolaylaştırmış, daha rahat bilgi edinmelerini sağlamıştır. Bunun yanında öğrencilerin sözlü tarih çalışması sırasında daha yaşlı bireyden edindikleri bilgilerin daha kalıcı olduğu ortaya çıkmıştır.

5.3 ÖNERİLER

5.3.1 Sosyal Bilgiler Dersinde Değişim ve Sürekliliği Algılama Becerisi

Açısından Öğretmenlere Yönelik Öneriler

Çalışmada araştırmacı, kendi çalıştığı kurumda araştırmacı öğretmen olarak çalışmasını yapmıştır. Çalışma sırasında veri toplama araçları kadar öğretmen deneyim ve gözlemlerinin de önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Araştırma esnasında araştırmacı öğretmen, süreç içerisinde öğrencilere sürekli rehberlik yapabilmiş, bunun yanında zorlandıkları veya anlayamadıkları kısımlarda yardımcı olmuştur. Ayrıca araştırmacı öğretmen velilerle iletişim noktasında Whatsapp gruplarından iletişime geçilmiş ve gerekli kayıtlar ve görüntüler buradan araştırmacıya ulaştırılabilmektedir. Dikkat edilmesi gereken önemli sonuçlardan bir tanesi veliler ile iletişim arttıkça öğrencilerin ortaya koydukları çalışmaların durumunun daha iyi olduğu görülmüştür. Bunun yanında araştırma aşamasında yönerge verilmezken, sözlü tarih aşamasında yönerge verilmesi, öğrencinin ne yapması gerektiğini daha iyi algılamasını sağlamıştır. Burada öğretmenlerin dikkat etmesi gereken öğrencilere verecekleri bir görev veya sorumlulukta bunu bir yönerge dâhilinde vermeleri gerektiğidir.

Günümüz eğitim sistemi içerisinde öğretmenlerin en fazla zorlandıkları durumun ders sürecinin öğrenciler için sıradan ve sıkıcı gelmesidir. Bu nedenle öğretmen ders sırasında öğrencinin dikkatini çekemediği sürece yaptığı çalışmaların etkililiğini görememektedir. Zamanın teknoloji ürünlerinin gelişmesi, hayat şartlarının değişmesi gibi birçok nedenden dolayı öğrencilerin dikkatlerini bir noktaya toplamak ders aşamasının en zor anlarından biri olmaktadır. Günümüzde her şeyin hızlı geliştiği, öğrencilerin ani değişimlerle karşılaştığı, “parlayan nesnelere sendromu” denilen bir sendromla karşı karşıya kaldıkları bir gerçektir. Günlük hayatında oyuncağın, sinemanın, kitapların, teknolojinin öğrenciyi sürekli yeni bir nesne ile karşılaştırması; her oyunun, arabanın, telefonun her yıl bir üst versiyonun çıkması öğrencileri büyük beklentiler içine sokmuş, bu durum okullarda da sürekli yeni şeylerle karşılaşma isteğini doğurmuştur. Bu durumda öğrencilerde dikkatin sağlanması ve kalıcılığın artırılması için sürekli yeni çalışmaların yeni etkinliklerin yapılması ve yöntemlerin güncellenmesini gerektirmektedir.

Değişim ve sürekliliği algılama becerisini öğrenciye kazandırmak için öğretmenlerin derslerinde öğrencilerin dikkatlerini çekmeleri gerekmektedir. Bunun yanında bireysel farklılıklar dikkate alınarak farklı ders materyalleri, yöntem ve teknikler kullanılmalıdır. Öğretmenlerin ders aşamasını önceden planlamaları gerekmekte, ders için gerekli araç gereçleri önceden hazırlamaları ve ders süreci öncesinde kontrol etmeleri gerekmektedir. Bunun yanında ders içerisinde öğrencilerin dikkatlerini çekecek görsel, hikâye, video, eğitsel oyun gibi etkinliklerin kullanılması öğrenmeyi arttıracaktır. Ders esnasında geçmişten günümüze belirli bir düzen içerisinde ders anlatımı öğrencilerin zaman ve kronoloji algılamalarında ve değişim ve sürekliliği algılamalarında etkili olduğu görülmektedir.

5.3.2 Araştırma ve Sözlü Tarih Sürecinde Velilere Yönelik Öneriler

Öğrencilerin araştırma ve sözlü tarih aşamalarında velilere düşen önemli görevlerden biri öğrenciye destek olmak ve onun araştırma yapacağı ortamı oluşturmaktır. Araştırma aşamasında öğrencilerin İnternet kullanımında yetersiz kaldığı ortaya çıkmış, ayrıca kütüphane kullanımı eksik kalmıştır. Bunun için velilerin araştırma yapan çocuklarına yol gösterici olmaları ve araştırma esnasında onları takip etmeleri gerekmektedir. Bunun yanında sözlü tarih sürecinde öğrenciler en fazla görüşmeler

esnasında zorlanmışlardır. Burada velilerin öğrencilere yardımcı olması öğretmenle iletişime geçmeleri ve öğrencilerin görüşecekleri kişilerle iletişimini sağlamaları gerekmektedir.

5.3.3 Sosyal Bilgiler Dersinde Değişim ve Sürekliliği Algılama Becerisi

Açısından Milli Eğitime Yönelik Öneriler

Sosyal bilgiler dersinde temel becerilerden olan değişim ve süreklilik becerisinin öğrenciler tarafından algılanabilmesi için; ders kitaplarında farklı ve dikkat çekici örneklerin verilmesi gerekmektedir. Öğrencilerin değişim ve sürekliliği en çok ders sürecinde algılamasından hareketle, ders sürelerinin etkinlik yapılabilecek sürede olması gerekmektedir. Bunun yanında öğrencilere derste öğrendikleri bilgileri hayata uygulayabilecekleri programlar tasarlanmalı, okullar ile çevre arasındaki ilişkileri arttırarak okulların hayatın içerisine alınması sağlanmalıdır.

5.3.4 Gelecek Araştırmalara Yönelik Öneriler

Bu çalışmada misafirperverlik örneği üzerinden öğrencilerin değişim ve süreklilik algıları incelenmeye çalışılmıştır. Misafirperverlik değeri toplumdan topluma, kültürden kültüre değişim gösterebilir. Bu nedenle ülkemizin farklı yörelerinde de misafirperverlik değerinde değişim ve süreklilik algısı farklı çıkabilir. Bu nedenle misafirperverlik değerindeki değişim ve sürekliliğin bir köy okulunda ya da bir büyükşehir merkezinde nasıl algılandığı araştırılabilir.

Çalışmada içerisinde soyut ve somut öğeler barındırdığı için misafirperverlik değeri seçilmiştir. Gelecek çalışmalarda farklı bir kültürel öge veya değer örneğinden öğrencilerin değişim ve süreklilik algısı araştırılabilir. Araştırma sırasında öğrencilerin araştırma, soru sorabilme, çıkarım ve empati yapabilme gibi becerilerin de öğrenciler tarafından kazanıldığı görülmüştür. Buradan hareketle yeni yapılacak olan araştırmalarda sadece değişim ve süreklilik algısı değil, öğrencilerin yapılan etkinlikler sonucunda hangi becerileri kazandığı incelenebilir.

KAYNAKÇA

- Acun, F. (2007). Osmanlı'nın Torunları Cumhuriyet'in Çocukları: Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Değişim ve Süreklilik. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15, 39-64.
- Acun, İ., Yücel, C., Önder, C.A., Tarman, B. (2013) Değerler: Kim Ne Kadar Değer Veriyor? *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (1), 191-206.
- Akbaba, B. Keçe, M., Erdem, M. (2012). Sosyal Bilgiler Dersinde Çoklu Ortam Kullanımının Öğrencilerin Zaman-Kronoloji ve Değişim Sürekliliği Algılama Becerilerine Etkisi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2), 237-257.
- Akbalık, H. (2015). *Değerler Eğitimi Bağlamında Hacı Bektâş-ı Veli'nin Eserlerinde Yer Alan Eğitsel Unsurlar*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Akinoğlu, O., Arslan, Y. (2007). Türkiye'de Ortaöğretim Öğrencilerinin Tarih Kavramlarını Kazanma Durumu ve Değerlendirilmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 18, 137-54.
- Altunbay, M. (2016). Temel Bir Değer Olarak Dede Korkut'ta Misafirperverlik ve İzzeti İkrâm. *Akademik Bakış Dergisi*, 56, 359-371.
- Arslanoğlu, İ (2001). Kültür Medeniyet Kavramları. *Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 15, 243-255.
- Atalay, B. (1986) *Divan-ı Lügat'it Türk Tercümesi*, Cilt 3 file:///C:/Users/Pc/Downloads/0053-(3)Divani_lughatit_turk-turkiye-3-(52.903KB).pdf adresinden 03 Şubat 2018 tarihinde erişilmiştir.
- Aydın, M. (2003). Gençliğin Değer Algısı: Konya Örneği. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(3), 121-144.
- Aydın, M. Z. (2014). *Okulda Değerler Eğitiminin İlkeleri ve Sorunları. Uluslararası İnsani Değerlerin Yeniden İnşası Sempozyumu*, 19-21 Haziran 2014, (1-13). Erzurum: Atatürk Üniversitesi.
- Baysal, N. (2006). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu, Yeni İlköğretim programları (1-5. sınıflar)*, Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

- Bıçak, A. (2004). *Tarih Düşüncesi 1. Tarih Düşüncesinin Oluşumu*. (Birinci baskı) İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Büyükkaragöz, S. S. ve Çivi, C. (1999). *Genel Öğretim Metotları Öğretimde Planlama Uygulama*. (Onuncu baskı) İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.
- Büyüköztürk, Ş. (2008). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi Elkitabı*. (Yirmi dördüncü baskı) Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Celkan, Y. H. (2005). *21. Yüzyıl'da Sosyoloji ve Eğitim. Küreselleşme ve Toplum*. (Birinci baskı) Trabzon: Hegem Yayınları.
- Çengelci, T. (2012). Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Somut Olmayan Kültürel Mirasın Yeri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(1), 185-203.
- Coşkun, Keskin, S. (2007). *Sosyal Bilgiler Derslerinde Empati Becerilerine Dayalı Öğretim Tekniklerinin Kullanılması*. Yayınlanmamış doktora tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Dere, İ. ve Kızılay, N. (2017). Aile Tarihinin Araştırılmasında Sözlü Tarihin Kullanımı: İlkokul Öğrencilerinin Tecrübeleri. *Turkish History Education Journal Fall*, 6(2), 294-323.
- Dere, İ. (2018) Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında (2005 ve 2017) Sözlü Tarih *Milli Eğitim Dergisi, Yaz, 219(47), 33-56*.
- Dere, İ., Dinç. E. (2018). Yapılandırmacı Bir Menü ve Öğretme Yöntemi Olarak Sözlü Tarihin Sosyal Bilgiler Derslerine Entegrasyonu-Sözlü Tarihin Sosyal Bilgiler Derslerine Yapılandırmacı Öğrenme ve Öğretme Yöntemi Olarak Bütünleştirilmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(2), 115-127.
- Demircioğlu, İ. H. (2005). *Tarih Öğretiminde Öğrenci Merkezli Yaklaşımlar*. (Üçüncü baskı) Ankara: Anı Yayıncılık.
- Demircioğlu, İ. H. (2005). Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Tarih Öğretiminde Kullanılan Zaman ve Kronolojiyle İlgili Bazı Kavramları Anlama Düzeyi. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 19, 155- 163.

- Demircioğlu, İ. H. (2007). *Zaman ve Mekâna İlişkin Becerilerin Öğretimi, Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*. (Üçüncü baskı) Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Deveci, H. (2009). Sosyal Bilgiler Dersinde Kültürden Yararlanma: Öğretmen Adaylarının Kültür Portfolyolarının İncelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 8 (28), 1-19.
- Deveci, H., Selanik Ay, T. (2009). İlköğretim Öğrencilerinin Günlüklerine Göre Günlük Yaşamda Değerler. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(6), 167-181.
- Dilmaç, B. (2007). *Fen Lisesi Öğrencilerine İnsani Değerler Eğitiminin Verilmesi ve İnsani Değerler Ölçeği ile Sınanması*. Yayımlanmamış doktora tezi. Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Dindar, B. (1990). *Milli Kültürümüzün Yayılması ve Çağdaşlaşma. 2.Milli Kültür Şurası Bildirileri*. 5-8 Aralık 1989. Cilt:1, 94-97. Ankara: T.C Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Doğan, C., Doğan, S. (2005). *Yörüklerin Sosyal Hayatı*. (Birinci baskı) İstanbul: Kızılelma Yayıncılık.
- Doğan, C (2007). *Kazak Türklerinde Konukseverlik ve Konuk Ağırılama*. Sosyoloji Konferansları,0(36),27-44.RetrievedFrom [Http://Dergipark.Gov.Tr/İusoskon/İssue/9516/118894](http://Dergipark.Gov.Tr/İusoskon/İssue/9516/118894) adresinden 02 Mart 2017 tarihinde erişilmiştir.
- Esen M. A. (2008). Geleneksel Çocuk Oyunlarının Eğitimsel Değeri ve Unutulmaya Yüz Tutmuş Ahıska Oyunları, *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21 (2), 357-367.
- Gökalp, Z. (2017). *Türkçülüğün Esasları*. (Beşinci baskı) İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Günay, Ü. (2005). *Din Sosyolojisi*. (on ikinci baskı) İstanbul: İnsan Yayınları.
- Güngör, E. (2000). *Değerler Psikolojisi Üzerine Araştırmalar* (Üçüncü baskı). İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Güvenç, B. (1994). *İnsan ve Kültür*. (Altıncı baskı) İstanbul: Remzi Kitabevi.

- İncegöl S. (2010). *Sosyal Bilgiler Dersinde Örnek Bir Sözlü Tarih Uygulaması*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Johnson A.P (2015) *Eylem Araştırması El Kitabı*. (Çev. Ed. Yıldız Uzuner, Meltem Özten Anay). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kabapınar, Y., Sağlamgöncü, A. (2018). Sosyal Bilgiler Derslerinde Değişim ve Sürekliliğin Algılanmasında Görsel Okumanın Etkililiği: Bir Eylem Araştırması. *İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 5 (9), 50-73. DOI: 10.29129/inujgse.398801.
- Karadağ, B. (2008). *Sünnette Misafirlilik ve Misafir Ağır lama*. yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kaya, M. (2013). *Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılabilecek Bir Öğretim Yöntemi Olarak Sözlü Tarih: Amaç, İçerik, Uygulama*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kayserili, A. (2011). *Erzurum Şehri'nin Kültürel Coğrafyası, Maddi Kültür Öğelerine Göre*. Yayımlanmamış doktora tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kula. F. (2017). *Kültür Aktarımı ve Kültürel Kimliğin Geliştirilmesi Konusunda Yöneticilerin, Öğretmenlerin, Öğrencilerin ve Velilerin Beklentileri, Görüşleri ve Önerileri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kinnier, R.J., Kernes L., Dautheribes T.M. (2000) A Short List Universal Moral Values .Counseling And Values, 45(1) S.4-17.
- MEB (2005) *Sosyal Bilgiler Eğitimi Programı*. Ankara: Milli Eğitim.
- MEB (2017) *Sosyal Bilgiler Eğitimi Programı*. Ankara: Milli Eğitim. <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=354> adresinden 15 Eylül 2017 tarihinde edinilmiştir.
- Meriç, C. (1986) *Kültürden İrfana*. (Birinci baskı) İstanbul: İnsan Yayınları.

- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. Thousand Oaks, CA: Sage. Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler e-dergisi (359-371).
- Mustak, S. (2017) *Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Tarihi Kültürel Miras Eğitime İlişkin Görüşleri* (Denizli Şehri Örneği). Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Mutluer, C. (2013). Sosyal Bilgiler Programlarında Yer Alan Beceriler Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmen Görüşleri (İzmir Menemen Örneği), *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Turkic*, 8 (7), 355-362).
- Öcal, T. ve Mustak, S. (2016). *Kültürel Coğrafyada Türk Kültür Miraslarından Demircilik Sanatının Niğde'de Yaşatılıp Sürdürülebilirliği*. Gaziantep / Nizip II. Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Eğitim ve Sosyal Bilimler Sempozyumu. (E-kitap). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Öz Pektaş, H. (2017). Geleneksel Çocuk Oyunlarının Modern Eğitimde Kullanılması. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 10(49), 478-490.
- Özbaş, B. (2012). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Derslerinde Kültürel Miras Eğitimi*. (İkinci baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Özden, Y. (1999). *Eğitimde Dönüşüm Yeni Değer ve Oluşumlar*. (Birinci baskı) Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Özen, R., Sağlam, H. İ., (2010) İlköğretim Öğrencilerinin Değişim ve Sürekliliği Algılayışı. *Akademik bakış dergisi*, (22), *Uluslararası Hakemli sosyal bilimler e-dergisi issn: 1 694-528x İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası Kırgız- Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Celalabat Kırgızistan <http://www.akademikbakis.org> adresinden 25 Eylül 2017 tarihinde erişilmiştir.
- Özen, R (2010) *İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Zaman, Süreklilik ve Değişimi Algılama Becerilerinin Araştırılması: Nitel Bir Araştırma*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özdemir, F. (2016). Ortaokul Sosyal Bilgiler Derslerinde Savaş ve Barış Kavramlarına Yer Veriliş Durumlarının Öğretmenlerin Bakış Açılılarıyla

- Değerlendirilmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özkan, R. (2010). Türk Eğitim Sisteminde Himayeci Değerler: İlköğretim Ders Kitapları Örneği. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*,7(1), 1025,1041.
- Sancak, Y., Topkaya, Y., Şimşek, U. (2013) Mevlana'nın Mesnevi Adlı Eserinde Yer Alan Hikâyelerin Misafirperverlik Değerini Öğretmedeki Rolü.. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6 (26), 470-481.
- Safran, M. Şimşek, A. (2006). İlköğretim Öğrencilerinde Tarihsel Zaman Kavramının Gelişimi. *İlköğretim Online (İOO)*, <http://dergipark.gov.tr/ilkonline/issue/8606/107206> adresinden 16 Mayıs 2017 tarihinde erişilmiştir.
- Sarı, M. (2007). *Demokratik Değerlerin Kazanımı Sürecinde Örtük Program: Düşük ve Yüksek "Okul Yaşam Kalitesine" ne Sahip İki İlköğretim Okulunda Nitel Bir Araştırma*. Yayınlanmamış doktora tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sarı, İ. (2007). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Sözlü Tarih Etkinliklerinin Öğrenci Başarı, Beceri ve Tutumlarına Etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Sönmez, V. (2006). *KPSS Eğitim Bilimleri*. (Birinci Baskı) Ankara: Çağdaş Öğretmen Yayınları.
- Şimşek, A. (2006). *İlköğretim Öğrencilerinde Tarihsel Zaman Kavramının Gelişimi ve Öğretimi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- TDK. (2010). *Türkçe Sözlük (On birinci baskı)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Toklu, N. (2002). *Değerlerin Dilemması: Subjektiflik ve Objektiflik, Bilgi ve Değer*. Ankara: Vadi Yayınları.
- Sharan B. M. (2015). *Nitel Araştırma Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber*. (Çev. Turan, S) Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Türkdoğan, O. (1995), *Bilimsel Değerlendirme ve Araştırma Metodolojisi*, İstanbul: MEB. Yayınları.

- Tokdemir, M. A. (2007). *Tarih Öğretmenlerinin Değer ve Değer Eğitimi Hakkındaki Görüşleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ügeöz, P. (2003). *Kültürlerarası İletişim*, İstanbul: Üstün Eserler Neşriyatı.
- Ünlü, İ. (2012). Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Kültür Aktarımı Konuları Öğretiminin Yeterlik Düzeyinin İncelenmesi. Yayımlanmamış doktora tezi. Atatürk Üniversitesi İlköğretim Ana Bilim Dalı.
- Varış, F. (1990). *Kültür ve Eğitim. 2.Milli Kültür Şurası Bildirileri, 5-8 Aralık 1989*, Ankara: Kültür Bakanlığı Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı Yayınları.
- Yazıcı, F., Mert, G. (2017). Sözlü Tarih Yönteminin 4. Sınıf Düzeyinde Etkililiği Turkish History Education Journal. 6(2), 324-342.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (Dokuzuncu baskı) Ankara: Seçkin Yayınları.
- URL 1: <http://www.cizgimola.com/?s=misafirperverlik>
- URL 2: <https://www.youtube.com/watch?v=7DO4b4xp7ec>

EKLER

EK 1. DERS SÜRECİ

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE MİSAFİRPERVERLİK	
DERS	: SOSYAL BİLGİLER
SINIF	: 5.
YAKLAŞIK SÜRE	: 40' + 40' + 40'
ÖĞRENME ALANI	: Kültür ve Miras
TEMEL BECERİLER:	Değişim ve Sürekliliği Algılama, Kanıt kullanma
KAZANIMLAR	: SB.5.2.5. Günlük yaşamdaki kültürel unsurların tarihî gelişimini değerlendirir.
MATERYALLER	: Çalışma kâğıtları Ders Kitabı, Akıllı Tahta, Sunu, Görseller, Video,
SÜREÇ	
1) Derse girişte öğrencilere dikkatlerini çekmek için öğrencilere Türk misafirperverliği ile ilgili animasyon izlettirilir ve bu animasyonda anlatılmak istenenin ne olduğu sorulur. (5dk)	
2) Daha sonra öğrencilerin ön bilgilerini canlandırmak amacıyla Türk milletinin Tarih sahnesine çıktığı günden itibaren en önemli kültürel özelliklerinden bir tanesinin konukseverlik olduğu vurgulanır. Türklerin Orta Asya'dan Anadolu misafirperverlik kültürünü devam ettirdiği fakat gerek hayat şartları ve gelişen teknoloji karşısında bazı değişikliklerin olduğu vurgulanır. Daha sonra zamanla bazı değişiklikler olsa da Türklerde misafire verilen önemin hala aynı şekilde devam ettiği söylenir. (5dk)	
3) Daha sonra öğrencilere Ek-1'deki geçmişteki konukseverliği anlatan “ANADOLU'DA KONUKSEVERLİK GELENEKSELDIR” adlı hikaye dağıtılır ve okumaları istenir. Ayrıca metin bir öğrenciye sesli olarak okutulduktan sonra metindeki misafirperverlik anlayışı ile günümüzdeki arasında ne gibi bir değişim olduğu sorusu öğrencilere yöneltilir. (15dk)	
4) Öğrencilerden gelen cevaplar doğrultusunda bu öğelerde ne gibi değişiklikler olduğu devam etmiyorsa neden ortadan kalmış olabileceği olduğu soruları sorulur. (5dk)	
5) Daha sonra öğrencilere Hoton Türklerinin konukseverliği ile ilgili bir belgesel izlettirilir. Öğrencilere bu belgeselde izledikleri ile Ek-1 deki metinde ne gibi benzerlikler olduğu sorulur. (10dk)	
6) Daha sonra öğrencilere Köy odaları ile ilgili bir belgesel izlettirilir ve öğrencilere çevrelerinde Köy Odası olup olmadığı varsa ne amaçla kullanıldığı sorulur. (10dk)	
7) Öğrencilere Eskiden Köy odalarında oynanan arı oyunu oynatılır. (10dk)	
8) Öğrencilere power-point sunusu gösterilir. Sunuda ki atasözleri ve hadislerin Türk kültüründe ne gibi bir önemi olduğu sorulur. Ayrıca görsellerde yiyecek ve içeceklerin hangilerinin günümüzde ikram edildiği hangilerinin geçmişte ikram edildiği sorulur. (10dk)	
9) Son olarak sınıf panosuna kartondan bir ağaç çizilir öğrencilere de yapraklar verilir. Daha sonra öğrencilere misafirperverlik ile ilgili akıllarında kalan kelimeleri yazmaları istenir. Yazdıkları bu kâğıtları devam edip etmeme durumuna göre ağaca yapıştırmaları istenir. (10dk)	
DEĞERLENDİRME	
Öğrencilere Ek-2 kâğıtları dağıtılarak bu kâğıda Türk kültüründeki konukseverlikle ilgili bir kompozisyon yazmaları istenir. (40dk)	

EK 2. DERS SÜRECİNDE OKUTULAN HİKÂYE

ANADOLU'DA KONUKSEVERLİK GELENEKSELDİR

Anadolu'nun geleneksel konukseverliği üzerinde duralım isterseniz. Anadolu konukseverliğinin kökleri tarihin derinliklerindedir. Bugünde Anadolu'nun birçok köy ve kasabasında, köyün ve kasabanın ortaklaşa malı olan **köy odaları**, (misafirhane) vardır. Bir konuk geldiği zaman bu odalarda ağırlanır, yedirilir, içirilir. Karşılığında hiçbir şey beklenilmez. Bu odaların giderleri, sıra ile ya o köyde oturan varlıklı aileler tarafından ya da köy sandığından karşılanır. Asıl olan konuğu hoşnut etmektir. Bunun için yapılması gereken ne varsa yapılır, ayrılırken konuğun gideceği yere kadar azığı düzülür.

14.yy başlarında Anadolu 'da bir gezi yapan tanınmış Arap seyyahi İbn-i Batuta, Anadolu'yu karış karış gezerken hep bu Ahi Tekkelerinde konaklaması Türklerin gösterdikleri konukseverliği

"Seyahatname"sinde anlata anlata bitirememiştir. Anadolu için şöyle der: "Tanrı, güzelliklerini öteki ülkelere ayrı ayrı dağıtırken, burada hepsini bir araya getirmiştir. Burada dünyanın en güzel insanları, en temiz giyimli halkı yaşar, en nefis yemekler pişirilir. Tanrı'nın yaratıkları içinde en şefkatli, en konuksever halk Anadolu'dadır."

650 yıl önce bunları söyleyen seyyah İbn-i Batuda, bir Anadolu yolculuğunda Denizli'ye uğrar bundan sonrasını İbn-i Batuda' dan dinleyelim:

"Şehre girdiğimiz sırada, çarşıdan geçerken dükkânlardan çıkan birçok insan atlarımızı çevirerek yularlarına sarıldılar. Bir başka topluluk ise bunları durdurarak onlarla çekişmeye başladı. Aralarında çekişme uzayıp kızışınca bazıları hançerlerine sarıldılar. Ne konuştuklarını anlamadığımızdan korkuya düştük bunların yol kesen eşkıyalar olduğu, şehirlerine düştüğümüz kuşkusuna kapıldık. Sonra Arapça bilen birisi ortaya çıktı. Ondan, birbiri ile çekişen bu insanların bizden ne istediklerini sordum. Dedi ki, bunlar Ahilerdir. Bizimle ilk karşılaşanlar Ahi Sinan 'ın adamları sonradan gelenlerde Ahi Duman'ın kardeşleri imiş. Her iki taraf da bizim kendi yanlarında misafir olmamızı isterler bu yüzden çekişirlermiş. Onların göstermekte olduğu bu yüksek konukseverliğe hayran olmamak elde değildi. Sonunda işi kura çekmek suretiyle halletmeye karar verdiler ve sulh oldular. Kim kazanırsa önce o tarafın tekkesine konuk olmamız kararlaştırıldı. Kura, Ahi Sinan tarafına düştü. Ahi Sinan sevinçliydi. Adamlarıyla birlikte bizi karşıladı, birlikte tekkesine giderek konuğu olduk. Bize hemen çeşitli yiyecekler getirdiler. Yiyip içip dinlendikten sonra Ahi Sinan hepimizi hamama götürdü. Yıkandık. Üç dört kişi bir arkadaşımızın hizmetindeydi. Hamamdan çıktıktan sonra, yeniden büyük bir sofraya kurdular, meyveler, tatlılar ikram ettiler."

İbn-i Batuda "Seyahatname"sinin hemen her sayfasında, Anadolu' da gördüğü konukseverliği anlatır. Anadolu, İbni Batuda' nın da anlattığı gibi bir

kasabaya, bir şehre gelen konuğu paylaşamadıkları için aralarında kavga döviş yapacak kadar konukseverdir. Bu anlayış bu görenekte dünyanın hiçbir ülkesinde olmamıştır.

Konuk sevmek, konuğa ikramda bulunmak, insan sevgisinin başında gelir. Anadolu yemeğini konuğuna yedirmekten konuğunu memnun etmekten zevk alır. Bir görevi yapmış olmanın rahatlığını duyar. Bir hikâyeye göre okumuş, aydın bir genç bir kasabadan öbürüne giderken yarı yolda bir Anadolu köylüsünün kulübeciğinde geceler. Köylü fakir mi fakir konuğuna hiçbir şey ikram edememenin üzüntüsü içerisinde durur durur, sonra yerinden fırlayarak

-Bak efendi, sana hiçbir şey ikram edemedim, kusura bakma. Ama oynayıp seni eğlendirebilirim, der ve başlar şakır şakır oynamaya.

İşte Anadolu insanı bu... Konuğuna yiyecek bir şey ikram edemese, hiç olmasa oynar.

(Mehmet ÖNDER “Aldı Sözü Anadolu”)

Sözlük: *Ahi Ocağı:* Esnaflar arasında kurulan dayanışma birliğı.

Seyyah: Seyahat eden, dolaşan, gezen.

Sulh olmak: Barış yapmak

EK 4. VELİ BİLGİLENDİRME FORMU

VELİ BİLGİLENDİRME FORMU

Kıymetli Velimiz,

Okulumuz, Akyazı İmam Hatip Ortaokulu'nda, 2017 Aralık ayı içinde Sosyal Bilgiler Dersinin 5. sınıf konularından Geçmişten Günümüze Misafirperverlik konusu ile ilgili öğrencilerimiz tarafından "Geçmişten Günümüze Misafirperverlik" ile ilgili sözlü tarih çalışması yapılacaktır. Öğrencilerimiz bireysel olarak geçmişteki konukseverlik hakkında sözlü tarih çalışması yapacak ve çalışmalarını rapor olarak sunacaktır. Çalışma kapsamında öğrencilerimiz ailelerinden, akrabalarından, komşularından ya da tanıdığı herhangi birisiyle 30-45, 45-60, 60 yaş üzeri 3 kişi ile geçmişteki misafirperverlikler ile ilgili bilgi toplayacaktır. Bu süreç içerisinde sosyal bilgiler öğretmeni Halil KARADENİZ öğrencilere çalışma konusunda her türlü desteği sağlayacaktır. Öğrencilerimizin yetişkinlerden öğrenip birer rapor halinde sunacakları bilgiler proje ödevi kapsamında değerlendirilecektir. Bu çalışmanın asıl amacı öğrencilerimizi bu yaşta birer küçük tarihçi gibi araştırma becerisi kazandırmak kendi bilgilerini üretmelerini sağlamaktır. Ayrıca bu süreçte öğrencilerimiz soru sorma, dinleme, iletişim kurma, empati kurma, not alma, grup halinde çalışma, rapor hazırlama ve sunma gibi çeşitli beceriler kazanacaktır. Bu çalışmada öğrencilerimiz yaşları itibari ile görüşme ortamı oluşturma, kayıt altına alma, görüşecekleri kişileri belirleme konusunda sıkıntılar yaşayabilirler. Sizlere düşen görev burada öğrencilerimizin sorumluluk, öz denetim ve sosyal ilişkiler açısından gelişim gösterebilmeleri için onlara yardımcı olmaya çalışmaktır.

Değerli velimiz, çalışmaya katılan velisi olduğunuz öğrencimizin çalışmaları esnasında öğrencilerimize gerekli desteği sağlamanızı rica ederiz. Destekleriniz ve katılımlarınız için şimdiden teşekkür ederiz.

Veli Ad Soyadı :
İmza

Halil KARADENİZ
Sosyal Bilgiler Öğretmeni

EK 5. SÖZLÜ TARİH ÇALIŞMASI ÖĞRENCİ YÖNERGESİ

PROJEMİ NASIL YAPMALIYIM

Değerli Öğrenciler

Yapacağınız sözlü tarih uygulamasında küçük bir tarihçi gibi çalışacaksınız. Bunun için düzenli bir şekilde size verilen önerileri takip etmeli yaptığınız çalışmada bu basamakları takip etmelisiniz.

1. İlk önce görüşme planı hazırlayın
2. Görüşme konusu hakkında araştırma yapın.
3. Çevrenizde görüşme yapmak için 30-45, 45-60 ve 60 yaş üzeri 3 kişi belirleyiniz.
4. Belirlediğiniz kişiler anne, baba, anneanne, babaanne veya büyükbabanız olması sizlere daha rahat bir araştırma ortam sağlayabilir. Bunlar ile görüşmeniz zorsa herhangi bir kişide olabilir.
5. Belirlediğiniz bu 3 kişiden daha önce randevu alın ve konu hakkında ön bilgi verin.
6. Görüşme tarihini belirleyin.
7. Görüşmeye giderken kayıt için görüntü ve ses kaydı alacak bir cihaz ve not alacağınız kâğıt ve kalem unutmayın.
8. Görüşmeye başlamadan önce etraftaki dikkat dağıtacak malzemeleri (televizyonu ve telefonu kapatmak gibi.) kaldırın.
9. Görüşmeye başlamada önce kayıt cihazınızı hazırlayın ve not tutmayı unutmayın.
10. Not tutarken konuşmacının he söylediğinden ziyade ana başlıkları not alın zaten kayıt yaptığınız için geriye dönüp bakabilme imkânınız olacaktır.
11. Görüşmeye başlamadan önce bunun bir ödev olduğunu kayıtların ödevde kanıt olarak kullanılacağı başka bir yerde kullanılmayacağını hatırlatıp rahat olmasını sağlayın.
12. Görüşmeciden kitabi bilgiler değil onun bilgilerini öğrenmek istediğini hatırlatın.
13. Kısa cevaplı evet veya hayır gibi cevaplar verilerse görüşülen kişiyi konuşmaya sevk edin soruyu farklı şekillerde sorun.

Örneğin:

- Geçmişte kılık kıyafet günümüzle farklı mıydı?
- Evet
- Neler farklıydı diye sorabilirsiniz.

14. Sorularınızı tane tane sorun görüşmeciyi çok fazla sıklamayın.
15. Görüşmecinin dışında farklı şeylerle uğraşmayın onu dinlediğinizi hissettirin.
16. Görüşme soruları içinde görüşmecinin verdiği cevaba göre başka sorularda sorabilirsiniz.
17. Görüşmeniz bitince kayıtlarınızı unutmayın.
18. Görüşmeciye teşekkür etmeyi unutmayın.
19. Daha sonra görüşmeden öğrendiğiniz bilgileri derslerde öğrendiklerinizle karşılaştırarak bir kompozisyon metni oluşturunuz.
20. Ödevinizi düzenli bir şekilde sunum haline getiriniz.
21. Derste sunmak için geçmişteki konukseverlik ile ilgili köy odası, misafir odası, yiyecek, içeceklerin fotoğraflarını çekip sınıfa göstermek amacıyla getirebilirsiniz.
22. Görüşmeyi yaparken fotoğrafınızı çekiniz.
23. Son olarak ödevinizi bir dosya haline getirip içerisine
Görüşme kayıtları
Görüşme notları
Varsa geçmişteki misafirliklere ait görseller
Görüşmelerden öğrendiğiniz bilgiler sonucunda yazdığınız kompozisyon metnini koyarak en geç 29.12.2017 tarihinde ders öğretmenine teslim ediniz.

Bu projedeki özverili çalışmanızdan dolayı şimdiden teşekkür ediyorum.

HALİL KARADENİZ
Sosyal Bilgiler Öğretmeni

EK 6. SÖZLÜ TARİH ÇALIŞMASI ÖĞRENCİ YÖNERGESİ

SÖZLÜ TARİH YÖNERGESİ

DEĞERLİ ÖĞRENCİLER, SÖZLÜ TARİH ÇALIŞMASINI YAPTIĞINIZ ESNADA AŞAĞIDA YAZILI OLAN YÖNERGEYE DİKKAT ETMELİSİNİZ.

- Konunun belirlenmesi: Geçmişteki Sofra Düzeni, Kılık Kıyafetlerimiz, Misafirperverlik, Kış ve Ramazan Hazırlıkları
- Konuyla alakalı ders bilgilerinin tekrar edilmesi ve farklı kaynaklardan araştırma yapılması
- Görüşme yapılacak kişilerin belirlenmesi (30-45, 45-60 ve 60 yaş üzeri 3 kişi)
- Konunu amacına ve görüşmecinin özelliklerine uygun soruların hazırlanması
- Görüşülecek kişiden önceden randevu alınması

Görüşmenin Yapılması

- Görüşmecinin kendisini tanıtmaması
- Görüşmecinin görüşme amacını belirtmesi
- Görüşülen kişinin kendini tanıtmaması
- Görüşülen yerin ve zamanın belirtilmesi
- Görüşme ortamının düzenlenmesi
- Dikkat dağıtacak eşyaların ortadan kaldırılması
- Kamera, teyp ve not almak için gerekli araçların hazırlanması
- Görüşmeci konu hakkında görüşülecek kişiye ön bilgi verir

Görüşme Esnasında Dikkat Edilmesi Gerekenler

- Görüşmeci açık, anlaşılır bir dil kullanır
- Görüşmeci amacına uygun sorular sorar
- Görüşmeci yönlendirici sorular sormaktan kaçınır
- Gerektiğinde görüşmeci ayrıntı sorar
- Görüşmeci ön yargılı yorumlar yapmaktan kaçınır
- Görüşmeci anlatıcının sözünün kesmekten kaçınır
- Görüşmeci anlatıcıyı görüşlerini söylemesi için yüreklendirir
- Görüşme sürecini amacına uygun kullanır.
- Görüşülen kişiden geri verilmek üzere kanıtlar alınması (sofra düzeni, misafirperverlik, kış ve ramazan hazırlıkları, kılık kıyafetlerle ilgili; eski resim, video, elbise,)

Görüşme Bilgilerinin Düzenlenmesi

- Görüşme sonucu elde edilen kayıtlar bilgisayar ortamında metin haline getirilir.
- Görüşülen kişinin anlattıkları ile ders sürecinde öğrenilenlerin, araştırılan kaynaklardaki bilgilerin karşılaştırılması
- Karşılaştırma sonucunda öğrenci tarafından konuyla ilgili değerlendirmenin yapılması

Görüşme Sonucunda Elde Edilen Bilgileri Değerlendirme ve Sunum Hazırlama

- Konuyu amacına uygun bir şekilde sunum haline getirme
- Konuyu destekleyici materyal hazırlanması (Bilgisayar, sunum, teyp vb.)
- Konunun sınıfta etkili bir şekilde sunulması
- Görüşmeciden alınan kanıtların sınıfta paylaşılması
- Verilen süre içerisinde sunumunu yapmaya özen gösterme
- Sunumda akıcı, anlaşılır bir dil ve beden dilinin kullanılması

HALİL KARADENİZ
Sosyal Bilgiler Öğretmeni

EK 7. SÖZLÜ TARİH ÇALIŞMASI SONUCU RAPOR YAZIMI

KIYMETLİ ÖĞRENCİLER

Geçmişten Günümüze Türk Kültüründe Konukseverlik konusunu hakkında bir sözlü tarih çalışması yaptınız. Bu çalışma sırasında bir tarihçi gibi çalışarak bilgileri kendiniz topladınız. Sizlerden son olarak istediğim derste işlediklerimiz ve görüşme yaptığınız kişilerden öğrendiklerinizin ışığında Türk kültüründe konukseverlik ile alakalı bir başlık altında kompozisyon yazmanızdır.

EK 8. ODAK GRUP ÖĞRENCİ GÖRÜŞME SORULARI

ODAK GRUP ÖĞRENCİ GÖRÜŞME SORULARI

Değerli Öğrenciler

Sosyal bilgiler dersinde “Geçmişten Günümüze” konusunda misafirperverlik kültürümüzdeki yaşanan değişimleri ders sürecinde ve yapmış olduğunuz sözlü tarih çalışmalarında gördük. Bu çalışmada sizlerin bu süreç içerisinde neler hissettiklerinizi ve bu sürecin sizlere neler kazandırdığını araştırıyoruz. Sizlerin vereceğiniz cevaplar araştırmanın sonucunu etkileyeceği için samimiyetle cevap vermenizi istiyorum.

Projelerinizi düzenli bir şekilde yaptığınız ve soracağım sorularda, duygu ve düşüncelerinizi olduğu gibi aktaracağınız için şimdiden, teşekkür ederim.

1. Geçmişten günümüze misafirperverliğin nasıl bir değişim gösterdiğini düşünüyorsunuz?
2. Misafirperverlik üzerindeki değişimi en çok hangi aşamada fark ettiniz? (araştırma, ders, sözlü tarih)
3. Bu süreci araştırma aşaması ders süreci ve sözlü tarih süreci olarak değerlendirdiğimizde sürecin en güzel yanları nelerdi neler dikkatinizi çekti?
4. Bu süreçlerin en çok hangisinde zorlandınız veya beğenmediniz bir nokta var mıydı sizce neler farklı olabilirdi?
5. Bu üç aşamadan hiç unutmayacağım dediğiniz bir durum yaşadınız mı?
6. Sözlü tarih çalışması yapmadan önce bu konuyu derste işlemiş olmanız size fayda sağladı mı?
7. Sözlü tarih çalışmasının diğer araştırma ödevlerinden farkı sizce nelerdir? Neler hissettiniz?
8. Sözlü tarih görüşmesi sırasında misafirperverlik konusundaki değişimi en çok hangi yaş aralığında fark ettiniz?
9. Bu çalışmayı başka bir konuda veya başka derslerde yapmak ister misin?
10. Misafirperverliğin geçmişten günümüze nasıl bir değişim gösterdiğini gördünüz sizce gelecekte misafirlilik nasıl olacaktır?

EK 9. SÜREÇ İÇERİSİNDEN FOTOĞRAFLAR

Resim 1. Ders aşaması sürecinde konuyla ilgili ikram çeşitlerinin sunulması.

Resim 2. Ders aşaması sürecinde geçmişte köy odalarında oynanan “arı vız” oyununun sınıfta uygulanması.

Resim 3. Babasıyla sözlü tarih görüşmesi yapan bir öğrenci.

Resim 4. Babaannesiyle sözlü tarih görüşmesi yapan bir öğrenci.

Resim 5. Ders süreci sonunda metinlerini hazırlayan öğrenciler.

ÖZGEÇMİŞ VE İLETİŞİM BİLGİSİ

Halil KARADENİZ, 1992 yılında Ordu'nun Gököy ilçesinde doğdu. İlköğretimini Gököy Hürriyet İlköğretim Okulunda tamamladı. 2009 yılında Gököy Lisesinden mezun oldu ve Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde Sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünde üniversite eğitimine başladı. 2013 yılında Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümünden mezun oldu. 2014 yılında Akyazı İmam Hatip Ortaokulunda başladığı, sosyal bilgiler öğretmenliği görevine halen devam etmektedir. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Anabilimdalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Programında başladığı yüksek lisans eğitimine devam etmektedir.

Eposta: halilkrdnz@hotmail.com